

ମହାତ୍ମା

ଫାଉଣ୍ଡେସନ

ମସୂରା

ଫାବୁରାନମ

ଫେଣୁସ୍ ପବୁଶସ୍

ସୁସ୍ତୁକ ପ୍ରକାଶକ
ନୂତନ ବାହାନ୍ତ



ଓ ବକ୍ତିତା
କଟକ - ୨

ମୟୂର—ଲେଖକ : ଫତୁରାନନ୍ଦ, ପ୍ରକାଶକ : ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ,
ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ—୭୫୩୦୦୨,
ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ—୧୯୮୫, ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ—ଶ୍ରୀ ଉଦୟ ନାରାୟଣ ଜେନା,
ମୁଦ୍ରାକର : ଡଗର ପ୍ରେସ୍, ପିଠାପୁର, କଟକ—୭୫୩୦୦୧

MUSKARA—Author : Faturananda, Publisher :
Sahadev Pradhan, Friends' Publishers, Benodbehari,
Cuttack-753002, Orissa (India), Cover design :
Sri Udayanarayana Jena, First Edition : 1985,
Printed by: Dagaro Press, Pithapur, Cuttack-753001,
Price-Rs. 14-00

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମତଲୁକ ଅଲ୍ଲୀ

ବିଶାଳ ହୃଦୟେଷୁ

ମହାଶୟ,

ରାଜନୀତିରେ ସାଧୁତା ଓ ନିର୍ମଳତା ଯେ ସମ୍ଭବ ତାହା ଆପଣ ହିଁ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱୀୟ କର୍ମଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ କରି ଅଛନ୍ତି । ରାଜନୀତିର ଉଚ୍ଚତମ ପଦ ଉଚ୍ଚରେ ରହିଯିବା ଆପଣ ପଦ୍ମ ପରି ପ୍ରତିଭାତ ହେଉ ଅଛନ୍ତି । ଆପଣ ଏକାଧାରରେ ସାହିତ୍ୟିକ, ସାହିତ୍ୟ ସଙ୍ଗଠକ ଓ ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରେମୀ ଭାବରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଅତି ଆଦରଣୀୟ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କର ଏହିସବୁ ମହନୀୟ ସର୍ବଗୁଣାବଳୀର ସମ୍ମାନାର୍ଥେ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁସ୍ତକ ଖଣ୍ଡ ଆପଣଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଅର୍ପଣ କରୁଛି । ସାଦର ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତେ ।

ଆପଣଙ୍କର ଗୁଣମୁଗ୍ଧ
ପଦ୍ମରାଜ

ଉପହାର

ଶ୍ରୀ/ଶ୍ରୀମତୀ.....ଙ୍କୁ,

ଭବ/ଶ୍ରୀ/ସ୍ନେହ/ନନ୍ଦନ ସ୍ବରୂପ ଉପହାର ଦେଲି ।

ସ୍ବାକ୍ଷର.....:

ତାରିଖ.....

ଟି
ଡି ଏ ଇ ମି
ec.ec.r)

ମୋ ଆତ୍ମ ପଣ୍ଡା

ଦଶହର ଏହି ଶୁଭ ଦିନରେ ପାଠକମାନଙ୍କ ହାତରେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁସ୍ତକଟି ଭେଟି ଦେଉଅଛି । ମୋର ଆଶା ସେମାନେ ଏହାକୁ ସାଦର ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ମୋର ଅଧ୍ୟାପୋତ୍ତା ଜୀବନକୁ ଟିକେ ସରସ କରିବା ଲାଗି ମୁଁ ସବଦା ଥିବା ପରିହାସରେ ମାତିଛି । ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିଜେ କିଛି ଆନ୍ଦୋଳ ପାଇବ, ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ମୋର ଏହି ଆନ୍ଦୋଳ ଯେମିତି ସେ ଆଗିତହୋଇ ପାଠକମାନଙ୍କ ମନରେ ଆନ୍ଦୋଳ ଓ ଆନ୍ଦୋଳ ଉଦ୍ବେଗ କରିବ । ଏହିପରି କାର୍ଯ୍ୟ ମହତ୍ତ୍ୱ ହିଁ କରିଥାଏ ତେଣୁ ବହିଟିର ନାମ ମୁଁ ମହତ୍ତ୍ୱ ରଖିଲି ।

ପ୍ରକାଶକ ପ୍ରେସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସର ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସହଦେବ ପ୍ରଧାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହାତ୍ମକତା ଯୋଗୁ ମୋର ପୁସ୍ତକ ଶୁଦ୍ଧ ଅତି ସହଜରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଯାଇଥିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞ । ତାଙ୍କର ସାଧୁତାରେ ମୁଁ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଛି । ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଭିତରେ ସେ ମୋର ଦୁଇଟି ବହିର ପୁନଃ ମୁଦ୍ରଣ କରିସାରିଲେଣି ଏବଂ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପୁନଃ ମୁଦ୍ରଣ ହେବାକୁ ଯାଉଅଛି । ତାଙ୍କର ସ୍ୱତଃ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଛଡ଼ା ମୋର ଏହା ଜାଣିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । କାରଣ ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାଶକ ତେର ବର୍ଷ ତଳେ ଯେଉଁ ବହି ଛପି ଥିଲେ ତାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ଦୀ ସରିନାହିଁ ବୋଲି ମୋତେ ଜଣାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ସବୁ ପ୍ରକାଶକ ଯଦି ସହଦେବ ପ୍ରଧାନଙ୍କର ପଦାଙ୍କ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତେ ତେବେ ଲେଖକ ଓ ପାଠକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନିବିଡ଼ ବନ୍ଧୁତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରନ୍ତା । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ ଏ ଦିଗରେ ଏକ ଉତ୍କଳ ଆଲୋକ ବର୍ତ୍ତିକା ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋର ମନେହୁଏ ।

ଶେଷରେ ଯେଉଁମାନେ ମୁଦ୍ରଣଶାଳାରୁ ଏହି ପୁସ୍ତକର ସୁଖ-ପ୍ରସବରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଗଭୀର କୃତଜ୍ଞତା ଜାପନ କରୁଅଛି ।

ପଦ୍ମରାଜ

ସୂଚୀ

ଗଳ୍ପ	ପୃଷ୍ଠାଙ୍କ
୧ । ମଞ୍ଜି ଅନ୍ୱେଷଣ	୧
୨ । ମାତାର ସ୍ୱ	୧୦
୩ । ରାଜ୍ୟ ବଳ	୧୯
୪ । ନିରାକାର କଲେଜ	୨୭
୫ । ବୃକ୍ଷରେ ଇଲମ	୩୩
୬ । ଭଣ୍ଡର ଯୋଜନା	୪୨
୭ । ଖାଉଁ ପାକଙ୍କ ଦାଉଁ	୪୮
୮ । ଲଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡିଆ	୫୪
୯ । ବଢ଼ି ଆବାହନୀ	୬୧
୧୦ । ବୃକ୍ଷ ଉପ୍ପ ଦନ	୬୮
୧୧ । ବରଷା ଛୁଙ୍କ	୭୩
୧୨ । ସିସେମ୍ ଖୋଲ୍	୮୧
୧୩ । ବଢ଼ି ଓ କଳି	୮୭
୧୪ । ହୁତାଗନାୟ ସ୍ୱାହା	୯୪
୧୫ । ଦର ଫେରନ୍ତା	୧୦୨
୧୬ । ଭେଡ଼ଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ	୧୦୭



ମଞ୍ଜି ଅବେଦ୍ୟତା



ଗୋଟିଏ ଦୈନିକ ଖବର କାଗଜରେ ଖବର ବାହାରିଲା ଯେ
ରାଜ୍ୟର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁନସିପାଲିଟି ଭୁବନେଶ୍ୱର ବାରଣାସୀ ମୁନସିପାଲିଟି
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପଦକ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । କର୍ମରେ କୃଷଳତା, ଦକ୍ଷତା,
କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣତା, କର୍ମନିଷ୍ଠା ନିଜ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ନିର୍ମଳତା
ରକ୍ଷା କରିଥିବାରୁ ତାହାକୁ ଏହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ପଦକ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାୟ ସବୁ ମୁନସିପାଲିଟି ଏହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପଦକକୁ ଆଖେଇ
ଥିଲେ । ହାତୀ ଶେଷରେ ବାରଣାସୀ ମୁନସିପାଲିଟି ଉପରେ କଳସ ନିଜ
ଦେଲା । ଖବର ପ୍ରକାଶ ପାଇଯିବା ପରେ ସବୁ ମୁନସିପାଲିଟିର
ନଗରପାଳ ବାରଣାସୀ ନଗରପାଳଙ୍କ ପାଖକୁ ବସେଇ ପଥ ସବୁ
ପଠେଇ ଦେଲେ ।

ଏହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପଦକ ଲେଉଟରେ ଝାଳ ନାଳ ହୋଇ କାମ କରିଥିବା
ଲିଙ୍ଗରାଜ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ମୁନସିପାଲିଟିର ନଗରପାଳ ଦୁହେଁ ଦିନେ ଏକତ୍ର
ବସି ବିଚାର କଲେ ଆମେ ଏତେ ପରିଶ୍ରମ କରି ଏତେ ସାଧୁତା ଦେଖାଇ
ଆମ ଇଲାକାକୁ ଏଡ଼େ ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଲୁ । ଗୋଟିଏ
ହେଲେ ମଣି କି ମାଛ ରଖେଇ ଦେଲୁନି । ଆମ ପିଇବା ପାଣି ସବୋଲୁଣ୍ଡ
ବୋଲି ସରକାରୀ ପାଣି ପରୀକ୍ଷାଗାର ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର ଦେଇଅଛନ୍ତି ।
ଅପମିଶ୍ରିତ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥକୁ ଆମେ ଆମ ଇଲାକାରୁ ମୁକ୍ତପୋଡ଼
କରିଦେଲୁ । ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଆମେ ସର୍ବତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଥିଲୁ ।
ଆମର ଆଶା ଫଳି ଗଲା । ଆମଠୁଁ ସେ ଅଧିକ କଅଣ କଲ ଯେ ତା
ମୁଣ୍ଡରେ ସୁନାକଳସ ହାତୀ ଢାଳିଲା ।

ଆମେ ଦିନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଯାଇ ତାଙ୍କ ସଫଳତାର
କାରଣ ଉଣି ଆସିବା । ଟିକିଏ ଆହୁର ଦିନ ଲଗେଇ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ
ଆରବର୍ଷକୁ ଆମ ଭିତରୁ ଜଣେ କିଏ ପାଇବ ତ । ନଜେ ଆଖିରେ
ନ ଦେଖିଲେ କଥାଟା ଜଣାପଡ଼ିବନି । ଏଥିରେ ଦୁହେଁ ଏକମତ ହେଲେ ।
ଯିବା ଆଗରୁ ବାଗ୍‌ଗାସୀ ମୁନସିପାଲିଟିକୁ ଜଣେଇବା ଦରକାର ନ ଥିଲା ।
କାରଣ ସେମାନେ ଯେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଦେବପାଇଁ ଆଶାସୀ ତାହା ଜାଣିଗଲେ
ବାଗ୍‌ଗାସୀବାସୀ ଗୁପ୍ତ ଇଲମଟକୁ ଲୁଚେଇ ଦେବେ, ସେ ଦିନରେ
ଫିଟେଇ କିଛି କହିବେନାହିଁ । ଯିଏ ଥରେ ପାଇଛି ସିଏ ଲାଗିପଡ଼ିବ ସବୁଥର
କେମିତି ତାକୁ ନେବ । ଲୋଭ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଜନସ ଭଗବାନ ଫେର୍
ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ! ଅବଶ୍ୟ ସେଇଟା ଖରାପ ନୁହେଁ । ସୁସ୍ଥ ପ୍ରତିଯୋଗିତା
ଅବଶ୍ୟ କାମ୍ୟ ଓ କରଣୀୟ । ଆଗରୁ ନଜଣେଇ, ପରିଚୟ ନ ଦେଇ
ବାଗ୍‌ଗାସୀ ମୁନସିପାଲିଟି ପରିଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଯିବାର ଦିନ ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା ।
ଆଗଆଡୁ ନଯାଇ ମୂଳ ଆଡୁ ଯିବାଲାଗି ସ୍ଥିର ହେଲା । ତଳ ଶ୍ରେଣୀର
କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଆଡୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲେ ଇଲମଟା ଖୋଜି ପାଇବାକୁ ସୁବିଧା
ହେବ ।

ଯାହା ଆରମ୍ଭରୁ ବିରାଡ଼ି ଦୁଇଥର ଛୁଙ୍କିଲା । ଥରେ ‘ଓଡ଼ିଶାବନ୍ଦ’
ବିରାଡ଼ି ଛୁଙ୍କିଦେଲା । ଆଉଥରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସ ଉତ୍ସବ ବିରାଡ଼ି
ଛୁଙ୍କିଲା । ସେଦିନ କିଛି କାମ ଦାମ ନଥିବ ଅଫିସ୍‌ରେ ସୁରାଦମ୍‌ରେ କାମ
ହେଉ ନଥିବ, ଯାତ ଲାଭ ନାହିଁ । ଭୂଖପୃଥର ବି ବିରାଡ଼ି ଛୁଙ୍କିଥିଲା; କିନ୍ତୁ
ଦୁହେଁ ତାକୁ ଖାତିର ନକରି ବାହାର ପଡ଼ିଲେ ।

ବିରାଡ଼ି ଛୁଙ୍କା ପଛେ ପଛେ ବର୍ଷର ଛୁଙ୍କ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ।
ନାକରେ କାଠି ପୂରେଇ ଛୁଙ୍କିଲା କି କଅଣ ।

ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣ କର୍ମଚାରୀ ମନମୁନ ଲଗେଇ କାମ କଲା-
ପରି ବର୍ଷ । ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଷିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଲିଙ୍ଗରାଜ କହୁଥିଲେ ବର୍ଷା
ଛୁଡ଼ିଲେ ଆସିବାକୁ । ଜଗନ୍ନାଥ କିନ୍ତୁ କହିଲେ ଦକ୍ଷିଣ କଳିବାର ଏଇଟା
ହେଲା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ । ବିପଦ ବେଳେ ଲୋକର ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପ
ଜଣାପଡ଼େ । ଏଇଟା ଏକ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ, ଏ ସୁଯୋଗ ଛାଡ଼ିବା ଉଚିତ୍

ନୁହେଁ । ସେ କୌଣସିମନ୍ତେ ଯିବାକୁ ହେବ । ବର୍ଷାରେ ପ୍ରେମ ଓଦା ହୋଇଯିବ ଶୁଭ ଗାମୁଛା ପିନ୍ଧିଲେ । ପୋଷାକପତ୍ର ବର୍ଷାଦିନ ଆ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତିରୁ ଭରି ଦେଲେ, ବର୍ଷାତି ପିନ୍ଧି ବାହାର ମଡ଼ିଲେ । ଯାହା ପ୍ରାୟ ନଥାନ୍ତି କହିଲେ ଚଳେ । ବାନରବନ୍ଧୁରେ ଜାଗା ମିଳିଗଲା ।

ବାସଣସୀ ଉପକଣ୍ଠରେ ବସ୍ ଆସି ଚେକ୍‌ପୋଷ୍ଟ ପାଖରେ ଅଟକି ଗଲା । ଚେକ୍‌ପୋଷ୍ଟ ବାଲ୍ ଦିନିଆ ଗାଡ଼ିରେ ଉଠି ପୁଟୁଳ ଜନଶି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ —ଆମେ କଅଣ ଶ୍ଵେତ ତହର ହୋଇଛୁ, ଆମ ପେଡ଼ି ପୁଟୁଳ ଖୋଲୁଛୁ ?—

ଆମେ ହେଉଛୁ ଅକ୍ଟରାଇଟ୍ ବାଲ୍ । ଆମେ ଗୋପନ ଖବର ପାଇଛୁ ଯେ ଏହି ଗାଡ଼ିରେ ବହୁତ ନିଷିଦ୍ଧ ମାଲ୍ ଆସୁଛି । ସେ ଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ଆମେ ଟିକସ ଆଦାୟ କରିପାରି ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବୁ ।

ଆମେ କଅଣ ବେପାରୀ ହୋଇଛୁ ଯେ ଆମ ପେଡ଼ିପୁଟୁଳାରୁ ଆଳୁ, ବାଇଗଣ, ସାରୁ କାଢ଼ି ତା ଉପରେ ଅକ୍ଟରାଇଟ୍ ଟିକସ ଭିଡ଼ିବ ?

ଆପଣ ପୁରୁଣା ପୋଷାକ ପତ୍ରର ବେପାରୀ ନୁହେଁ ବୋଲି କିଛି ପ୍ରମାଣପତ୍ର ରଖିଛନ୍ତି ?

ଏକ ଅଜବ ପ୍ରଶ୍ନ ! ତୁମେ କଅଣ ଶୁଣୁଛ କହିଲ ? ଏପରି ହଇସାଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କଅଣ ?

ଆପଣ ମାନେ ଏତିକି ଜାଣି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଛି । ସକାଳୁ ଶୁଦ୍ଧାପାଣି ଟିକିଏ ମିଳିନି । ଏତେବେଳେଯାଏ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ମୁଣ୍ଡ ବୋହିଆ, ଟୁକ୍ କି ବସ୍ ଏବାଟେ ଯାଇନି । ପେଟ ପାଟଣା କାହାର ନାହିଁ ? ଆମ ସାଥୀମାନେ ତେଣେ ଅଫିସ୍‌ରେ ବସି ବେଗ୍ ମଜାରେ ଜଳଖିଆ, ଶୁଦ୍ଧା ଖାଇ ପକେଟ୍ ଉଷ୍ମ କରୁଛନ୍ତି । ଆମେ ଏଠି ବର୍ଷାରେ ଭିଜି ଅପମାଣରେ ପଡ଼ିଛୁ । ଆମ କଥା ଆପଣମାନେ ନବୁଝିଲେ ଆଜି କିଏ ବୁଝିବ ?

• ବସ୍ତ୍ରରେ ଆଉ ପାଞ୍ଚଜଣ ବଡ଼ ବଡ଼ ପୁଟୁଳାବାଳା ଯାଏଁ
ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରି ଏ
ଦୁଇଜଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ହରିଶଚନ୍ଦ୍ର ଦାମ୍ ଗୋଟିଏ ଟଙ୍କା
ଠାରୁ ଡେଇବେଣି । ଦିଅନ୍ତୁ ଟଙ୍କାଏ ଟଙ୍କାଏ, ବସ୍ତ୍ର ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ସେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ, ଲିଙ୍ଗରାଜଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଦୃଷ୍ଟିଲେ, ପକେଟରୁ ଯୋଡ଼ିଏ
ଟଙ୍କା କାଢ଼ି ବଢ଼େଇ ଦେଲେ । ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲେ ।

ବସ ଡ୍ରାଇଭରଟା ଖୁଆଡ଼ ଭିତରକୁ ନେଇ ଯାଇ ଆଣ୍ଟିଆଣି ପାଣି
ଭିତରେ ଠିଆ କରିଦେଲା । ଶୁଖିଲାକୁ ନେଇଯିବା ଲାଗି ଯିଏ ଯେତେ
କହିଲେ ବି କାନରେ ପୁରେଇଲା ନାହିଁ ।

ବଡ଼ ପୁଟୁଳି ବାଲାଏ ନିଜ ନିଜ ପୁଟୁଳା ମୁଣ୍ଡେଇ ପାଇକଗୁ
ଭିଡ଼ିଦେଇ ପାଣିକୁ ଓହ୍ଲେଇ ପଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ । ଜଗନ୍ନାଥ ଲିଙ୍ଗରାଜ ଦୁହେଁ
ତ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲେ । ସେମାନେ ବି ଖୁଆଡ଼ ବାଡ଼ାରକୁ ଆସି
ରକ୍ତ ସାବାଲା ସାଙ୍ଗେ ଘର କଷାକଷି କଲେ । ଦୁଇ କଲେମିଟର ଦୂରରେ
ଥିବା ମୁନସିପାଲିଟିକୁ ଦଶଟଙ୍କା ଭଡ଼ା ଶୁଣି ଦୁହେଁ ଜିଭ କାମୁଡ଼ି
ପକେଇଲେ । ମୁନସିପାଲିଟି ରେଟ୍ କଥା ପଚାରିବାରୁ ସେ ହସାବ ଫର୍ଦ୍
ଖୋଲିଦେଲା—ମାଲିକର ଗାଡ଼ିଭଡ଼ା ଓ ଲାଇସେନ୍ସ କରାନ୍ତର ପାଉଣାବାଦ
ଟଙ୍କା ପଚାଶ ମଇସା, ଆଉ ରାସ୍ତାରେ ଧରପଗଡ଼ ପାଇଁ ୨୫ ପଇସା
ଏମିତି ମୋଟ ୫ ଟଙ୍କା । ମୁନସିପାଲିଟି ଯେଉଁ ରାସ୍ତା କରିଛି ସେଥିରେ
ବେଳେବେଳେ ରମ୍ପ ଚେପା ହୋଇଯାଉଛି । ଟାୟାର ଯଦି ମାସକ
ଭିତରେ ନ ଫାଟୁଛି ତେବେ କପାଳଟା ବହୁତ ଟାଣ ଅଛି ବୋଲି
ଆମେ ଭାବୁ । ଦଶଟା ଟଙ୍କା କଅଣ ଖୁବ୍ ବେଣି ହୋଇଗଲାକ ?

ଗୁଲିକରି ଗଲେ ମୁନସିପାଲିଟିର ଦକ୍ଷତା ବିଷୟରେ ଅଧିକ
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତି ମିଳିବ ଭାବି ଦୁହେଁ ଗୁଲି ଗୁଲି ଗଲେ । ପ୍ରଧାନ ରାସ୍ତା
ଛାଡ଼ି କ୍ରମେ ସେମାନେ ଗଳିରାସ୍ତା ଧରିଲେ । ଆଣ୍ଟିଆଣି ପାଣିରେ ଦୁହେଁ
ପାଦ ଠେଲି ଠେଲି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ପାଦତଳ କେତେବେଳେ ଖାଲ
କେତେବେଳେ ଡି ପରେ ପଡ଼ିବାରୁ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପଡ଼ିଯିବାର ଆଶଙ୍କା

ଦେଖାଯାଉଥାଏ । ଜଗନ୍ନାଥ ଟିକିଏ କଡ଼ପଡ଼ିଆ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ସେଠାରେ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖାଯାଉ ନଥାଏ । ଦୁଇ କଡ଼ର ଘରକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ । ହଠାତ୍ ଜଗନ୍ନାଥ ନଈରେ ଟୁବ୍‌କରି ବୁଡ଼ିଗଲା ପରି ଗସ୍ତ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଗଲେ । ଲଙ୍ଗରୀଟି ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ । ପାଖ ଘରୁ ଦୁଇଜଣ ଧାଇଁ ଆସିଲେ । ଜଗନ୍ନାଥ ପୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଓ ହାତ ଟେକିବାରୁ ଘରବାଲ ଦିନିକି ତାଙ୍କ ହାତଧରି ଉଠେଇ ଆସିଲେ । ଜଣେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲା-ଛୁ, ଛୁ, ଛୁ-କେମିତିଆ ଗୋଲିଆର ମୁନସି-ପାଲଟିଟାଏ ହୋ ! ପାଣି ପାଇପ ମରାମତି କରିବା ଲାଗି ଏଠି ପୁରୁଷେ ଗହଡ଼ାରେ ଗାତଟିଏ ଖେଳିଲା, ବଧାତା କହିଲେ ନାହିଁ ତାକୁ ପୋତିବାକୁ । ବାବୁକୁ ମିଶାଇ ତିନିଜଣ ଏଇଠି ଗଳିପଡ଼ିଲେଣି, ତେବେବ ତା'ର ନିଦ ଭାଙ୍ଗୁନି : ଏକା ତିନିରେ ମୁନସିପାଲଟି ଅଫିସରେ ପହଞ୍ଚି କପଡ଼ା ଶୁଖେଇବେ ଭାବି ଦୁହେଁ ସେଠାରୁ ଚାଲିଗଲେ ।

କିଛିବାଟ ଯିବାପରେ ଜଗନ୍ନାଥ ପୁଣି ଏକ ମୁଣ୍ଡିଆ ଝୁଣ୍ଟି ତାଉପରେ ହାମୁଡ଼େଇ ପଡ଼ିଲେ । ହାତରେ ଅଣ୍ଟା ଲାଜିଲେ ଗୋଟିଏ ପଥର ବା ବୋଲଡ଼ର ଗଦା । ପାଖ ଘରଘାଟରେ ଥିବା ଜଣେ ଲୋକ କହିଲା—ବାବୁ ଗସ୍ତ କଡ଼କୁ ଆସନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଗସ୍ତ ମରାମତି ପାଇଁ ମୁନସିପାଲଟି ଦୁଇ ମାସ ହେଲା ଏଠି ବୋଲଡ଼ର ଗଦା କରିଛୁ । ପଥୁକମାନେ ଭାରି ହଇରାଣ ହେଉଛନ୍ତି । ପଥର ଗଦା ଲାଗି ଗସ୍ତ ଅଣତ୍ରସାରୁଆ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଗାଡ଼ି କଟା କଟି ବେଳେ ଲୋକେ ହଇରାଣ ହେଉଛନ୍ତି । ଶୁଣୁଛି କିଏ ! କହି କହି ପାଟି ବଥେଇଲାଣି ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତି ନେଉ ନେଉ ଦୁହେଁ ଆଗେଇଲେ । ଗସ୍ତ ମଝିରେ ଦୁହେଁ ଧରାଧରା ହୋଇ ଚାଲିଲେ, କିଛି ସମୟ ପରେ ଦୁଇଜଣ ଯାକ ଏକାଠି ଗୋଟାଏ ଖାଲରେ ଗଳି ପଡ଼ିଲେ । ସେଠାରେ ଥିବା ଲୋକେ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇ କହିଉଠିଲେ—ଆହା ସେଠି ଏପାଖ ପାଣି ସେପାଖକୁ ନିଗାଡ଼ ଦେବା ପାଇଁ ଗସ୍ତାଟା କଟା ହୋଇଛି, ତା ଉପରେ ଗୋଟାଏ ସିମିଟି ସ୍ଲାବ୍ ପକାଇ ଦେବାକୁ ଆମେ ଚାହିଁବା ହେଲା ଭଲ, କିଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଶୁଣିବ ।

ଆଜି ଗୋଟାଏ ଥାନାରେ ଲିଙ୍ଗାସନ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ । ଦେବାତ ଗୋଡ଼ିଟା ଗୋଟାଏ ସିମିଟି . ତିଆରି ଗାତର ଫଳରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଅଟକିଯାଇ ସେ ଗୋଡ଼ରେ • ଅନନ୍ତର କରି ଜାଣି ପାରିଲେ ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ମ୍ୟାନ୍‌ଡୋଲ୍ । ତାର ଲୁହା କରୁଛି ନାହିଁ । ଏତିକି ବେଳେ ପାଖରୁ ଜଣେ ଡାକ ପକେଇଲେ—ହଁ ! ହଁ ! ଆଡ଼େଇ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତୁ ! ସେ ମ୍ୟାନ୍‌ଡୋଲ୍ ଲୁହା ତାଙ୍କୁଣି ନାହିଁ । ଶବ୍ଦଥର ଆମେ ଦରଖାସ୍ତ ଦେଲୁଣି, ତାଙ୍କୁଣି ପକାଅ କମ୍ପା ସେଇଟା ପ୍ରୋତ୍ତପ, ଶୁଣୁଛୁ କିଏ ।

ଏହିପରି ଆହୁର ବହୁ ମାହାର୍ ଅନୁଭୂତି ସଂଗ୍ରହ କରି ଦୁହେଁ ମୁନସିପାଲଟି ବାରଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ ମୁଷଲଧାର ବର୍ଷାରୁ ବଞ୍ଚିଲେ । କୋଟ କାଢ଼ି ପକାଇ ଟାଙ୍ଗି ଦେଲେ, ଭାଗ୍ୟ ପାଣି ନିରୋଧ ବ୍ୟାଗରେ ଥିବା ପୋଷାକପଟ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଭଜିଥିଲା । ପୋଷାକ ପଟ ପିନ୍ଧି ଓଦା ଲୁଗା ଗୁଡ଼ାକ ଶୁଖେଇ ଦେଲେ । ଦରଭିତରୁ ଜଳଖିଆ । ଚାହା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଜଣେ ଚକ୍ରୁଥିଆ (ଟର୍ଥ ଗ୍ରେଡ୍ କର୍ମରୁଷ) ଦୁହଁକୁ ଦେଖି ପିଣ୍ଡାକୁ ଉଠିଆସିଲା ଓ ଜଣେ ଉଚ୍ଚପ୍ରଥମିଆ (ସିନିଅର ଏ ଗ୍ରେଡ୍) କର୍ମରୁଷର ଠାଣିରେ କହିଲା—ହେ ! ଏଇଟା ଉଡ଼ାଦର କି ଧର୍ମଶାଳା ନୁହେଁ ।

—ତେବେ ଏଇଟା କଅଣ ?—

—ଏଇଟା ମୁନସିପାଲଟି,—

—ଏଇଟା କାହା ଅଧୀନରେ ଅଛି ? ମାଲିକ କିଏ ? ପୂର୍ବରୁ କିଏ ମାଲିକ ଥିଲା ? ଆଉ ତାଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ?—

—ଏବେ ଆଳସ୍ୟରଞ୍ଜନ ମିଶ୍ର, ତାଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ଗତିସ୍ଥାନ ଦାସ, ତାଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ପରିଡ଼ା —

—ତେବେତ ଆମେ.ଠିକ ଥାନକୁ ଆସିଛୁ । ତୁ.ର ତ କିଛି ଅସୁବିଧା ଆମେ କରୁନୁ, ବିଗିଡ଼ି ଯାଉଛ କାହିଁକି ? —କଅଣ ହେଲା, ବିଗିଡ଼ିବ ନାହିଁ ? ପଚରା ନାହିଁ ଉଚ୍ଚର ନାହିଁ ଲୁଗାପଟା ଚପୁଡ଼ି ଶୁଖାଇ

ଦେଲେ ମଫସଲ ନାଲି ଚୁଡ଼ା କେଉଁଠିକାର; ଅପିସ୍ ଅଦବ କାଇଦା ଜାଣିବ କୁଆଡୁ ?

ପାଟିଭୁଣ୍ଡ ଶୁଣି ତାଆସ ଖେଳରେ ମଜଗୁଲ୍ ଥିବା ଜଣେ କିଶନ ପିଣ୍ଡାକୁ ବାହାର ଆସିଲା । ଦୁହଁକୁ ଚନ୍ଦ୍ରି ପକେଇ ଅପ୍ରତିଭ ହୋଇ ଗଲେ । ପିଆକୁ ଗାନ୍ଧୀ ଦେଇ କହିଲା—କବେ, ମଣିଷ ଚନ୍ଦ୍ରି ପାରୁନୁ ? ଭୁଲଗଟା ପି । ଲଗିଲଣି ପରା, ମଣିଷ ଚନ୍ଦ୍ରି ଶିଖିବେ । ଏତକ କହି ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଘରଭିତରକୁ ପାଗ୍ଲେଟି ନେଇ ଗଲା ।

କ୍ଷୀତ୍ରାରତ ବାକି ତନ ଜଣ ଉଠିପଡ଼ି ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଲେ ।

ବୁଢ଼ା ଜଳଖିଆରେ ଆପ୍ୟାୟିତ ହୋଇଯାଇ ଜଗନ୍ନାଥ କହିଲେ ଆଳସ୍ୟରଞ୍ଜନ ବାବୁ ଆସିଥିଲେ କି? —

ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା, ପଥାର ଦିନଠୁ ଆସି ନାହାନ୍ତି । କେହି ତ ହାକିମ ଆସିନାହାନ୍ତି । ଦୁଇଦିନ ହେଲା ବର୍ଷା କାରୁଣ୍ଡ । ଏଥିରେ ଘରୁ ବାହାରିବ କିଏ ? ଆମେ ପାଞ୍ଚଜଣ ଘରକୁ ଯାଇ ନପାରି ଏଇଠି ପଡ଼ି ରହିଛୁ । ଟେଲିଫୋନ୍ ଅଚଳ, କାହାକୁ କିଛି ଜଣେଇ ପାରୁନୁ ।

ଟେଲିଫୋନ୍ ନହେଲା ନାହିଁ, ଲୋକ ପଠାଇ ମୋର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଆମେ ଆସିଲା ବେଳେ ଦେଖିଲୁ ଗସ୍ତାଉପରେ ଆଣ୍ଟୁଆଣ୍ଟି ପାଣି ମାଗୁ ଜମିରେ ଘର କରିଥିବା ଲୋକେତ ପିଲିପିଲିକ ସହ ଭ୍ରାସୁଥିବେ ? ନଗରର ଲୋକେ ପାଣିରେ ଆଉଟୁପାଉଟୁ ହେଉଥିଲା କେଳେ ନଗର ପାଳ ଘର ଭିତରେ ଆଗମରେ ଶୋଇ ରହିବା ଭାର ନାସନା କଥା । ବିରୋଧୀଘଳକୁ ହଜ୍ଜା କରିବାକୁ ବାଟ ମିଳିଯିବ ସିନା ! ମୋ ବର୍ଷାତିଆ ନେଇ ଜଣେ କିଏ ଯାଅ ତାକୁ ଡାକ ।—

ଆଜ୍ଞା ସେତକ କାମ ବାକି ରହିନି । ତାଙ୍କୁ ଏସବୁ କହିଲାନ୍ତୁ ସେ କହିଲେ—ମୁଁ ଏବର୍ଷା କରୁନି । ଯିଏ କରୁଛି ସିଏ ବନ୍ଦ କରିବ । ବର୍ଷା ବନ୍ଦ ହେଲେ ମୁଁ ଯିବି କାମ ଆରମ୍ଭ କରିବି ।

ଏତେବେଳକୁ ନଗରର ଅଧାଅଧ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଯିବଣି ।
ନଗରପାଳଙ୍କ ଏପରି ଦୃଷ୍ଟି ଭଙ୍ଗୀ ଅତି ମାରାତ୍ମକ । —

ଏତିକି ବେଳେ ଖଟା କାର୍, ଆସି ସେଠାରେ ଅଟକିଲା ।
କଲେକ୍ଟର, ଏସ୍. ପି., ଇଞ୍ଜିନିଅର କାର୍‌ରୁ ବାହାରି ଘର ଭିତରକୁ
ପଶିଗଲେ । ପିଅନ ଗୁମାସ୍ତାରେ ଚିନ୍ତାବୁଡ଼ି ନଗରପାଳଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଁଲା ।
ବିଷୟ ବଦନରେ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ କାର୍‌ରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ ।
କଲେକ୍ଟର କହିଲେ— କହୋ ନାଗରିକମାନେ ପାଣିରେ ଉକୁଟୁକୁ
ହେଉଥିବା ବେଳେ ନଗରପାଳ ଘରେ ଖଟ ଉପରେ ଆରାମ କରିବା
କଅଣ ଭଲ କଥା ?

— କିନ୍ତୁ ଏ ବସାରେ କଅଣ କରିହେବ ? କେହି ଘରୁ ବାହାରୁ
ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ ଏକୁଟିଆ କଅଣ କରିବି ? ଫୋନ୍ ବି ଅଟକିଲା ।

ସେହି ଫୋନ୍‌ରେ ଆମେ ତ ବହୁତ କାମ କରି ସାରିଲୁଣି । ବର୍ଷ ।
ରୁତୁ ଆସିବା ଆଗରୁ କି ସତର୍କତାମୂଳକ କାମ କରିଛ ? ଗୋଟିଏ
ହେଲେ ପମ୍ପ ରୁଲୁ ଅବସ୍ଥାରେ ନାହିଁ । ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ବିଭାଗରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ
ବଡ଼ ବଡ଼ ଦମକଲ ଆଗରୁ ସାଜିଲ୍ କରିବା ଉଚିତ୍ ଥିଲା । —

ଆଜ୍ଞା ଟିକିଏ ବର୍ଷ କମିଗଲେ ତାହା ମୁଁ କରିଦେବି । —

ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ, ଆମେ ଏହି ବର୍ଷରେ ସେ ସବୁ ଠିକ
କରିଦେଇ ଆସିଲୁଣି । ଘର ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ଯାଇଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ
ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ରଖାଇବାରେ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଖାଇବା ଓ ପିଇବାର
ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇସାରିଲାଣି । ଦୁଃଖୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କପଡ଼ା ବି ଦିଆଗଲାଣି ।
ନଗର ପାଳିକା ଓ ନଗରପାଳଙ୍କ ପାଇଁ ଆଉ କିଛି କାମ ଆମେ ବାକି
ରଖିଲୁ । ନଗର ଉନ୍ନୟନ ମନ୍ତ୍ରୀ କୁମକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବାପାଇଁ ପରା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-
ପଦକ ଦେଇଛନ୍ତି । ତୁମେ କଅଣ ଜାଣିନ ସେ ଏହି ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀରୁ
ଆସନ୍ତା ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବେ । ଏଗୁଡ଼ାକ ବାହାଘରବେଳେ

ବାଇଗଣ ବୋଇବା ପରି ହେଲା । ବୋଇବା କାମରେ ଲାଗିରୁହୁ । ଘୁଆଣି
ବେଳକୁ ତ ବାଇଗଣ ଫଳ ଥିବ । ସେତେବେଳେ ବି କାମରେ ଲାଗିବ । •

ସମସ୍ତେ ପୁଣି କାମ ତନଖିରେ ବାହାରିଯିବା ପରେ ଲିଙ୍ଗରାଜ
ଜଗନ୍ନାଥକୁ ମୁକ୍ତିଦାୟା ଦେଇ କହିଲେ—ଆରେ ହେ, ସୁନାପଦକର ଅସଲ
ମଞ୍ଜି ଏତେ ଭିତରେ ରହିଛି । ଏବେ ମଞ୍ଜିକୁ ପାଇଲୁ ।



ମାତାରସ୍



ଯେଉଁ ଦିନ ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲେ ଯେ ଆମ ଭାରତ ବର୍ଷର ଚାଲିମ-ପ୍ରାୟ ବ୍ୟୋମବୁଦ୍ଧ ଗୁଣେ ଶର୍ମା ରୁଷିଆରେ ସୋଏଜ୍ ଯାନରେ ଦୁଇଜଣ ରୁଷୀୟ ବ୍ୟୋମବୁଦ୍ଧଙ୍କ ସହ ନବୋମଣ୍ଡଲକୁ ଯାଇଛନ୍ତି, ସେଦିନ କିଏ କେମିତି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲା କେଜାଣି କୋଇଲି କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ ବିଜୟାନନ୍ଦ ସିଂହ ଆନନ୍ଦରେ ବାୟା ଦୋଇଯାଇ ଫୁଲୁଟି ଡିଆଁ ମାରିଲେ । କ୍ଳାସ କଅଣ, ବରା କଅଣ, ବାରିବ କଅଣ, ଦର କଅଣ, ଦୁଆର କଅଣ, ସାହିତ୍ୟକ, ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ କେବଳ ଗୁଣେ ଶର୍ମାଙ୍କର ଚାରିଫ ପେଡ଼କୁ ଖୋଲି ଦେଉଥିଲେ । ଦେଖ, ଆମ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ ପାଇଁ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ଏତେ ସମ୍ମାନ ପାଇଲେ, ଆଉ କାହା-ବେଳେ ଏମିତି ସମ୍ମାନ କେହି ପାଇଥିଲେ ? ଆମ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ ଲାଗି କେବଳ ଏତକ ହେଲା । ହଁ, ଆମ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କୁ ଯଦି ସବୁଦିନେ ଏମିତି ଭୋଟ ଦେଉ ଥିବ, ତେବେ ରୁଷିଆ ସବୁ ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ସୋୟୁଜ ଯାନରେ ନେଇ ସ୍ୱର୍ଗ ବୁଲାଇ ଆଣିବ ।

ବେଳେ ବେଳେ ଜଣେ ଅଧେ ନିରକ୍ଷର ଶୁଣି ପଚାରି ଦେଉଥିଲେ—ବାବୁ, ସ୍ୱର୍ଗରେ ଯଦି ଯାନ ବିଗିଡ଼ିଯାଏ, ତେବେ ଆମ ଲୋକେ ତ ସେଇଠି ରହିଯିବେ । ସିଂହେ ବଞ୍ଚିବୁ ହୋଇ ବୁଝେଇ ଦିଅନ୍ତି—ହଉ ଅଟକି ଯାଆନ୍ତୁ, ସ୍ୱର୍ଗ ଟା କଅଣ ନାକର ଜାଗା କି ? ଆଉ ଜଣେ ଅଧେ କହନ୍ତି—ବାବୁ, ଯେଉଁ ପାସଞ୍ଜିରମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ କହିବ ଆସିଲା ବେଳେ ଭଲ ଭଲ ବିଦ୍ୱାନ ସେଠାରୁ ନେଇ ଆସିବେ । ଆମର ଏଠି ଭଲ ବିଦ୍ୱାନ ମିଳୁନା । ଝୁଡ଼ଙ୍ଗ ମଞ୍ଜି ଲାଗାଇଲେ ବାଇଡ଼ଙ୍କ ଫୁଲୁଟି, ଧାନ ମଞ୍ଜି ବୁଣିଲେ ବହୁଆଡ଼ି ଗଛ ଉଠୁଛି । ବିଜୟାନନ୍ଦେ

କୌଣସିମତେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରେଇବାକୁ ହୁଁ, ହୁଁ । ମାରିଦେଇ କହୁଛି ହୁଁ ହୁଁ
 ଧବୁ ହୋଇଯିବ, ଖାଲି ତୁମେମାନେ ଇନ୍ଦ୍ରାକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେଇ ତାଙ୍କ ହାତ
 ମୁଁକୁ ଟାଣି କଲେ ହେଲା । ସେଠାର ଗରଗଡ଼ ବହନ ଏଠି ଧାନ
 ଉତ୍ପାଦକର, ସେଠା ବାଇଡ଼ଙ୍କ ଏଠି ଶିମ୍ବ ପଲେଇବ, ସେଠା ମହାକାଳ
 ଫଳ ମଞ୍ଜି ଏଠି କମଳାଲେମ୍ବୁ ଉତ୍ପାଦକର, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନ ଦେଲେ କିଛି
 ହବନି ।

କିଛିଦିନ ପରେ ଖବର ମିଳିଲା, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶର୍ମାଙ୍କ ଯାତ୍ରା ଚନ୍ଦ୍ର
 ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର କ୍ୟାସେଟ୍ ଆସିଛି । ଆସନ୍ତା ରବିବାର ଦିନ ଏହା ଦିଲ୍ଲୀ
 କେନ୍ଦ୍ରରୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହେବ, ସବୁ ଦୂରଦର୍ଶନରୁ ଦେଖାଯିବ ।

ବିଜୟାନନ୍ଦଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ତର ପଡ଼ିଲା । ସେଦିନ କେଉଁଠି କି
 କାମ ଅଛି ଜାଣିବା ପାଇଁ ଡାଇରି ଖୋଲିବା ମାତ୍ରେ ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲା ।
 ସେଦିନ ଅପରାହ୍ନ ୫ଟା ବେଳେ ଲିଙ୍ଗରାଜ ମନ୍ଦିରରେ ତାଙ୍କର ନିର୍ବନ୍ଧ ।
 ମାତ୍ରେ ବେଳା ଗଡ଼ିଗଲେ କଥା ଶେଷ । କଥାଟା ବସନ୍ତ ଛୁଙ୍କିଲା ଘର
 ହେବ । ଭାବି ଚିନ୍ତି ମନକୁ ଟାଣି କରିନେଲେ, କହିଲେ ଅବା ଆଉ
 ଗୋଟାଏ ବାରକୁ ନିର୍ବନ୍ଧ ଦିନ ଦୁଃଖେଇ ଦେଲା । ଏଥିରେ ସେମାନେ
 କଅଣ ବସନ୍ତ ଯାଇ ବାହାଘର ଭାଙ୍ଗିଦେବେ ? ନାଃ, ମୁଁ ତାକୁ ଭଲ
 ଭାବେ ଜାଣିଛି । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦିନ ଦୁଃଖେଇ ଦେଲେ ।

ରବିବାରଟା ତିନିଦିନ ପରେ ଆସିବା କଥା । କିନ୍ତୁ ବିଜୟାନନ୍ଦଙ୍କୁ
 ଜଣାଗଲା ସତେ ଯେମିତି ସେଇଟା ଭଙ୍ଗା ଗରଗଡ଼ରେ ଧକଡ଼ ଚକଡ଼ ହୋଇ
 ଯାତଦିନ ପରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । କାଳେ ଦୂରଦର୍ଶନ ଚାଲିଥିଲାବେଳେ ଏକ
 କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଦେଖେଇବ ସେଥିଲାଗି ସେ ବୁଡ଼ାଙ୍କ ପରି ନିର୍ଜଳା ଏକାଦର୍ଶୀ
 କରୁ ପଛେଇଲେ । ଦିନଯାକ ବସି ଭାବୁଥାଆନ୍ତୁ—ଯଦି ରୁଷିଆ,
 ଆମେରିକା ଦୁଇଜଣ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତେ ତେବେ ଆମେ
 ଭାରତୀୟମାନେ କିପରିକି କରିଦେଇ ଥାଆନ୍ତୁ । ଦୁହେଁ ପ୍ରତିଯୋଗିତା
 କରି ସବୁ ଭାରତୀୟଙ୍କୁ ନବୋତ୍ଥାନରେ ଚାଲେଇ ନେଇ ଆସିଥାଆନ୍ତେ ।
 ଆମକୁ ଗବେଷଣା କରିବାକୁ ବାଲୁକୁଲ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଗବେଷଣା

କରୁଥିବା ରୁଷ, ଆମେରିକା ସବୁକିଛି ଆମ ପାଇଁ କରି ଦେଉଥାଆନ୍ତେ । ଏତେ ଲୋକ ଶାନ୍ତିର ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ପାଉଛନ୍ତି । ଜଣେ କେହି ଏ ଦୁଇ ସେଣ୍ଟଙ୍କ ଭିତରେ ଚଟାଚଟି କରେଇ ଦେଇ ପାରିଲାନି । ଏ ଦୁଇ ବଡ଼ ସେଣ୍ଟଙ୍କୁ ଆଦରି ରହି ଯାଇଥିବା କୁଳ ସେଣ୍ଟମାନେ ଯେଉଁଠି ମୁହଁ ମୁହଁ ହୋଇ ଶିଫକୁ ଶିଫ ଲଗାଇ ଠେଲଠେଲି ଦେଉଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତ କେତେ ଘର କେତେ ବଜାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଯାଉଛି, କେତେ ଗାଆଁଗଣ୍ଡା ପଦା ହୋଇ ଯାଉଛି, କେତେ ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ ମରୁଭୂମି ପାଲଟି ଯାଉଛି । ଆଉ ଯଦି ଏ ବଡ଼ ସେଣ୍ଟ ଦୁହେଁ ଶିଫରେ ଶିଫ ଯୋଗି ପେଲପେଲି ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ଏ ହତଭାଗ୍ୟ ପୃଥିବୀର କାମ ଫତେ ହୋଇଯିବ । ହେ ଭଗବାନ, ଏ ତେରେନେକୋ ଓ ରେଗାନ୍‌ଙ୍କ ଅକଲତାକତ ଭିତରେ ପଶି ପୃଥିବୀଟାକୁ ରକ୍ଷା କର । ନହେଲେ କଥା ସରିଲା । ତୁମକୁ ସୁତି କରିବାକୁ ଓ ଭୋଗ ଲାଗେଇବାକୁ ପୃଥିବୀରେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଲୋକ ନଥିବେ ।

ଏହିପରି ଚିନ୍ତା କରୁ କରୁ ତାଙ୍କ ଆଖି ପତା ନଇଁ ଆସିଲା । ସେ ଘଣ୍ଟାରେ ଦେଖିଲେ ସାଡ଼େ ତିନଟା । ଆହୁରି ଦେଡ଼ ଘଣ୍ଟା ସମୟ ଅଛି । ସାଡ଼େ ଚାରିଟା । ଯାଏ ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ ନେଇଗଲେ ସତେଜ ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖିବାକୁ ସୁବିଧା ମିଳିବ । ଚାରିଟା ପଇଁଝୁଲିଶିରେ ବନ୍ଧୁ ଘରକୁ ଗଲେ ଚଳିବ । ପୁଣି ସେ ଭାବନାର ସୋଟ ଖୋଲିଦେବା ମାତ୍ରେ ଆଖି ପ୍ରସ୍ତୁତ ବୁଜି ହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ବିଷୟ ଦୁରଦର୍ଶନ ବା କସ୍‌ଟି ଟି. ଭି. ର ପରଦା ଖାଇ ଉଠିଲା ।

ବାରବାଟି ଉତ୍ତ୍ରେପଣ କେନ୍ଦ୍ର । ବିଜୁ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଯାଯାକାଳୀନ ସବ୍‌ଶେଷ ତନଖି କାମ ଜୋରସୋରରେ ଚାଲିଛି । ନବୋପାସା ନେତା ବା କସ୍‌ଟି ନାହିଁ ଲିଡର ରୂପେ ସେଠାରେ ଥାଇ ମିସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ କାମ ତଦାରଖ କରୁଥିଲେ ବିଜୟାନନ୍ଦ ସିଂହ । ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି ବୋଲି ମିସ୍ତ୍ରୀମାନେ ମତ ଲେଖି ଦେଇ ଦେଲେ । ଏଥର ଉଡ଼ିବା ପଦ ଆରମ୍ଭ ହେବ ।

ନବୋପାସୀ ରଣପା ମାହାନ୍ନା ଆଉ ପଞ୍ଜୁଳି ଦାଣ ଦୁହିଁଙ୍କର
 ସେତେବେଳେ ଯାଏ ଦେଖାନାହିଁ । ଆଉ ମାତ୍ର ଅଧ ଦଶା ସମୟ ବାକି ।
 ଜଣେ ବାଉଁଶବନ୍ଧୁ ଦୁଇଟି ଚୁଠି ଦେଇଗଲା । ବିଜୟାନନ୍ଦ ପଡ଼ିଗଲେ ।
 ମାହାନ୍ନା ଏ ଲେଖିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ଉଚ୍ଚତା ୮ ଫୁଟ ୧୧ ଇଞ୍ଚ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ
 ଦିଆ ହୋଇଥିବା ପୋଷାକଟିର ଲମ୍ବ ୬ ଫୁଟ ୩ ଇଞ୍ଚ । ତେଣୁ ସେ ଯାଇ
 ପାରିବେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଡେଙ୍ଗର ପ୍ରତି ଏହା ଏକ ଉପହାସ । ତେଣୁ
 ସେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କଲେ । ପଞ୍ଜୁଳି ଦାଣେ ଲେଖିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର
 ଉଚ୍ଚତା ୩ ଫୁଟ ୧ ଇଞ୍ଚ । ତାଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଛି ୨ ଫୁଟ ଲମ୍ବର ପୋଷାକ ।
 ଖୁରୁଡ଼ିଆ ସତେଇ ଭିତର ଖୁଡୁ ଖୁଡୁ ହେବାପରି ସେ ହେବେ ସିନା ।
 ସେ ମଧ୍ୟ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ବିଜୟାନନ୍ଦ ଭାବିତ
 ହେଲେନି । ଭାବିଲେ—ହୁଅବା ଗ୍ରସ୍ତାରୁ ଦି'ଜଣ ବୁଲନ୍ତା ଲୋକ ଗୋଟେଇ
 ନେଇଯିବେନି ।

ଏହି ସମୟରେ ଜୁକୋଇ, ଝୁକୋଇ, ନାମକ ଦୁଇ ଜଣ ରୁଷ୍
 ନବୋପାସୀ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚି କହିଲେ—ବିଜୟ ଭାଇ ନିମନ୍ତ୍ରଣ !
 ବିଜୟାନନ୍ଦେ କିଛି ସମୟ ହିଁ କରି ରହିଯାଇ ବଳିବିଲେଇଲେ—ଏ;
 ତମେ !! ଓଡ଼ିଆ କହୁଛ !!!

—ହଁ—ହଁ—ଆମେ ଭଲ ଓଡ଼ିଆ ଶିଖିଛୁ । ଆମର ଜଣେ ହିଅ
 ଏଠୁ ଓଡ଼ିଆ ଶିଖି ଆମ ବେତାର କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଓଡ଼ିଆରେ ବେତାର
 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସାର କରୁଛ । ଆମେ ତା'ର ଠାରୁ ଶିଖିଛୁ ।

—ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଆସିବା ହେଲେ ?

—ଆଗରୁ ଅପଣଙ୍କ ବିଜୁରକେଟର ନାଆଁ ଖୁବ୍ ଶୁଣିଥିଲୁ । ଆଜି
 ସେଇଟା ନବୋପାସୀକୁ ଯିବ ବୋଲି ଶୁଣି ଧାଇଁ ଆସିଲୁ । ଲିଟରେ ମାତ୍ର
 ଓଜନଦ୍ବାର ଜଳ ପୂରେଇଲେ ତାହା କୁଆଡ଼େ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ
 ନବୋପାସୀରେ ରହି ବୁଲି ପାରୁଛି । ଆମ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଆପଣଙ୍କ
 ଠାରୁ ବିଜୁ ରକେଟ୍ ବସୟ ଦେଖି ଶିଖିଯିବାକୁ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ପଠେଇଛନ୍ତି ।

—ଆମ ରକେଟ୍ ତ ଏହିକ୍ଷଣି ନବୋପାସୀକୁ ଯିବ । ଆମର ଦୁଇ
 ଜଣ ନବୋପାସୀ ଯିବାକୁ ମନା କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଏକୁଟିଆ କାହିଁକି

ଯିବି, ଆପଣ ଦି'ଜଣ ବୁଲନ୍ତୁନା । ଆମ ରକେଟ୍‌ର ଭଲ ମନ୍ଦ ସବୁ କିଛି ଜାଣି ପାରୁବେ ।

—ଆଉ ପଚାରୁଛନ୍ତି ନା ? ଏଡ଼େ ସୁବିଧା ଛୁଡ଼େ କିଏ ?

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଉ ଦୁଇଟା ପ୍ରୋଷାକ ଆସିଗଲା । ତିନିହେଁ ରକେଟ୍ ଭିତରେ ଯାଇ ବସିଲେ । କବାଟ ଭିତରୁ କଲା ହେବା ପରେ ନିଆଁ ଲଗାଳି ରଞ୍ଜିତରେ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦେଲା । ଫୁରୁର ଉରୁର ଉରୁର ଭୁ—ଭୁ—ସ ହୋଇ ରକେଟ୍ ଟା ଉପରକୁ ଉଠିଲା ଓ ଚାନ୍ଦି ଚାନ୍ଦି ଆକାଶରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା ।

ଭିତରେ ଦୁଃଖସୁଖ ହେଉ ହେଉ ଜୁକୋର କହିଲେ ଆମର ଆଗରୁ ଗୋଟାଏ ରକେଟ୍ ପୃଥିବୀ ପରିକ୍ରମା କରୁଛି । ସେଥିରେ ୨ ଜଣ ନାସ୍ତରାଶ୍ଟ୍ର ଅଛନ୍ତି । ତା ସାଙ୍ଗରେ ଆପଣଙ୍କ ରକେଟ୍ ଯଦି ଯୋଗି ଦେଇ ପାରୁନେ ବା ତଳେ କରୁଦେଇ ପାରୁନେ, ତେବେ ତ କିଛି ମାତ୍ର ହୋଇ ଯିଆନ୍ତା । ତାଙ୍କଠାରୁ ନାସ୍ତରାଶ୍ଟ୍ରର ହାଲହଳିତ ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ପୃଥିବୀକୁ ଫେରେନେ ।

—ଓଃ ! ଏଇଟା କିଅୁତକର କଥା । ଆଗ ଠାବ କରି ସାରେ ତାପରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେଥିରେ ଯୋଗି ଦେବ ।

ବିଜୟାନନ୍ଦ ଝରକା ବାଟେ ବହୁତ ସମୟ ଉଣି ଉଣି ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ଚକ୍ ଚକ୍ ଦିଶୁଥିବା ବନ୍ଦୁ ଦେଖିଲେ । ସେହି ଆଡ଼କୁ ନିଜର ଯାନଟିକୁ ମୁହଁଇ ନେଲେ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ସେ ଜାଣି ପାରିଲେ ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଆମେରିକା ଯାନ । ତାର ଓ ପଟି ଚିହ୍ନ ସବୁ ଚର୍ଚ୍ଚିତେ ଥିଲା । ନିଜ ଯାନରେ ଦୁଇ ଜଣ ରୁଷ ଲୋକ ଥିବା କଥା ନ ଜଣେଇ ସେ ତାଙ୍କ ଯାନ ସହ ନିଜ ଯାନକୁ ଯୋଗିବାକୁ ସଜ୍ଜିତ ଦେଲେ । ଆମେରିକା ଯାନଗୁଣ ଶୁଣିଲେ ଭାରତ ଟିକିଏ ଫିଡ଼ିକି ଯାଇଛି । ଏତିକି ବେଳେ ତାକୁ ପାକଲେଇ ନେବେ ହୁଁ ହୁଁ ମାରିଦେଲେ ।

ବିଜୟାନନ୍ଦ ଯେତେବେଳେ ମାର୍ଜିନ ନକ୍ସାଯାନ ସହ ଆପଣା ଯାନକୁ ଯୋଗିବାକୁ ବସିଲେ ସେତେବେଳେ ଜୁକୋଭ୍ “ଝୁକୌଭ୍ ଚଲେଇ ଉଠିଲେ—ହେ ହେ ଇଏ କଅଣ କରୁଛ । ସେଇଟା ଆମ ଯାନ ନୁହେଁ, ସେଇଟା ମାର୍ଜିନ ଯାନ । ଆମେ ତା ଭିତରକୁ କେବେହେଲେ ଯିବୁନାହିଁ । ତାଙ୍କ ହାତ୍ରା ବାଜିଲେ ଆମ ଜାତି ଯିବ । ଆମକୁ କଅଣ ତାଙ୍କ ହାତରେ ଧରେଇ ବନ୍ଦୀ କରିବ କହେ ?

—ଓଃ ! ଏମିତି ନଇ ନ ଦେଖୁଣ୍ଟୁ ଲଙ୍ଗଳା ହେଉଛ କାହିଁକି । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମର ଭଲ ମଣିଷ । ହଂସା, ଦ୍ଵେଷ, ଧୂସୂୟା, ଅବିଶ୍ଵାସ, ଅସହସ୍ପୃତା ଭାଇରସ୍ରେ ସାଲୁ ସାଲୁ ହେଉଥିବା ପୃଥିବୀକୁ ବହୁ ଦୂରରେ ଗୁଡ଼ି ଶୁଭ, ମୁକ୍ତ ଓ ପ୍ରଶାନ୍ତ ନକ୍ସାମଣ୍ଡଳରେ ଅଛି । ଏଠି ଶାନ୍ତି ମୈତ୍ରୀର ମାତାରସ୍ କେବଳ ଅଛି ।

ଏଁ, ସେ ଫେରୁ କି ଜନିଷ । ଆମେ କେବଳ ଭାଇରସ୍ ଯାଏ ଜାଣିଛୁ । ମାତାରସ୍ କଥା ଜାଣିନୁ । ଆପଣଙ୍କ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଏହାକୁ କେବେ ଆବିଷ୍କାର କଲେ ?

—କହୁଛି କହୁଛି । ଆମର ଭାଇ ବା ଭାଇରସ୍ ସଙ୍ଗେ ଅନବରତ ଝଗଡ଼ା ଲାଗିଛି । ଭାଇ ଝଗଡ଼ା କରେ । ମାତା କିନ୍ତୁ ଝଗଡ଼ା କରେ ନାହିଁ । ସେ ପୁଅମାନଙ୍କୁ ସେନ୍ଦ୍ରରେ ଜୁଡ଼ୁ ବୁଡ଼ୁ କରିଦିଏ । ତେଣୁ ଆମ ଭିତ୍ତାବିତ ରସ ନାଁ ମାତାରସ୍ ରଖା ଯାଇଛି । ଏହି ମାତାରସ୍ ଦୁଇଟି ଶବ୍ଦକୁ ସେନ୍ଦ୍ର ଅଠାରେ ଯୋଗି ମିଶ୍ର କରିଦିଏ । ଏହି ମାତାରସ୍‌କୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ଜଣେ ରୁଷି “ଓଁ ସହନାବବତୁ” ବାକ୍ୟଟି ଆମକୁ ଦୋଷେଇ ଦେଇ ଯାଇ ଅଛନ୍ତି ।

—ଏଁ ଏଁ କଅଣ କହିଲ ? ରୁଷି ! ନିଶ୍ଚୟ ସେମାନେ ରୁଷିଆର ପୁରୁ ପୁରୁଷ ଥିଲେ । ହଁ ବିଜୟ ବାବୁ ଆମ ଦେହରେ ଏବେ ମାତାରସ୍ ଚଢ଼ଟିବାର ଆମେ ଅନୁଭବ କଲୁଣି । ବହୁତ ଧନ୍ୟବାଦ । ମାର୍ଜିନ ନକ୍ସାଯାନରେ ଥାଇ ଯାହା ନିକ୍ଷେପ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କର ଆଡ଼କୁ ତିନି ସିଂହୁଆ ଚଢ଼ି ଥିବା ଭାରିମାୟା ଯାନଟିଏ ଆସୁଛି । ଭାବିଲେ ବୋଧହୁଏ

ଖାଦ୍ୟ ଗ୍ରହ୍ୟ ଯରଗଲ । ହଉ ଆସନ୍ତୁ, କିଛି ଦେଇ ଦେବା । ପୃଥିବୀରେ
ସିନା ତାଙ୍କର ଆମର ଟଣାଟଣି ଚାଲୁଛି । ଏଠି ସେ ସବୁର ଅବକାଶ
ନାହିଁ ।

ଏହା ଭାବ ସେମାନେ ଡକଂ ବା ଯୋଗାଯୋଗି ପାଇଁ ନିଜ
ଯାନକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଦେଇ ଭାରତୀୟ ଯାନକୁ ସ୍ବାଗତ ସଙ୍କେତ ଦେଲେ ।

ଭାରତୀୟ ଯାନଟି ମାର୍ଜିନ ଯାନରେ ଯୋଗି ହୋଇ ଗଲା ।
ଦୁଆର ଫିଟିଯିବା ମାତ୍ରେ ତିନିହେଁ ମାର୍ଜିନ ଯାନ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ ।
ଦୁଇ ଜଣ ରୂପ ଯାତ୍ରୀକୁ ଦେଖି ନିକସନ୍ ଓ ଫିକସନ୍ ନାକ ଟେକିଲେ,
ହେଲେ ଶସ୍ତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଦେଖେଇଲେ ନାହିଁ । ବିଜୟାନନ୍ଦ ଭାବିଲେ
ନିଶ୍ଚେମଣ୍ଡଳର ମାତାରସ୍ ଏମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାରକରିବା ଆରମ୍ଭ
କରି ଦେଲାଣି । କରମ୍ବନ କରିବା ଲାଗି କାହାର ଆଡୁ ହାତ ନ
ବାହାରବାରୁ ବିଜୟାନନ୍ଦ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ—ଦେଖ, ଏଇଟା ଭାଇରସ୍
ଆଜ୍ଞାନ୍ତ ପୃଥିବୀ ଦୁହେଁ । ହାତମଜାଦା, ସ୍ବାଭାବିକ ରଜମାତ୍ରିମାନେ
ଗୁରୁଆଡ଼େ ଭାଇରସ ଦୁଃଖିନୀ ପୃଥିବୀଟାକୁ ବସବାସ ପାଇଁ ଅନୁପସ୍ଥାପନ
କରି ସାରିଲେଣି । ଏ ସ୍ଥାନ ମାତାରସରେ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ ।

ନିକସନ୍, ଫିକସନ୍ ଦୁହେଁ କହି ଉଠିଲେ—ହଁ ହଁ, ଆମେ
ମାତାରସ୍ କଥା ଶୁଣିଛୁ । ଭାରତର ମହର୍ଷିଗଣ ଏହା ଆବିଷ୍କାର କରି
ଅଛନ୍ତି ।

—ଆହେ ଆପଣମାନେ ଜାଣିଲେ କେମିତି ?

—ଭାରତର କିଛି ଅମକୁ ଅଛପା ନାହିଁ । କେଉଁ ହାଣ୍ଡିଶାଳରେ
କେଉଁ ପିଠା, କିଏ କେତେବେଳେ ତିଆରି କରୁଛି, ତାହା ଆମେ ଆମ
ସିଂ ଆଇଂ ଏଂ ଜଗତରେ ଜାଣି ପାରୁଛୁ । ଆପଣମାନଙ୍କ ସେନା ବିଭାଗର
ଏମିତି କିଛି ଗୁପ୍ତ ଦଳିଲ ହାଣ୍ଡି, ଯାହାର ଜରସ୍ତ୍ର କପି ଆମ ପାଖରେ
ନାହିଁ । ସେ ଯାହା ହେଉ ଆପଣମାନଙ୍କ ମହର୍ଷିଗଣଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଆବିଷ୍କୃତ
ମାତାରସ୍ ଏକ ବଡ଼ିଆ ଆବିଷ୍କାର ।

ବିଜୟାନନ୍ଦ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଉଭୟ ପକ୍ଷକୁ ଏକ ଓକ୍ତସ୍ଥିତି
 ବଳ୍ଲଭା ଦେଲେ । ବଳ୍ଲଭା ଦେବାରେ ସେ ଯିବଦ୍ରବ୍ୟ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର
 କେତେ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ କହିବାର ଶୁଣା ଯାଇଛି—ତାଙ୍କର ନାହିଁ କଟା
 ହେଲେ ବେଳେ ସେ କୁଆଡ଼େ ଏକ ବଳ୍ଲଭା ଦେଇ ନର୍ସକୁ ତମଜ୍ଞତକର
 ଦେଇ ଥିଲେ । ସେ କହିଲେ—ଦେଖନ୍ତୁ, ଆପଣମାନଙ୍କ ଦେଶ ଦୁଇ ଭିନ୍ନ
 ଭିନ୍ନ ବାଟରେ ଯାଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ଆସନରେ ବସିଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ପ୍ରମାଣିତ
 ହେଉଛି, ଆନ୍ତରିକ ଉଦ୍ୟମ କଲେ ଆପଣମାନଙ୍କ ଦେଶ ପରି ଅନ୍ୟମାନେ
 ମଧ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ସ୍ଥାନରେ ବସି ପାରିବେ । ତେଣୁ କାହାକୁ ‘ମୋ ବାଟରେ ଆ
 କହି ଉଡ଼ା ଓଟରା’ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଏଥିରେ ନେବଳ ଶକ୍ତି
 ବଢ଼ୁଛି । ମଣିଷ, ମଣିଷ ମାରିବାକୁ ଭଲ ଭଲ ଅସ୍ତ୍ର କରିବାରେ ସବୁଠାରୁ
 ବେଶି ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛି । ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଭୟଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ଲଗାଉଛନ୍ତି ।
 ଆପଣମାନଙ୍କ ଦୁଇ ଦେଶ ଜ୍ଞାନର ଅଭାବମୟ ଉନ୍ନତି ଘଟାଇ ସୃଷ୍ଟିର
 ବହୁ ଜଟିଳ ସମସ୍ୟାମାନ ସମାଧାନ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ନିଜ ନିଜ
 ଭିତରେ ନ ଲଢ଼ିଲେ ମଣିଷ ଜାତିରେ କେତେ ଉପକାର ନ ହୁଅନ୍ତା !
 ବିଜ୍ଞାନକୁ ମଣିଷ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନ ଲଗାଇ ସନ୍ଧିଳତା ଭାବେ ପ୍ରକୃତ ଶତ୍ରୁତ୍ବରେ
 ଲଗାଇଲେ କେତେ ଉପକାର ନ ହୁଅନ୍ତା ! ଆତ୍ମଦାତ ମଣିଷ କେତେ
 ବେଗରେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଧାଉଁଛନ୍ତି । ସେ ସବୁ ଆପଣମାନେ
 କ’ଣ ଶୁଣନ୍ତି ?

ଯାନ ଭିତରୁ ଶେଲ ଉଠିଲା—ନା, ନା, ଏଗୁଡ଼ାକ ଭାଇରସ୍ ।
 ଆହାନ୍ତ ସ୍ବାଉଣ୍ଡେଲ ରାଜନୀତିଜ୍ଞମାନଙ୍କ କାମ । ଆମେ ପୃଥିବୀକୁ
 ଫେରିଯାଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ମାତାର ଗୁଣକୁ, ପୃଥିବୀକୁ ବଞ୍ଚେଇବୁ ।

ଏହା କହି ଦୁଇ ଦଳ କରମର୍ଦ୍ଦନ କରି ବିଜୟାନନ୍ଦଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡେଇ
 ପକାଇଲେ । ବିଜୟାନନ୍ଦ ବି ସେମାନଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡେଇ ଗଢ଼ଗଲେ । ତକିଆ-
 ଟାକୁ କୁଣ୍ଡେଇ ବିଜୟାନନ୍ଦ ହାଉ ହାଉ ହେଉଥିବାର ଦେଖି ଜଣେ ସାଙ୍ଗ
 ହଲେଇ ଦେଇ ପାଟି କଲା—ହେ ହେ ସନ୍ଧ୍ୟା ସାତଟାରେ ଶୋଇ ସପନ
 ଦେଖନ୍ତୁ, ସେଥିରେ ପୁଣି ତକିଆଟାକୁ କୁଣ୍ଡେଇ ନାଉଁହାଉ ହଉଛି ?

ବୟସ ତ ହେଲାଣି ତେଣେ ଗୁଜୁକନ୍ୟା ତ ଆପେକ୍ଷା କରି ବସିଛି । ଆଉ
ହେଉଛି କାହିଁକି ?

ବିଜୟାନନ୍ଦ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ— ଧେଉଁ ଡେରିକା, ନିଦାଟା କେଡ଼େ
ବଡ଼ିଟେ ଦୁରଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟସମ୍ପାଦନାକୁ ମାଟି କରି ଦେଲା !!



ରାଜ୍ୟ ବନ୍ଦ



ବିଶେଷୀ ଦଳର ମୁଖିଆମାନେ ଏକ କବାଟକଳା ବୈଠକରେ ବସି ବସୁର କଲେ, ଏବେ କରିବା କଅଣ ? ସରକାରକୁ ହଲେଇ ହଲେଇ ନୟାନ୍ତ ହେଲୁ । ଟିକିଏ ହେଲେ ଦୃଗୁଳା ହେଲନାହିଁ । ଆଉ ଓପାଡ଼ିବୁ କିପରି ? ତେର କାହିଁ ଯାଇ ପାତାଳପୁରରେ ଅଛି । ତାକୁ ପାଉଛୁ କିଏ, ଆଉ ଓପାଡ଼ିବ କିଏ ? ଆମର ବିଦ୍ରୁହୀତ ଦରଜ କରିବା ସାରହେଲ ସିନା ! ମୂଳରେ ପାଣି ଇଡ଼ି ଖୋଳି ପକାଇଲୁ, ଗୁଡ଼ାଏ ତେର ବି ଛେଦିଲୁ । ଗଛ ଉପୁଡ଼ିବା ଦୂରେ ଥାଉ, ଟିକିଏ ଝାଡ଼ିଲିଲୁ ବି ନାହିଁ, ଓଲଟି ଛନଛନେଇ ଉଠିଲଣି । ଆମର କେଉଁଠି କଅଣ ଗଳ୍ପିତ ରହି ଯାଉଛି, ଆମେ ଧରିପାଉନୁ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଟା ଅଭଙ୍ଗା କୁଣ୍ଡେଇ ବନଗଲଣି । ରାଜ୍ୟରେ ଦିନ ଦି'ପହରେ ଡକାଏଡ଼, ନାଶପର୍ଷିଣ, ହତ୍ୟା, ଦରଦାମ ବୁଦ୍ଧି, ସରକାରୀ ଧନର ଅପବ୍ୟୟ, ଦୈଗ ବିପତ୍ତିପାଇଁ ଆସୁଥିବା ସାହାଯ୍ୟର ଚୋଷରପ୍, ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ବଦଳି ରହିତ, ଭେଣ୍ଟିଆ ବେକାରମାନଙ୍କୁ ଚୁକିଲା ଲୋଭ ଓ ବ୍ୟବସାୟୀ ମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ବିଭାଗର ଭୟ ଦେଖାଇ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଦିହାଡ଼ିଆ ଆଦାୟ କରୁଛନ୍ତି । ଜନସାଧାରଣ ଦିନ ଦିପହରେ ଏଗୁଡ଼ାକ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ଅଥଚ ଉଁ କି ଚୁଁ କରୁନାହାନ୍ତି । କି ଅଭୂତ କଥା, ସରକାର ଏପରି କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଲୋକେ ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ? ବଲ୍‌ବଲ୍ କରି ଚାଲୁଛନ୍ତି । ସବୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ଅଥଚ ସେମାନଙ୍କ ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରୁ ନାହିଁ !

ଆଉ ଜଣେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହିଲେ—ସେଉଁମାନଙ୍କ ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରନ୍ତା • ସେମାନଙ୍କ ପାଟିରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡା ପୂରେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପାଟିରୁ ଆଉ କଥା ବାହାରବ ନାହିଁ । ସରକାରଙ୍କ

ଗଲିତି ସବୁ ପଦାରେ ପକାଇବା ଲାଗି ଲୋକେ ସେମାନଙ୍କୁ ଘୋଟ ଦେଇ ବିଧାନସଭାକୁ ପଠାଇଲେ । ଏ ଲୋକମାନେ ପଦାରେ ଓ ବିଧାନସଭାରେ ପାଠି ବଦଳି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦରକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ପାଠି ମେଲକରି ଠିଆ ହେଉଛନ୍ତି । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବେଶ୍ ବଡ଼ିଆ ଛେନାମଣ୍ଡାରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପୂରେଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ବାସ୍, କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦରେ ସେମାନେ ଲଙ୍ଗୁଡ଼ ହଲେଇ ହଲେଇ ଚାଲି ଆସୁଛନ୍ତି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ବା କି ଦୋଷ । ଯେଉଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଠିରେ ମଣ୍ଡା ନ ପୂରେଇବ ସେ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ନୁହେଁ । ରାଜନୀତିର ପାଇଦା ମାଡ଼ିବାକୁ ବି ସେ ଅଯୋଗ୍ୟ । କଥାରେ ଥିଲା ପ୍ରେମ ଓ ଯୁଦ୍ଧରେ ସବୁକିଛି କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ । ଏବେ ପ୍ରେମ ଓ ଯୁଦ୍ଧ ସହିତ ରାଜନୀତିକୁ ଯୋଗ କରାଗଲାଣି । ରାଜନୀତିରେ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ଯାହା କିଛି କରାଯାଏ ସେସବୁ ଠିକ୍ ଓ ନ୍ୟାୟୋଗତ । ଆମର ଦଳଭିତରେ ସବୁ ଦୋଷସବୁ ଉପରୁ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—ହଁ ହଁ ଠିକ୍ କଥା କହିଛ । ଥରେ ଲୋକେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବିଗିଡ଼ିଯାଇ ଆମକୁ ଗାଦିରେ ବସାଇଲେ । ଆମର ଯେଉଁମାନେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ ସେଇମାନେ ଆଗ ଆମୁହତ୍ୟା କଲେ । ଆମ ହତ୍ୟା କରିବାର କିଛି କାରଣ ନଥିଲା । ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଭୁଲ୍ଲାଟାକୁ କଲିକରି ସମୁଦ୍ର ଆମ ହତ୍ୟା କଲେ । ଲୋକେ ମନେ ମନେ ଠିକ୍ କଲେ—ଆରେ ଆରେ ଏ ଦୋଗୋଲଗୁଡ଼ାକୁ କାହିଁକି ଘୋଟ ଦେଲୁ । ଏଗୁଡ଼ାକି ଶାସନ କରିବାକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ । ବାଆ ନାହିଁ ବତାସ ନାହିଁ, ତଥାପି ଏଗୁଡ଼ାକି ଶାନ୍ତି ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଏଥର ସାନ ନିର୍ବାଚନ ଆସୁ । ଏଗୁଡ଼ାକୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ନେଇ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ ବୋଦା ପକେଇବା । ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ଲୋକେ ତାଙ୍କ ଦେଖିଲା କାମ କଲେ । ଏଇ ଠକ ଯୁଆବୋରମାନଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ଆମ ଦଳ ତଳିତଳାନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ସବୁକିଛି ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ଦୁର୍ନୀତି ଆମ ଆଗରୁ ଥିଲା । ଆମେ ବା କେତେଦିନ ସମତାରେ ରହିଲୁ । ତାଙ୍କ ନେତ୍ରୀ କିନ୍ତୁ ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧିରେ ଲୋକେ ବହୁତ କଷ୍ଟ ପାଇଲେଣି, ଦୁର୍ନୀତି ଆକାଶକୁ ଛୁଇଁଲେଣି, ପ୍ରିୟାପ୍ରୀତି ତୋଷଣର ଯାତୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ

ଦେହସାରା ମାଡ଼ିଗଲଣି, ଲୋକଙ୍କର ଦୁଃଖର ସୀମା ନାହିଁ, ଲୁଟାଏ ଶୁଣି-
ଆଡ଼େ ବୁଲି ପ୍ରବୁର କଲେ । ଲୋକଙ୍କ ନୋଷର ଜଳନ୍ତା ନିଆଁରେ କୁଟା
ପକେଇଲେ । ଆମ ପାଟି ଆପୁ ଆପୁ । ଆଗରୁ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ
ଦୋଷୀ ହୋଇଛି । ତାଙ୍କର ସମସ୍ତେ ପଯୋଗୀ ବକ୍ତୃତା ଝୋଟକୁ ନିଆଁ ପରି
କାମ କଲୁ । ଆମ ଦଳଟା ପୋଡ଼ି ଛୁରଖାର ହୋଇଗଲା । ଏବେ ତ ଆମ
ବେଳର ଘରଦାମ, ଦୁର୍ଗତି, ପ୍ରିୟାପ୍ରୀତି ଯଥେଷ୍ଟ ବଢ଼ିଛି । କାହିଁ, ତା
ବରୁଦରେ ତ ଆମ ସେନାପତିମାନଙ୍କର ଚୁଣ୍ଡ ଶୁଭୁନି । ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଟିରେ
ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଛେନାମଣ୍ଡା ପୂରେଇ ସାରିଲେଣି । ସମସ୍ତେ ମଣ୍ଡା ଖାଇବାରେ
ବ୍ୟସ୍ତ । ଗୋଟାଏ ସରିଲବେଳକୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ମଣ୍ଡା ପଶୁଛି । ଅସୁମାର
ମଣ୍ଡା ତିଆରି ହୋଇ ଥୁଆହୋଇଛି । ଆମ ଲୋକେ ଚୁପ୍ ଶୁପ । ବରଂ
ତାଙ୍କର କେତେଜଣ ବିବେକୀ ଅସନ୍ନସ୍ଥ ନେତା ମଝିରେ ମଝିରେ କିଏରେ
କିଏରେ ବୋଲି ପାଟିକରି ଦେଉଛନ୍ତି । ସେତକ ନ ହେଉଥିଲେ
ଆମର ଦରପୋଡ଼ା ହୋଇ ଯାଉଥିବା ଲୋକେ କହୁଥାନ୍ତେ — ହଁ ହଁ !
ଭାରି ଗରମ ହେଉଛି ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—କେବଳ ଆମ ନେତା ଓ ବ୍ୟାନିଆମାନେ
ଆଁ କରିନାହାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଚଣ୍ଡୀ ଚୁମୁଣ୍ଡା, ବୋଲକର, ଗୁଣ୍ଡାଫଉଜ,
ଟାଉଟର, ଟରଣି, କାନକୁହା ଓ ଭାଟମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଁ କରି ବସିଛନ୍ତି ।
ସେମାନଙ୍କ ପାଟିରେ ମଧ୍ୟ ମଣ୍ଡା ପୂରେଇବାକୁ ହେଉଛି । ତା ଉପରେ ପୁଣି
ନିଜ କଥା ଅଛି । ମରୁଡ଼ି ବେଳକୁ କିଛି ସଞ୍ଚନଥିଲେ ଭୋକରେ ଅଉଟୁ
ପାଉଟୁ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଥିଲାଗି ଆଖିବୁଜା ଟଙ୍କା ସଂଗ୍ରହ କରିବା
ନିହାତି ଦରକାର । ଆଉ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଭୋଜବାଜି ଦେଖାଇ ନାନା
ଉପାୟରେ ଆଖିବୁଜା ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରୁଛନ୍ତି । ସେ ଖାଉଥିଲେ, ଆମେ
ଖାଉଥିଲୁ । ସେ ଖାଉଛନ୍ତି ଆମେ ଖାଇବୁ । ଖାଇବାଟା ବଡ଼ କଥା
ନୁହେଁ । କଥା ହେଉଛି ଆମେ କିପରି ଲୋକଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବା ଆଉ
ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖିବା । କିଛି ଗୋଟାଏ ନକଲେ ଆମ ଅସ୍ତିତ୍ବ
ଲୋପ ପାଇଯିବ । ଆମେ ସବୁ ଇତିହାସର ବସ୍ତୁ ହୋଇ ରହିବୁ ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—ଲୋକଙ୍କର ଏ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭମୟ ନିଦକୁ କିପରି
ଭାଙ୍ଗିଦେବ ତାର ଉପାୟତ କିଛି ଦେଖାଯାଉନାହିଁ । ସବୁ ଅପସରେ କରାମା-

ମାନେ ଲୋକଙ୍କ ତରଫରୁ ଉପହାସ କରୁଛନ୍ତି । ଅଫିସ ଭିତରକୁ ଗଲୁବେଳକୁ ପିଅନ ତା ପାଉଁଶ ଆଦାୟ ନକରି ଛୁଡ଼ନ୍ତି, ଲୋକେ କାନ ମୋଡ଼ିହୋଇ ଉପହାସ ଦେଉଛନ୍ତି, ଅପମାନ ଓ କଷ୍ଟ ଭୋଗୁଛନ୍ତି ଅଥଚ ଆପତ୍ତି କରିବାକୁ ସାହସ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏମାନେ କେବେହେଲେ ବିଷୋଭ କରିବେ ? ଅଫିସ ଆଗରେ ଧାରଣା ଦେଇ ପାରିବେ ? ଲଠିମାଡ଼ ସହିପାରିବେ ? ଲୋକେ ସମସ୍ତ ଭାବରେ ନ ଉଠିଲେ ଦଳଲୋକେ କେବଳ କଅଣ କରିପାରିବେ ? ଓସ ଯାହାଦେଉ କିଛି ଗୋଟାଏ କରିବାକୁ ହେବ । ଶେଷରେ ଠିକ୍‌ହେଲା ଦଳର ଆଉ କେତେକ ପୁରୁଣା ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟାଏ ସଂଗ୍ରାମ ପରିଷଦ ଗଢ଼ାହେବ । ତାହାର ସଭ୍ୟମାନେ ବସି ଲୋକଙ୍କୁ ଉଠେଇବା ପଛା ଠିକ୍ କରାଯିବ ।

ଦିନ କେଇଟାରେ ପରିଷଦ ଗଢ଼ା ହୋଇଗଲା; ଜରୁରୀ ବୈଠକ ବସିଗଲା । ସଭ୍ୟମାନେ ମୁଣ୍ଡର ଦହି ମନ୍ତ୍ରିଲେ । ଜଣେ କହିଲେ— ସନ୍ତୋଷୀ ମାଆଙ୍କ ନାମରେ ଆଜ୍ଞାପତ୍ର ଛୁପି ବାଣ୍ଟିବା । ତା ଭିତରେ ରହିବ ଏ ସରକାର ବହୁତ ଅତ୍ୟାଚାର କଲେଣି । ଆମ ଧର୍ମକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ଧର୍ମହୀନକର କାର୍ଯ୍ୟମାନ କଲେଣି । ସନ୍ତୋଷୀ ମାଆଙ୍କ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଉପରେ ଜିଜିଆ କର ବସେଇଲେଣି । ଏଣୁ ସରକାରଙ୍କୁ ଗୀତ ଗାନ୍ଧୀରୁ ହଟାଅ । ଏ ପକ୍ଷ ଯିଏ ପାଇବ ସେ କୋଡ଼ିଏଶହ ଛୁପି ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ବାଣ୍ଟିଦେବ । ଏହା ସନ୍ତୋଷୀ ମାଆଙ୍କ ଆଜ୍ଞା । ଏହାକୁ ବେଖାତିର କରି ମାହାଙ୍ଗାର ଜଣେ ଲୋକର ବଡ଼ପୁଅ ସାମକାମୁଡ଼ାରେ ମଲା । ଏହି ଆଜ୍ଞା ପାଳନ କରି ଯଶୁଆପୁରର ଜଣେ ଲୋକ ଲଠେଇରେ ଦୁଇଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପାଇଲା । ମାଆଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପାଳିବାକୁ ହେବ ।

ଏଇଟା ପରିଷଦରେ କାଟି ଖାଇଗଲା । ନିବାଚନରେ ଧର୍ମ ନାଆଁ ଧରିବାକୁ ମନାଅଛି ବୋଲି ଅନେକ କହିଲେ ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—ରାଜ୍ୟସାଗ ବସଷ୍ଟାଣ୍ଡ, ପରିବା ଓ ମାଛ ହାଟରେ ନିୟମିତ ଭାବରେ ସରକାରବୋଧୀ ସଭାମାନ କରି ଖବର କାଗଜରେ ସମ୍ବାଦ କରାଯିବ । ଲୋକେ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ଯୋଗ ଦେଇ-

ଥିଲେ ବୋଲି ଲେଖିବାକୁ ହେବ । ଅନେକ ମତଦେଲେ ଏଇଟା କରା-
ଯାଇପାରେ । ତେବେ ଏହାଠାରୁ ଆହୁର ଅଧିକ ଫଳବତୀ ଯୋଜନା
କାଠିବାକୁ ହେବ ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—ମଝିରେ ମଝିରେ ‘ବନ୍ଦ’ ପାଇଁ ଡାକରା
ଦେବାକୁ ହେବ । ଏ ଡାକରା ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକେଇବ ।
ଏହାର ଫଳାଫଳ ସମସ୍ତେ ଅନୁଭବ କରିବେ । ‘ବନ୍ଦ’ର କାରଣ
ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବେ । ଏ ଡାକରାରେ ବହୁ ଅଲସୁଆ, ନିକମ
ବେକାର ଓ ବନ୍ଧିବଦ୍ଦେଶୀ ଗୁମ୍ର ଯୋଗଦେବେ । ସାହିର ଗୁଣ୍ଡା ଓ ଦାଦା-
ମାନେ ଯୋଗଦେବେ । କିଛିନେତା ବନ୍ଦିବାକୁ ବହୁ ସାହୁ ଟୋକା ଏହାକୁ
ସୁବର୍ଣ୍ଣସୁଯୋଗ ମଣି ଏଥିରେ ଆଗ୍ରହରେ ଯୋଗଦେବେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ
ଗୋଟାଏ ସରକାରବିରୋଧୀ ଚେତନା ଆସିବ । ନିମେ ବେଶୀ ବେଶୀ
ଲୋକ ଏଥିରେ ଯୋଗଦେବେ । ଏଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ
ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଖବର କାଗଜ ଓ ସଭା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରଚାର କଲେ ହେବ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ କଥାଟା ପାଇଗଲା । ସର୍ବସମ୍ମତନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତାବଟି
ପାଶ୍ ଦେଇଗଲା । କେବଳ ଜଣେ ପୁରୁଷା ଦ୍ଵେତା ଅମଙ୍ଗ ହୋଇ ସଭାରୁ
ଉଠିଗଲେ । ଜଣେ ଛୁଗୁଲେଇ କହିଲା—ଜାଣିଲ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର
ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ମଣ୍ଡା ତାଙ୍କ ପାଟିରେ ପଶିଗଲା । ତାହାଛଡ଼ା ମାଲପାଣିରୁ
ଚଉଦଲକ୍ଷ ମିଳିଛି । କେତେଟା କାରଖାନା ବନ୍ଦର ଆଖରେ ଖୋଲିବାକୁ
ଲାଇସେନ୍ସ ମିଳୁଛି । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ବନ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଆଗେଇ
ଗଲେ ।

ପୃଥ୍ଵୀ ଫାଟୁ ବା ଆକାଶ ଛୁଣୁ ୧୦ ତାରିଖ ଦିନ ‘ବନ୍ଦ’ ଅଲବଦ୍ଧ
ପାଳନ କରାଯିବ ବୋଲି ବିରୁଦ୍ଧଦଳିଆ ଠିକ୍‌କରି ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଲାଗି-
ପଡ଼ିଲେ । ପର୍ବତ ଚୂନାହେଉ ବା ସମୁଦ୍ର ଶୁଖୁ ‘ବନ୍ଦ’କୁ ପୁରପୁରି ଭଣ୍ଡାର
କରି ଦିଆଯିବ ବୋଲି ସରକାର ପାଇକଛା ଭଡ଼ି ବସିଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ
ତାଙ୍କ ସରବ ବୁଝାଇଲେ—ଆଜ୍ଞା ‘ବନ୍ଦ’ ଉପରେ ଏତେ ନଜର ଦିଅନ୍ତୁ
ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଜନସବୁ ବାଧାଦେଲେ ତାର ଶକ୍ତି ବଢ଼େ । ପ୍ରତିପକ୍ଷର
ଶକ୍ତି ବଢ଼େଇବାକୁ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ‘ବନ୍ଦ’ ସଫଳ ହେଲେ

ଲୋକେ ଅନେକ ସତ୍ତ୍ୱପ୍ର ହେବେ । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହେବେ । ଗୁଣ୍ଡା ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ଏଥିରୁ ଫାଇଦା ଉଠେଇବେ ! ଯେଉଁ-ମାନଙ୍କର ଡୋକାନ ଲୁଟହେବ ସେମାନେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କର ପରମ ଶତ୍ରୁ ପାଲଟିବେ । ଏଥିରେ ସରକାରଙ୍କ ଲାଭ ହେବ । ଆମେ କେବଳ ସରକାରୀ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଜଗିନେବା । ବନ୍ଦବାଲାଏ ଯାହା କରୁଛନ୍ତି କରନ୍ତୁ । ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ବାଡ଼ିଆ ବାଡ଼େଇ ହୋଇ ମରନ୍ତୁ ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସଚିବଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ନଡ଼ିଆର କୋଇ ଶିରରେ ପାଣି ପଶୁଛି ତାହା ଆପଣ ଜାଣିବେ କୁଆଡୁ ? ମୋତେ ହଟେଇବାକୁ ବିରୋଧୀ ଓ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଦଳ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ କେତେ ଯେ ଫେରାଦ ହେଲେଣି ତାହା ତ ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମନରେ ଧାରଣା ହୋଇଛି ଯେ ଏସବୁ ରାଜନୈତିକ ଲୋକଙ୍କ ହୁଅନ୍ତୁ । ଏଥିରେ ଲୋକଙ୍କର ଅଂଶ ନାହିଁ । ‘ବନ୍ଦ’ ଯଦି ସଫଳ ହୁଏ ତେବେ ଲୋକେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେଣି ବୋଲି ଜାଣିବେ । ଲୋକଙ୍କ ସହଯୋଗ ନ ମିଳିଲେ ବନ୍ଦ ସଫଳ ହେବନାହିଁ । ‘ବନ୍ଦ’ର କାରପଟଦାରମାନେ ଗୁଣ୍ଡାମି କରି ଡୋକାନ ବଜାର, ଯାନବାହାନ କନ୍ଦକରି ବନ୍ଦ ସଫଳ ହେଲା ବୋଲି ଦେଖେଇଦେବେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋ ପଛରେ ଲୋକ ସମର୍ଥନ ନାହିଁ ଭାବ କହିବେ—ଏଥର ପେଡ଼ି ପୁଟୁଳା ବାନ୍ଧ ଆଉ ଗାଦିରୁ ଉଠ । ମୁଁ ଯେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ‘ବନ୍ଦ’କୁ ଉଣ୍ଡୁର କରିଦେବି ।

ଦଶ ତାରିଖର ଦୁଇଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ‘ବନ୍ଦ’ର ସବୁ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ନିଆଗଲା । ‘ବନ୍ଦ’ ବାଲାଏ ଏଥିରେ ଦବିଗଲେ ନାହିଁ । ସବୁତ ଆଗରୁ ଛିରି ହୋଇଛି । ନେତାଏ ନ ରହନ୍ତୁ । କାମ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଆଗେଇବ ।

ପୂର୍ବ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅନୁଯାୟୀ ସହରର ବଡ଼ବଡ଼ ଗସ୍ତରେ ଡୋକାନ ବଜାର ତନଖି କରିବାକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକମାନେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଶୋଭାଯାତ୍ରା କରି ବାହାରିଲେ । ଦେଖଣାହାରି ମଧ୍ୟ ମଙ୍ଗା ଦେଖିବାକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗଦେଲେ ଏତେ ବୁଲୁବୁଲି କରି କାଳେ ହାଲିଆ-

ହୋଇ ପଡ଼ିବେ ସେଥିଲଗି ପାନ ବଡ଼ ସିଗାରେଟ୍ ର ବୁଲବୁଲମାନେ ବେକରେ ଡାଲ ଝୁଲେଇ ସେମାନଙ୍କ ଚାଲିଲେ ସବୁ ବୁଲିବୁଲି ଶ୍ରେକହେଲେ ସ୍ବେଚ୍ଛାସେବକ ଓ ସାଥୁଲେକ୍ତମାନେ କଅଣ ଖାଇବେ ? ଦୋକାନପତ୍ର ତ ସବୁ ବନ୍ଦ, ସେଥିଲଗି କେତେଜଣ ବୁଲ ଗୁଡ଼ିଆ ବଗ, ପକଡ଼ି, ଦନ୍ତବଗ, ଆଳୁଦମ ଓ ଚୁଟ, ଠେଲ ଗାଡ଼ିରେ ପୁରେଇ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚାଲିଲେ ଗସ୍ତାପୁର ଲୋକେ ଚାଲିଲେ । କେତେଜଣ ବୁଡ଼ାବୁଡ଼ା ନେତାଙ୍କୁ ପୁଲିସ୍ ଡୁଲ୍ ଚୁକ୍ରେ ଛୁଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ ଓସମାନେ ଚାଲିଚାଲି ପାଇପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ପଛରେ ଚିତ୍କାରେ ଯାଉଥିଲେ । ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରକ୍ତ କେତେକଙ୍କ ଦୋକାନ ଖୋଲିଥିଲା । ଅନ୍ୟ ସବୁ ବନ୍ଦଥିଲା । ସ୍ବେଚ୍ଛାସେବକ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ଖୋଲିଦୋକାନଗୁଡ଼ିକୁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ଉଚ୍ଚବାର୍ତ୍ତା ଚାଲିଲା । ଏତିକିବେଳେ ପୁଲିସ୍ ଡୁଲ୍ ଓ ଅଫିସରଙ୍କ ଜପ୍ ଆସି ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଲଠିଆଳମାନେ ଠେଙ୍ଗଣିରେ ପିଟିବାକୁ ହମହମ ହେଲେ । ଅଫିସର ସେମାନଙ୍କୁ ଅଟକେଇ ଦେଇ କ୍ୟାମେରାବାଲାକୁ ଚଟାପଟ୍ ଫଟୋ ନେଇଯିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ବିପଦ ଆସି ଗଲା ଭାବ ବହୁଲେକ ଦୋକାନ ପିଣ୍ଡକୁ ଉଠି ଯାଇଥିଲେ । କ୍ୟାମେରାବାଲା ଚଟାପଟ୍ ଫଟ ଉଠେଇ ନେଇଗଲା । ତାପରେ ଲଠିମାଡ଼, ଗିରିଫଦାସ ଚାଲିଲା । ଚୁକ୍ ଚୁକ୍ ଖୋଲି-ଦୋକାନ ଗୁଡ଼ିକ ବି ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଗସ୍ତା ଶୂନଶାନ୍ ହୋଇଗଲା ।

ପୋଲିସ୍ ଚାଲିଯିବା ପରେ କେତେଜଣ ସ୍ବେଚ୍ଛାସେବକ ଫଟୋଗ୍ରାଫର୍—ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଗସ୍ତା ଓ ବନ୍ଦ ଦୋକାନଗୁଡ଼ିକର ଫଟୋ ନେଇଗଲେ ।

ପୋଲିସ୍ ଅଫିସର ଜଣକ ମନେମନେ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶକରି ଭାବିଲେ—ଯାହାହେଉ ଏ ‘ବନ୍ଦ’ର ଉଦ୍ୟୋକ୍ତମାନଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ‘ବନ୍ଦ’ର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଫଳତାର ପ୍ରମାଣ ସ୍ବରୂପ ଫଟୋସବୁ ଆମ ପାଖରେ ରହିଗଲା । ଗସ୍ତାରେ ଭର୍ତ୍ତୁର ପଥକ ଯିବାଆସିବା, ଚିତ୍କାରେ ଚଳ-ପ୍ରଚଳ, ଦୋକାନମାନଙ୍କ ଦୁଆରମୁହଁରେ ଗରାଖମାନଙ୍କ ଫଟୋ ସବୁ ନେଇ ଆମେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଖେଇବୁ ଆଉ ଖବର କାଗଜରେ କାଢ଼ି ଦେବୁ ।

‘ବନ୍ଦ’ର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ଫଟୋଗ୍ରାଫର୍ମାନେ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶକର କୁହାକୋହି ହେଲେ—ଯାହାହେଉ ପୋଲିସ୍‌ବାଲାଏ ଆମ ‘ବନ୍ଦ’କୁ ସଫଳ କରିଦେଲେ । ଶୂନଶବ୍ଦେ ରସ୍ତା, କବାଟ କିଲା-ହୋଇଥିବା ଦୋକାନଗୁଡ଼ିକର ଫଟୋ ଆମ ପାଖରେ ରହିଗଲା । ପୋଲିସ୍‌ବାଲା ସହାୟକ ନହୋଇଥିଲେ ଏ ସଫଳ ‘ବନ୍ଦ’ର ନିର୍ଦ୍ଦଶନ ଆମେ କିପରି ଦେଖାଇ ଥାଆନ୍ତୁ ?



ନିରାକାର କଳେଜ



ମାଟିକ ପରାସାଫଳ ଅନେକ ଦିନର କବଜ ଓ କୁନ୍ତନ ପରେ
ଭାସି କର ଖେଳିଯା ହୋଇଗଲା । ବୋର୍ଡବାଲାଙ୍କୁ ବହୁତ ଉତ୍ସାହ
ଲାଗିଲା । ଦସିପୋକ ଓ ଚୁକୁଣି ସାଲୁ ସାଲୁ ହେଲପର ମାଟିକ ପାଟକ
ପାର ହୋଇ ଅସଂଖ୍ୟ ପିଲା ବାହାରେ ସାଲୁ ସାଲୁ ହେଲେ । ହଠାତ୍
ଅଦିନ ବର୍ଷ । ଦମକାଏ ହୋଇଗଲେ ବାଟୋଇମାନେ ଯେପରି ପାଖରେ
ଥିବା ଦୋକାନ ମାନଙ୍କ ଭିତରକୁ ପଶିଯାଆନ୍ତି, ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ
ପାଶ୍ କରିଥିବା ଛୁସମାନେ ଠିକ୍ ସେହିପରି ପାଖରେ ଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼
କଲେଜ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଯୋଗୁ ବହୁ ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ
ବାଟୋଇ ହଲପଟା ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ଗୋଟାଏ ଥାନ ପାଇବା
ଲାଗି ଆଡ଼େ ସାଡ଼େ ଦଉଡ଼ୁଥାନ୍ତି, ତଳଶ୍ରେଣୀୟା ଛୁସମାନେ ଠିକ୍
ସେମିତି ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ବିଭିନ୍ନ କଲେଜ ଆଡ଼େ ଧାଁ ଧପଡ଼ କରିବାରେ
ଲାଗିଗଲେ । କଲେଜର ପାଟକ ମାଡ଼ିବା ସେମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ଥିଲା ।
ମାଲ କମ୍, ଖାଉଟି ବେଶିହେଲେ ମାଲର ଦାମ୍ ହୁ ହୁ ହୋଇ ବଢ଼ିଯାଏ ।
ଏହି ଅବସ୍ଥା ଲାଗିରହିଲେ ମାରସା ମାଲସବୁ ବଜାରରେ ଦେଖାଦିଏ ।
ଲୋକେ ବାଧ୍ୟହୋଇ ତାକୁ କଣ୍ଡେ । କଲେଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ନିୟମ
ଖାପିଯାଏ । ବଡ଼ ଆଉ ଏକ ନମ୍ବର କଲେଜ ଯେତକ ସେତକ । ପିଲାଙ୍କ
ସଂଖ୍ୟା ଅସୁମାର ।

ଏପରି ଅବସ୍ଥା ବହୁ ବର୍ଷଯାଏ ଲାଗିରହିଲା । ଫଳରେ ଶିକ୍ଷା
ବଜାରରେ ମାରସା କଲେଜ ରାଜ୍ୟସାରା ବରଷା ଦିନର ଛତୁପରି ମୁଣ୍ଡ
ଟେକିଲା । ଖାଉଟିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅପେକ୍ଷା ଦୋକାନ ସଂଖ୍ୟା ବେଶି ହୋଇ
ଗଲେ ଦୋକାନଦାରମାନେ ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଆଡ଼େଇ

ଆଣିବା ଲାଗି ଦଲ୍ଲଲ ସବୁ ନିୟୁକ୍ତ କରନ୍ତି, ଖାଉଟିମାନଙ୍କ ଠେଇଁ ତେଲ ମାଲିସ କରନ୍ତି । ଖାଉଟିମାନେ କେମିତି ତାଙ୍କ ଦୋକାନ ଆଡ଼କୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହେବେ ତାର ଉପାୟମାନ ଖଞ୍ଜନ୍ତି । ଚକ ଚକ ଆଲୁଅରେ ଦୋକାନ ହାଲେଲ କରିଦିଅନ୍ତି । କିଛି ଦର ବଢ଼େଇ ଓ କିଛି ଲୁଭ ମାସା କମେଇ ମାଗଣା ପୁରସ୍କାର ବାଣ୍ଟନ୍ତି । କ୍ୟାସମେମୋ ନମ୍ବର ଉପରେ ଲଟେଣ୍ଡ ଉଠାନ୍ତି ।

ସୁନ୍ଦର ଭେଣ୍ଟିଆ ଓ ଭେଣ୍ଟିଆଣୀଙ୍କୁ ବିକାଳି ଓ ବିକାଳୁଣୀ ରୂପେ ନିୟୁକ୍ତ କରନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ାକ ହେଲେ ଆକର୍ଷକ ନିୟମ । ଏ ନିୟମ ସବୁଠି ଖାଟେ । ଛତୁ କଲେଜମାନଙ୍କ ଭିତରେ କେତୋଟିଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏହି ଆକର୍ଷକ ନିୟମ ପୁରସ୍କର ଖାଟେ । ଉକ୍ତ ଯୁଗ୍ମଶ୍ରୀ ପିଲଙ୍କଦ୍ୱାରା ଏବୁ ଅଲୁସଖ୍ୟକ ଛତୁ କଲେଜ ଟିକିଏ ଡେରିରେ ଭରପୂର ହୋଇଯାଏ । ବାକି ଛତୁ କଲେଜ ଗୁଡ଼ିକରେ ଆକର୍ଷକ ନିୟମ ପୁରସ୍କର ଲାଗୁହୁଏ । ଏ ଆକର୍ଷଣ ପତ୍ତା ବିଷୟରେ ଛତୁ କଲେଜର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଗଣ ଦଲ୍ଲଲମାନଙ୍କୁ ପୁରା ତାଲିମ ଦିଅନ୍ତି । ସେବର୍ଷ ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିଯିବା ମାତ୍ରେ ଦଲ୍ଲଲମାନେ ଘାଟି ଜାଗାମାନଙ୍କରେ ଛକି ରହିଗଲେ ।

ଏକ ନମ୍ବର କଲେଜର ଦଲ୍ଲଲମାନେ ସିଧା ସରପଟ ଗୁଡ଼ିକ ଦରକୁ ଯାଇ ଗୁଡ଼ି ତଥା ତାଙ୍କ ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କ ଆଗରେ ବୁଲ-ବିକାଳିଆ ବକ୍ରୂତା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ—ଆଜ୍ଞା, ଆମ କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ଗୁଡ଼ିର ଖଇର ଥିବା ବିଷୟ ଉପରେ କଡ଼ା ନଜର ଦିଅନ୍ତି । ସେ ସବୁ ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିର ପୁରା ଆୟତ୍ତ ନ ହେବାଯାଏ ତା ପିଛରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ସେଥିଲାଗି ଆମ କଲେଜରେ ତୋଖଡ଼ିମାର ଅଧ୍ୟାପକ ମାନଙ୍କୁ ନିୟୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ତଥାପି ପରୀକ୍ଷା ବେଳେ କେଉଁଠି ଯଦି ଗୁଡ଼ିର କଲମ ଶେକିଯାଏ, ତେବେ ଆମ ଜଗୁଆଳ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ତାକୁ ପଛଆଡ଼ୁ ଢେଙ୍କେଇ ଦିଅନ୍ତି । କଲମ ଅଟକିବା ଥାନରେ ଠିକଣା ବାଟଟି ବତାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଫଳରେ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀର କଲମ ଠିକ୍ ବାଟରେ ଯାଏ ଓ ଠିକ୍ ନମ୍ବର ପାଇ ପାଶ୍ କରେ । ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ କ୍ଲାସ୍ରେ

ତଥା ପ୍ରଶସ୍ତା ହଲରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ । ଆଉ ଡେରି କରିବା ଅନାବଶ୍ୟକ । ଆଜି ଆସନ୍ତୁ, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନାମ ଲେଖା ହୋଇଯିବ । ଅତି ଆତୁରୁଆ ଅଭିଭାବକ ଓ ଛୁଟି ଏ ଦଲ୍ଲଙ୍କ ଖାଲେଜରେ ପଶିଗଲେ । ଦୁଇ ନମ୍ବର କଲେଜର ଦଲ୍ଲମାନେ କେତେକ ଛୁଟିଙ୍କ ଆଗରେ ଜୀବନସମା ଏଜେଣ୍ଡାୟୁ ବକ୍ତୃତା ଝାଡ଼ି କହିଲେ — ଆଜ୍ଞା, ପ୍ରତ୍ୟେକ କଲେଜରେ ଉପସ୍ଥାନ ସ୍ବଳ୍ପତା ବା ଲେକ୍ଚର ସଞ୍ଚେକ୍ ବିଷୟଟା ଏକ ବଡ଼ ବିରକ୍ତିଜନକ । ଏ ଛୁଟିୟ ପ୍ରତି କଲେଜରେ ପ୍ରଶସ୍ତା ସମୟରେ ଦେଖା ଦେଇଥାଏ । ସତ୍ୟ ଯୁବକଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ଛୁଟିମାନେ କଲେଜକୁ ଆସି ଜୀବନର ସ୍ବାଦ ପାଇବା ପାଇଁ ଏଣେତେଣେ ଖେଦନ୍ତି । ହାଇସ୍କୁଲରେ ବହି ସ୍ବାଦ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ସ୍ବାଦ ସେମାନେ ପାଇ ନ ଥାନ୍ତି । କଲେଜରେ ଏସବୁ ସ୍ବାଦର ପ୍ରାର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଏଣେତେଣେ ଟାଣି ନେଇଯାଏ । ଫଳରେ କ୍ଲାସରେ ଉପସ୍ଥାନ କମିଯାଏ । ଏହା କମିଗଲେ ଛୁଟି ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରଶସ୍ତା ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ବ୍ରିଟିଶ ଅମଳରୁ ଗୋଟାଏ ପୋକର ଓ ଗନ୍ଧିଆ ଆଇନ ଆଜିଯାଏ ଚଳିଆସୁଛି । କୋମଳମତି ଛୁଟିମାନେ ସତ୍ୟରେ ଏ ଆଇନର ଶିକାର ହୋଇ କି ହଲପଟା ନ ହେଉଛନ୍ତି ! ମିଛ ସାଟି ଫିକେଟ ଆଣିବାକୁ ଡାକ୍ର ପାଖରେ ଗୋଡ଼ଭାଙ୍ଗି କେତେ ନେହେରୁ ନ ହଉଛନ୍ତି, ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ପାଦରେ କେତେ ପିମ୍ପାତେଲ ମାଲିସ୍ ନ କରୁଛନ୍ତି ! ଆମ କଲେଜରେ ଏଇଟା ସାତସପନ । ନାମଟି ଲେଖାଇ ମାସିକ ଦରମାଟା ଦେଇଦେଲେ କାମ ଫତେ । ତେଣିକି ତୁମେ କ୍ଲାସକୁ ନଆସି ବିଲ୍ଲିତ ମାଲର ଏକ ଦୋକାନ ଖୋଲି ବସୁଥାଅ । କିଛି ହେଲେ ଅସୁବିଧା ହବନି ।

ତନି ନମ୍ବର କଲେଜର ଦଲ୍ଲ କହିଲଗଲେ — ଆମ କଲେଜରେ ପାଶ୍ କରିବାଟା ଗ୍ୟାରେଣ୍ଡିୟୁକ୍ ହୋଇଛି । କାରଣ ଆମେ ପ୍ରଶସ୍ତାଥୀ-ମାନଙ୍କୁ କପି କରିବାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ଦେଉ । ପିଲାଏ ବହିପସ ନେଇ ମନଇଚ୍ଛା କପି କରନ୍ତି । ଜଗୁଆଳମାନେ ହଲ୍ ବାଡ଼ାରେ ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଗୁନକ ପରିଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ଜଗନ୍ତି । ଦୂରରୁ କାଡ଼ାକୁ ଆସିବାର ଦେଖିଲେ ବିପଦ ସଙ୍କେତ ଦେଇଦିଅନ୍ତି । ଭିତରେ ଥିବା ସାହାଯ୍ୟକାଶ-ମାନେ ବହିପସ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲୁଚେଇ ଦିଅନ୍ତି । ପଦା ଫାଟକରେ

କୋଲପ ପଡ଼ି ଥିବାରୁ ପରିଦର୍ଶକ ହଲରେ ପଶି ତନଖି କରିବାରେ ଡେରି ହୁଏ । ବନ୍ଧୁପଥ ଲୁଚେଇବାକୁ ଡେର ସମୟ ମିଳେ ।

ଭୁବ ନମ୍ବର କଲେଜର ଦଲଲ—କହିଲେ ପରୀକ୍ଷା ହଲରେ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଭାବରେ କପି କରିବା କିଛି ସହଜ କଥା ନୁହେଁ । ପ୍ରଶ୍ନ ଦେଖିବ, ତାର ଉତ୍ତର ବହିରେ ଖୋଜିବ ପଥ ଲେଉଟାଇବାରେ ସମୟ ଯିବ । ଏଣେ ବହିକୁ ଦେଖି ତେଣେ ଖାତାରେ ଲେଖି । ମନରୁ ଲେଖିବାରେ ଯେତକ ସମୟ ଲାଗେ ତାର ଦିଗୁଣ ସମୟ ଲାଗେ ବହି ଦେଖି କପି କରିବାରେ । ଏହି ଅସୁବିଧା ଅତିକ୍ରମ କରିଯିବା ପାଇଁ ଆମେ ବଢ଼ିଆ ପତ୍ତା ସୃଷ୍ଟି କରିଛୁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରୀକ୍ଷକ ଜଣେ ପୁ ପ୍ରକାଶାର୍ଥୀ ପାଠରେ ନେଇ ଯିବାକୁ ଆମେ ସୁବିଧା କରିଦେଇଛୁ । ପୁସ୍ତକାଗାର୍ଥୀ ବହିରୁ ପଢ଼ିବ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀ ଖାତାରେ ଲେଖିବ, ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀ ଇଚ୍ଛାକଲେ ଦୁଇ ଜଣ ପୁସ୍ତକାଗାର୍ଥୀ ନେଇ ପାରିବେ । ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଢ଼ି ବହିରୁ ଉତ୍ତର ଖୋଜି କାଢ଼ିବ ଏବଂ ତାହା ଡାକଦେବାକୁ ଯେ ପୁସ୍ତକାଗାର୍ଥୀ ହାତକୁ ବଢେଇଦେବ । ଯେ ଡାକଲେବେଳେ ସେ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ବହିରୁ ଖୋଜିବ । ଏହା ଫଳରେ ଉତ୍ତର ଲେଖିବା ଶୀଘ୍ରତର ହୋଇପାରିବ । ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତାମାନେ ଆଜିକାଲି ଜାଣି ଜାଣି ଲମ୍ବା ଉତ୍ତର ଥିବା ପ୍ରଶ୍ନମାନ ପକାଉଛନ୍ତି, ଯେପରିକି କପିରୂପ ମାନେ କପି ବା ବହି ଦେଖି ଲେଖିବାକୁ ସମୟ ପାଇବେ ନାହିଁ । ତାର କାଟପାଣି ଆମରି କଲେଜରେ ଅଛି ।

ପଞ୍ଚମ କଲେଜର ଦଲଲ ହାଜିଲେ-ଗୋଟିଏ ଘର ଭିତରେ ବସି ବହୁ ସମୟ ଯାଏ ଉତ୍ତର ଲେଖିବା ଏକ ବିରକ୍ତ ଜନକ ବ୍ୟାପାର । ମାନସିକ ଉଦ୍‌ବେଗ ବହୁ ସମୟ ଯାଏ ରହିଲେ ସ୍ନାୟୁ ଉପରେ ଚପଟ ପଡ଼େ । ଅଭ୍ୟୁତ୍ତର ପରିଦର୍ଶକ ଆସିବା ଦିନ ଛଡ଼ା ଆମେ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଆମ କଲେଜ ଫଲଗ୍ ଆମ୍ଭ ତୋଟା କମ୍ପା ହଷ୍ଟେଲକୁ ଯାଇ ଲେଖିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛୁ । ସମୟ ଶେଷ ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ଲିଖିତ ଖାତା ହଲରେ ଦାଖଲ କରିଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ଅଭ୍ୟୁତ୍ତର ପରିଦର୍ଶନ ଆସିବାର ଦିନ ବିଶୁଦ୍ଧ୍ୟାଳୟରେ ଥିବା ଆମର ଗୁ ପ୍ରଚର ମାନେ ଆଗରୁ ଆମକୁ ବେର ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆସିବାଦିନ

ଆମେ ହୁସିଆର ହୋଇ ଯାଉ । ପରିଦର୍ଶକଙ୍କୁ ଡେଇଁଲେ ନୁହେଁ ବୁଝୁ
କରିଦେଉ । ଡାକ ବଙ୍ଗଳାକୁ ନେଇଯାଇ ମହାଗୀ ଶ୍ରେଣୀରେ ଆସ୍ୟାଦୃତି
କରିଦେଉ । କାର୍ରେ ବସାଇ ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କୁ ନେଇଯାଉ ।
ସେ ସବୁ ଠିକ୍ ଉପୋକ୍ତ ଲେଖି ଫେରିଲା ବେଳେ ନାକ ପିଲ୍‌ପିଲକ ପାଇଁ
ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପୁଡ଼ା ମିଠାଇ ଦେଉ, ସେ ବାହାହୋଇ ଆସନ୍ତୁ ବା ନ
ହେଇ ଥାଆନ୍ତୁ । ଏ ସବୁ କାମ ପାଇଁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପଣ୍ଡାମାନଙ୍କଠାରୁ
ବିଶେଷ ତାଲିମ ପାଇଥିବା ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ଆମ କଲେଜରେ ଅଛନ୍ତି ।

ଷଷ୍ଠ କଲେଜର ଦଲ୍ଲଲ କହିଲେ—କପି କରିବାର ଏତେ
ଆୟାସାସାଧ୍ୟ ପଦ୍ଧତୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ଆମ କଲେଜ ଆହୁରି ବଢ଼ିଆ ପଦ୍ଧତୁ
ଅବଲମ୍ବନ କରୁଛି । ଆମ ପ୍ରିନସ୍‌ପାଲଙ୍କ ପାଖକୁ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ
ଆଗରୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଆସିଥାଏ । ସେ ରାତିରେ ତାହା ଫିଟେଇ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ
ଟିପି ଦିଅନ୍ତି । ତା ସଙ୍ଗେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଖାତା ମଧ୍ୟ ଦେଇଦିଅନ୍ତି ।
ପରୀକ୍ଷା ଆଗଦିନ ରାତିରେ ପରୀକ୍ଷା ଖତମ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ସେଦିନ
ପରୀକ୍ଷା ହଲରେ ଖାତା ବଦଳା କାମଟି କେବଳ ସାଧୁତ ହୁଏ ।

ସପ୍ତମ କଲେଜର ଦଲ୍ଲଲ କହିଲେ—ଯେତେ କପି କଲେଜ ପାଶର
ଗ୍ୟାରେଞ୍ଜି କେନ୍ଦ୍ର ଦେଇ ପରିବେନାହିଁ । ଲଣ୍ଡନ ସହରରେ ଅତି ଗୁପ୍ତରେ
ଏକ ପରୀକ୍ଷା ହୋଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ନମୁନା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଜଣେ
ନାମଜାତା ଅଧ୍ୟାପକ ଲେଖିଲେ । ତାକୁ ଜଣେ ଲିଖନକାର ଠିକ୍ ଠିକ୍
ଭାବରେ ୨୦ ଟି ଖାତାରେ ଭିତାରିଲେ । ଅତି ଗୁପ୍ତରେ ବ୍ରିଟେନ୍‌ର ବସ୍ତ୍ର
ବସ୍ତ୍ର ୨୦ ଜଣ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କୁ ନମ୍ବର ଦେବାଲାଗି ପଠାଗଲା । ୨୦ଟା ନମ୍ବର
ଆସିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଫେଲରୁ ଆରମ୍ଭକରି ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀୟ ନମ୍ବର ଥିଲା ।
ଏହାଥିଲା ପରୀକ୍ଷକଙ୍କ ପରୀକ୍ଷା । ଯେତେ କଲେଜ ଜଣେ ଜଣେ ଧଟୁଆ
ପରୀକ୍ଷକ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀକୁ ଏକାବେଳେକେ କୁତେଇ ଦିଏ । ଏଣୁ କେବଳ
କପିରେ ପାଶ କରିବା ଗ୍ୟାରେଞ୍ଜି ଦେଇ ହେବ ନାହିଁ । ଖାତା ଯେଉଁ
ପରୀକ୍ଷକମାନଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼େ ଆମ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ସିଧାସରପଟ
ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଭଲ ପରିଚୟ ନଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ
ବନ୍ଧୁ କୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି । ପରୀକ୍ଷକଙ୍କ ଯାହା ଅମଳ ବା ଅଭିପ୍ରିୟ ଥାଏ ତାକୁ

ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି । ଖାତାରେ ନମ୍ବର ବଢ଼େଇ ଫେରି ଆସନ୍ତି ।
ପାଟଟା ଏଇ ବାଟରେ ଗ୍ୟାରେଞ୍ଜି ଯୁକ୍ତ ହୁଏ । କାଳେ ପରୀକ୍ଷକ ପଛରେ
ଖେଳିବ ସେଥିପାଇଁ ଟାବୁଲେଟରୁ ମଧ୍ୟ ହାତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।
ଏଣୁ ପାଣ୍ଡର ନିରୁଦା ଗ୍ୟାରେଞ୍ଜି ଆଦାୟକାରୀଙ୍କର ଯାବତୀୟ ଖର୍ଚ୍ଚ
ପରୀକ୍ଷାଧୀନ ବଦଳ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ଅଷ୍ଟମ ନମ୍ବର କଲେଜର ଦଲଲ ଅବସ୍ଥାପନ ପରିବାରର କେତେକ
ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଏକ ନିରୁଦିଆ ଥାନକୁ ଡାକିନେଇ ରୁପ୍ ରୁପ୍ କରି କହିଲେ—
ଆମ କଲେଜରେ ନାମ ଲେଖାଇବା, ପାଠ ପଢ଼ିବା ପରୀକ୍ଷା ଦେବା
ହେଉନା ବଲ୍‌କୁଲ୍ ନାହିଁ । ଏ କଲେଜ କେବଳ ଟେଓ, ସାହୁକାର,
ବଡ଼ ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ-ଖୋର ଅପିସରମାନଙ୍କ କରିତକର୍ମୀ ପୁଅମାନଙ୍କ ପ୍ରତି
ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଗଣ୍ଡବଗୁରୁବାମାନେ ଏ କଲେଜ ମାଡ଼ି ପାରିବେ ନାହିଁ ।
କେବଳ ଟଙ୍କା ଧରେଇ ଦେଲେ ସବୁ ସାଟିଫିକେଟ୍ ଉପେନ୍ଦ୍ରମା, ଡ଼୍ରାଣୀ
ଆମେ ଯେ ଖାଇ ଦେବୁ । ହେଉ, ଦରଦାମଟା ଶୁଣି ଯାଆନ୍ତୁ । ଏମ୍: ଏ.
ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ଦଶ ହଜାର, ୨ୟ ଶ୍ରେଣୀ ୯ ହଜାର, ୩ୟ ଅନ୍ୟ
୮ ହଜାର, ୪ୟ ପାଣ୍ଡ ୭ ହଜାର, ମାଟ୍ରିକ୍ ୪ ହଜାର, ଏଲ୍ ଏଲ୍ ଏମ୍
୫ ହଜାର ଏଲ୍, ଏଲ୍, ୬ ୪ ହଜାର ଟଙ୍କା । ଏ ସବୁ ଡ଼୍ରାଣୀ ନେଇ ଅନ୍ୟ
ରାଜ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରିବେ । ସାମାନ୍ୟ କିଛି ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରି
ନେବା ଅଧିକ ନିରାପଦ ।

ଏକ ସଙ୍ଗରେ ଛାତ୍ରମାନେ ପଚାରିଲେ—ସେ କଲେଜ ନାଁ କ'ଣ ?
କେଉଁଠି ଖୋଲିଯାଇଛି ?

ଦଲଲ୍ କହିଲେ ଏହାର ନାମ ନିରାକାର କଲେଜ । ଆକାର
ନଥିବାରୁ ଏହାର ଠିକଣା ନାହିଁ । ମୋ ମାଧ୍ୟମରେ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ, ଅସମ୍ଭବ
ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପାଇବେ । ଏ ଡ଼୍ରାଣୀ ବଳରେ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର
ଅଧିକ ସୁବିଧାଜନକ ।

ଛାତ୍ରମାନେ ଅବାକ୍ ହୋଇ ମୁହଁ ଗୁଡ଼ିଆଇ ଦେଲେ ।

ଗୁଳିଚିତ୍ରେ ଲଳିତ



ସେକ୍ସନ ଅଫିସର, କରାଣି ଚରଣ ଦାସଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି କିଛି
ବିରକ୍ତି ପ୍ରତି ସୋମବାର ଦିନ ନିଜ ମୁଣ୍ଡରେ ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖୁଥିଲେ ।
ଶେଷ ସୋମବାର ଦିନ ଉତ୍ସୁକ ବିରକ୍ତି ମନ ଭିତରେ ଆଉ ସମେଇଲ
ନାହିଁ । ଯେପରି ଅଳିଆ ଟୋକେଇଟା ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲେ ଭିତରର ଅଳିଆତଳ
ଟୋକେଇ ଭିତରୁ ବାହାରି ଚାଲିଆଡ଼ିଆକ ଖେଳେଇ ହୋଇଯାଏ,
ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କର ମନ ଭିତରେ ଜମାହୋଇଥିବା ବିରକ୍ତିଗୁଡ଼ାକ
ଠିକ୍ ସେମିତି ଉଛୁଳିପଡ଼ି ଅଫିସର ଚାଲିଆଡ଼େ ଖେଳେଇ ହୋଇଗଲା ।
ପହିଲେ ସେ ଚରଣ ଦାସଙ୍କୁ କାଣ୍ଡେଇ ବକିଗଲେ—ହଇ ହୋ ! ତୁମ
ଗୁଳିଚି କଲ୍‌ଦିନଠାରୁ ନିୟମିତ ଭାବରେ ଅନିୟମିତ କାମସବୁ ବେଶ୍
ଦକ୍ଷତାର ସହ କରି ଆସୁଅଛ । ପ୍ରତି ଶନିବାର, ଦିନ ୩ ଘଣ୍ଟା ଆଗରୁ
ଅଫିସ ଗୁଡ଼ି ପଳଉଛ ଆଉ ପ୍ରତି ସୋମବାର ଦିନ ୩ ଘଣ୍ଟା ଡେରିରେ
ଅଫିସରେ ଆସି ପଡ଼ୁଅଛ । ଏପରି ହେଲେ ଗୁଳିଚି କେମିତି କରିବ ?
ଗୁଳିଚି କରିବ କି ଘରେ ରହିବ ତାର ଆଗ ଗୋଟାଏ ଫାଇସଲ କରିନାଅ ।
ଗୁଳିଚିଯଦି କରିବାଟା ଇଚ୍ଛା ଅଛି ତେବେ ଘନ ଘନ ଘରକୁ ଯିବା ବନ୍ଦ
କର । ଘନଘନ ଘରକୁ ଯିବା ଯଦି ବନ୍ଦ କରି ନ ପାରିବ, ତେବେ
ଗୁଳିଚିରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇଦିଅ । ଆଉ ବେଶିଦିନ ଏପରି ଚଳିପାରିବ ନ ।
ତମ ଦେଖାଦେଖି ସମସ୍ତେ ଏହି ନବରଙ୍ଗ ଲଗାଇଲେଣି । ଏ ଅଫିସଟା
ରହିବ ନା ଯିବ ? ଖୁବ୍ ସମ୍ଭାଳିଲଣି ଆଉ ଆଡ଼କୁ ସମ୍ଭାଳି ପାରିବ ନାହିଁ
ଉପର ହାକିମଙ୍କ ପାଖକୁ ଲେଖିଦେବ । ସେ ଯାହା କରିବେ କରନ୍ତୁ ।
ଦିନେ ଅଧେ ସିନା ସେମିତି ଚଳିଯିବ, ସବୁଦିନେ କୁଆଡ଼ୁ ଏମିତି
ହୋଇ ପାରିବ ? ଏଣେ ଫାଇଲଗୁଡ଼ା ଜମିବାରେ ଲାଗିଛି । କାହାରି
ଜାମରେ ମନ ନାହିଁ ।

ଚରଣ ଦାସେ ମୁଣ୍ଡପଛ କୁଣ୍ଡାଉ କୁଣ୍ଡାଉ କହିଲଗିଲେ— ଆଜ୍ଞା, ଆଉ ମୁଁ ଏପରି କରିବି ନାହିଁ । ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବି । ଆଉ ଠିକ୍ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଏଠୁ ଯିବି, ଘରକୁ ନଗଲେ ମୋ ଘରଟା ଉଜୁଡ଼ି ଯିବ । ଚାକର ଛୁଡ଼ିଲେ ବି ଘରଟି ଉଜୁଡ଼ିଯିବ । ମୋତେ ଆଉ ୨୩ଥର ମାସ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ । ତା ଭିତରେ ମୁଁ ସବୁ ଠିକ୍ କରିଦେବି ।

ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଫିମ୍ପୁଡ଼ି ଦେଖାଇ ଦେଇ କହି ଉଠିଲେ—

ଆହୁରି ପୁଣି ତୁମକୁ ୩୪ଥର ସମୟ ଦେବି ? ତୁମେ ତ ମୁହଁରୁ ପାଣି ପୋତୁ ଦେଲ୍‌ପରି ଜଣାଯାଉଛି । ତୁମକୁ କିଛି ନ କହିବାରୁ ଆଉ ୩୪ଜଣ କରଣି ଏହି ବାଟ ଧରିଲେଣି । ଅଫିସରେ ଶୁଖିଲା ନ ରହିଲେ କିଛି କାମ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମମାନଙ୍କ ଲାଗି ମୁଁ କେବଳ ସେଡେଟାଣ୍ଟିକ୍ ଠାରୁ ଶେ ଧନ ଶୁଣିବି । ତୁମକୁ ଆଉ ମୁଁ ସମୟ ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

ହାତଯୋଡ଼ି, ମୁଣ୍ଡକୁ ନିଆଁ କାକୁସ୍ଥ ଭାବରେ ଚରଣ ଦାସେ କହିଲେ—

ଆଜ୍ଞା ! ମୋ ପରି ଜଣେ ହତଭାଗୀର ଅବସ୍ଥା ଶୁଣିଲେ ପଥରର ବି ହୃଦୟ ତରଳିଯିବ । ଆପଣ ସହଜେ ଜଣେ ଦେବୋପମ ଲୋକ । ଆପଣଙ୍କର ଦୟା ଆମ ଅଫିସରେ କିଏ ନ ଜାଣେ ? ଆପଣ ଆମର ମାଆ ବାପ । ବେଶି ନହେଲ, ମୋତେ ୨ଟା ଦିନ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ସେହି ଦୁଇଦିନ ଭିତରେ ମୋ ଘରଟାକୁ ସମ୍ଭାଳିନେବି ।

ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ଅତି ବିରକ୍ତ ହେଇ ଉଠି କହିଲେ—ନା ନା ସେ ବାଜେ କଥାଗୁଡ଼ା ଆଉ କୁହ ନା । ମୁଁ ସେସବୁ ଆଉ କିଛି ଶୁଣିବି ନି । ଇଚ୍ଛା ଅଛି ତ କାମ କର, ନ ହେଲେ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ଘରକୁ ଯାଅ । ଘର କିମ୍ବା ଅଫିସ ଏହା ଭିତରୁ ଗୋଟାକୁ ଆଦର ରୁହ ।

—ହଜୁର : ଆପଣ ତ କାହାର ଉପରେ ଏପରି ଦିନେ ଶୁଣିବାର ମୁଁ ଦେଖିନାହିଁ, ମୋ ଉପରେ ଏତେ ବରଳ ହେଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ହଉ ହେଲା, ଗୋଟିଏ ମାସ ଭିନ୍ନ ମୋତେ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଭଲୁଠାରୁ ଉଦାର ପାଇବା ସହଜ କଥା ନୁହେଁ ଜାଣି ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର କହିଦେଲେ—

ହଉ ହେଲା, ସେଇ ଦିନକ ସମୟ ଦେଲି । ତା ବାଦେ ତୁମେ ଯଦି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦିନ ଗଣ୍ଡଗୋଲ କରିଛ, ସିଧାସଳଖ ସେହେଟେଶ୍ୟାକ ପାଖକୁ ରିପୋର୍ଟ ଲେଖି ପଠାଇଦେବ । ତେଣିକି ତୁମର ଝୁକିର ରହୁ ବା ଯାଉ ।

ଚରଣ ଦାସେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଆହୁରି ଝୁଙ୍କାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ! ସେତକ ମାସ ଦୟା ମୋ ଉପରେ ରଖିଥାନ୍ତୁ । ଆଉ ଜନ୍ମରେ ଆପଣଙ୍କ ଗାଗ କଥାର ହୋଇ ଉଣ ଶୁଦ୍ଧି ।

ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ଝୁରୁଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କରାଣିମାନେ ମୁହଁରେ ହାତ ଦେଇ କୁରୁ କୁରୁ ହେଉଛନ୍ତି । ଚରଣ ଦାସ ମୁହଁକୁ ସିନା ଲଜ ନାହିଁ, ତାଙ୍କୁ କିନ୍ତୁ ଏଗୁଡ଼ା ଶୁଣିବାକୁ ଭାରି ଲଜ ଲାଗୁଛି । ସେ ପାଟିକରି କହିଲେ—ହଉ ହଉ ଯାଅ । ଆଉ ବେଶିଗୁଡ଼ା ଗପନା । ଆଗ କାମ କର ।

କୃତ୍ୟ କୃତ୍ୟ ହୋଇ ଚରଣ ଦାସେ ପଛେଇ ପଛେଇ ଆସି ନିଜ ଛାନରେ ବସି କାମରେ ଲାଗିଗଲେ ଅଫିସ କାମ ସାରି ସେଦିନ ବସାକୁ ଗଲବେଳେ ଜଣେ ସାଙ୍ଗକୁ କହିଲେ—

କଣ କରିବ ଶୁଭ କହିଲ ? ଅଫିସ ଶେଷ ହେଲା ବେଳକୁ ଆମ ଗାଁ ବସ ଛୁଡ଼ି ଦେଇଥାଏ । ସୋମବାର ଘରୁ ଫେରିଲବେଳକୁ ବସ ଡେରିରେ ଆସେ । ମୁଁ ଆଉ କ'ଣ କରିବ ? ଘରେ ଦାମବୋଉଟା ଏକା । ଦାମଟାକୁ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବୟସ । ସିଏ ବା ଘର କାମ କଣ କରିପାରିବ ?

ଭରଲଟା ବ ଏକୁଟିଆ । ଦୁର୍ଗିଟା କ'ଣ କରିପାରିବ ? ତା ଦେଇ ଖଡ଼ା
ସିଝିପାରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ପ୍ରତି ଶନିବାର ନ ଗଲେ ଘରଟା ଉଜୁଡ଼ି ଯିବ ।
କ'ଣ କରିବି ଭାଇ କହିଲ ?

ସାଙ୍ଗ ଜଣକ ପିଠିରେ ହାତମାରି କହିଲେ—ଆରେ ଚରୁ !

“ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ ଦେବା ଫଳେ

କିବା ଅପାଧ ମହାତଳେ ।”

ମଣିଷ ପରା ବାଦ, ସ୍ତ୍ରୀ ହ, ହାତମାନଙ୍କୁ ପୋଷା ମନେଇ ଦଉଛି ।
ତୋ ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଟା କ'ଣ ତାଙ୍କଠାରୁ ବେଶି ଭୟଙ୍କର ?

ଆରେ, କେଳାମାନେ ସାପ ଖେଳାଇଲା ବେଳେ କଣ କୁହନ୍ତି
ଶୁଣି ନୁ ? ସାପ ଯେତେବେଳେ ଫଣା ଟେକି ତାକୁ ଚୋଟିମାରେ ସେତେ-
ବେଳେ ସେ ଆଡ଼େଇ ଯାଇ କହେ—

ସମ୍ଭାଳି କରି, ସମ୍ଭାଳି କରି ।

ମାରିପାରିବୁ ନାହିଁ, ଗଦ ଅଛି, ଶୁଣେଇ ଦେଲେ କୋଟିଆ
ହୋଇଯିବୁ ଥୟ ଧର, ଥୟ ଧର ।

ଚରଣ ଦାସେ କହିଲେ—ଭାଇ, ତୋ ପାଖରେ କେମିତିଆ ଗଦ
ଅଛି, ମୋତେ ଟିକେ ଦେ । ମୁଁ ତାକୁ ଶୁଝାଇ ଦିଏ ।

ଦୁହେଁ ସାଙ୍ଗ ହେଇ ଘରକୁ ଗଲେ । ସେଠାରେ ତାର ସାଙ୍ଗ
ତାକୁ ଜଳଖିଆ, ରୁଁରେ ଆପ୍ୟାୟିତକରି ପ୍ରଶିଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ।
ସେହି ଶନିବାର ଦିନ ଚରଣ ଦାସ ସେକ୍ସନ ଅଫିସର ଯିବା ପରେ
ନିଜ ଗାଁକୁ ଗଲା । ରବିବାର ଦିନ ଭେରୁ ଉଠିପଡ଼ି ତିନି/ଚାରିଟି ଗଉଡ଼ୁଣୀ
ଘରକୁ ଧାଇଁଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ କିଛି କିଛି କରି କଲେ ଖାଣ୍ଡି
ଗୁଆଦି ଅସ୍ତ୍ରସ୍ତ୍ର କଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧା ପଇସା ଦେଇ କଥା କରି
ନେଇଥାନ୍ତି ଯେ, ଯଦି ସାହେବ ଭଲ ବୋଲି କହିବେ ତେବେ ପୁରୁ

ପଇସା ଦେଇଦେବ । ଗାଁ । ଗଡ଼ଜାଣୀ ସାହେବ ନା ଶୁଣି 'ରୂପ'ରୂପ
ରହିଲେ ସୋମବାର ଦିନ ବଡ଼ସ୍ତର ବସରେ ଚଢ଼ି ସହରରେ ଆସି
ଚରଣ ଦାସ ପହଞ୍ଚିଲା । ଚରଣର ହୋଇ ସେକ୍‌ରନ ଅଫିସରବାବୁଙ୍କ
ବସାକୁ ଧାଇଁଲେ ।

ସେକ୍‌ସେନ ଅଫିସର ସେତେବେଳେ ବସାରେ ଥା'ନ୍ତି ।
ଚୌକରେ ବସି କ'ଣ ଗୋଟିଏ କାଗଜପତ୍ର ଦେଖୁଥିଲେ । ସେ ଅଣୀ-
ଡ଼ଗ୍ରୀଆ ନମସ୍କାରଟିଏ କରି ଡବାଟି ତାଙ୍କ ପାଦପାଖରେ ଥୋଇଦେଲେ
ଓ ହାତଯୋଡ଼ି କହିଲେ —

ଆଜ୍ଞା ? ଘରେ ମୋର ଦୁଇଟା ଦେଖି ଗାଈ ଭଲ ଦୁଧ ଦିଅନ୍ତି ।
ଆମ ଘରେ ସେ ସର ପକାଇ କିଛି କିଛି ଦିଅ ସାଇତି ରଖନ୍ତି । ସେ ଆଜି
ଆସିଲାବେଳେ ମୋତେ କହିଲେ—

ହଇ ହେ ! ତୁମେ ସାହେବଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ମାଆଙ୍କୁ ଏଇ
ଦିଅତକ ଦେଇଦେବ । ସେମାନେ ହେଲେ ଆମର ବାପ ମାଆ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ସୁଦାମାର ଗୁଡ଼ଳଭୁଜା ମୁଁଏ ପାଇ କେଡ଼େ ସନ୍ତୋଷ ହୋଇଥିଲେ !
ସାହେବ ସାହେବାଣୀଙ୍କୁ ଏତକ ନେଇ ଦେଲେ ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ
ଖୁସି ହେବେ ।

ସାହେବ ପ୍ରଥମେ ଏହା ଦେଖି ଭାରି ଖପପା ହୋଇଗଲେ ଓ
କହିଲେ—

ଏସବୁ ଖରପ କାମଗୁଡ଼ାକ ତୁମକୁ କିଏ କହିଲା କରିବାକୁ ?
ମୋ ପାଖରେ ଏସବୁ ଚଳିବ ନାହିଁ । ମୁଁ କ'ଣ ଦୁସ୍‌ଖୋର
ହୋଇଛି ?

ଚରଣ ଦାସେ ସେହିପରି କିଛି ନକହି ହାତଯୋଡ଼ି ଛୁଟା
ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ମାଆ ଘର ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ସାହେବଙ୍କ
ଉପରେ ଖପପା ହୋଇଯାଇ କହିଲେ —

ଏମିତି ଗୁଡ଼ାଏ କ'ଣ କହୁଛ ମ ? ସେ କେଡ଼େ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଆଣିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧାଟାକୁ ଏହିପରି ଭାଙ୍ଗି ଦିଅନ୍ତି ନା ? ଛୁ ଛୁ ! ହଉ ବାପା ! ମୁଁ ନେଇ ଯାଉଛି; ତୁମେ ତାଙ୍କ କଥା କିଛି ମନରେ ଧରିବ ନ ।

ଏହା କହି ସେ ଦିଅ ଡବାଟିକୁ ନେଇ ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲି-ଗଲେ । ସାହେବ ଟିକେ ନଡ଼ମ ଗଳାରେ କହିଲେ—

ହଉ ହଉ ଚରଣ ବାବୁ ଯାଆନ୍ତୁ, କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ଅସିବ, ଏଠୁ ପଇସାଟା ନେଇଯିବ ।

—ଆଜ୍ଞା ! ଏ ପରା ଘର ଦିଅ । ଆମେ ଘରେ ଦୁଧତଳ ପିଇଲୁ । ଆପଣଙ୍କୁ ଦିଅତଳ ଭୋଗ ଲାଗେଇଲୁ । ଏଥିରେ ଦାମ୍ଭ୍ର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି କେଉଁଠୁ ? ଏତିକି କହି ଚରଣ ବାବୁ ପୁଣି ଗୋଟିଏ ଅଣୀ ଡ଼ଗ୍ରୀଆ ନମସ୍କାର କରି ସେଠାରୁ ଫେରିଲେ ।

ସେଦିନ ଅଫିସରେ ସାହେବଙ୍କର ମିଠାଳିଆ ଗୁଗ ଚରଣ ବାବୁ ବେଶ୍ ଅନୁଭବ କଲେ ।

ମାସେ ଖଣ୍ଡେ ବଡ଼ିଯିବା ପରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ଦଫତରେ ସେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ବେହିମାଜ କୁଟାରେ ଭଲ ଭାବରେ ବଜାବନ୍ଧ କରି ଆଣି ସାହେବଙ୍କ ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଯୋଗକୁ ସେଦିନ ସାହେବ ଘର ଭିତରୁ ବାହାର ନଥାନ୍ତି, ସାହେବାଣୀ ଖୋଦ୍ ପିଣ୍ଡାରେ ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଉଥାନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ଚରଣ ଦାସେ ମାଛଟାକୁ ମାଆଙ୍କ ଗୋଡ଼-ତଳେ ରଖିଦେଇ ଡ଼ଗ୍ରୀଆ ନମସ୍କାରଟିଏ ପକାଇ କହିଲେ—

ମାଆ ! ଆଜି ଗାଁରେ ଆମ ପୋଖରୀରେ ଜାଲ ପଡ଼ିଥିଲା । କେଉଁଟିମାନେ ମାଛ ଧରିବାବେଳେ ମୁଁ ଏଇଟା ବାଛି ଆଣି ରଖିଥିଲି । ଭବଲି, ମାଆ ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି ହେବେ । ସାହେବାଣୀଙ୍କ ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା—

ଏ, ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ବଡ଼ମାଛ ପୋଖରୀର ଅଛନ୍ତି ?

ଏକକିବେଳେ ସାହେବ ଘରୁ ବାହାର ଆସି ପଚାରିଲେ —

ଆହେ ଚରଣିବନ୍ଧୁ ! କେତେ ଟଙ୍କା ଦେବ ? ଚରଣ ଦାସେ ଦି
କାନରେ ଦୁଇ ଆଙ୍ଗୁଳି ଭର୍ତ୍ତି କରି କହି ଉଠିଲେ—

ଆଜ୍ଞା, ଏଇକି କଥା କହୁଛନ୍ତି ? ନଜ ପୋଖରୀର ମାଛଟାଏ
ନେଇଆସିଲି । ସେଥିପାଇଁ ପଇସା ନେବ ?

ସାହେବ ଚରଣ ବାବୁକୁ ଖୁବ୍ ପ୍ରଶଂସା କରି ସାହେବାଣୀକୁ
କହିଲେ—

“ଚରଣ ! ଚରଣ ଦାସଙ୍କ ପରି ସଜ୍ଜାଟି ଅମଲ୍ ସାରା ବିଶ୍ୱାସରେ
ନଥିବେ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଆମେ କିଛି କରିପାରିଲୁ ନା ।” ସେଦିନ
ସେତିକିରେ କୃତକୃତ୍ୟ ହୋଇ ଚରଣ ଦାସେ ଫେରିଲେ । ଆଡ଼କୁ ଚରଣ
ଦାସଙ୍କର ଅଫିସ ଗୁଡ଼ିବା ଦୁଇଘଣ୍ଟା ପରିବର୍ତ୍ତେ ୪ ଘଣ୍ଟାକୁ ବଢ଼ିଗଲା ।
ବେଳେବେଳେ ସୋମବାର ଦିନ ନ ଆସି ମଙ୍ଗଳବାର ବା ବୁଧବାର
ଫେରିଲେ । ତେଣିକି ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କ ‘ନଜର ଜମା ନଥାଏ ।
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କରଣିମାନେ ଟୁପୁରଟାପର ହୁଅନ୍ତି—ଚରଣ ଗୋଟାକିଛି
ଲଳମ ଲଗାଇ ଦେଇଗଲା । ହେଲେ ଚରଣ ଦାସ ଆଗରେ କେହି ଏକଥା
କୁହନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କର ପଛରେ ‘ନାହିଁ ନାହିଁ’ରୁ ଅଗ୍ରସର
ହୋଇ ମାରବତା, ଚହଁରୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଯେତେବେଳେ—“ଆହେ
ଚରଣ, ଅମକଟା ଆଣିଲ ନି, ସମକଟା ଆଣିଲ ନି, ତୁମ୍ଭର ସେ ଅମକ
ଜିନିଷଟା ଶୁଣି ଭଲ ?” ଇତ୍ୟାଦିରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା ।
ସେତେବେଳେ ଚରଣ ଦାସଙ୍କର ଆଖି ଡମା ଡମା ହୋଇଗଲା ।
ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଟା ଏଡ଼େ ଲୋଭ ବୋଲି ସେ ଜାଣି ନଥିଲେ । ନଜ
ରାତରେ ନଜେ ପଡ଼ି ଛଟପଟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଗାତରୁ କେମିତି

ଉଠିବେ ତାର ଉପାୟ ଖୋଜିଲଗିଲେ । ବୁଦ୍ଧି ବତାଇଥିବା ସାଙ୍ଗପାଖକୁ ପାଲଟା ବୁଦ୍ଧି ପାଇବା ପାଇଁ ଧାଇଁଲେ ଏବଂ ତାଠାରୁ ପୁର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇ କମର କସିଲେ ।

ଦିଅ ପାଳନ୍ତନ ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କ ଘରକୁ ଆସି ୧୦୦ ଗ୍ରାମ ଗୁଆଦିଅରେ ୧୦୦ ଗ୍ରାମ ଭେଜିଟେବଲ ଦିଅ ଫେଣା ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ ଘଡ଼ ମାଆଙ୍କ ପାଖରେ ଥୋଇ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ କହିଲେ, ‘ମାଆ, ଗାଈଟାକୁ କି ଅରିହା ରୋଗ ଧଇଲ କେଜାଣି, ମୋ ଯିବାର ଝନ୍ଦନ ଆଗରୁ ମରିଯାଇଛି । ଆମ ମୁଣ୍ଡରେ ବଜ୍ର ପଡ଼ିଗଲା । ଦୁଧ ତ ବିଲକୁଲ୍ ଦେଉନଥିଲା ଆଉ ଦିଅ ହେବ କୁଆଡୁ ? ଖାଲି ହାତରେ ଆସିବ ବା କେମିତି । ବଜାର ଦିଅରୁ କିଲେ କଣିନେଇ ଆସିଲି ।’ ଅଫିସର, ଅଫିସରଆଣୀ ‘ଆହା ଅସଥା କାହିଁକି ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ ହେଲ ? ଏପରି କରିବା ଠିକ୍ ହେଲନି’ କହି ଦିଅପେଡ଼ିଟିକୁ ନେଇ ଥୋଇଦେଲେ । ମ.ସେ ଦିମାସ ବାଦ ସେକ୍ସନ ଅଫିସର ପଚାରିଲେ—

କହୋ ଦାସେ ! ଆଉ କ’ଣ ତୁମ ପୋଖରୀରେ ମାଛ ମରୁ ନି କି ?

ଚରଣ ଦାସେ ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରାଇ ପକାଇ କହିଲେ—

“ହୁଅ ବାହାଘର କରିବ ବୋଲି, ପୋଖରୀରେ ୧୦ ସେରୁଆ ୧୨ ସେରୁଆ ମାଛ ଜିଆଇ ରଖିଥିଲି । କୋଉ ଶଳା ହାରମଜାଦାର ଦେହ ସହଲ ନି, ରାତିରେ ଆସି ପୋଖରୀରେ ଏଣ୍ଟିନ ଲଡ଼ିଦେଲା । ସକାଳୁ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ସବୁତକ ମାଛ ମରି ଉପରେ ଭସୁଛନ୍ତି । ସେ ପୋଖରୀ ଆଉ ଦୁଇବର୍ଷ ଯାଏ କାମ କରିବନି, ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ।”

ଆଉ ଦିମାସ ବାଦ ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କ ପୁଅର ୧୭ପାଲ ପୁଅ ଉପଲକ୍ଷେ ଭଲ କଦଳୀକାନ୍ଦ ଦରକାର ପଡ଼ିଲା । ମାଆ ଚରଣ ଦାସଙ୍କୁ କହିଲେ—

“ଚରଣ, ମୋ ପୁଅର ଖୋଳପାଲ ଏହିଥରକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହବ ।
ଯେମିତିଆ ବଡ଼ ବଡ଼ କାଠିଆ କଦଳୀ ବାଡ଼ିରୁ ଆଣିଥିଲ, ଯେମିତିଆ
ଦୁଇକାନ୍ଦ ନିହାତି ଦରକାର ।”

ଚରଣ ଦାସେ—ହଉ ମାଆ ! ମୋ ବାଡ଼ିରେ ହିଁ କାନ୍ଦ ପଡ଼ିଛି ।
ତାକୁ ମୁଁ ଅଖାରେ ବାନ୍ଧିଦେଇଛି । ବନ୍ଦିଆଇଥିବ, ଏଇଥର କାଟି ନେଇ
ଆସିବ । କାନ୍ଦିଏ ଆଣିବାର ତ ମନ କରିଥିଲି । ଯେତେବେଳେ
ଦରକାର ମୁଁ ଦୁଇକାନ୍ଦ ଯାକ ନେଇଆସିବ ।

ଚରଣ ଦାସେ ଫେରିଲା ଦିନ ଆଖିରୁ ଲୁହ ପେଛୁ ପୋଛୁ ଆସି
କହିଲେ—ମାଆ, ଗାଆଁ ଲୋକଗୁଡ଼ା ଏଡ଼େ ଶ୍ଵେର ପାଲଟିଗଲେଣି ।
କାମ ତ କେହି କିଛି କରୁନାହାନ୍ତି । ଖାଲି ଯୁ ବାଡ଼ି, ତା ବାଡ଼ିରୁ ଶ୍ଵେର
କରୁଛନ୍ତି । ଯାହା ପଡ଼ିଥିଲାବେଳକୁ ଆମର ସେ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତମାରି
କହିଲେ—“କୋଉ ଯୋଗଣୀଶିଆ, ବାଡ଼ିଶିଆ ନିଆଁଶିଆ କାଲି ରାତିରେ
ବାଡ଼ିରେ ପଶି ହିଁ କାନ୍ଦିଯାକ କାଟିନେଇ ଯାଇଛି ।

ତା ଡ଼ହରେ ବଲୁଆ ଡ଼ହୁ, ତାକୁ ଲମ୍ବଲଞ୍ଜିଆ ଦଂସୁ ।”

ମୁଁ ତ ଅଧଦଣ୍ଡା ଗୁମ୍ଫାର ବସିଗଲି, ହାଟ ଆଡ଼ୁ ବୁଲିଆସି
ଦେଖିଲି ଯେ ଖାଲ ରେକାର କଦଳୀ, ପାଟିଲା କଦଳୀ କିଛି ନାହିଁ ।
ମୁଣ୍ଡରେ ହାତଦେଇ ଫେରି କରି ଆସିଲି ।

ଚରଣ ଦାସ ସେଦିନ ସେତିକିରେ ଖସିଗଲେ । ତା ପରେ କି
ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ହେବ ସେ ବିଷୟରେ ତାକୁ ଘୋର ଦୁର୍ଘଟିନ୍ତା
ଘୋଟିଗଲା । କିନ୍ତୁ ତାକୁ ସେ ଦୁର୍ଘଟିନ୍ତାରୁ ରକ୍ଷାକରି ଅଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ
ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କ ବଦଳି ଆଦେଶ ଆସିଲା । ଚରଣ ଦାସେ ସ୍ଵତ୍ରିର
ପାର୍ବତୀ ପକାଇଲେ ।



ଭଣ୍ଡୁର ଯୋଜନା



ଚେନ୍ଦ୍ରସିଂହଙ୍କ ସହିତ ଏକାନ୍ତରେ ବସି ଶକୁନ୍ତ ଦାସ କହିଲେ — “ଦେଖନ୍ତୁ ଲୋକଙ୍କୁ ପଟି ମାରି ଆମେ ରାଜମାନ୍ଦିରେ ପୁନଃ ପ୍ରବେଶ କଲୁ । ଏହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲୋକ ଦେଖାଣିଆଁ କାମ କିଛି ନ କଲେ ଥିବସ୍ଥାଟା ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇଯିବ । ଲୋକେ ସନ୍ଦେହ କରିବେ । କଲିଙ୍ଗମେ ସେମାନଙ୍କୁ ପଟି ମରାଯାଇଥିଲା ବୋଲି ଜାଣିଯିବେ । ଏପରି ହେଲେ କଥା ସରିଯିବ । ଆଉ କସିନ୍ କାଳେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ପରିବା ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ତ’ ଚିନ୍ତାଧର ଜେଲ୍ ପରିଦର୍ଶନ କରି ଆସିବା ନିହାତି ଦରକାର ।”

“ତୁମଭଳିଆ ମନ୍ତ୍ରଣାଦାତାଥିଲେ କୋଉଥିକ ଡର ନାହିଁ । କୋଉ ବାଟେ ଗଲେ ଫୁଲ ମାଲ ପିନ୍ଧି ଜେଲ୍ ପରିଦର୍ଶନ କରି ହେବ ସେ ବାଟର ଇସାବଟା ମୋତେ ଦବଟି ।”

“ବତେଇବି କ’ଣ ମ ? ଆମ ଦେଶଟା ସବୁଠୁ ଗରିବ ଦେଶ ଆଉ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ସବୁଠୁ ବେଶି ହେବାକୁ ବସିଲଣି । ଚାରିଆଡ଼େ ଅଭାବ । ସେବୁଠି ଅସନ୍ତୋଷ । ମାଇଲିଏ ବାଟ ଗୁଲି ଆସିଲେ ଲୋକଙ୍କର ହଜାରେ ପ୍ରକାର ଅସନ୍ତୋଷର ଚିହ୍ନ ଦେଖିବ । ସବୁଠି ହାତ ଦାଉ ଗୁରୁଗୁରୁ ଶୁଣିବ; କାହାକୁ ଗାଳିଗୁଲଜ ଚାଲିଥିବ । ଯେଉଁଠି ଗାଳିଗୁଲଜ ଚାଲିଥିବ ସେଇଠି ଦେଖିବ ଗୋଟାଏ ବାଟ । ଏମିତି ହଜାର ହଜାର ବାଟ ଚାରିଆଡ଼େ ବିଛେଇ ହୋଇଯାଇଛି । ଯେଉଁଠି ଯେତେ ବେଶି ଲୋକ ଗାଳିଗୁଲଜ କରୁଥିବେ ସେଇଟା ସେତେ ଭଲ ବାଟ । ଆମେ ଶୀଘ୍ର ବାଟ ଧୁଣିବୁ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ରହିବୁ ।

ଠିକଣାବେଳେ ପଛଆଡୁ ଅଣ୍ଟେଇବ । ମନେରଖନ୍ତୁ, ପଛୁଲେ ଗୁଡ଼ାଏ
ଲୋକ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରୁଥିବା ଆନରେ ବାଟ ଖୋଜିବେ । ଜଣେ ଦୁର୍ଜଣ
ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରୁଥିଲେ ଅଟକିବେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ହୁଏତ ନିଜ ନିଜ
ଭିତରେ ଭେରମର ହେଉଥିବେ । ସେଠି ବାଟ ଖୋଜିବା ଦରକାର
ନାହିଁ । ବାଟଟା ଯଦି ମିଳେ ସେଇଟା ସେତେ ଭଲ ହୁଏନି । ସେଠି
ବାଟଟାଏ ଯିଲ କରି ଗଡ଼ିବାକୁ ହେବ, ତାକୁ ବଡ଼ କରିବାକୁ ହେବ
ଅଥାଚ୍ଛା ଦି ଜଣଙ୍କ କଲି ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଯାଇ କୌଣସିରେ ତାକୁ ବଢ଼ାଇ-
ବାକୁ ହେବ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କୁ ତା ଭିତରେ ପୁରାଇବାକୁ
ହେବ । ଝିମିଟି ଖେଳରୁ ମହାଭାରତ ସୃଷ୍ଟି କରି ନିଜକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବନେଇ-
ବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏ ସବୁ କାମ ପୋଷକ ଲୋକଙ୍କର । ଆପଣ ପୋଷକ
ହୋଇଗଲେ ଯେଉଁଠି ସେଇଠି ବାଟସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ
ଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବେନାହିଁ । ଏବେ ଆପଣ କାମରେ ଆଗେଇ
ଯାଆନ୍ତୁ । ହଁ ଆଜି ଦୁଇଶହ ଟଙ୍କା ନିହାତି ଦରକାର । ପୁଅର ପରୀକ୍ଷା
ପି । ଆଜି ଦାଖଲ କରିବାର ଶେଷ ଦିନ ।

ତେମଡ଼ିସିଂହ ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ କାହାକୁ ଗୁଡ଼ିବେ -
ଭବିଷ୍ୟତରେ ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ନା ବର୍ତ୍ତମାନର ଦୁଇଶହ ଟଙ୍କା । ମନ୍ତ୍ରୀପଦର
ଲୋଭ କିଏ ଗୁଡ଼ିଛି ନା ଗୁଡ଼ିବ । ତେଣୁ ସେ କାଳ ବିଳମ୍ବ ନକରି ଲୁହା
ସିନ୍ଦୂରରେ ଥିବା ନୋଟ ଆକରୁ ଦୁଇଶହ ଟଙ୍କାର ଲୋଭ ଗୁଡ଼ିଦେଇ
ଚଟାପଟ୍ଟ ଶକୁନ ଦାସଙ୍କ ହାତରେ ଗୁଞ୍ଜିଦେଲେ ।

କିଛିଦିନ ଅପେକ୍ଷା କଲପରେ ତେମଡ଼ି ସିଂହଙ୍କର ଶୁଭଦିନ
ଆସିଲା ପରି ଜଣାଗଲା । ପାଣି ସାହିର ଗୋଟାଏ ଟୋକା ହରି ପଧାନର
କଥାରୁ ଧାନ କାଟି ଆଣୁଥିଲା ବେଳେ ପଧାନଦର କୋଠିଆମାନେ
ତାକୁ ଧରି ଥାନା ବାବୁଙ୍କ କମା ଦେଇଛନ୍ତି । ତାକୁ ଥାନାରେ ଅଟକ
ରଖି ଥାନା ବାବୁ କୁଆଡ଼େ ନିଷ୍ପତ୍ତିଆ ମାଡ଼ ଦଉଛନ୍ତି ବେଳି ଖବର
ପାଇ ପାଣି ସାହିଆଙ୍କ ଭିତରେ ଉତ୍ତେଜନା ଖେଳି ଯାଇଛି । ସମସ୍ତେ ଥାନା
ଉପରେ ଚଢ଼ଢ଼ କରି ଟୋକାକୁ ଥାନାରୁ ଜବରଦସ୍ତି ନେଇ ଆସିବେ

ବୋଲି ମସୁଧା କରୁଛନ୍ତି । ଏମିତିଆ ମଉକା ହରେଇଲେ ଆଉ ନମିଲେ ।
 ଚେମଡ଼ ସିଂହ ଚଟାପଟ ଖଦଡ଼ ଲୁଗା ଓ ପଞ୍ଜାବୀ ପିନ୍ଧି ପକାଇଲେ ।
 ମୁଣ୍ଡରେ ଖଦଡ଼ ଟୋପି ଓ ହାତରେ ଖଦଡ଼ ମୁଣି ଧରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଶକୁନି ଦାସଙ୍କ ପାଖକୁ ଖବରଟା ପଠେଇ ଦେଇ
 ନିଜେ ପାଣ ସାନ୍ଧି ଆଡ଼େ ଚାଲିଲେ । ଶକୁନି ଦାସେ ବି ଗୋଟାଏ ଗୋଷ୍ଠି
 ଫୁଲର ହାର ତିଆରି କରି ପଛେ ପଛେ ଧାଇଁଲେ ।

ପାଣ ସାନ୍ଧିରେ ପହଞ୍ଚି ଚେମଡ଼ସିଂହ ଦେଖିଲେ ସତକୁ ସତ ସେଠା
 ଲୋକମାନେ ଏକଜୁଟ ହୋଇ ବଡ଼ ତେଜରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି ।
 ତାଙ୍କୁ ଆସୁଥିବାର ଦେଖି ଲୋକେ ଟିକିଏ ନରମି ଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ
 ଠାରୁ ଚେମଡ଼ସିଂହ ପୁଟିଦିଆ କଥାଗୁଡ଼ାକ ଶୁଣିଗଲେ । ପରିଷ୍କାର
 ବୁଝିଗଲେ ଯେ ପଧାନଦର କୋଠିଆମାନେ ପାଣ ସାନ୍ଧିର ସେ
 ଶାନ୍ତିଶିଷ୍ଟ ଟୋକାଟ କୁ ଗସ୍ତାରୁ ଭଡ଼ି ନେଇ କଥାରି ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତି କରି
 ଦେଲେ । କିଛି ଧାନ ଅଗି କାଟି ତା ଗାମୁଛାରେ ବାନ୍ଧିଦେଲେ, ଆଉ
 ତାକୁ ଦିଡ଼ିଦାଡ଼ିଆ ଘୋଷାଡ଼ି ନେଇଗଲେ ଥାନାକୁ । ସୁଧାର ପିଲଟାକୁ
 ଥାନାବାବୁ ପଧାନ କଥାରେ ପଡ଼ି କୋଥାଳି ପକାଉଛନ୍ତି ।

ଚେମଡ଼ସିଂହ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ହୋଇ ମାରିଲେ ନାହିଁ । ଚନ୍ଦ୍ରାର
 କରି ଉଠିଲେ—ଏସା ଜୁଲୁମ୍ ନେହିଁ ତଲେଗା ସମସ୍ତେ ପାଟିକରି
 ଉଠିଲେ ନେହିଁ ତଲେଗା, ନେହିଁ ତଲେଗା । ସିଂହ ପୁଣି ହାଜିଲେ—
 ଏପରି ରଜାଗୁରୁଡ଼ା ଅତ୍ୟାଚାର ମୁଁ ବରଦାସ୍ତ କରି ପାରିବିନି । ଏହାର
 ପ୍ରତିରୋଧ ମୁଁ କରିବି । ଜାନ୍ ଯାଉବା ରହୁ । ତୁମ୍ଭେମାନେ ଭାବନି ଯେ
 ତୁମମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ କେହି ନାହିଁ । ମୁଁ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଞ୍ଚିଛି
 ସେତେଦିନ ଯାଏ ନିଜକୁ ଅସହାୟ ମନେକରନାହିଁ । ଆଜି ବାପୁଜୀଙ୍କ
 ଆତ୍ମା ମୋ ଭିତରେ ପଶି ମୋତେ କହୁଛନ୍ତି—ଯା ଏ ନିଶ୍ଚୟ ଲୋକଗୁଡ଼ାକୁ
 ସାହାଯ୍ୟ କର । ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ପାଇଁ ମୁର୍ଦ୍ଦ ନା-
 ପାତ କର । ସେ ଡାକରା ମୁଁ ପରିଷ୍କାର ଶୁଣି ପାରୁଛି । ଏହିକ୍ଷଣି ଏହି
 ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୁଁ ଥାନାକୁ ଯିବି । ମୋ ପଛେ ପଛେ ସମସ୍ତେ ଆସ । ଥାନା
 ତଲେ—ସମସ୍ତେ ସୁର ମିଳେଇଲେ-ଥାନା ତଲେ ।

ପ୍ରାଣସାହିତ୍ୟା ବଲ୍‌କୁଲ୍ ଶ୍ରବଣାର ନ ଥିଲେ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବନା ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଜଣେ ନେତାକୁ ଆକାଶରୁ ଖସାଇ ପକେଇବେ । ଜଣେ ଚିଲେଇ ଉଠିଲ—ଆରେ ନେତା ଚେମଡ଼ୁ ସିଂହ । ସମସ୍ତେ ପାଳି ଧରିଲେ । ଶକୁନି ଦାସ ଗେଣ୍ଡୁପୁଲ୍ ହାରଟିଏ ଯୋଗାଡ଼ କରି ପ୍ରାଣ ସାହିତ୍ୟାଙ୍କ ଭିତରେ ପଶି ସାରିଥିଲେ । ହାରଟାକୁ ଗୋଟାଏ ଟୋକା ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଆରେ ସେ ପର ଆମ ନେତା । ଥାନା ଯାସା ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ବେକରେ ଫୁଲ୍‌ମାଳଟା ପକାଇଦିଅ । ଟୋକାଟି ଫୁଲ୍‌ମାଳ ପକାଇଲାବେଳେ ସିଂହେ ଗଦ ଗଦ ହୋଇ ପୁଣି କହିଲେ—ଆପଣମାନେ ମୋ ଉପରେ ଯେଉଁ ଆସ୍ଥା ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ତାର ସଦୁପଯୋଗ ମୁଁ କରିବି । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଜୀବନ ଦେବାକୁ ପଛେଇବି ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଏକ ସଙ୍ଗେ ଚିଲେଇ ଉଠିଲେ—ଚେମଡ଼ୁ ସିଂହ କି ଜୟ ।

ସବା ଆଗରେ ଚେମଡ଼ୁ ସିଂହ ଫୁଲ୍ ମାଳ ପରିହୃତ ହୋଇ, ଛୁତି ଫୁଲ୍‌ଇ ଚାଲି ଥାଆନ୍ତି । ପଛରେ ପ୍ରାଣ ସାହିତ୍ୟା ତାଙ୍କ ଜୟଗାନ କରି ଚାଲିଥାଆନ୍ତି । ଶକୁନି ଦାସ ମଝିରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଧୂନି ବଢ଼ାଇ ଦେଉଥାନ୍ତି ।

କିଏ ଗୋଟାଏ ଗୋଷ୍ଠମାରୁ ଆଗରୁ ଯାଇ ଥାନାରେ ଚେମଡ଼ୁ ସିଂହଙ୍କ ସଦଳବଳ ଥାନା ଅଭିଯାନ କଥା କହିଦେଇ ଥିଲା । ଥାନାରୁ ବଡ଼ବାବୁ ଓ ସାନବାବୁ ସିପେଣ୍ଟମାନଙ୍କୁ ଜାଗତିଆର କରି ରଖିଥିଲେ ।

ଥାନା ସୀମାରେ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ସିପେଣ୍ଟମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଟକେଇ ଦେଲେ । ଯଦ୍ୟ ବଦଳ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଥାନା ବଡ଼ବାବୁ ଚେମଡ଼ୁ ସିଂହଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ନଥିଲେ । ଥାନା ସାନବାବୁ ତାଙ୍କୁ ରୁପ୍‌ରୁପ୍ କରି କହିଲେ—ଏଇଟା ପଡ଼ିଲେ ଗୋଟାଏ କୁଳିନେ । ଥିଲା । ତା ଟାଉଟରରେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଲୋକେ ତାକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ପୁଣି ନେତା ହେବ ବୋଲି ଲାଗି ପଡ଼ିଛି । ଭେଡ଼ି ଲୋକଗୁଡ଼ାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଟିକିଏ ହେଲେ ବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ । ତା ପଛରେ ଗୋଡ଼େଇଛନ୍ତି

ସେ ପୂର୍ବରୁ କର୍ମଟାଏ ତୋଳି ନେଇ ଯେମିତି ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେବ ।

ବାଧା ପାଇବାରୁ ଚେମଡ଼ି ଫିଙ୍ଗି ଦେଖାଇଲେ—ମୁଁ ଯିବି ତମ ବଡ଼ବାବୁ ପାଖକୁ, ମୋତେ ବାଟ ଛୁଡ଼ । ଜଣେ ବେଲିଆ ସିପାୟା କହିଦେଲେ—କଞ୍ଚିଣ ଅଖିଆ ମହାନ୍ତି ରେକର୍ଡ଼ ଶୁଣି ଆସିଛ କି ? ବାଟଛୁଡ଼, ବାଟଛୁଡ଼ କହୁଛ । ଫିଙ୍ଗି ପୁଣି ଦେଖାଇଲେ—ଏଇଟା ଥିଲା ନକଲର ସନ୍ଦର୍ଭ ନୁହେଁ, ଆମ ନାଗରିକ ସ୍ଵାଧୀନତା ବିପନ୍ନ ହୋଇଛି । ମୁଁ ତାର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବି । ଛୁଡ଼ ବାଟ, ବାଟ ଛୁଡ଼ । ବେଲିଆ ଜଣେ ପୁଣି କହିଲା—ଅସୁବୁଧ ଚେମଡ଼ି ଫିଙ୍ଗି ନେଡ଼ ।

ଏତିକି ବେଳେ ବଡ଼ବାବୁ ସାନବାବୁ, ସେଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ବଡ଼ବାବୁ ପଚାରିଲେ—ଆପଣ ସଦଳବଳ ଆସିବାରେ ମତଲବ ? ଚେମଡ଼ି ଫିଙ୍ଗି ହାତ ହଲାଇ ଅଧା ପାକଳ ନେତାଙ୍କ ପରି କହିଲେ—“ଆମର ନାଗରିକ ସ୍ଵାଧୀନତା ଆଜି ବିପନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଆପଣ ସେ ପାଣସାହିଆ ଟୋକା ଭାଇଗାକୁ ବେଆଇନ ଭାବେ ଅଟକ କଲେ କାହିଁକି ? ଆମର ନାଗରିକ ସ୍ଵାଧୀନତା ବିପନ୍ନ କରିବାକୁ ଆପଣ କିଏ ?” —“ଆପଣ ଏଠାକୁ ଥାଟ ସଜେଇ ଆସି ପଚାରିବାକୁ କିଏ ? ମୋର ମନ ହେଉଛି ଭାଇଗା ଓ ତୁମକୁ ଏକାଠି ବାନ୍ଧି କୋର୍ଟକୁ ଚାଲିଯିବି । ହେଲେ ଫୁଲମଲ ପକେଇ ଏଠାକୁ ଦଳ ବଳ ସହ ଆସିବା ଅର୍ଥ ମୁଁ ଚାହୁଁନାହିଁ । ନେତା ତୁମ୍ଭାରି କାରଖାନାରେ ତମକୁ ପୁରେଇ ଏଡ଼େ ସହଜରେ ନେତା ବନିଯିବାକୁ ମୁଁ ଦେବନି । ତୁମକୁ ଗିରଫ କଲେ ଶ୍ଵେତ ବଜାରରେ ଦର ବଢ଼ିଲେପରି ତୁମ ଦର ବଢ଼ିଯିବ । ଆରେ ଏହାକୁ ପେଲି ନେଇ ଦୂରରେ ଛୁଡ଼ିଦିଅ, ଆଉ ସେ ଦଳ ଭିତରୁ ଫିଙ୍ଗି ଡେନାଉଥିବା ଦି ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ଘୋଷାଡ଼ି ନେଇ ହାଜିତରେ ଠୁକି ଦିଅ” —ଏତିକି କହି ବଡ଼ବାବୁ ଥାନା ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ସିପାୟାମାନଙ୍କୁ ଥାଟକୁ ଦଉଡ଼େଇବା ଦରଦାର ପଡ଼ିଲା । ସେମାନେ ଛୁନଛତର ହୋଇ ପଳାଇଗଲେ । ଚେମଡ଼ି ଫିଙ୍ଗି ଠେଲୁ

ପେଲ୍ କର ତଡ଼ଲବେଳେ ଫୁଲମାଳଟି ଛୁଣି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ସଂଭାଷଣ-
ମାନଙ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ସେଇଟା ଦଳି ହୋଇଗଲା ।

ଶକୁନି ଦାସ ବଡ଼ ଅବଶୋଷରେ ଚେମଡ଼ି ଫିଙ୍ଗି କହିଲେ—
ଥାନା ବଡ଼ବାବୁଟା ପାଗସୋଗକୁ ଭଣ୍ଡୁର କରିଦେଲା । କିଛି ଚିନ୍ତା
ନାହିଁ । ଏମିତି ପଲ୍ଟିସ୍ ପୁରେଇ ଦେବି ଯେ ଥାନା ବଡ଼ବାବୁର ବୋପା
ଏଇଠିକି ଆସି ଆପଣଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିବ । ସେତେବେଳେ ଆମେ ସମସ୍ତେ
ଜଣିରହିଥିବୁ । ଆପଣଙ୍କୁ ଫୁଲମାଳ ଦେଇ ଫଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଧୁନି ଦେଇଯିବୁ ।
ତାପରେ ଖବର କାଗଜ କଥା ମୁଁ ବୁଝିବି । ଚିନ୍ତା କରିବାର କିଛି
ନାହିଁ । ଟିକିଏ ଅଣ-ଦ୍ରୁସି ଆଉ ଦେଲେ ପଲ୍ଟିସ୍ରେ ଯୋଜନା ଏମିତି
ଭଣ୍ଡୁର ହୋଇଯିବ । ଏଥର ଠିକ୍ ବାଟେ ପଲ୍ଟିସ୍ ପୁରେଇ ଦେବି ।
ଥାନା ବାବୁର ଅକଲଗୁଡ଼ୁମ କରିଦେବି ।



ଖାଉ ସାଙ୍ଗଙ୍କ ଦାଉ



ଏମ. ଏ ଡିଗ୍ରୀଟା ହାସଲ ହୋଇ ଯିବାପରେ ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ
ଦେଖିଲେ ତହିଁରୁ ପଖାଳ ଗ୍ରାସ ଦି କଂସା ବି ବାହାରୁ ନାହିଁ । ଡିଗ୍ରୀଟା
ମିଳିବା ପୂର୍ବରୁ ମନେ ମନେ ସେ ସେଇଟାକୁ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସାପ ବୋଲି
ଭାବିଥିଲେ । ଡିଗ୍ରୀଟାକୁ ଘଷିଦେଲେ ଏକ ବିରାଟ ଯେକାଣ୍ଡ ଦୈତ୍ୟ
ବାହାରି ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ରାଜପ୍ରାସାଦ, ଶୀତଳିଆ (ରିପ୍ରିଜରେଟର)
ଦୁର-ଦର୍ଶନ, ଦୁର-କଥନ, ଗଡ଼ରେଜ୍ ଆସବାବପତ୍ର, ଗାଲିଗୁ,
ଅମୃତ-ମଣୋହି ଦୈନିକ ୩ ଅର ମଣା, ମୂଷା ଓଡ଼ିଶା ବିଦ୍ଵାନ
କୋଂଗ୍ରେରେ ଚିର ବସନ୍ତର ଅଖଣ୍ଡ ରାଜତ୍ଵ, ଲଟସାହେବଙ୍କ ପରି ହାକିମୀ
ସବୁକିଛି ହାବୁଡ଼େଇ ଦେଇ ସମ୍ଭବ ବଜେଇବ । କିନ୍ତୁ ଏ କଅଣ ହେଲା !
ସବୁ ଓଲଟା ହୋଇଗଲା । ଗୋଟାଏ ଅର୍ଥସବୁ କିଛି ଖୋଜ ଖବର
ନେବାକୁ ଗଲାବେଳେ ଦୁଆରୀ ବାପଡ଼ା ଓଲଟି ହାକିମୀ ଚଳେଇ ଦେଉଛି
ଭଜା ତକ୍ରପୋଷ ଖଣିକ ମରାମତି କରିପାରୁନି, ରାଜପ୍ରାସାଦ ଗାଧୋଇ
ଗଲା, ରାଜଗୁହାଳଟାଏ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ହାୟ ହାୟ ଡିଗ୍ରୀଟା ଆଲୋଚନାର
ପ୍ରସାପ ନୁହେଁ, ବରଂ ପୋରୁପୋରୁର ଶୌଚ କାଗଜ ଯାହାକୁ କି
ସାହାବମାନେ ଦୁଇ କରି ସାରିବା ପରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

ପଛ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରେଇ ସେ ଭଲଭାବେ ତନଖି କରି
ନେଲେ । କେଉଁ ପାପରୁ ସେ ଏପରି ଦଣ୍ଡ ଭୋଗୁଛନ୍ତି ତାହା ଜାଣିବାକୁ
ଚେଷ୍ଟା କଲେ । କୌଣସି ପାପର ସନ୍ତାନ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ସେ ମନେ
ମନେ ସ୍ମରକଲେ ଏଇଟା ନିଶ୍ଚୟ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ କଣ ଥିବା ପାପର ଫଳ ।
ସେ ପାପର ଫଳ ଭୋଗ ସରିବ । ସବୁତକ ଭୋଗ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି
ହେବନି । ତାଠାରୁ ଡେଇ ତଳେ ଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ଅର୍ଥସମାନଙ୍କରେ

ଥୁବା ପାଙ୍କା ଗାତମାନଙ୍କ ଭିତରକୁ ଗୁଲଗାଳ ହୋଇ ପଶିଗଲେ । ତା ବେଳକୁ ସବୁ ଗାତ ମୁହଁ ବନ୍ଦ । କେବଳ ମୁହଁ ଟା ମେଲି ଯମ-ପୁରୁଷ, ଶାସକ, ପ୍ରଶାସକ ତାଙ୍କ ଭାଇ ବନ୍ଧୁ ବସନ୍ତରଙ୍କ ପାଇଁ ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ ହୋଇଥିଲା । ଯିଏ ବି ଶମତାକୁ ଆସିଲା ସେ ନିଜର ଜାତି, ବନ୍ଧୁକୁଟୁମ୍ବକୁ ଚାକିରୀରେ ପଢ଼ିଲେ । ତାଙ୍କୁ ପଚାରୁଛି କିଏ ? ତାଙ୍କୁ କୁହାଯାଉଛି ଏତେ ଚାକିରୀ ଆସିବ କୁଆଡ଼ୁ ? ନିଅ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ କରଜ ନିଅ, ବ୍ୟବସାୟ କର । ଶିଳ୍ପପତି ହୁଅ । ଚାକିରୀଟା ଘୁନକଥା—ଏଇ କଥାଟା ନିଜ ପୁଅ ଝିଅ, ଭାଇ, ବନ୍ଧୁ, ବସନ୍ତରମାନଙ୍କ ବେଳକୁ କହିଲ ନାହିଁ । ଯାହା ଦେଖା-ଯାଉଛି ଚାକିରୀ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଜାତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଗଲାଣି । ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୁଅ ଯେମିତି ବ୍ରାହ୍ମଣ ହେଉଛି, ଚାକିରୀ ପୁଅ ଠିକ୍ ସେମିତି ଚାକିରୀ ହେବହିଁ ହେବ, ସେ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଉ ବା ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଉ ।

ଦୁଃଖବନ୍ଧୁଙ୍କ ପୁଅଜନ୍ମର ପାପବସ୍ତ୍ରାଟା ଚନ୍ଦ୍ରପୁତ୍ର ଦପ୍ତରରେ ଝିଆ ହେଉଥିଲା ବେଳେ ତା ଭିତରରେ କୋଉଠି ଗୋଟାଏ ପୁଣ୍ୟ କେମିତି ଅଟକ ରହିଯାଇଥିଲା, ଦାଲୁକର ତଳକୁ ଖସିପଡ଼ିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରପୁତ୍ର ହାଉଲି ଖାଇ ଗୋଟାଏ ଚାକିରୀ ଦୁଃଖବନ୍ଧୁଙ୍କ ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ିଲେ । ସେଇଟା ଅଟକିତ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଦୁଲକର ପଡ଼ିଲା । ସେ ନିୟୁକ୍ତିପସ୍ତଟା ଖୋଲି ଦେଖିଲେ ତାହା ଗୁଜାମାର ଏକ ଦରୋଇ କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟାପକ ଚାକିରୀ । ସେ କାବା ହୋଇଯାଇ ଭାବିଲେ ଏଇଟା ହେଲା କେମିତି ! ଶାସକ ପ୍ରଶାସକମାନଙ୍କର ପିଲାପିଲମାନ ଆଉ ବୋଧ ହୁଏ ବାହାରେ କେହି ନାହାନ୍ତି । ନ ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରୀ ମିଳିଲା କେମିତି ? କଲେଜରେ ପାଠ ପଢ଼େଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାର ତଥ୍ୟ ସେ ଧରିପାରି ନଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଶିବାମାତ୍ରେ ବାଳୁଙ୍ଗା ବଜାର ଟୋକାଙ୍କ ହୋ-ହା, ସୁସୁର, ଟିଟ୍ଟକାଶ, ବିଦ୍ରୁପ ଶୁଣି ଭାବିଲେ ସେ ବୋଧହୁଏ ଛତର, ବଜାର ଓ ମଦୁଆଙ୍କ ଖଟି ଭିତରକୁ ଭୁଲ୍ ର ପଶି ଆସିଲେ । ରୂପ୍ସପ କିଛି ସମୟ ଠିଆହୋଇ ରହିବାରୁ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଥମିଗଲା । ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ଗନ୍ଧୀର ହୋଇଯାଇ କହିଲେ—ମୋର ଭୁଲ୍ ହୋଇଗଲା । ଭଦ୍ରବରର ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଠପଢ଼ା ଶ୍ରେଣୀ ବୋଲି ଭାବ ମୁଁ ଏକ ଅସାମାଜିକ ବାଳୁଙ୍ଗା, ବଜାରଙ୍କ ଖଟି ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲି ।

ଭଦ୍ର ଓ କୁଳୀନ ଘରର ପିଲାମାନେତ ଏପରି ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଏବେ
ଯାଉଛି ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା ଠିକ କୋଠରୀକୁ ପାଠ ପଢ଼େଇବାକୁ
ଯିବ ।

ଶ୍ରେଣୀଟା ଚୁପ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ ହୋଇଗଲା । ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଉଛୁଳି ଭଦ୍ର
ଘରର ପିଲାଏ ଯେ ସେ ଶ୍ରେଣୀରେ ନ ଥିଲେ ଏମନ୍ତ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ
ସହଯୋଗ ଫଳରେ ଦୁଃଖବନ୍ଧୁଙ୍କ ପ୍ରଥମ କ୍ଲାସଟି କୌଣସିମନ୍ତେ ଖେପ
ହେଲା । ସେ ଦିନର ଅନୁଭୂତି ଆଉ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ଦରମା ବଦଳରେ
ତିନିଗଡ଼ ଟଙ୍କାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ବିଷୟ ଜାଣିପାରି ସେ ବେଶ୍ ବୁଝିପାରିଲେ
କାହିଁକି ଶାସକ ପ୍ରଶାସକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସୁଅ, ଭାଇ, ବନ୍ଧୁ, ବିଶ୍ୱଦର-
ମାନଙ୍କୁ ଏଠାରେ ବି ଠେଲିପେଲି ପୁରେଇ ନଥିଲେ ।

ତିନିଗଡ଼ ଟଙ୍କା ଆ ରୁକ୍ମିଣୀରେ ରାଜଧାନୀରେ ଘରଟାଏ ଇଡ଼ାନେଇ
ରହିବା ଏକାବେଳକେ ଅସମ୍ଭବ । ସେ ଠିକ୍‌କଲେ ନିତି ବସରେ ଯିବା
ଆସିବା କରିବେ । ଘରେ ଯେତେ ତରବର କଲେବି ନଅଟା ପୁଅରୁ
ହାଣି ଚୁଲି ଉପରୁ ଓହ୍ଲାଇ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ସ୍ଥିରକଲେ
ସକାଳୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଚୁଡ଼ାଦନ୍ତରୁ ପେଟେ ଠୁଙ୍ଗିଦେଇ ବସ୍‌ରେ
ରାଜଧାନୀ ରୁଲିଯିବେ । ସେଇଠି ହୋଟେଲରେ ଭାତ ଖାଇନେବେ ।
ରୁଟିଟା ବେଳକୁ ଘରକୁ ଫେରି ସେଇଠି ରାତି ଭୋଜନଟା ଖାଇ-
ନେବେ ।

ଦୁଃଖବନ୍ଧୁଙ୍କ ଅଧ୍ୟାପକ ରୁକ୍ମିଣୀ ହେବା ଖବର ବନ୍ଧୁ ମହଲରେ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲା । ବାଟରେ ଘାଟରେ ଯିଏ ଯେଉଁଠି ଦେଖିଲେ
ବଧେଇ ଦେଇ ଚାଲି ଜଳଖିଆ ଦୋକାନକୁ ଘୋଷାଡ଼ି ନେଇ କହିଲେ—
ଏଡ଼େବଡ଼ ଖୁସ୍ ଖବରଟାଏ ମିଳିଲା, ଏବେ ଖୁଆ । ପହିଲେ ଦିନେ
ଅଧେ ନିଜ ପେଟରେ ଓଡ଼ାକନା ପକେଇ ଅନ୍ୟକୁ ଖୁଆଇଲେ । ନିତି
ଖୁଆଇବେ କୁଆଡ଼ ? ବାଧ୍ୟହୋଇ କହିଲେ—ରୁକ୍ମିଣୀ ନଥିଲା ବେଳେ
ତୁମ୍ଭେମାନେ ମୋ ପେଟ ପୁରେଇବା ଉଚିତ ନଥିଲା କି ? ତୁମ ଅଛି ପରା
ଦେଇଥିଲେ ପାଇ । ଆଉ ବି ଜଣେ କିଏ ସଫଳତା ଲାଭକଲେ ତାର

ବନ୍ଧୁମାନେ ତାକୁ ଘରକୁ ଡାକିନେଇ ଖୁଆନ୍ତି । ମୋତେ ଘରକୁ ପଛେ
ନ ଡାକ, ହୋଟେଲକୁ ନେଇ ଖୁଆଅ । କଅଣ କହୁଛ ?

କଥାଟା ଥଟାରେ ଥଟାରେ ଉଡ଼ିଗଲା । ଖାଉ ବନ୍ଧୁମାନେ କିନ୍ତୁ
ଛୁଡ଼ିବାର ପାସ ନୁହନ୍ତି । କିସ୍‌କଦରରେ ହେଡେଲବାକୁ ପାଟି ପଜେଇ
ଟାକି ରହିଲେ ।

ଦିନେ ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପାଇଁ ହୋଟେଲରେ ପଶିବାକୁ
ଯାଉଛନ୍ତି, ଏତିକିବେଳେ ଶୁଭିଳା ଖାଉବନ୍ଧୁ ଆସି ହାବୁଡ଼ିଗଲେ ।
ସମସ୍ତେ ଏକସଙ୍ଗେ ବୋବେଇ ଉଠିଲେ—ଆଜି ଶୁକ୍ଳା ଭୋଜିଟା ମିଳିଗଲା
ଜାଣ । ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ଘେଷିଲେ ପଇସା ମୁଣିରେ ଯାହା ଅଛି ସେଥିରେ ଶୁଦ୍ଧା
ବସ୍‌କୁଟ ହୋଇଯିବ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ କଥା ମିଛ । ଭିତରେ ସମସ୍ତେ
ଗୋଟିଏ ଗୋଲଟେବୁଲକୁ ଘେରି ବସିଗଲେ । ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ସମସ୍ତଙ୍କ
ପାଇଁ ଶୁଦ୍ଧା ଓ ଦି ଦି ପଟ ବସୁଟ ବସାଦ କଲେ । ଶୁଦ୍ଧା ବସୁଟ ପରେ
ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ପେଟ ଭିତରେ କଞ୍ଜୁସି ପାଇଁ ଗାଳି ଓ ମୁହଁରେ ବଧେଇ
ଦେଇ ବଦାୟ ନେଇଗଲେ । ପେଟଟା କିନ୍ତୁ କଅଁ କଅଁ ଡାକଦେଇ
ଗାଳି ଗୁଲଜ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଖାଉଡ଼େ ଖାଉ ସାଙ୍ଗ । ସେତିକିରେ
କଅଣ ଛୁଣୁଛି । ମାସକେ ଖୁବ୍ କମ୍‌ରେ ଦଶଦିନ ତାଙ୍କ ପେଟ ବହୋଡ଼
କଲା । ସେ କଅଣ କରିବେ ଠିକ୍ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଖାଉ ବନ୍ଧୁ
ମାନଙ୍କ କବଳରୁ କେମିତି ସାହି ପାଇବେ ତାର ଉପାୟ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ
ଲାଗିଲେ । ଶୁଭରେ ଖଟ ଉପରେ ଧ୍ୟାନରତ ହୋଇ ମୁକ୍ତିର ମାର୍ଗ
ପାଇଗଲେ ।

ଦୁଇ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ବାଦ ସେଇ ପୂର୍ବ ହୋଟେଲ ପାଖରେ ଖାଉ
ସାଙ୍ଗମାନେ ହାବୁଡ଼ିଗଲେ ଓ ତାଙ୍କୁ ହୋଟେଲ ଭିତରକୁ ଟାଣି ନେଇ-
ଗଲେ । କିଛି ହେଲେ କୁଣ୍ଡା ପ୍ରକାଶ ନକରି ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ
ଯାଇ ଭିତରେ ବସିଲେ । ଜଣେ ବସାଦ କରିବାରୁ ସେ କହିଲେ ହଁ ହଁ
ଯାହାର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ବସାଦ କର, ମୁଁ କଅଣ ନାହିଁ କରୁଛି । କିଏ କ'ଣ
ଭଲପାଏ ତାହା ମୁଁ ଜାଣିବି କିପରି । କିଛି ପରବାଏ ନାହିଁ ବସାଦ କର

ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ଉପରେ ପ୍ରଶଂସାର ତେଲ ଅଜାଡ଼ି ଜଣେ ଦିନଟି ବରଦ
 ଉପରେ ଦରଦ କୁଡ଼େଇ ପକେଇଲେ । ବରଦ ଭିତରେ ଏମିତିଆ ଜନସ
 ସବୁ ଥିଲା ଯାହାର ନାମ ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ କେବେ ଶୁଣି ନଥିଲେ । ଟେବୁଲ
 ଉପରେ ସବୁ ପରଶା ହେବାକୁ ମିଳିଟିଏ ବ'ଡ଼େଇ ହେଲା ନାହିଁ । ଦୁଃଖ-
 ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଟଙ୍କା ମୁଣି ଝୁମାଝୁମ ଅଛି ଭାବି ଖାଉମାନେ ଡବଲ ଡବଲ
 ବରଦ ଦେଇ ପକେଇଲେ । ପରମ ତୃପ୍ତିର ସହ ସମସ୍ତେ ମୁହଁ ହାତ
 ଧୋଇ ବସିଲେ । ଅଣୀ ଟଙ୍କାକୁ ବଲ୍ ଦେଖି ଦୁଃଖବନ୍ଧୁଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ
 ସମସ୍ତେ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ଅବଚଳିତ ଭାବରେ ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ଟଙ୍କା ମୁଣି
 କାଢ଼ିବାକୁ ପକେଟରେ ହାତ ସୁରେଇ, 'ଏ' ଶବ୍ଦଟାଏ କରି ସେ ଥକ୍କା
 ମାର ବସିଗଲେ । କ'ଣ ହେଲା କ'ଣ ହେଲା କହି ସମସ୍ତେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ
 ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ କହିଲେ—ଆରେ ହେ, ଟଙ୍କା ମୁଣିଟା ଜଗୁ
 ଧିରେ ଭୁଲରେ ଗୁଡ଼ିଦେଇ ଆସିଛି । ତ୍ରୁ ଭିତରେ ଥୋଇ ଦେଇଥିଲି,
 ଆଣିବାକୁ ଭୁଲିଗଲି, ତୁମେ ସମସ୍ତେ ହସାବ ଠିକ୍ କରୁଥାଅ, ମୁଁ ସଙ୍ଗେ
 ସଙ୍ଗେ ନେଇ ଆସୁଛି ।

ହସାବ ଗଣିଗୋଲ କରୁଛ, ଠକ୍କୁ ଆଦି ଅଭିଯୋଗ କରିବାରୁ
 ହୋଟେଲ ବାଲର ମିଜିଂସ ତଖା ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ଆଉ
 ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଖୋଜି ଆଣିବାକୁ ଆଉ ଦିନଟି ବାହାରିବାରୁ
 ହୋଟେଲବାଲ ବାଟ ଓଗାଳି କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ଆପଣଙ୍କ ଟଙ୍କାତକ ଦେଇ
 ଯାଆନ୍ତୁ ।—ସେ ଦୁହେଁ ମୁହଁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଖାଇ କହିଲେ ସେ ବାବୁ
 ଆମକୁ ଖୁଆଇ ଥିଲେ, ସେ ଟଙ୍କା ଦେବେ । ହୋଟେଲବାଲ ଉତ୍ତେଜିତ
 ହୋଇ କହିଲା—ସେ ବାବୁ ତ କିଛି ବରଦ କରି ନଥିଲେ । ଆପଣମାନେ
 ବରଦ କରୁଥିଲେ ଆଉ ତାଙ୍କୁ ଖୁଆଉଥିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଜାଣେନା ।
 ଟଙ୍କା ଆଗ ଥୁଅନ୍ତୁ, ତାପରେ ବାହାରକୁ ଯାଆନ୍ତୁ । ଆମେ ଏପରି କାମ
 ସହୁତ ଖୁବ୍ ଭଲ ଭାବରେ ପରିଚିତ । ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଗୁଣ୍ଡାମୀ
 ପାଇଁ ଆମେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛୁ । ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ମଧ୍ୟ ଗୁଣ୍ଡା ରଖିଛୁ । ପାଟି,
 ତୁଣ୍ଡ ନକରି ଟଙ୍କା ଦେଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଭଦ୍ର ଲୋକପରି ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ ।—
 ଦିନଟି ପହଲମାନ ଆସି ଯେଠାରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ ।

ହତାଶ ହୋଇ ସମସ୍ତେ ଘଣ୍ଟା ପାଉଁଶେନ ବନ୍ଦା ଦେଇ ସେଠାରୁ
ମୁକୁଳଲେ । ବହୁ ଖୋଜା ଖୋଜିପରେ ଦୁଃଖବନ୍ଧୁକୁ ଭେଟିଲେ । ସେ
ମୁହଁ ଶୁଖାଇ କହିଲେ ଭାଇ ସେ ଡାକ୍ତର ଟଙ୍କା ମୁଣିଟି କିଏ ମାରିଦେଲା ।
ଏବେ ମୁଁ ଚଳିବ କମିତା ।

ଏ ଖାଉଦଳ ଏଇ ଗୋଟିଏ ଚେକରେ ବାଟକୁ ଆସିଲେ ।
ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲେଇବା ଖୋଇ ବଲ୍‌କୁଲ ଛୁଡ଼ିଦେଲେ ।

—*—

ଲକ୍ଷ୍ମୀମୁଖିଆ



ଗଙ୍ଗାଦଳ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି ତ କରୁଛନ୍ତି । ଥରକୁ ଥର ନିର୍ବା-
ଚନ ହୁଏ । ସମସ୍ତେ ଭାବନ୍ତି ବିରୋଧୀଦଳ ଆଇଲ କରେ ! ଫଳ
ଜାଣିବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକ ଦୁଇ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ । ଶେଷରେ ଦେଖିଲ
ଦେଲକୁ ସେଇ ଗଙ୍ଗାଦଳ ଆସିଛି । ଧେତୁଚେରକା, ସେଇ ଗଙ୍ଗା ଗଙ୍ଗା
ଗଙ୍ଗା । ଆଉ ଯେମିତି ଦଳ ନାହିଁ । ଭଗବାନ ଗଙ୍ଗାଦଳକୁ ଶାସନ
କରିବାପାଇଁ ଯେମିତି ଇସ୍ତମସର ପଟାଟାଏ ଦେଇଅଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ
ମନେ ମନେ ଠିକ କରିନେଇଥିଲେ ଯେ ଗୋଟାଏ ମାଙ୍କଡ଼ କି କୁକୁର
ବେକରେ ଗଙ୍ଗା ଟିକେଟ ବାନ୍ଧି ଛୁଡ଼ିଦେଲେ ସେ ବି ଶାସନଗାଦିରେ
ଯାଇ ବସିଯିବ । ଗଙ୍ଗାଦଳ ବି ଗାଦିରେ ଫମାଗତ ବସିରହିବା ଫଳରେ
ତାଙ୍କ ପିଲାରେ ବଣ୍ଟି ଝୋଇଗଲା । ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ଗୋଟାଏ
ବେପରବାୟୁ ଭାବ ଆସିଗଲା । ସେମାନେ ଭାବିନେଲେ—ମନ୍ତ୍ରମଣ୍ଡଳେ
ନାହିଁ ଏମନ୍ତେ ଜନ, ମୋ ଅଧିକାର ଲେଉଟେ କରିବ ରଣ । ପୁରାଣ
ଯୁଗର ରାଜାରାଜୁଆମାନେ ପାହାଡ଼, ପଟ୍ଟ, କୁଦ, ମନ୍ଦିର, ଦର,
ହାର, ସଡ଼କ, ପୋଖରୀ, ନଈ ହ୍ରଦରେ ନିଜର ସନ୍ତକ ବସାଇଦେଉଥିଲେ ।
ପାହାଡ଼ ପଟ୍ଟରେ ନିଜ କଥାସବୁ ଖୋଲେଇ ପକାଉଥିଲେ, ଏଇବାଟେ
ଯାବତରଫୁର୍ତ୍ତେ ବଞ୍ଚିରହିବେ ବୋଲି । ଗଙ୍ଗାଦଳ ବହୁତ ଦିନ ଧରି
ରାଜୁତି କରିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ସେହି ପୁରୁଣା ରାଜରାଜୁଆ ରୋଗ ଧରିଲା ।
ସେମାନେ ନଈନାଳ ରସ୍ତାଘାଟର ନାଆଁ କେବଳ ନିଜ ନାଆଁରେ
ନୁହେଁ, ନିଜ ପୁଅଝିଅ, ପୁତୁରାଝିଆଣ, ଭଣଜା, ଭଣିଜା, ମଉସା,
ମାଉସୀ, ପିଉସାପିଉସୀ, ସମୁଦସମୁଦଣୀ, ମାମୁଁ ମାଇଁମାନଙ୍କ ନାଆଁରେ
ଦରଜ କରିଦେଲେ । ଏ ସବୁକଥା ବିରୋଧୀଦଳ ମାନଙ୍କ ଦିହରେ
ଗଲାନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ଦିହ ମନରେ ବିଛୁଆତିଗୋଲି କିଏ ଯେମିତି

ଦର୍ଶିଦେଲା । ସେମାନେ ଗରରେ ପାରିଯାଇ କହିଲେ ‘ଯା ମାରିଯା, ଯା ମାରିଯା, ଦେଶର ଗୋଡ଼ମାଟିରେ ବି ନିଜ ନିଜ ସ୍ଥାନ ମାରିଯାଅ । ଆଉ ଚାକର ଚାକଗଣିକ ନାଆଁ ବାକି ରଖିଲ କାହିଁକି ? ତାଙ୍କର ରବର ସ୍ଥାନ ବି ମାରିଦେଇଯାଅ । ପୋଷା କୁକୁର ବିଗଡ଼ିଙ୍କର ନାଆଁ ବି ଛୁଡ଼ିନାହିଁ । ଅଳପେଇସା ଆମପାଇଁ ଚାକୁଣ୍ଡା ଗଛ କି ନଦି ମା ଟାଏ ବି ଛୁଡ଼ିଲେନାହିଁ । ସବୁଥିରେ ନିଜର ଓ ନିଜ ଲୋକଙ୍କ ମୋହର ମାରିଦେଲେ । ହଉ ଭଗବାନ ଥିଲେ ବୁଝିବେ ।

ଗୋଟାଏ ଥାନରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ପାଣି ବହୁଦିନ ଯାଏ ରହିଲେ ପାଣିଟା ଖରପ ହୋଇଯାଏ, ଥାନଟାକୁ ବି ଖରାପ କରିଦିଏ । ଏହିପରି ଗଙ୍ଗାଦଳ ବେପରବାୟୁ ଭାବରେ ଶାସନ ଗାଁଦିରେ ବସି ନିଜେ ଖରାପ ହୋଇଗଲେ । ଗାଦିଟାକୁ ବି ଖରାପ କରିଦେଲେ । ବିରୋଧୀଦଳ-ଗୁଡ଼ାକ ସେମାନଙ୍କୁ ଜନ୍ମା ପିମ୍ପୁଡ଼ ପରି ଦେଖାଗଲେ । ସେମାନେ କିଛି ଗୋଟାଏ କଥା କହିଲେ ତାକୁ ‘ପୁଃ’ କରି ଉଡ଼ାଇଦେଲେ । ମୋଟ ଉପରେ ବିରୋଧୀଦଳଙ୍କ କୌଣସି କଥା ଶୁଣିବାକୁ ସେମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲେ ।

ଗଙ୍ଗାଦଳ ସ୍ତମ୍ଭରେ ସୁଦ୍ଧା ଭାବନଥିଲେ ଯେ ବିରୋଧୀଦଳଆ ଅଗା, ବଗା, ଖଗାମାନେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଏକାଠି ହୋଇ ଗୋଟାଏ ଦଳ ଗଢିବେ, ଲଢେଇମେଣ୍ଟା ଆଡ଼ିପଡେଇ ବାଳ ପକେଇଲପରି ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯୁଝିବେ । ଯୁଝିବାକୁ ଆଡ଼ିପଡେଇ ଠିଆ ହୋଇପାରିବେ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଅନେକଙ୍କ କଳ୍ପନାଘାତ ଥିଲା ।

ସତକୁ ସତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିରୋଧୀଦଳ ମାଡ଼ ଖାଇବାରୁ, ଲଞ୍ଜିନା ଶୋରିବାରୁ ଯାହା ଛୁଡ଼ିଛୁଡ଼ି ହୋଇ ରହିଥିଲେ, ଟିକିଏ ଟିକିଏ ପାଖେଇ ଆସିଲେ । ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଯୋଉଁ ଶୋଧାଶୋଧ ହେଉଥିଲେ ସେଇଟା କମି ଆସିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଯେମିତି ମୁହଁ ହାଣ୍ଡିପରି କରୁଥିଲେ ସେଇଟା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ତା ପରିବର୍ତ୍ତେ ମୁହଁରେ ମୁରକୁଦିଆ ହସ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଦେଖାଦେଲା । ଏମିତି କିଛି କାଳ ଗଡ଼ିଯିବାପରେ ଦିନେ ସୁପ୍ରଭାତରେ ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲେ ଯେ ଅଗା, ବଗା

ଓ ଖଗା ବିଦ୍ୟୋଦନଆଏ ସମସ୍ତେ ଏକ ହୋଇଯାଇ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଦଳ ଗଠିଛନ୍ତି । ତା ନାଆଁ ଦେଇଛନ୍ତି ଯମୁନା ଦଳ । ଏ ଦଳଟା ଯେ କେମିତି ଗଢ଼ାହୋଇଗଲା, କିଏ ଗଢ଼ିଲା, କେତେକେଲେ ତାଙ୍କ ପତାକା ତାଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରସ୍ତର ଉପରେ ଉଡ଼ିଲା ତାହା ଦଳର ଅନେକ ଲୋକ ବି ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଉଜୁଟିଥିବା ମୁରୁକୁଦିଆ ହସ ଠୋ ଠୋ ହସରେ ପରିଣତ ହେଲା । ବାହାର ଲୋକେ ଭାବିଲେ ଏ ହସଗୁଡ଼ାକ ନାହିଁମୁଣ୍ଡରୁ ବାହାରୁଛି । ଦଳର ଲୋକେ କିନ୍ତୁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ଯେ ହସଗୁଡ଼ାକ ନାହିଁମୁଣ୍ଡରୁ ନ ବାହାରି କଣ ପାଖରୁ ବାହାରୁଛି ।

ଗଙ୍ଗାଦଳ ଯମୁନା ଦଳକୁ ଦେଖି ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ଦଳପତି ଆଖି ତରୁଟି ଭାବିଲେ—ଏ କି ପ୍ରଧାନ କଥା ! ପାଠ କହୁଛି ଅଗା, ବଗା, ଖଗା, ତିନିହେଁ ତିନି ଅଲଗା । ସେମାନେ ଏକ ହେଲେ କିପରି ? ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ହୁଏ ସେତେଶୀଘ୍ର ନିର୍ବାଚନଟା କରିଦେବା ଭଲ । ଯେଉଁ ଅଠାରେ ସେମାନେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଛନ୍ତି ସେ ଅଠା ଶୁଖିବା ଆଗରୁ ନିର୍ବାଚନଟା କରିଦେଲେ ଧୂମଧାମରେ ଅଠାଟା ଗୁଡ଼ିଯିବ । ଫେରୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇଯାଇ ଦୁଲ୍ ଦାଲ ହୋଇ ପଡ଼ିଯିବେ । ଏହା ଭାବି ସେ ନିର୍ବାଚନ ଗାଡ଼ିଟାକୁ କୋଇଲା ପାଣିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି ଚଳେଇ ଦେଲେ ।

ଯମୁନାଦଳର ତରକା ନେତାଏ ଦେଖିଲେ ଅଠା ଶୁଖିନି, ଏତେ ବେଳେ ଟିକିଏ ଅଣହୁସିଆର ହେଲେ ଫେରୁ ଛଡ଼ାଛଡ଼ି ହୋଇଯାଇ କିଏ କୁଆଡ଼େ ପଡ଼ିଯିବେ । ଭିତର ଅଠା ପଛେ ନ ଶୁଖୁ । ବାହାରେ ଦଉଡ଼ିଗୁଡ଼େଇ ହୋଇଯାଇ ସମସ୍ତେ ନିର୍ବାଚନଗାଡ଼ି ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ଗଙ୍ଗାଦଳଆ ଭାବୁଥିଲେ ଏଗୁଡ଼ାକ ପେଲପେଲିହୋଇ ବାଟରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଖସିପଡ଼ି ଖତମ୍ ଯାଇଯିବେ । ଗଜଧାମୀ ସ୍ତେସନରେ ଗାଡ଼ି ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ କେନ୍ଦ୍ର ନଥିବେ । ଥିଲେ ବି ଥିବେ ଖଣ୍ଡିଆ ମଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ଜଣେ କି ଦେଉଜଣ । ସେମାନେ କୁଆଡ଼ୁ ଜାଣିବେ ଯେ ଯମୁନା-ଦଳଆ ଶୁଲଖ ପଡ଼ି ଦଉଡ଼ିରେ ଗୁଡ଼େଇହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ରାଜ୍ୟାଳୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀମୁଣ୍ଡରେ ଯମୁନାଦଳିଆ ଏକେ ସଂଖ୍ୟାରେ ଓହ୍ଲେଇଲେ ଯେ ଗଙ୍ଗା ଦଳିଆ ଗୁମାସ୍ତାରେ ହୁ ଦେଲେ । ଯମୁନାଦଳିଆ ଏ ରାଜ୍ୟାଳୟ କୋଠାରେ ଧସେଇ ପଶି ସବୁ ଚଉକାରେ ବସି ପଡ଼ି ହାଁପେଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେମାନେ ନିଜେ ଭାବିପାରି ନଥିଲେ ଯେ ସେମାନେ ଏକେ ସଂଖ୍ୟାରେ ଆସିବେ । ଗୁମାସ୍ତାକୁ ଗୁମ୍ଫା ଦେଖିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳି ଦେଖାଇବାକୁ ଆଉ ଖଜୁ ନାହିଁ । ପ୍ରଧାନ-ମନ୍ତ୍ରୀ ଚଉକାରେ ବସିବାକୁ ସମସ୍ତେ ହମହମ ହେଲେ । ରୁଷାରୁଷି ବ ଗୁଲିଲ । କେତେଜଣ ବାହାରର ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ନେତା ଗାଳିଗୁଲଜ କରିବାରୁ ସେମାନେ ଯିଏ ଯେଉଁଠି ବସିବାର କଥା ସେଠି ବସିଲେ ।

ସେଇଠୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା—“ପହଲେ କଅଣ କରିବା ?”

ଅଧିକାଂଶ ଉଠି ପଡ଼ି କହିଲେ—“ଗଙ୍ଗାଦଳ ଯେଉଁଠି ଯାହା କରିଛନ୍ତି, ସେଉଁଠି ନିଜର ମୋହର ମାରିଛନ୍ତି ତାକୁ ଆଗ ଭାଙ୍ଗ । ସେଉଁଠି ଗଙ୍ଗାଦଳର ନାଁ ଅଛି ତାକୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ କରିଦିଅ ।

ସରକାରୀମାନେ ପଚାରିଲେ—“ଆଜ୍ଞା, ଗଙ୍ଗାଦଳ କେତେଗୁଡ଼ାଏ ଭଲ କାମ କରିଛନ୍ତି; ସେଗୁଡ଼ାକ ଭାଙ୍ଗିବା ଠିକ୍ ହେବନି ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ଆମ ଅକଲଠାରୁ ତୁମ୍ଭ ଅକଲ କଅଣ ବେଶି ? ସେମାନଙ୍କ ଭଲ କାମ ଗୁଡ଼ାକ ଆଗ ଭାଙ୍ଗିଦିଅ । ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲ କାମ କରି ଆସେନାହିଁ ବୋଲି କାଳକ୍ରମେ ଲୋକେ ଜାଣିଯିବେ ଓ ଭୁଲିଯିବେ ।

“ପ୍ରଥମ ସରକାରଙ୍କର ଭଲ ଭଲ କାମରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସରକାର ହାତ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଇଟା ହେଲା ସରକାରୀ ପରମ୍ପରା ଓ ସାଧାରଣ ପରମ୍ପରା ଓ ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷା । ଏହାକୁ ଲଙ୍ଘନ କଲେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାମ ହେବ । ଲୋକେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବେ ।”

“ଆହେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ତ ସେହି ଗଙ୍ଗାଦଳର ଦଲଲ ଅଛ । ଲୋକେ ଆମକୁ ପଠେଇଛନ୍ତି ଦେଶକୁ ଗଙ୍ଗାଶୂନ୍ୟ କରିବୁ । ଭଲ କାମ

କଲେ କେବଳ ଆମେଇ କରିବୁ । ସେମାନଙ୍କ ଭଲ କାମ ଗୁଡ଼ିକ ଶ୍ରୀ ଦେଇ ଆମେ ନୁଆ କରି ଆମର ନାଆରେ ପୁଣି ଗଢ଼ିବୁ । ତୁମକୁ ଆମେ ସେମିତି କହୁଛୁ ସେମିତି କର ।” ସ୍ୱେପ୍ ସାରୁ, ଜି ହାଁ, ଆଜ୍ଞା ହଉ କହି ସଚିବମାନେ କାମରେ ଲାଗିଗଲେ ।

ନଥି ପକ୍ଷରୁ ବାହାରିଲା—ଦେଶପାଶ ରେଳବାଇ ଷ୍ଟାଣ୍ଡକୁ କରାଇ କେତେକ ରେଳବାଇ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଅକଥମୟ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣେଇଥିଲେ ଏବଂ ସବସାଧାରଣ ରେଳବାଇ ସମିତି ଧ୍ୟାନ କରିଥିଲେ । ଏହି ଅସାମାଜିକ ଜନଦ୍ରୋହମାନଙ୍କୁ ଉପମିଷ୍ଟ କରି ଜେଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରାଯାଇଛି ।

ଅର୍ଥର ହେଲ—ଏହି ସାଧୁସଜ୍ଜନମାନଙ୍କୁ ଜେଲରୁ ମୁକ୍ତ କରି ଫୁଲମାଳ ପିନ୍ଧେଇ ପୂର୍ବ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁତୟନ କର । ସେମାନେ ଯେତେ ମାସ ଦରମା ହରେଇଛନ୍ତି ତାହା ତାଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦିଅ । ତା ସଙ୍ଗେ ଶିଳ୍ପ ପରୀକ୍ଷା କିଛି ଦିଅ । ଅସାମାଜିକ ଜନଦ୍ରୋହୀ ଶବ୍ଦ ହେଉ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବାରୁ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କର ।

“ସ୍ୱେପ୍ ସାରୁ, ଜି ହାଁ, ହଉ ଆଜ୍ଞା ।”

ପୁଣି ବାହାରିଲା—ବହୁ ଭେରବଜାଣ, ସୁନା ସୁଗଲର, ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରୁଥିଲେ । ସେ ଦେଶଦ୍ରୋହୀଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଜେଲ ଦିଆଯାଇଛି ଓ ସେମାନଙ୍କ ଟଙ୍କା ସୁନା ବାଜ୍ୟାପ୍ତ କରାଯାଇଛି ।”

ସେମାନଙ୍କୁ ଖଲସ କର ତାଙ୍କ ନାଆଁ ପଛରୁ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ଶବ୍ଦ ଉଠେଇ ଦେଇ ଦେଶ ଭକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବସାଅ । ଯେଉଁ ସବୁ ସୁନା ବାଜ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଛି ସେଗୁଡ଼ାକୁ ବନ୍ଦି କରିଦିଅ । ଟଙ୍କା ପଇସା ସବୁ ଫେରାଇ ଦେଇ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କର ।”

“ସ୍ୱେପ୍ ସାରୁ, ଜି ହାଁ, ହଉ ଆଜ୍ଞା ।”

ପୁଣି ବାହାରିଲା—ଏମାନେ ଭେର, ଗୁଣ୍ଡାମି ନାଶପର୍ଷଣ, ଧମକେଇ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ, ସରକାରୀ କାମରେ ବିଶ୍ୱଖିଲା, ଉପରିସ୍ଥ

କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷକୁ ମାଡ଼ି, ଅପମାନ ଦେଇ, ସରକାରୀ କର୍ମରୁ ଦୂର ସରକାର ବନ୍ଦେଇ ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଜେଲ ଯାଇଛନ୍ତି ।”

“ଏମାନଙ୍କୁ ଭୁଲି ଖଲ୍ଲି କର । ଯେଉଁ ବିଚାରରୁ ଯିଏ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ସେଇ ବିଚାରରେ ପୁନଃ ନିୟୁକ୍ତ ଦିଅ । ଶତପ୍ରତିଦେଇ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ ମଧ୍ୟ କର ।”

“ସେହି ସାର୍, କି ହଁ । ଆଜ୍ଞା ।”

ଏହିପରି ଗଙ୍ଗାଦଳ ଯେଉଁ ସବୁ ନୂଆ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ିଥିଲେ ତାକୁ ଭଙ୍ଗି ଦିଆଗଲା । ଯେଉଁ ମାନଙ୍କୁ ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆଯାଉଥିଲା ତାକୁ ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଗଲା । ଯେଉଁ ଅର୍ଥସରମାନେ ପୂର୍ବ ସରକାରଙ୍କର ଅତି ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଥିଲେ ବୋଲି ଜଣା ପଡ଼ିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରୁ କାଢ଼ି ନିଆଯାଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମୁଦ୍ରାକାରୀ କାମରେ ନିୟୁକ୍ତ କରାଗଲା । ତାଙ୍କର ଅତିପ୍ରିୟ ସହବାସୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା, ବଦଳି କରିଦିଆଗଲା । କାହାକୁ କାହାକୁ ବାକି ଥିବା କେତେ ବର୍ଷର ଦରମା ସହ, ପେନ୍ସନ୍ ଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅନ୍ତର କରି ଦିଆଗଲା ।

ରଥ ଚକ ଗଡ଼ି ଚାଲିଲା । ଯମୁନାଦଳ ନିଷ୍ଠୁର ହୋଇଗଲେ ଭାବ ସ୍ୱପ୍ନର ନିଶ୍ୱାସ ମାରିଲେ । ତାପରେ ପୂର୍ବ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କମିଶନ ବସେଇଲେ । ଜଣେ ହିତୈଷୀ ବାରଣ କରି କହିଲେ—“ଆହେ ଏଗୁଡ଼ାକ କଅଣ କରୁଛ ? ଏଗୁଡ଼ାକ କଅଣ ଗଠନମୂଳକ କାମ ? ଶାସନ ଗାଦିରେ ତୁମକୁ ଲୋକମାନେ କାହିଁକି ବସେଇଛନ୍ତି ? ବର୍ଷକରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ହୋଇ-ଗଲାଣି । ଲୋକଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ କି କି କାମ କରିଛ । ପାଞ୍ଚଟା ବର୍ଷ କଅଣ ଏହିପରି ଶତ୍ରୁଦଳନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିବ ? ତୁମର ଶତ୍ରୁନିପାତ ହେବ; ତୁମର ମଙ୍ଗଳ ହେବ, ସେଥିରେ ଲୋକଙ୍କର ଯାଏ ଆସେ କେତେ ?

ଯମୁନାଦଳର ଜଣେ କାରପଟ୍ଟଦାର କହିଲେ—“ଲୋକେ ଯେଉଁ ମାନଙ୍କ ଉପରେ ଚିଡ଼ିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଆଗ ନିପାତ ନେଲେ ସେମାନେ କଅଣ କି ଭଲ କାମ କରେଇଦେବେ । ଆମେ ଯଦି କିଛି

ଗଠନମୂଳକ କାମ ବା ଲୋକହତକର କାମ କରୁ ସେମାନେ ରୁଟିଆ ମୁଷା ପରି ଲୁଚିରହିଁ କୁଟୁରୁ କୁଟୁରୁ କରି ସବୁ କାଟି ନଷ୍ଟ କରିଦେବେ ।

ବହୁଧନ ଓ ସମୟ ରୁଟିଆ ମୁଷା-ମାରଣ ଯଜ୍ଞ ଗଠନରେ ଗଲ । ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କେବଳ ‘ମୂଳକ’ ରହିଲା । ଗଙ୍ଗାଦଳରେ ସିନା ଗୋଟିଏ ଷଣ୍ଢ ଥିଲା । ସେ ସବୁ ଗାଈକୁ ଜବତ କରି ରଖିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଯମୁନାଦଳରେ ସମସ୍ତେ ଷଣ୍ଢ ଥିଲେ, ହେଲେ ଭୂଷାଭୂଷି । ଅଳ୍ପଦିନେ ସମସ୍ତେ ଗୋଡ଼ ହାତ ଶ୍ରାଙ୍ଗି ମାଟିରେ ଗଡ଼ିଲେ । ଗଙ୍ଗାଦଳ ଏ ମଉକା କି ଛୁଡ଼ନ୍ତି । ଦରମା ଷଣ୍ଢଗୁଡ଼ାକୁ ଦଉଡ଼େଇ ଦେଇ ପୁଣି ସେମାନଙ୍କ ଆନରେ ପୂର୍ବ ଆଟ୍ରେ ବସିଗଲେ । ଗରରେ ତୁ ଆଗରୁ ସନ୍ତୁଳି ହେଉଥିଲେ । ଗାଦିରେ ବସିବା ମାତ୍ରେ ପ୍ରତିହଂସା ବହ୍ନି ସେମାନଙ୍କର ଜଳି ଉଠିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଷଣ୍ଢ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ଦେଲେ—ଦେଖ ସେମାନେ ହୋ ହା ପାଟି କରି ଆମ କାମ ତକ ଶ୍ରାଙ୍ଗି ଥିଲେ । ଭୁମେମାନେ କେହି ନଜାଣି ପାରିବା ଭଲ ତାଙ୍କ କାମ ଗୁଡ଼ାକ ଶ୍ରାଙ୍ଗି ରୁଜିଦିଅ । ଆଗ ତାଙ୍କ କାମ ଭଙ୍ଗା ସରିଲେ ଆମ କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବ ।

ତାପରେ ଚାଲିଲା ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗି, ବଦଳା ବଦଳି । ଯମୁନାଦଳ ସର୍ବବିତାଡ଼ନ ପାଖରେ ଅଟକି ଯାଇଥିଲେ । ଏମାନେ କିନ୍ତୁ ଜଷ୍ଟିସ୍ ଓ ଗଭର୍ଣ୍ଣର ଯାଏ ଆଗେଇ ଗଲେ ।

ଜଣେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ବୈତର ଏସବୁ ଦେଖି କାଠ ଭୂତ ହୋଇ ବସିଥାଏ । ସାଙ୍ଗ ଜଣେ ଆସି ପଚାରିଲା—“କଅଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କରେ ?”

“କଥାଟାଏ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ଯେ ସେଇଆ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।”

“କି କଥା ?”

ଗୋଟିଏ ଦରବୁଡ଼ାର ଦୁଇଟି ମାଇପ ଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଦର-ବୁଡ଼ୀ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଯୁବଜ୍ଞ । ବୁଡ଼ା ଦରବୁଡ଼ୀ ପାଖରେ ଥିଲାବେଳେ ସେ ତାର କଳା ବାଳ ତକ ଓପାଡ଼ି ଦିଏ । ଯୁବଜ୍ଞ ପାଖରେ ଥିଲାବେଳେ ସେ ଧଳା ବାଳତକ ଓପାଡ଼ି ଦିଏ । କିଛିଦିନ ପରେ ମୁଣ୍ଡ ବଳ୍କୁଲ ଲଣ୍ଡା ହୋଇଗଲା । ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ଭିତରେ ଥାଇ ଶରତ ବୁଡ଼ାଟା ଲଣ୍ଡାମୁଣ୍ଡିଆ ହୋଇଯିବ ଦେଖିଲୁ ।



ବଢ଼ି ଆବାହନୀ



ବନ୍ଧ ବାଡ଼ କାନ୍ଥଗଟକ ଘରଣୀ ମହା ଖପା ହୋଇ, ମୁଖ ବକ୍ତୃତକର
ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟର ହସ୍ତମୁଦ୍ରା ସବୁ ଦେଖାଇ, ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତି ଆସି
ଓ ପଛେଇ ଯାଇ, ଶାଢ଼ୀକୁ ଅସଂଯତ କରି, କଳକଳା ରଡ଼ରେ ଗୁଡ଼କୁ
ପ୍ରକମ୍ପିତ କରି ଗର୍ଜିଉଠିଲେ—ରଖ ରଖ ହୋ ତମ ସିନେହ, ସୁଆଗ, ଚୁଟୁ
ବଚନ । ଏମିତିଆ ଲୋକର ହାତ ଧରିବା ପେଶା ଗୋଟାଏ କୁକୁର
ଗୋଡ଼ ଧରିବା କୋଟିଗୁଣେ ଭଲ । ଦଶହରା ଆସି ଦୁଆରେ ଧକ୍କା
ମାରିଲଣି । ଆମ ଅଲଗୁଳ ଗେରସ୍ତଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିନି । ଆଉ ବର୍ଷ
ସେତିକି ଶାଢ଼ୀ କଣା ହୋଇଥିଲା ସେତିକି । ସେଗୁଡ଼ାକ କଞ୍ଚା ଲୁହା
ତାରରେ ତିଆରି ସେ ଚରିବ ନାହିଁ । କି ଗୋଦାମଝାଡ଼ୁ ଶାଢ଼ୀଗୁଡ଼ାକ
ମାଗଣାରେ ଆଣିଥିଲା ସେ ସବୁଗୁଡ଼ାକ ଚରିବୁର ଧୂସ୍ରଧୂଶା ହୋଇଗଲା ।
ମୋ ଇଚ୍ଛତ ମହତ ଭୁଲିଗଲା । ଏସନ ବୋବେଇ ବୋବେଇ ଚାରିଟା
ମିଲ ଶାଢ଼ୀ ଆଣିଦେଲା । ଘରେ ତାକୁ ପିନ୍ଧି ସିନା ଗୋଡ଼ ଖଟିବ,
ବାହାରକୁ ଯିବ କେମିତି ? ତମ ମୁହଁକୁ ସିନା ଲଜ ନାହିଁ । ମୋ ଭେକ
ଦେଖି ଯିଏ ନାହିଁ ସିଏ କହିବ ଆରେ ଇଏ କେଉଁ ଭକତଟାର ମାଇପ ।
ମୁଁ ତ ଏ ସବୁ ସହି ପାରିବି ନାହିଁ । ଦଉଡ଼ି ଖାଇ, କନିଅର ମଞ୍ଜି
ଲଗେଇ ଆମ୍ବହତ୍ୟା କରିଦେବି ।

ସ୍ଵାମୀ କାନ୍ଥଗଟକ ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗିଲା । ସେ ଘରଣୀଙ୍କ ବକ୍ତୃତା
ସଂଶୋଧନ କରିଦେଲେ—ଭୁଲ ହୋଇଗଲା । କହିଥାନ୍ତୁ ଦଉଡ଼ି ଲଗେଇ
ବା କନିଅର ମଞ୍ଜି ଖାଇ ଆମ୍ବହତ୍ୟା କରିବ । ପଦାରେ ଯିଏ ଶୁଣିବ ସିଏ
ଭାବିବ ତୁମେ ପାଠ ପଢ଼ିବ । ମୁଁ ଆଉ କଞ୍ଚା କରିବି ? ତୁମକୁ ସନ୍ତୋଷ
ଦେଇ ଯାଉ ଯାହା ଅଇଁଠା ବଳେ ତାକୁ ଇ ଖାଇ ବଞ୍ଚେ । ଏତେ କଟାଳ

କଲେ ମୁଁ ନିରାଶ ହୋଇଯିବି । ହୃଦୟଟା ଠୋକର ଫାଟିଯିବ, ଜୀବନ ଫାଟିଯିବ । ଫୁଲକରି ଲାଗିଯିବ, ପ୍ରାଣ ପକ୍ଷୀଟି ଫୁଲକରି ଉଡ଼ିଯିବ । ଗଣ୍ଡିକେ ଶୋଧ ସମ୍ବରଣ କର । ମୋର ଦୂରବସ୍ଥା କଥାଟିକିଏ ବିଚାର କରି ଯାହା କିଛି କହିବାର ଅଛି କୁହ ।

ଘରଣୀଙ୍କ ତାଉ ୧୧°ରୁ ୧୮କୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା । କଥାରେ ଟିକିଏ ଅଭିମାନ ଫେରି ସେ କହିଲେ—ସେମିତିଆ ଅଲକ୍ଷଣା କଥା କୁହନାହିଁ । ପ୍ରାଣପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ିଯିବ କିଆଁ ? କିଅଣ ହୋଇଗଲା କି ? ଆରବର୍ଷ ଦଶହରାକୁ ଆମ ଘର ଜନିଷରେ ଟୁମାଟୁମ୍ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଖାଇପିଇ ଅସୁସ୍ଥ କରି ଆମେ ଗଲୁଆ ହୋଇ ଯାଇଥିଲୁ । ଏବର୍ଷ ଦଶହରା ପସ ମୁହଁ ଦେଖେଇଲଣି, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି ଘରେ ପୁରେଇଲନି । ମୋର ଶାଢ଼ୀ ନ ହେଲା ନାହିଁ, ନିଜ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଭଲ ପେଣ୍ଠ କୋର୍ଟ କରି ପାରିଲନି ? ତୁମେ ସିନା ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ଖୁଣ୍ଟା ବାହାରେ ବାହାରେ ଉଡ଼େଇ ଦେବ, ମୋ ଚାନ୍ଦବାମାନେ ଯେତେବେଳେ ଟିଟିକାଣ୍ଡ ମାରିବେ—ଦେଖିଲ ସେ ଅମୁକର ସୁମୀ ଗୋଟାଏ କମ୍ ଦାମର ଧୋକଡ଼ା ପେଣ୍ଠ ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି, ମୋ ମୁହଁ ଆଉ ରହିବ ?

ସୁମୀ କାନ୍ଦୁଗଟ କଥାର ଅସଲ ଫଜିଟା ପଦାକୁ କାଢ଼ି ବୁଝେଇ ଦେଲେ—ଗଲା ନ ଶରୀରଙ୍କ ଦୟାରୁ ଗଜ୍ୟର ଶୁଣିଆଡ଼େ ଘାଇ ମେଲିଗଲା ଶରୀ ଭୂଷିଲ ପରି ବଡ଼ି ନିଶିବନ୍ଧ ଗୁଡ଼ାକୁ ଅସୁମାର ସ୍ଥାନରେ ଭୂଷି ଠେଲିଦେଲା । ସରକାର ଏତେ ହାଉଲି ଖାଇଗଲେ ଯେ ରଡ଼ିଛୁଡ଼ି କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଡାକ ପକାଇଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସବୁପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ କୁଡେଇବାରେ ଲାଗିଲେ । ଆମେ ହେଲୁ ସରକାରୀ କାନ୍ଦୁଗଟ । ଆମ ହାତରେ ସାହାଯ୍ୟ କାମ ଧମାଧମ ଚାଲିଲା । ସେଇବାଟେ ମୁଁ ମୋର ପଣି ସଂଗ୍ରହ କରିନେଲି; ଆମ ଘର ଜନିଷ ପକ୍ଷରେ ଭରପୁର ହୋଇଗଲା । ଲୁହା ସିନ୍ଦୁକଟାର ପେଟ ଅବଶ୍ୟ ଶ୍ରେକରେ କଅଁ କଅଁ ଡାକୁଥିଲା । ବଡ଼ି ସେମିତି ଛାଡ଼ିଗଲା ଗଜ୍ୟ ସରକାର ଘାଇ ବାନ୍ଧିବା ଆଉ ଗସ୍ତାଘାଟ ମରାମତିରେ ମନ ପ୍ରାଣ ଡାଳିଦେଲେ । ସବୁନାଶ ବେଳେ ଟଙ୍କା ପଇସାକୁ ପଚାରେ କିଏ ? ସରକାର ଦେଖିଲେ କୁବେର ପଦ୍ମ ଗଜ୍ୟରେ ନ ଖଟେଇଲେ ଯୁଦ୍ଧ-କାଳୀନ ଭିତରେ କାମ ଆଗେଇବ ନାହିଁ ।

କୁବେର ପଛତଟା କଅଣ ବୋଲି ଘରଣୀ ପରୁଣିବାରୁ ସେ କହି ଲାଗିଲେ—ମହାଭାରତ ପଢ଼ିନାହିଁ କହୋ ? ଥରେ ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଗର୍ଜ୍ୟରେ ଦୁର୍ଭିଷ ପଡ଼ିଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀମଦ୍ କହୁ ଧାନ ଆଣିବା ଲାଗି କୁବେରପୁରକୁ ପଠେଇଲେ । ଶ୍ରୀମ ସେଠାକୁ ଯାଇ ଦୂରରୁ ଦେଖିଲେ ନଜେ କୁବେର ଏଣେ ତେଣେ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଧାନକୁ ଗୋଟେଇ ଗୋଟିଏ ମ'ଣରେ ରଖୁଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀମ ମନରେ ଭାବିଲେ—କୁବେରଟା ଏତିକି କାଙ୍ଗାଳିଆ, ଭିକରଟା ! ସେ ପୁଣି ମୋତେ ଧାନ ଦବ ! ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମୋତେ ଅପଦସ୍ତ କରିବାକୁ ଏ କାଙ୍ଗାଳିଆ ପାଖକୁ ପଠେଇଲେ । ଏହା ଭାବି ଶ୍ରୀମ କୁବେରଙ୍କ ପାଖକୁ ନଯାଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରିଯାଇ ସବୁକଥା କହିଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହସିଦେଇ କହିଲେ—ତୁମେ ପୁଣିଥରେ ଯାଇ କୁବେରଙ୍କୁ କୁହ ମୁଁ ଧାନପାଇଁ ତୁମକୁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇଛି । ଶ୍ରୀମ ପୁଣି ଯାଇ କୁବେରଙ୍କୁ ସେହିକଥା କହିଲେ । କୁବେର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶହ ଶହ ଶଗଡ଼ ଧାନ ପଠେଇଲେ । ବାଟରେ ଜୋର ବର୍ଷା ହୋଇ ଗସ୍ତାକୁ ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ଧୋଇ ନେଇଗଲା । ଶଗଡ଼ ସବୁ ଅଟକିଗଲା । କୁବେର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବସ୍ତା ବସ୍ତା ଧାନ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନ ଉପରେ ପକେଇ, ଦେଲେ, ତା ଉପରେ ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକ ଚାଲିଗଲା । ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଗର୍ଜ୍ୟ ଦୁର୍ଭିଷରୁ ବଞ୍ଚିଗଲା ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀମଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ଦେଲେ—କୁବେରଙ୍କ ଏ ଗୁଣଟା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ । ଜରୁରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଧନଧାନ୍ୟର ଲେଉ ଛୁଡ଼ିଦେବାକୁ ହୁଏ । ଶ୍ରୀମ ବୁଝିଗଲେ । ଆମ ସରକାର ମହା-ଭାରତରୁ ଏ କୁବେର ପଛତଟ ଜାଣି ପାରିଛନ୍ତି । ସେ ସ୍ତ୍ରୀଦାସ ବନ୍ଧବାଡ଼ି, ଘାଇ ସବୁ ମାଟିରେ ନ ପୋତି ନୋଟରେ ପୋତି ପକାଇଲେ ।

ଆମେ ସେହି 'ନୋଟରୁ ଅଧେ ଘରକୁ ଆଣିଲୁ, ବାକି ଅଧକରେ ଘାଇ ବାନ୍ଧିଲୁ । ସେତିକି ବେଳେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଲୁହା ସିନ୍ଦୂର କଣା ହୋଇଥିଲା ମନେ ନାହିଁ ? ସେଇ ଟଙ୍କାରେ ଭୁମ ମଠ ମଜେଇ ରଖିଥିଲା ।

‘ଘରଣୀ ଟିକେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—କଅଣ ମୋର ପିଣ୍ଡରେ ସବୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଗଲା ?

ନା-ନା ସେକଥା କଅଣ ମୁଁ କହିଲି । ଭୁଗୋଳର ନୟମ ଏଠି ମଧ୍ୟ କାମ ଦେଇଛି । ସମୁଦ୍ରର ଜଳ ବାଷ୍ପ ହୋଇ ମେଘରେ ପରିଣତ ହୁଏ, ମେଘ ସ୍ଥଳଭାଗରେ ବର୍ଷା କରେ । ସେହି ଜଳ ନଦି, ନାଳ, ଝରଣା ବାଟ ଦେଇ ପୁଣି ସମୁଦ୍ରକୁ ଚାଲିଯାଏ । କିଛି ଅଂଶ ପୋଖରୀ, ଗଡ଼ିଆ, ଟବ, ହ୍ରଦ ଓ ଯୋରରେ ଟକି ରହିଯାଏ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ବଡ଼ି ସାହାଯ୍ୟ ଟଙ୍କା ଗନ୍ତାଘରୁ ଆସି କାନୁନିଟ କାମ ଉପରେ ବର୍ଷା ହୁଏ । ସେଥିରୁ ଅଧିକାଂଶ ଓଢ଼ରମିଅର, ଇଟି ନିଅର, ବଧାନିଆ ମନ୍ତ୍ରୀ-ମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ରହିଥିବା ବୋଲକରା, ଟାଉରର ଗୁଣ୍ଡା ଲଫଙ୍ଗା, ନେତା, କୁଳ ନେତାଙ୍କ ବାଟଦେଇ ତଳକୁ ଗଡ଼ିଯାଇ ଯାଏ । ଶେଷରେ ନାନା ଟିକସ ଆକାରରେ ପୁଣି ଗନ୍ତାଘରକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଆମେ ସବୁ ହେଲୁ ପୋଖରୀ, ଗଡ଼ିଆ, ଟବ । କିଛି ଧରି ରଖୁ । ହେଲେ ନେତାଏ ହେଲେ ବଡ଼ ବଡ଼ ହ୍ରଦ । କଥାରେ ଅଛି ପରା ଅବାଟିଆ ଧନ ନିଆଁ ପୁଆଁରେ ଯାଏ । ମୁଁ ଶୁଣୁଥିଲି ହିମ ନିଆଁ ପୁଆଁରେ ଯାଇ ପଛେ ଅବାଟିଆ ଆସୁଥିବତ । ହେଲେ ମୁଁ ନିଜେ ଏଡ଼େ ଅଭାଗୀ ବୋଲି ଜାଣିନଥିଲି । କଥାରେ କହନ୍ତି ଅଭାଗୀ ଯଦ୍ୟପି ବୁଝେ ସାଗର ଶୁଖିଗଲାଏ । ଆମର ଘନ କପାଳକୁ ଏ ସନ ଆମ ହିତାକାଂକ୍ଷୀ ଓ ପରମ ବନ୍ଧୁ ବଡ଼ି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧସେଇ ନାହିଁ ।

ଘରଣୀ ଖିଙ୍କାର ହୋଇ କହିଲେ ତୁମେ ନିହାତି ପାପକାମ ଗୁଡ଼ାକ ନଲ, ଧରମ ସହନା ? ପରମବନ୍ଧୁ ବଡ଼ିଙ୍କ ଆସିବା ବାଟ ଘାଇକୁ ମଜବୁତ କରି ନିବୁଜ କରିଦେଲ କାହିଁକି ? ସେ କୋଉବାଟେ ଆସିବେ । ସେ ଦେଖିଲେ ବାଟ ବନ୍ଦ । ଚାଲିଲେ ବାଟ ଖୋଲିଲା ନାହିଁ । ଅଭି-ମାନରେ ତାଙ୍କ ବାଟେ ବାଟେ ଚାଲିଗଲେ । କଥାରେ ଅଛି ସବୁ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ଅଛି କିନ୍ତୁ ମିଶ୍ରଦ୍ରୋହର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ନାହିଁ । ଯାବତଚନ୍ଦ୍ରାକେ ନର୍କରେ ପଡ଼ିବ ।

—କପାଳ ଅଚଳ, କପାଳ ଅଚଳ, ବଡ଼ି ବରପୁର ଟିକିଏ ହାଲ ମାରିଥିଲେ ଘାଇ କବାଟ ମେଲିହୋଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତା । ମୁଁ ପରା

ଶଲିଭୁଷା-ବାଲିରେ ଘାଇ-କବାଟ ତିଆରି କରିଥିଲି । ସେତି ଅର୍ଥସ୍ବ ଏ ବଡ଼ବର୍ଷ । କାନ୍ଧ ଦେଇଥିଲେ ଘାଇ କବାଟ ଧୋଇପାଇଁ ଥାଆନ୍ତା । ବର୍ଷାକୁ ବର୍ଷା ହେଲା, ମାସ ବଢ଼ି ବି ନ ଆସିଛନ୍ତି ଏମନ୍ତ ନୁହେଁ । ହେଲେ ଆମ ଭଜା କପାଳକୁ କିଛି ହେଲା ନାହିଁ । ସବୁ ବାଏ ବାଏ ଉଡ଼ିଗଲା । ଡେଣେ ଘରେ ଦୁଇଟା ଯାକ ଲୁହା ସିନ୍ଦୂର ଝାଡ଼ୁଡ଼ୁ । ଅବସ୍ଥା ଅଠା ଠିକ୍ । ଏସବୁ ଅବସ୍ଥା ନବୁଝି ମୋ ଉପରେ, ଖପା ହେଲେ ମୁଁ ନାହୁଁ ।

—ତୁମେ ଭଲ କରି ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖ ଅଧର୍ମ କାମ କିଛି କରିଛ କି ନାହିଁ ?

କାନ୍ଧଗଟ ଧର୍ମ ମୁଁ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ପାଳି ଆସିଛି । ଗୋଟାଏ ସିମେଣ୍ଟରେ ଆମକୁ ୩ଟା ବାଲି ମିଶାଇ କାମ କରିବାକୁ ଘୋର ପାପ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଏ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଆମର ଧର୍ମ ଅନୁଯାୟୀ ଗୋଟିଏ ସିମେଣ୍ଟରେ କୋଡ଼ିଏଟି ବାଲି ମିଶାଏ । ଓଭରସିଅର ଓ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସବୁ ବେଳେ ଷୋଡ଼ଶ ଉପରୁରେ ପୂଜା କରି ଶ୍ରେଣ ଲଗାଏ । ନେତାମାନଙ୍କ ପାଦତଳେ ପ୍ରଣାମି ଥୋଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରେ । ନିଜେ କାନ୍ଧଗଟ ଗୀତା ପଢ଼େ । ଆମ ଗୀତାର ଅସଲ ପଦଟା ମୋର ଏକା ବେଳେକେ ମୁଖସ୍ଥ ହୋଇଯାଇଛି । ସେଇଟା ହେଲା—ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟେ ଭବିଷ୍ୟତ ଯୋ ନରଃ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଧନ, ବିଶ୍ୱକର୍ମା ପ୍ରସାଦେନ ପ୍ରାପ୍ନୋତି ସଃ ପରଂ ଧାମଂ । ଏତେ ଧର୍ମ କର୍ମରେ ମନ ଲଗାଇଲି । କାହିଁ ବଢ଼ି ଦେଖାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ମିଳୁନା ।

ଘରଣୀ ଗୁମ୍ଫାର କିଛି ସମୟ ବସିଗଲେ । ତାପରେ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ହୋଇ କହିଲେ—ତେବେ ଆଉ ଜନ୍ମର ପାପ କିଛି ବୋଧହୁଏ ଅଟକି ଯାଇଛି । ଆମ ଗାଆଁକୁ ଚାଲି ଯିବା । ସେଠି ତିନିଟି ଦେବୀ ମନ୍ଦିର ଅଛି । ତହିଁରେ ବଢ଼ି, ବୁଢ଼ୀ, ବାଡ଼ି ଦେବୀ ବିଗ୍ରହମାନ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏମାନେ କୁଆଡ଼େ ଆମ ରାଜ୍ୟର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ । ବୁଢ଼ୀ ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗି ମାଟିରେ ମିଶି ଗଲାଣି । ବାଡ଼ିର ଅଧାରାଞ୍ଜା ହୋଇ ଯୋଡ଼ି ପଡ଼ିଲାଣି । ବଢ଼ି ମନ୍ଦିର କିନ୍ତୁ ଜାରିରହିଛି । କାନ୍ଧଗଟ, ବ୍ୟବସାୟୀ ମାନେ ସେଠି

ପୂଜା କରନ୍ତି, ବଳି ବୋଦା ଦିଅନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଠାକୁରାଣୀ ସେ ।
 ଡାକିଲେ କୁଆଡ଼େ ‘ଓ’ କରନ୍ତି । ସେଇଠି ଯାଇ ପୂଜା ଦେଇ ଆସିବା ।
 ବଡ଼ି ଦେବୀ ଦୟାକଲେ ପୂର୍ବ ସୁକୁଚ ଫେରିଆସିବ । ସ୍ୱାମୀ ରାଜ ହୋଇ
 ଗଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯାହାବ ସୁରୁ ହୋଇଗଲା ।

×

×

×

ସକାଳୁ ସକାଳୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଭକ୍ତପୂର୍ଣ୍ଣ ହୃଦୟରେ ଦୁହେଁ
 ଓ ଦେବୀ ମନ୍ଦିରରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ସେଠି ଚିତ୍ରପତିଙ୍କ ଠାରୁ ବେଶି
 ଭକ୍ତଦେଶି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ଭକ୍ତମାନେ ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧିଥାନ୍ତି । ପୂଜକ
 ଜଣ ଜଣଙ୍କୁ ମନୋବାଞ୍ଛା ଜଣେଇବାକୁ ଡାକୁ ଥାନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ଜଣକ
 ପୂଜକଙ୍କ ହାତକୁ ନଡ଼ିଆଟାଏ ଦେଇ କହିଲା ମା’ଗୋ ତୁ ଆସିବୁ ବୋଲି
 ମୁଁ ହଜାରେ ବସ୍ତା ଚୁଡ଼ା ସାଇତି ରଖିଥିଲି । ସେ ଗୁଡ଼ାକ ଗମରା ହୋଇ
 ଗଲାଣି । ବଜାରରେ କଟୁନ । ମା’ ତୁ ନଆସିଲେ ମୁଁ ଉଛନ୍ନ
 ହୋଇଯିବି । ମା’ ତୁ ଶୀଘ୍ର ଆସିଲେ ସେତକ କଟିଯିବ । ମୁଁ ବଞ୍ଚିଯିବି ।
 ବୋଦାଟାଏ ଦେବ । ପୂଜକ ଆଡ଼ୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା—ଯଜମାନର ମନବାଞ୍ଛା
 ପୂରଣକର ମା, ଡୋ—ଶବ୍ଦ ପରେ ପୂଜକ ଯଜମାନକୁ ଫାଳେ ନଡ଼ିଆ
 ଦେଇ ବିଦାକରି ଦେଲା ।

ତାପଛ ଜଣକ ଆଗେଇ ଯାଇ ସେଠି ବସି ମନୋବାଞ୍ଛା
 ଜଣେଇଲେ—ମା’ଗୋ ତୁ ଆସିବୁ ବୋଲି ମୁଁ ଗୋଦାମ ଝାଡ଼ୁ ପୋରିହା
 ଲୁଗା ଶସ୍ତାରେ ପରୁଣ ଗାଣ୍ଠି କଣି ରଖିଥିଲି । ତାକୁ ଫରକାରକ ଛଡ଼ା
 ଆଉ କେନ୍ଦ୍ର କଣିବେ ନାହିଁ । ତୁ ନ ଆସିବାରୁ ସେମିତି ପଡ଼ି ରହିଛି । ତୁ
 ଦୟା ନ କଲେ ସେତକ ଖତ ହେବ । ମୋ ପିଲା କବିଲା ଖପରରେ
 ଖାଇବେ । ଦୟାକର ମା’ ଶୀଘ୍ର ଆ । ମୁଁ ବୁକୁଡ଼ାଟାଏ ଦେବ । ଶବ୍ଦ
 ଶୁଭିଲା—ଯଜମାନର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣକର ‘ମା’ ଡୋଃ । ଯଜମାନ
 ଫାଳେ ନଡ଼ିଆ ନେଇ ଚାଲିଗଲା ।

ତା ପଛ ଲୋକ ସେଠି ବସି ବଳବଳେଇଲା—‘ମା’ ଗୋ ମୁଁ
 ହଜାରେବସ୍ତା ଗନ୍ଧଆ ପୋକରା ଚାଉଳ ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖିଥିଲି । ତୁ

ନଆସିଲେ ତାହା ଶତ ହେବ । ମେହେରବାନ କର ‘ମା’ ଶୀଘ୍ର ଆ । ଶବ୍ଦ ଶୁଭଲ ଯଜ୍ଞମାନର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ‘ମା’ ଡୋଃ ସେ ବ ପାଳେ ନଡ଼ିଆ ନେଇ ଚାଲି ଗଲା ।

ତା ପଛ ଜଣକ ଯାଇ ବୋବେଇଲା - ‘ମା’ ଗୋ ମୁଁ ଦୁଇହଜାର ତଲେଇ ବାଣି ମହଜୁଦ କରି ରଖିଥିଲି । ତୁ ଆସିଲୁନାହିଁ ଏବଂ ଉଇ ଆଉ ପୋକ ତାକୁ ଝୁଣି ପକାଉଛନ୍ତି । ଶୀଘ୍ର ଆ ମା, ତୋତେ କାଳିଆ ଶାଢ଼ୀ ଲାଗି କରେଇବ ତାପରେ ବେ ଶୁଭଲ ଯଜ୍ଞମାନର ମନବାଞ୍ଛା ପୂରଣକର ‘ମା’ ଡୋଃ—ସେବ ପାଳେ ନଡ଼ିଆ ନେଇ ଚାଲିଗଲା ।

ତାପରେ ପାଳେ ନଡ଼ିଆ ଧରି ଫେରିଲେ ଜଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗଯନ୍ତ୍ରୀ । ସବାପଛରେ ଥିବାରୁ କାନ୍ତବଟ ତାଙ୍କୁ ପଛ ଆଡ଼ୁ ଚିହ୍ନିପାରି ନଥିଲେ । ଫେରିବାବେଳେ ମୁହଁ ମୁହଁ ହୋଇଯିବାରୁ ଦୁହେଁ ଦୁହେଁ ଚିହ୍ନିଗଲେ । ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲା । ସେ ଆସିଥିଲେ ବୋଲି କାହାକୁ ନକହିବା ଲାଗି ଅନୁରୋଧକରି ପଳାଇଲା ବେଳେ ଆଗରେ ଗୋଟିଏ କାର୍ ଆସୁଥିବାର ଦେଖିଲେ । ସେ କାରଟି ତାଙ୍କର ଅତି ପରିଚିତ । ଯନ୍ତ୍ରୀ ଓ କାନ୍ତବଟ ଦୁହେଁ ଲୁଚିଗଲେ । କାରରୁ ବାହାରି ଯେଉଁ ଲୋକ ମନ୍ଦିର ଭିତରକୁଗଲେ ଓ ପାଳେ ନଡ଼ିଆ ଧରି ଫେରିଲେ ତାଙ୍କୁ କାନ୍ତବଟ ମନ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ଚିହ୍ନିପାରିଲେ । ସବାଶେଷରେ ସେ ନଜେ ପଶିଲେ ।



ଗୁଣିକାରୀ ଉପାଦାନ



କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଉପରେ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଦାବି ପତ୍ର ସବୁ କୁଡେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଏଥିରେ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ପୋତି ହୋଇ ଯିବାର ଆଶଙ୍କା ଦେଖାଗଲା । କିଏ ମାଗିଥିଲା-ମୁଁ ବିଜୁଳି ଉପାଦାନ ବଡ଼େଇବି ବୋଲି ଟଙ୍କା । କିଏ ମାଗିଥିଲା ଆହୁରି କେନାଲ ଖୋଳି ଗୁଣି ବଡ଼େଇବି ବୋଲି ଟଙ୍କା । କିଏ ମାଗିଥିଲା ମୁଁ ନୂଆ ବଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବି ବୋଲି ଟଙ୍କା । କିଏ ମାଗିଥିଲା ମୁଁ ଦି ଡଜନ ଅଟୋମୋଟୋର ଓ ଗୁଣି ଡଜନ ଚାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ସିନେମା ଘର କରିବି ବୋଲି ଟଙ୍କା । କିଏ ମାଗିଥିଲା ମୁଁ ଗୁଣିଟା ଲୁଗାକଳି ବସେଇବି ବୋଲି ଟଙ୍କା । ଏହିପରି ସମସ୍ତେ ନାନାଜାତି କଲ କାରଖାନା, ଡାକ୍ତରଖାନା, ପାଇଖାନା ଆଦିର ଦାବିପତ୍ର ପୂରେଇ ମନ୍ତ୍ରାଳୟକୁ ଭୁତ କାରଖାନାରେ ପରିଣତ କରିଦେଇ ଥାଆନ୍ତି । ସବୁଠୁ ବଡ଼ିଆ ଦାବି ପତ୍ର ହୋଇଥାଏ ଆମ ରାଜ୍ୟର । କେତେ ହଜାର ନୂଆ ଗୁଣି ଖୋଲିବା ଲାଗି ଦାବି ପତ୍ର ଆସିଥାଏ ।

ଏ ସବୁ ଦେଖି କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ହାଉଜି ଖାଇଗଲେ । ନାହିଁ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି କି ହିଁ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଅର୍ଥର ଯେଉଁ ବିପୁଳ ଅବବ୍ୟୟ ହେଉଛି ତାହା ଶୁଣିଲେ ଦିବ୍ୟ ଶୀତେଇ ଉଠୁଛି । ସେହି ଅବବ୍ୟୟକୁ ସେକିପାରିଲେ ସବୁ କିଛି ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା । ତା ନ କରି ଖାଲି ଟଙ୍କା ଦିଅ, ଟଙ୍କା ଦିଅ । ଅସୁମାରୀ ଟଙ୍କା ଖଣି ଯେମିତି ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଆଗପାଟରେ ରହିଛି ।

ଶେଷରେ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ଶୁଣାଇ ଦେଲେ-‘ନା’ ନିଜ ନିଜ ଉପାର୍ଜନରୁ ପ୍ରମୁଖ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ମୁହଁରେ ଚୁଣି ବାନ୍ଧିଲେ ।

କେତେକ ଗୁଁ ଗୁଁଆକୁ ସାପ୍ ସାପ୍ ଶୁଣାଇଦେଲେ ଆହୁର ମୁଦ୍ରାସ୍ଥୀତି ନକଲେ ଏ ଦ ବ ସବୁ ପ୍ରରଣ ହୋଇ ପାରିବନ । ଅଥଚ ମୁଦ୍ରାସ୍ଥୀତି ହେବା ମାତ୍ରେ ଦରଦାମ ହାବେଲପରି ଉପରକୁ ଉଠିଯିବ । ଲୋକେ ଆର ସରକାରକୁ ଏହି ଦରଦାମ ଲାଗି ଖତ ଗଦାକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ ଆମକୁ ସେମିତି ନଦାମାକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେବେ । ସବୁସଙ୍ଗରେ ସୌଖୀନ ହୋଟେଲ, ସିନେମା ଘର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ତିଆରି ହେଉଛି । ଲୋକେ ୩ ଟଙ୍କା ଆ ସିନେମା ଟିକେଟକୁ ଶହେଟଙ୍କାରେ କିଣୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଆମେ ଖବର ପାଉଛୁ । ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଟଙ୍କା ଅଛି ବୋଲି ସେମାନେ କିଣୁଛନ୍ତି । ଏଣୁ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଅଧିକ ଟିକସ ବସାଇ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରି ମନ ଇଚ୍ଛା ଖର୍ଚ୍ଚକର ।

ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ନାହିଁ । ଗୁଁ ଗୁଁଆମାନେ ସୁଁ ସୁଁଆ ହୋଇ ଫେରିଲେ ଓ ନିଜେ ନିଜ ସଙ୍ଗରେ ନାନା ଫନ୍ଦ ଫିକର ମେଲେଇ ଦେଲେ । ହଇସାରେ ପଡ଼ିଗଲା ଆମ ସାଇନଟ । ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧି ଦେବେ ବୋଲି କହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଛୁଣିଆଣିଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ସେହେତେସମାନେ ସେତେବେଳେ ସତର୍କକରି କହିଦେଇଥିଲେ—ଦେଖନ୍ତୁ ଯେତିକି ବୁଦ୍ଧିଆ ଦରକାର ତାର ପ୍ରାୟ ୪ ଗୁଣ ବୁଦ୍ଧିଆ ସଚିବାଳୟ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦପ୍ତରରେ ଖାଦି ହୋଇଛନ୍ତି । ଆପଣମାନଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ସେମାନେ ବୁଦ୍ଧି ପାଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ଇନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ବରୁଣ କାହାକୁ ଖାତର କରୁନାହାନ୍ତି । ପ୍ରକୃତ କାମିକା ଭାବେ ଲୋକ ନିୟମିତ କାମ କରୁଛନ୍ତି ଆଉ ଦଶଭାଗ ପାଇଲ ଗଦା ଗଛରେ ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରୁଛନ୍ତି, ତାଆସ ଖେଳୁଛନ୍ତି, ଅଫିସ୍ରେ ପ୍ରେମ କବିତା ଲେଖୁଅଛନ୍ତି ଆଉ ଯାବତ ବିଭ୍ରାଟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି । ଏ ଦଶଭାଗ ବୁଦ୍ଧିଆ ଅନାବଶ୍ୟକ କାରଣ ଭାବେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ କର୍ମବୁଦ୍ଧି କାମ ଦ୍ୱାରା ସଙ୍ଗେ ଚଳି ଯାଉଛି । ସବୁଠାରେ ତ ଏମିତିଆ ଅନାବଶ୍ୟକ କର୍ମବୁଦ୍ଧି ଖୁଦ ହୋଇଛନ୍ତି; ଆପଣ ପୁଣି ଖାଉଡ଼େ ନୁଆ କର୍ମବୁଦ୍ଧିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବେ କେଉଁଠି ?

ସଙ୍ଗେ ସରକାର ବଡ଼ ହଇସାରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ନୁଆ ବୁଦ୍ଧିଆ ରଖିବାକୁ ହେବ ଅଥଚ ରଖିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମୁଣ୍ଡରେ

ହାତଦେଇ ବସିଗଲେ । ପୁଣି ଥରେ ଘୋଟ ବେଳକୁ ସେମାନେ କିପରି ଚାଲି ପାଇନଥିବା ମେଣ୍ଟାମାନଙ୍କ ମାଖକୁ ଯିବେ । ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ତ ସେମାନେ ମୁହଁ ବର୍କାଟିଆ କରି ଗାଲ ଉଣ୍ଡାରର ସୁଇସ ଖୋଲିଦେବେ, କିଏ ଜାଣେ ତେଲ ବୋଲୁଅ ନ ଫୋପାଡ଼ିବେ । ଏଣେ ଦରଦାମ ଅବସ୍ଥା ଯାହା ସେଥିରେ ଯଦି ଟିକସ ବଢ଼େଇବୁ ତେଲେ ଆମକୁ କଷ୍ଟା ଶେଷେଇ ଯିବେ । ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିବେ ହଇହୋ । ଚାକିରୀ ଦବ, ଦର କମେଇବ ବୋଲି କହିବାରୁ ଆମେ ଆଉ ସରକାରକୁ ନାତ ମାରି ହଟେଇ ଦେଲୁ । ଏବେ ଚାକିରୀ କାହିଁ ? ଦରଦାମ ଓଲଟି କଅଣ ବଢ଼ିଲଣି ? ଦେଖ ଖବରଦାର ଦରଦାମ ପଛେ ଗାଧୋଇ ଯଉ ଆମକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଚାକିରୀ ଦେଇଦିଅ ।

ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ରୀ ନିରସ୍ତ ହେଲେ । ଲଢ଼ଣୀ ଟିକିଏ ହେଲେ ଦେଖା ଦେଲାନାହିଁ । ଜଣେ ସଚିବ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ—“ଆଜ୍ଞା ଆପଣମାନେ ଏତେ ବଡ଼ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ନିବାରନ ମୁହଁରୁ ଦେବା ଠିକ୍ ହେଲାନି । ଯାହାର ହାରିବାର ଆଶଙ୍କା ଥାଏ ସେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଉପରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଅଜାଡ଼ି ପକାଏ । ଆପଣମାନଙ୍କର ଜିତବାର ୯୦ ପ୍ରତିଶତ ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା ଏପରିସ୍ଥଳେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର କି ଦରକାର ଥିଲା ?

ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହତାଶଭାବ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—“ମିଆଁ ହକିଲ ହଡ଼ା ପାଇଁବାକୁ ତାର ସବୁ ଯାନ ସନ ଆଲଙ୍କୁ ଯାରିଥିଲା । ଜଣେ ଏହା ଶୁଣି ତାକୁ କହିଲ-ହଇରେ ମିଆଁ, ତୁ ସବୁ ଆଲଙ୍କୁ ଯାରିଦେଲୁ, ହଡ଼ା ମିଲିଲେ ରହିବୁ କେଉଁଠି, ଖାଇବୁ କଣ ? ମିଆଁ ତା ଶୁଣି କହିଥିଲା—ପହିଲେ ହଡ଼ା ମିଲିଲେ ଦୋ ତା ପରେ କେତେ ଆଲଙ୍କୁ ପଟି ଚଢ଼େଇ ଦେବ । ଆମେ ସେହି କଥା ମନେ ରଖି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲୁ । କିଏ ଜାଣିଥିଲା କେନ୍ଦ୍ର ଏକାବେଳେକେ ହେଙ୍ଗୁ ଶୁଫେଇ ଦେବ ବୋଲି । ଯହା ହେବାର ହୋଇଗଲାଣି ଏବେ ଅନ୍ତତଃ କିଛି ହେଲେ ଚାକିରୀ ଖୋଲିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି କର, ନଚେତ ଆମେ ଘରୁ ବାହାର ପାରିବୁନାହିଁ ।

ସଚିବ ଜଣକ କହିଲେ—“ଆଜ୍ଞା କଥାରେ ଅଛି ବୁଦ୍ଧି ଥିଲେ ବାପଘରେ ପୁଅ । ଅକ୍‌କଲ ଟିକିଏ ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ କେତେ ଚାକିରୀ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯିବ । କେନ୍ଦ୍ର ନ ଦଇ ଟଙ୍କା ପରବାୟୁ ନାହିଁ ।

ମନ୍ଦୀମାନେ ଅତଳ ସମୁଦରେ ଶୁଷ୍କ ଶୁଷ୍କ ଯେମିତି ଟାପୁଟାଏ ପାଇଗଲେ । ସରବକୁ ଖୁବ୍ ଆଦରକରି କହିଲେ- “ଆରେ ବତାଅ ବତାଅ କେମିତି ହେବ । ଆମ ପିଣ୍ଡରେ ଟିକିଏ ପ୍ରାଣ ମରୁ । ଆମେ ତୁମକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁଖ୍ୟ ସରବ ବନେଇଦେବୁ । ଆଉ ଦେଖ ଆମ ହାତରୁ ଯେପରି ପଇସାଟିଏ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ନପଡ଼େ ।”

“ଆଜ୍ଞା ତେବେ ମୁଁ କାମରେ ଲାଗିଲି । ଗୋଟାଏ ନମୁନା ରୁକ୍ମିଣୀର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ମୁଁ କରିଦେଉଛି । ସେହିପରି ଯେତେ ରୁକ୍ମିଣୀ ଦରକାର ସେତେ ରୁକ୍ମିଣୀ ଆପଣମାନେ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବେ ।”

ମନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ସମ୍ମତ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ଥନ ପାଇ ସରବେ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ବହୁ ତଳପାହୁଆ କରମା ଆବଶ୍ୟକ ଶୀର୍ଷକ ବିଜ୍ଞାପନଟିଏ ଦେଖି ମନ୍ଦୀମାନେ ହାଉଲ ଖାଇଗଲେ । ଜଣେ ଅଧେ ପଚାରିଲେ ‘କହୋ ! ଆମକୁ ତା’ରୁ ନେଲେ ତୁଲରେ ପକାଇବ କହୋ । ଆମେତ ରୁକ୍ମିଣୀ ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଭୟରେ କମ୍ପି ଛୁ । ତୁମେ ସେହି ରୁକ୍ମିଣୀ ଦବାକୁ ପୁଣି ବିଜ୍ଞାପନ ଦଉଛ । କଅଣ ଭିତରେ ଭିତରେ ଗୋଟି କାଟୁଛ କି ?”

ସରବ ସ୍ଥିର ହସର ସହିତ କହିଲେ- “ଆଜ୍ଞା ନନ୍ଦ ନ ଦେଖୁଣ୍ଡ ଲଙ୍ଗଳା ଦେଉଛନ୍ତି କିଆଁ ? ଆପଣଙ୍କର ସବି ସବି ହେବ ତେବେ ମୋର ସରବ-ଗିରିର ମୂଲ୍ୟ ରହିବ କେଉଁଠି ? ଟିକିଏ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥୟପରନ୍ତୁ ।

ପୂର୍ବ ବିଜ୍ଞାପନଟିର ସାର ମର୍ମ ହେଲା-ଅସୁମିତ ତଳ ଗ୍ରୋଡ଼ କରମା ନିୟୁକ୍ତ ହେବେ । ସେଥିପାଇଁ ଏକ ପ୍ରାଥମିକ ପରୀକ୍ଷା ହେବ । ଏଥିରେ ଯେଉଁମାନେ ପାଶ୍ କରିବେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୌଖିକ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଡକାଯିବ । ସେଥିରେ ଯେଉଁମାନେ ବଞ୍ଚିଯିବେ ସେହିମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ଦଫା ଓଡ଼ାରେ ନିୟୁକ୍ତ ଦିଆଯିବ । ସମସ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଫିଜ୍ ହେଲା ପରୁଣ ଟଙ୍କା । ଖବର କାଗଜ ମାନଙ୍କରେ ଏଇଟା ବାହାରି ଯିବାପରେ ଅଫିସରେ କୁଡ଼ କୁଡ଼ ଦରଖାସ୍ତ ଜମା ହେଲା । ତେଣେ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଦସ୍ତର ନାଆଁରେ ଟଙ୍କା ମୁଣି ଫୁଲବାକୁ ଲାଗିଲା । ସରବ ମହାଶୟ ମନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ ନାଆଁ ମାଗିଲେ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କି ସେମାନେ ରୁକ୍ମିଣୀଦେବାକୁ କହିଥିଲେ । ମନ୍ଦୀମାନେ ମଧ୍ୟ ମେଣ୍ଟା ମେଣ୍ଟା କର୍ମୀମାନଙ୍କ ନାଆଁ ଦେଇଦେଲେ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟବାର ଓ ରବିବାର ଦେଖି ପରସ୍ପର ଠିକ୍ କରାଇଥିଲା ।
 ଟିଆ ଥାନ ଘୂରି କରାଇଥିଲା । ସବୁଯାକ ଥାନ ପରସ୍ପରୀମାନଙ୍କରେ
 ଟୁମା ଟୁମା ହୋଇଯାଇଥିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ଗଣିବା କିଏ । କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କେବଳ
 ପ୍ରାପ୍ତ ଟଙ୍କା ଗଣିପାରିଥିଲେ । ମେଟ ଟଙ୍କା ହୋଇଥିଲା ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ ବାର
 ହଜାର ପାଞ୍ଚଶହ । ପରସ୍ପରୀମାନଙ୍କ ହଲ୍ଲା ହଟ-ଗୋଳରେ ସବୁ କେନ୍ଦ୍ର
 ଗୁଡ଼ିକ ପାଟି ପଡ଼ୁଥାଏ । ସରବ ମହାଶୟ ବାରମ୍ବାର ହସନତ ଦେଉ
 ନଥିଲେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଲୁଗାପଟା ଖରାପ ହୋଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତା ।

ପରସ୍ପରୀମାନେ ହଟ-ଗୋଳରେ ହାଲିଆ ହୋଇ ପରସ୍ପରା ଶେଷରେ
 ଯେ ଯାହାର ଦରକୁ ପଳେଇଲେ । ପରସ୍ପରା ଫଳ ଜାଣିବାକୁ ମାସ ମାସ
 ଅପେକ୍ଷା କରି ଶେଷରେ ନିରାଶ ହେଲେ । ନିଜ ନିଜ ଭାଗ୍ୟକୁ ନିନ୍ଦା କୁହା
 କୋହୁ ହେଲେ । ଏତେ କପିକୁପା କରି ଲେଖିଲୁ । ଆମଠୁ ପୁଣି ଆହୁର
 ବଢ଼ିଆ କପିବାଜ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଆମେ କୁଆଡୁ ଜାଣିବୁ ! ଆମ ଭାଗ୍ୟରେ
 ନାହିଁ ।

ସରବ ମହାଶୟ ଏଣେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବୁଝେଇ ଦେଲେ “ଦେଖନ୍ତୁ
 ଏତକ ଟଙ୍କା ବ୍ୟାଙ୍କରେ ରହିଲେ ମାସକୁ ପ୍ରାୟ ଛଅ ହଜାର ଟଙ୍କା
 ମିଳିବ । ମାସକୁ ତିନିଶହ ଲେଖାଏ ଦରମା ଦେଇ ଆପଣ ମେଣ୍ଟାମାନଙ୍କ
 ଭିତରୁ ୨୦ ଜଣଙ୍କୁ ଏବେ ଚାକିରୀ ଦେଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ପରେ ପରେ ଏମିତି
 ଚାକିରୀ ଉତ୍ତର କରି ଆହାୟ ଟଙ୍କାର ଅନୁପାତରେ ଆଉ ଆଉ ମେଣ୍ଟାଙ୍କୁ
 ଚାକିରୀ ଦାନ ଦେବେ । କେନ୍ଦ୍ର ଦେଉ ଟଙ୍କା । କିଏ ଖାତିର କରିଛି ।
 ଆପଣ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଯେତିକି ଟଙ୍କା ଖତ ଆକାରରେ ଲଗେଇ
 ଥିଲେ ସେଥିରୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା ଫେରି ଆସିଲା ତ ! ସେ ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ାକ
 ଲୋକଙ୍କ ହାତରେ ଥିଲେ ଯାବତ ବିଭ୍ରାଟ ସୃଷ୍ଟି କରି ଥାଆନ୍ତା ।

ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ସରବଙ୍କ ପେଞ୍ଚର ବହୁତ ତାରିଫ୍ କରି ତାଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟ
 ସରବ କରିବାକୁ ଘୂରି କରିଦେଲେ । ଭଗବାନଙ୍କ କୃପାରୁ ମୁକ୍ତିର
 ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ସରବ ଯଦି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶନ ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଆଖି ବୁଜି ଦିଅନ୍ତେ ତେବେ
 ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ସରବର ପ୍ରାପ୍ତିଟା ସହଜ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ସେହି
 ସରବଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଭରସା ଦେଲେ ।

ବିରାଡ଼ ଛିଙ୍କ



ବଡ଼ ଉଦାସିଆ କଣ୍ଠରେ ଚେମଡ଼ ସିଂହ କହିଲେ—ଦାସେ, କଅଣ ଆଉ କରୁଛ, ଆଜିଯାଏ କିଛି ଗୋଟାଏ କିନ୍ତୁ କରି ପାରିଲ ନାହିଁ । ଜେଲ ବରଣଟାଏ ଆଜିଯାଏ କରେଇ ପାରିଲ ନାହିଁ । ଦେଉଳର ମୁଖଣିଆଳି ବାଟେ ଗଲେ ଯାଇ ଦିଅଁ ଦର୍ଶନ ହେବ । ସେହିପରି ଜେଲ ବାଟଦେଇ ନଗଲେ ବିଧାନସଭା ଦର୍ଶନ ହେବ କେମିତି ? ଆଉ ବିଧାନ ସଭା ଦେଇ ନଗଲେ ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ଦର୍ଶନ ହେବ କେମିତି ? ତୁମେତ ଆଜିଯାଏ ମୋ ପାଇଁ ଜେଲ ବାଟଟା ସଫାକରି ପାରିଲାନି । ଜେଲ ଯିବା ବାଟଟାକୁ ସଫା ନକଲେ ମୋର ଆଶାଭରସା ଯେ ଗଲ । କିଛି ଗୋଟାଏ କିନ୍ତାବ କାନ୍ଦ । ଭଲ ବାଟଟାଏତ ଦେଖେଇଥିଲ । ଖାଲି ଦେଖେଇଦେଲେ କଅଣ ହେବ ? ଯେତେ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ବି ବାଟର ଫାଟକ ମୋ ପାଇଁ ଖୋଲୁନି । ନିତି ରାମା ଦାମା ଶାମାମାନେ ଜେଲ ଯାସା କରୁଛନ୍ତି, ଫେରୁଛନ୍ତି, ପୁଣି ଯାଉଛନ୍ତି । ଅଥଚ ହରଦମ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ ଜେଲ ପାଇଁଦା ମଡ଼ି ପାରୁନି । ଜେଲ ପାଇଁ ରାଜକ ବାଟ ଅଛି । ନେତାଗିରି ବାଟ ନ ହେଲ ନାହିଁ, ଆଉ ଅନ୍ୟ ବାଟ ଦେଖ ।

ମାରବରେ ଶକୁନି ଦାସ ବସି ଶୁଣି ଯାଉଥିଲେ । ଏତେବେଳେ ଯାଇ ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଫିଟିଲା । ସେ କହିଲେ—ଅଛି ଅଛି, ବହୁତ ବାଟ ଅଛି । ଶ୍ରେଣୀ, ଡକାୟତି, ଧର୍ଷଣ, ସରକାରୀ ସମ୍ପତ୍ତିର ହରଲୁଟ କରିବା, ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଚଢ଼ଉ, ଅପମିଶ୍ରଣ ଆଦି ବହୁତ ବହୁତ ବାଟ ଅଛି । ହେଲେ ଆଜିକାଲି ସେବୁ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଠିକଣା ବାଟ ନୁହେଁ । ଏସବୁ ବାଟ ଆଗେ କାମ ଦେଖାଉଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ସାହାଣ ମେଲ ପଡ଼ୁଥିଲା । ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ଧସାଧସି ହୋଇ

ଜେଲ ଭିତରେ ପଶୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏ ବାଟିଆମାନେ ଗୁଞ୍ଜି ଗୁଞ୍ଜି ହୋଇ ପଶି ଯାଉଥିଲେ । କିଏ କେଉଁଥିପାଇଁ ଜେଲଗଲା ସେ ଖବର ରଖିବାକୁ କାହାରି ସମୟ ନଥିଲା । ଭିତରେ ସେମାନେ ଭାତ ଫଙ୍ଗେ ଡାଲି ଗୋଳେଇ ହୋଇଗଲା ପରି ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଭିତରେ ଗୋଳେଇ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଖଦଡ଼ ଟୋପି ଓ ଲୁଗା ଉପରେ ସେମାନଙ୍କ ନଜର ପଡ଼ିଲା । ଜେଲ ଦର୍ଶନରୁ ଫେରି ସେମାନେ ବି ଖଦଡ଼ ଟୋପି ଓ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡି ଏ ଖଣ୍ଡି ଏ ପିନ୍ଧି ପକେଇଲେ । ଲୋକେତ ଟୋପି ଓ ଲୁଗା ଦେଖି ହୋଇ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । କୋଇଥି ପାଇଁ ଜେଲ ଯାଇଥିଲେ ସେ ଖବର କିଏ ନେଉଛି । ବାରଜାତି, ତେର ଗୋଲ, ବୈଷ୍ଣବ ହେଲେ ସବୁ ଗଲା । ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଭେକ ଧରିଲେ ବାହାରେ ଖାତିର, ଭିତରେ ବଢ଼ିଆ ଖାନା । ଆଉ କି ଖଦଡ଼ ଗୁଡ଼ନ୍ତି ସେମାନେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେକ ବି ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଲୁଚିଛନ୍ତି ବିଧାନସଭା ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ଥିଲେ । ଆଜିକାଲି ଆଉ ସେକାଳ ପଖାଳ ନାହିଁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ଚାରି ପାଞ୍ଚଭାଗ ହୋଇଯାଇ ପରସ୍ପରକୁ ଛକି ରହିଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ବାଟିଆରୁ ଜଣେ କାହାକୁ ଗୋଟାଏ ଦଳ ଭିତରେ ଦେଖିଲେ ସେମାନେ ସେ ଦଳକୁ ବଦଳ ମ କରଦେବା ପାଇଁ ସେ ଲୋକର ଇତିହାସ ଖେଳେଇ ତା ଉପରେ କଥା ମିଛର ପୁଟଦେଇ ଏମିତି ହଲ୍ଲି କରନ୍ତି ଯେ ସେ ଦଳର ଲୋକେ ତାକୁ ବାହାରକୁ କାତନ୍ତି ନାହିଁ କିମ୍ବା ତାକୁ ଦଳରୁ କାଢ଼ି ଦିଅନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ବାଟି ଆଜିକାଲି କାମ ଦେଖେଇବ ନାହିଁ ।

ତେମନ୍ତ ସିଂହ ଅଧା ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ି କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ! ଆଜିକାଲି କଲେଜ ପିଲଏ ଖୁବ୍ ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଛନ୍ତି ଆଉ ଗିରଫ ବି ହେଉଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପଶିଗଲେ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ ?

ଶକୁନି ଦାସ ହସିଦେଇ କହିଲେ ସେଠି ତ ସବୁ ଛୁପ ମନ୍ଦିହେବା ଲାଗି କସରତ ଚଳେଇଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କୁ ସେଠି ଥାନ ଦେବ କିଏ ? ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଓଲଟି ସରକାରୀ ଗୁପ୍ତଚର ବୋଲି ଭାବି ଦଉଡ଼ି

ଦେବେ । ଟକିଏ ଅସୁ ଧରନ୍ତୁ, ତରତର ହେଲେ ଲେବଡ଼ । ହୁଁ ହୁଁ
 ମନେପଡ଼ିଲା, ଗୋଟାଏ ବଡ଼ିଆ ମଉକା ଅଛି । ଦାରୁଠେଙ୍ଗରେ ଗୋଟାଏ
 ଖାସୁ କେନ୍ଦ୍ର ଖୋଲ ହେଉଛି । ସେଠିକି ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯାଉଛନ୍ତି । ସେଠା
 ଯୁବକସଙ୍ଘର କେତେକ ଟୋକା ସେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କଳାପତାକା ଦେଖାଇବାକୁ
 ଠିକ୍ କରୁଛନ୍ତି । ହେଲେ ମା'ମୁଁ-ଦୁରକୁ ଯିବାପାଇଁ କେହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ନାହାନ୍ତି ।
 ମୁଁ ସେଠାକୁ ଯାଇ ଆପଣ ନେତୃତ୍ବ ଚାହେଁ । ନେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବି । ସେ
 ଟୋକାମାନଙ୍କ ଆଗରେ ରହି ଆପଣ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କଳା ପତାକା
 ଦେଖେଇବି । ମୁଁ ଧୂନ ସବୁ ଠିକ୍ କରି ଦେଇଥିବି । ଆପଣ ଧୂନର
 ପ୍ରଥମ ଅଂଶଟା କୁହାଟିବା ପରେ ଅନ୍ୟମାନେ ଆପଣଙ୍କ ପଛରେ ଥାଇ
 ଦ୍ବିତୀୟ ଅଂଶଟି କୁହାଟିବେ । ରେଳବାଇ ଗାଡ଼ି ଝଣ୍ଟା ହଲେଇଲା ପରି
 କଳା ପତାକା ହଲଉଥିବେ । ଗୋଲିସ୍ବାଲୀଏ ତ ନିଜ ଇଚ୍ଛା ଅପେକ୍ଷା
 ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଇଚ୍ଛାକୁ ବେଶି ଜଗନ୍ତି । ଆପଣ ତ ଆଗରେ ଥିବେ । ଆପଣଙ୍କୁ
 'ପଞ୍ଚଜନଗଡ଼' ଭାବି ସେମାନେ ପକଡ଼ିବେ । ଆପଣ ଆଉ ଗୋଟିଏ
 କଥା କରନ୍ତୁ । ପକେଟରେ ସଡ଼ା ଅଣ୍ଟା ଡ଼ଜନେ ରଖିଥିବେ । ମୁଁ
 ସେଗୁଡ଼ାକ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଆପଣଙ୍କ ପକେଟରେ ରଖି ଦେବି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
 ଗାଡ଼ି ଆସିଲା ବେଳେ ଆପଣ କଳା ଝଣ୍ଟା ବାଁ ହାତରେ ଧରିଥିବ, ଆଉ
 ଡାହାଣ ହାତ ପକେଟରେ ପୁରାଇ ସଡ଼ାଅଣ୍ଟା ହାତରେ ଧରିଥିବେ ।
 ପାଖରେ ଜନତା ଦେଖିଲେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗାଡ଼ି ଟକିଏ ମନ୍ଦିର ହୋଇଯିବ ।
 ମନ୍ତ୍ରୀ ହସି ହସି ଜନତା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନମସ୍କାର କରିବେ । ଗାଡ଼ି ଝରକା
 ବାଟେ ମୁହଁ ବି ଗଳାଇ ଦେଇଥିବେ । ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ଝଣ୍ଟାଟାକୁ
 ଫିଙ୍ଗି କରି ଖେଳି ଦେବେ, ଆଉ ପକେଟରୁ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ
 ଅଣ୍ଟା କାଢ଼ି ସନାସନ୍ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଆଡ଼େ ଛୁଡ଼ିଦେବେ । ଗୋଟିଏ
 ବାଜିଗଲେ ଯଥେଷ୍ଟ । ପଛରେ ଥିବା ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଧୂନ ଶିଖେଇ
 ଦେଇଥିବି । ସେମାନେ ଧୂନ ଦେବେ । ଆପଣ ଆଗ ଇନ୍ କଲବ କୁହାଟି
 ଦେବେ । ମୁଁ ବି ପଛରେ ଜଣି ରହି ଚଉବଲ୍ ତାଳି ଫୋଟକା ଦୁଇଟା
 ଫୁଟେଇଦେବି । ହୁଁ ଆଉ ଗୋଟିଏକଥା । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗାଡ଼ିର ଝରକାକାର
 ଯଦି ବନ୍ଦଥାଏ, ତେବେ ପଛ ଅଣ୍ଟା କିଛି ଝରକା କାଚ ଉପରକୁ ଛୁଡ଼ି
 ଦେବେ । ଆଉ କିଛି ବଡ଼ ବଡ଼ିଆ ପୁଲିସ୍ବାଲୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି

ନାହିଁଦେବେ । ପୁଲିସ୍ ବାଲ୍ୟ ଏ ସବୁ ସହିବେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ବଡ଼ବଡ଼ିଆ
 ଉପରେ ଛୋଟ ଲାଗିଲେ ସେମାନେ ଆଉ ସମ୍ଭଳା ପଡ଼ିବେନି । ଦାଉଲ
 ବାଦପରି ଗଣ୍ଡଗୋଳକାଶମାନଙ୍କ ଉପରକୁ କୁଦି ପଡ଼ିବେ । ତାକୁ ଶୂନ୍ୟ
 ଶୂନ୍ୟ ଟେକି ନେଇ ଗାଡ଼ିରୁତରେ ପୂରେଇ ଦେଇ ମାମୁଁ ଘରକୁ ନେଇ
 ଯିବେ । ତାପରେ ଭୁଲିବ ଜାମିନ ଖୋଜା । ଆପଣ ଠୋ ପଟାସ
 ଜାମିନ୍‌ରେ ଯିବାକୁ ମନା କରି ଦେବେ ମୁଁ ମିଛେ ମିଛେ ଆପଣଙ୍କ
 ଜାମିନ୍‌ ହେବାକୁ କହିବି । ଆପଣ ଗରିଯାଇ ବାର ଦର୍ବରେ ଗୋଟାଏ
 ଏମିତିଆ ବକ୍ରତା ଝାଡ଼ି ଦେବେ—ଏ ସମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ, ଭ୍ରଷ୍ଟରୁଷ;
 ଶୋଷକ, ଗଣଧର୍ଷଣକାଶୀ, ଜନପୀଡ଼କ, ନାରକାୟୁ, ସୁବଧାବାଦୀ,
 ଅସୁବଧାବାଦୀ, ମିଥ୍ୟାବାଦୀ, ଭୁରୁଡ଼ବାଦୀ, ତହବଲ୍‌ ତୋଷରଫକାଶୀ,
 ହଦ୍‌ଗାଲୁପେଲକାଶୀ, ସ୍ୱାର୍ଥସାଧନକାଶୀ, ଅହଙ୍କାଶୀ ସରକାର ଗାଦିରେ
 ଥିବା ଯାଏ ତା କଚେରୀ ବା ପୁଲିସ୍ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡି ନୁଆଁଇବି ନାହିଁ ।
 ଜାମିନ୍‌ରେ ଯିବି ନାହିଁ । ହାତଝାଡ଼ି, ଦହ ଦୋହଲେଇ ଓଜସ୍ୱୀନ
 ବକ୍ରତାଟାଏ ଦେଇ ମାମୁଁଘର ଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବେ । ଆହୁରି ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚଟା
 ଶବ୍ଦ ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁନି । ମୋ ଟିପାଖାତା ଦେଖି କହିଦେବି ।
 ସେଗୁଡ଼ାକ ଭଲକରି ମୁଣ୍ଡସ୍ଥ କରିନେବେ । ଆଜି ହେଲୁ ଉଣେଇଶ
 ତାରିଖ । ବାଇଶି ତାରିଖର ଝମଲ ହେବ ।

ଏସବୁ ଶୁଣି ତେମଡ଼ ସିଂହଙ୍କ ପାଟିରେ ଲାଲ ଜଳେଇ
 ଆସୁଥିଲା । ଶକୁନି ଦାସ ପୁଣି କହିଲେ—ମୁଁ ହସାବ କିତାବକରି
 ଦେଖିଛି ଏସବୁ କାମ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଭାବେ କରିବାକୁ ହେଲେ ପୁରା ଜନଶତ୍ରୁ
 ଟଙ୍କା ଲାଗିଯିବ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ରହିଲା । ଶୀଘ୍ର ଟଙ୍କା ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ଚଞ୍ଚଳ
 କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦିଏ ।

ଟଙ୍କା ନାଆଁ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ତେମଡ଼ ସିଂହଙ୍କ ପାଟି ଭିତରଟା
 ଶୁଣି ଖଡ଼ ଖଡ଼ ହୋଇଗଲା । ପହେଲ ପହେଲେ ସେ କଥା କହି ପାରିଲେ
 ନାହିଁ । ଶକୁନି ଦାସ କଥାଟା ଠଉରେଇ ନେଇ ବୁଝେଇ ଦେଲେ—
 ଦୁଝିଲେ ଆଜ୍ଞା, କପି ଗଜମାତଙ୍ଗମାନେ ବିଧାନ ସଭାରେ ପଶିବା ପାଇଁ
 ପହେଲେ ଦର୍ଶନା ସ୍ୱରୂପ ‘ହ’ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ଅସଲ କାମ ଆରମ୍ଭ

ବେଳେ ‘ଲ’ ବସ୍ତ୍ର ଦେଉଛନ୍ତି । ଏ କାମ ହେଲା ସେଇଆ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟଟା ଦାଦନ ଲଗେଇବାର ବେଳ । ମୁଁ ଅଛି ବୋଲି ‘ଶ’ରେ କାମ ଚଳେଇ ନେଉଛି । ଅନ୍ୟ କିଏ ହୋଇଥିଲେ ‘ହ’ ନ ଦେଖିଲେ, ହୁଙ୍କନ୍ତା ନାହିଁ । ମୋ ଉପରେ ଅସ୍ଥା ରଖନ୍ତୁ । ଦେଖନ୍ତୁ ମୁଁ କଅଣ କରୁଛି ।

ତେମନ୍ତ ସିଂହ ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ପରି ଲୁହା ସିନ୍ଦୂକରୁ ତିନିଟା ଶବ୍ଦ ଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ଆଣି ଶକୁନି ଦାସ ହାତରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଲେ । ଆଶ୍ଚାସନା ଦେଇ ଶକୁନି ଦାସ ବାହାର ଗଲେ । ବାଟରେ ମୁହଁ ଦୋକାମା । ନେଭେଡ଼ା ସାହୁର କରନତକ ସୁଦ୍ଧିଦେଇ ଆଉ ଦରଶୀ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡିଏ ଶାଢ଼ୀ ନେଇ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ହାତରେ ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡିକ ଥିବାରୁ, ଦରଶୀଆଡ଼ୁ ଖିଙ୍କରା ଖିଙ୍କିରେ ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ ଜାଣି ସେ ଏକ ପ୍ରକାର ବେପରୁଆ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ।

ବାଇଶି ତ ରଖ ସକାଳେ ଦାରୁଠେଙ୍ଗ ଗାଆଁରେ ତେମନ୍ତ ସିଂହ, ଓ ଶକୁନି ଦାସଙ୍କ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମତେ କେତେ ଜଣ ଧେଡ଼ ଭେଣ୍ଡିଆ ତେମନ୍ତ ସିଂହଙ୍କ ବେକରେ କୋଡ଼ଏଟି ଟଗର ଫୁଲ ଗୁରୁ ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ ହାର ପିନ୍ଧେଇ ଦେଇ ଅତି ଆଦରରେ ପାଗୋଟି ନେଲେ ।

ଗାଁଆ ଭିତରେ ତିନିଟା ଦଳ । ଗୋଟାଏ, ବାଳ ପାଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ଦଳ । ଏମାନେ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅଳ୍ପ ହେଲେ ହେଁ, ଦୁଇ ଭେଣ୍ଡିଆ ଦଳ କିନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କୁ ମନେମନେ ଭରିଆନ୍ତି କାରଣ ଏମାନଙ୍କର ଗତାଗତ ଥାନାରେ ଅବାଧ ଓ ଏମାନେ ଦାରୋଗା ବାବୁଙ୍କ ପରମଭକ୍ତ । ପୁନଶ୍ଚ ଦୁଇ ଭେଣ୍ଡିଆ ଦଳରେମଧ୍ୟ ଟଣାଟଣି । ପ୍ରଧାନ ବୁଡ଼ର ପୋଖରୀରୁ ଗୁଡ଼ରେ ଯେଉଁ ନାଈ ଚୋରି ହୋଇ ଥିଲା ସେଥିରେ ସନା ଦଳ ବନା ଦଳ ଭାଗରୁ ଅଧେ ପଟିମାର ନେଇଯିବାରୁ ଦୁଇଦଳ ଭିତରେ ଫଟାଫଟି ହୋଇ ଏକାବେଳେକେ ଅଲଗା ହୋଇଗଲେ । ଚରସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରହିବାର ଆହୁରି ଅନେକ ଗୁରୁତର କାରଣ ବି ଥିଲା । ସେଥିରୁ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ କାରଣଥିଲା—ବୁଢ଼ା ଆତ୍ମପାତରେ ଅସମାନତା,

ପରସ୍ପର ଗୋଲ ଖୋଲି ଶେଷରେ କଥାକୁ ପୁଲିସ୍ କାନରେ ପକାଇବା, ସିନାଥମେଲରେ କୋଠ ଦଳା ଗଞ୍ଜେଇରୁ କିଛି ଲୁଚେଇ ରଖି ପୂଜା ଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ଯିବା ପରେ ଚଳମରେ ଭରି ଟାଣିବା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । କେନ୍ଦ୍ର ଯଦି ମୁରବି ପଣିଆ ଦେଖାଇ କହୁଥିଲା—ହେଃ ଅସୁନ୍ଦର କଥା, ଏଡ଼େ ଟିକିଏ ବୋଲି ଗାଆଁ, ସେଥିରେ ପୁଣି ତିନି ଫାଙ୍କ ! ସମସ୍ତେ ଏକଜୁଟ ହୋଇ ଜଣଙ୍କୁ ସିନା ଭୋଟ ଦେଲେ ତାର ଉପକାର ହୁଅନ୍ତା, ଆଉ ସେ ତୁମରୁ ଉପକାର କରନ୍ତା ତା ନକରି ତିନି ଫାଙ୍କ ହେଲ ଯେ କାହାର ମଙ୍ଗଳ ହବନି, ଏଥିପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ିଆ ତିଆରି ଉତ୍ତର ମହଜୁଦ୍ ଥିଲା,—ବଡ଼ିବଡ଼ିଆ ମାନେ ତ ପୁଣି ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଭାରତବର୍ଷକୁ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନପାଇଁ ଭାରତ, ପାକିସ୍ତାନ ଓ ବାର୍ଜଲ୍‌ଦେଶ କରି ତିନି ଫାଙ୍କ କରିଦେଲେ । ଆମର ତ ଏଡ଼େ ଟିକିଏ ଗାଆଁ । ମୁରବି ବିତର ରୂପ୍ । ଗୁଡ଼ୁନ୍ନ ସେ କଥା ।

ଗାଆଁ ତୋଟାରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସଭା ବସିଲା । ଶକୁନି ଦାସ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଶମନର କାରଣ ପଚାରିବାରୁ ଜଣେ କହିଲେ ଯେ ସେ ଗାଆଁରେ ଗୋଟାଏ ଖାସୁ କେନ୍ଦ୍ର ନୁଆ ହୋଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଉଛି । ସେଇଥିପାଇଁ ମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜେ କରୁଛନ୍ତି ।

ଶକୁନି ଦାସ ହୁସି ମନେ ମନେ ଭାବିଲିଗଲା—ଏ ଗାଆଁରେ ଆଉ କେଉଁ ସେଣ୍ଟା ଅଛି ଯେ ପୁଣି ଗୋଟାଏ ଖାସୁ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଉଛି । କୋଡ଼ିଏ ବାଇଶି ବର୍ଷ ଭେଣ୍ଟିଆଙ୍କ ଗାଲ ଖୋଲ ଭିତରେ ପାଏ ଚାଉଳ ରହିଯିବ । ଗୁଡ଼ି ଦେଖିଲେ ଜଣା ଯାଉଛି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ିଆ ପଞ୍ଜୁର । ପ୍ରାଣ ପକ୍ଷୀଟି ତା ଭିତରେ ବକଳ ହୋଇ ରଖି ଗୁଡ଼ୁଛି କେମିତି ଉଡ଼ି ପଳେଇବ । ତମ ତଳୁ ହାତ ଏତେ ସ୍ପଷ୍ଟ ବାରି ହୋଇ ଯାଉଛି ଯେ ତାକୁ ଗୁମୋନେ ଏଇ ଜିଅନ୍ତା ହାତ ବେଶି ପାଠ ପଢ଼ି ଯାଆନ୍ତେ । ସେମାନଙ୍କୁ ମଲ୍ଲ ହାତ ଧରିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ଏମାନଙ୍କଠାରୁ କୋଉ କୁଆଗୁଡ଼ାକ ଗଲପଡ଼ିବେ ଯେ ଏମାନଙ୍କୁ ଖାସୁ କରିବାପାଇଁ ପୁଣି ଗୋଟାଏ କେନ୍ଦ୍ର ହେଉଛି । ଗୁଡ଼ ।

ଯୁବକ ସଦା ସଭାପତି ଆଶୁରେ ଝାତଭରା ଦେଇ କୁହେନ ଠିଆ ହେଲେ । କୁହୁସ୍ତ୍ରୀ ଶାସ୍ତ୍ରୀରେ ବକ୍ତୃତା ଦେଇ କହିଲେ, “ଆମେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଯୁବକ ସଦା ପାଇଁ କିଛି ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ଦଶ ଅର ଅନୁରୋଧ କରିଛୁ । ସେଥିପାଇଁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବଟୁଆରେ ଟଙ୍କା ନାହିଁ । ଅଥଚ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଖସୁ କରିବାପାଇଁ ତାଙ୍କ ବଟୁଆରୁ ଟଙ୍କା ଉତ୍ତର ପଡ଼ୁଛି । ଆମେ ଏହାର ପ୍ରତିବାଦ କରିବୁ ।”

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆସିବା ସମୟ ହୋଇଗଲା । ଫୁଲମାଳ ଓ କଳାକନା ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଗାଡ଼ ହୋଇ ନଥିଲା । ଶକୁନ ଦାସ ଦି'ଜଣ ଟୋକାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଗାଆଁ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ ଏବଂ କିଛି ସମୟ ପରେ ଗୋଟାଏ ଗେଣ୍ଡୁଫୁଲର ଦ୍ଵାର ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦଶପିଆଁ ଛୁଣ୍ଡା ଛତା କନା ନେଇ ଫେରି ଆସିଲେ । ୪ ଟି ମାସ ଛୁଣ୍ଡା ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଥିଲା ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟର ଦେଉଦଣ୍ଡା ପରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗାଡ଼ି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଜୋଇଁଙ୍କୁ ବାଟବରଣୀ କରି ପା ଛୁଟି ନେଇଗଲା ପରି ଗାଆଁର ଚୂଳାୟ ଦଳିଆ ଲୋକେ ଓ ପୋଲିସ୍ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବେଢ଼ି ଛୁମୁଣିଆ ତଳକୁ ପାଗ୍ରେଟି ନେଇଗଲାବେଳେ ଧନ ଉଠିଲା, ଇନ୍ଦ୍ରେବ-ଜିନ୍ଦାବାଦ, ଖାସୁଆମସୀ ଜିନ୍ଦାବାଦ; ନାହିଁବେ ମୂର୍ଦ୍ଦବାଦ, ହଁ ହଁ ମୂର୍ଦ୍ଦବାଦ । ଆମର ଦାସ ପୁରଣ ହେଉ, ପୁଲିସ୍ ଜୁଲମ ପୁରଣ ହେଉ, ନାହିଁବେ ବନ୍ଦ ହେଉ । ହଁ ହଁ ବନ୍ଦ ହେଉ ।

ପୁଲିସ୍ ବାଲାଏ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ନ ଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ପରୁ ଆଣ୍ଡା ଦାରେଗାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବାଜି ଗଲା ଓ ପୋଷାକକୁ ହଲଦିଆ କରିଦେଲା । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବାହୁରେ ଗୋଟାଏ ପରୁ ଟମାଟୋ ବାଜି ଫାଟିଗଲା ଓ ଧଳା ଖଦଡ଼ କମିଜଟାକୁ ମାର କରିଦେଲା । ଆଉ କି ସମ୍ଭଳା ପଡ଼େ ! ପୁଲିସ୍ ବାଲାଏ ବାଦ ପରି ଖେପିଗଲେ । ତେମଡ଼ ସିଂହ ଶରଭରେ ସହ ପୁଲିସ୍ ର ସାମନା କଲେ । ଗୋଲା ନିକ୍ଷେପ ପୂର୍ବରୁ କେତେଜଣ ଯୁବକ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଶକୁନ ଦାସ ଫୁଲ୍‌କା ଉପରକୁ ବଲ୍‌କୁଲ୍ ଆସି ନ ଥିଲେ । ବାକି ଯୁବକଙ୍କ ଅସମ୍ଭାଳି

ହୋଇ ପଳାଉଥିଲାବେଳେ ପୁଲିସବାଲାଏ ମାଡ଼ ବସିଲେ । ମଂସୀ କଅଣ ଆଦେଶ ଦେଲେ କେଜଣି ପୁଲିସବାଲାଏ ଚେମଡ଼ ସିଂହ ସହିତ ଛଅ ଜଣ ତଥାକଥିତ ଯୁବକଙ୍କୁ ପୁଲିସ ଗାଡ଼ିରେ ବସେଇ ନେଇଗଲାବେଳେ ଚେମଡ଼ ସିଂହଙ୍କ ମନ କୁଲୁରି ଉଠିଥାଏ । ସେ ଭାବୁଥାନ୍ତି ଯାହାହେଉ ଏତେଦିନେ କପାଳ ଖୋଲିଲା । ହ' ଦିନ ଜେଲ ହେଉ ପଛକେ ଜେଲଫେରନ୍ତା ସାଟିଫିକେଟ୍ଟା ହାତ ପଛଠ ହେଇଗଲା ଜାଣ । ଏଣିକି ବିଧାନ ସଭା ପ୍ରବେଶ ଓ ମଂସୀପଦ ଦଖଲ କିଞ୍ଚିତକର କଥା । ମନ ଭିତରେ ଏମିତି ମୁଆଁ ଖାଉଥିଲାବେଳେ ପୁଲିସ ଗାଡ଼ି ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ପୁଲିସବାଲାଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗାଡ଼ି ଭିତରୁ ଠେଲି ପେଲି ପଦାକୁ କାଢ଼ିଦେଲେ, ଆଉ ଗାଡ଼ି ଛୁଟେଇ ଚାଲିଗଲେ । ସମସ୍ତେ ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖିଲେ ଯେ ଘରକୁ ଫେରିବାକୁ ହେଲେ ଚାଲି ଚାଲି ସାତ ମାଇଲ ବାଟ ଫେରିବାକୁ ହେବ । ବସ୍ରେ ଫେରିବାକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ପଇସା ନାହିଁ । ବଡ଼ ଦୁଃଖରେ ଚେମଡ଼ ସିଂହ ମନେ ମନେ କହିଲେ—ହାୟ୍ ହାୟ୍ ! କେଉଁଠି ଥିଲା ବିରଡ଼ିଟା ଅସଲ ମଉକାବେଳେ ଛୁଙ୍କିଦେଲା ।



ସିସେମ୍ ଖୋଲ



ଚେମଡ଼ ସିଂ କହିଲେ—ଆହେ ଶକୁନି ଦାସେ ! ତୁମର କଥା ମାନ
ଉପରେ ପାହ୍ୟା ନେତାମାନଙ୍କୁ ଏମିତି ଚେଲେଇ ଦେଇଛି ଯେ ସମସ୍ତେ
ମୋ ଉପରେ ଖୁସ୍ । କେତେଜଣ ସାପ୍ ସାପ୍ କହିଦେଲେଣି ଯେ ତାଙ୍କ
ଦଳରେ ମୋ ପରି ଲୋକଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଖୁବ୍ ବେଶୀ, ମୋ ଲାଗି ତାଙ୍କ
ଦଳ ମେରୁଦଣ୍ଡକୁ ସଳଖାଇ ନେବ ।

ଶକୁନି ଦାସେ କୁଲୁରି ଉଠି କହିଲେ—ବାଃ, ବାଃ, କଟେବାର,
କଟେବାର । ଅଛା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ତୁମ ଉପରେ ଧାରଣା କ’ଣ ?

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମୋ ଉପରେ ଖୁସ୍ ଅଛନ୍ତି, ସତ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ମନର
ମଞ୍ଜି କଥାଟା ସହଜରେ ଧସିପଡ଼ୁନି । ତେବେ ମୋତେ ଦେଖିଲେକି—
ସିଂହେ ସିଂହେ, ଆସ ଆସ, ବସ ବସ, ଆଉସବୁ ତୁମ ଆଡ଼ର ହାଲ
କ’ଣ । ଆମ ଦଳର କାମ ତୁମଆଡ଼େ କେମିତି ଚାଲିଛି ? ଦଳର ଚେର
ଭିତରକୁ ଭିତରକୁ ଯାଉଛି ନା ନାହିଁ ? ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଆମ ବିଷୟରେ
କ’ଣ ଭାବୁଛନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଶ୍ନରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନିତ । ମୁଁ
କିନ୍ତୁ ବକର ବକର ହୋଇ ନିର୍ବାଚନ କଥା ଓ ପ୍ରାର୍ଥୀକଥା ଉଠାଇଲେ
ସେ କଥା ବଦଳାଇ ଅନ୍ୟ କଥା ପକାଉଛନ୍ତି । ସେ ଯଦ୍ବାହେଉ ମୋଟ
ଉପରେ ସେ ମୋ ଉପରେ ଏକପ୍ରକାର ଖୁସ୍ ଅଛନ୍ତି ।

—ଆପଣ ଏଡ଼େ ଚଞ୍ଚଳ ସେକଥା ଗୁଡ଼ାକ ଉଠାଇଲେ ସେ
ତରକି ଯିବେନି, ସହସମ୍ଭାଳି କଥା କହିବାକୁ ହେବ । ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ କଥାଟା
ଆରମ୍ଭ କରେଇବାକୁ ହେବ । ଜଣାଇଦେବାକୁ ହେବ ଯେ ସେସବୁ
ବିଷୟରେ ଆପଣଙ୍କର ପୃଥ୍ବୀ ନାହିଁ । ଆପଣ କେବଳ ତିଆରି ଅଛନ୍ତି ।

ନିର୍ବାଚନ ଆସ୍ତର ଦୁଇବର୍ଷ ଅଛି । ସେସବୁ ବସୟରେ ଭାବିବା ଲାଗି ଏଇକ୍ଷଣି ସେମାନଙ୍କର ସମୟ ନାହିଁ । ଆଜ୍ଞା ବଳ ସଭାପତିଙ୍କ ମତ ଗତ କିଛି ଠଉରାଇଛନ୍ତି ?

— ସିଏ ବି ସେହିପରି ଜକାଏ ପେଟ ଭିତରୁ ସହଜରେ ସେହି କଥାଟାକୁ ଉକୁ କରିବାର ଲୋକ ସେ ନୁହଁନ୍ତି, ତେବେ ଏତକ ପରିଷ୍କାର ଜଣାପଡୁଛି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ପସନ୍ଦଟା ଦଳ ସଭାପତିଙ୍କର ନାପସନ୍ଦ, ଆଉ ଦଳ ସଭାପତିଙ୍କର ପସନ୍ଦଟା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ନାପସନ୍ଦ ।

ଶକୁନି ଦାସେ ତାଳିଟାଏ ମାରିଦେଇ ବିଲବିଲେଇ ଉଠିଲେ — ବାସ୍ ବାସ୍ । ଆମ ଗୁଡିକାଠିଟା ଏଇଠିହିଁ ରହିଗଲା, ଏହି ଗୁଡିକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଆମ ଗଡ଼ଦାର ମେଲ ହୋଇଯିବ । ଏବେ ଆପଣ କେବଳ ଲୋକ ସଂଗ୍ରହରେ ଲାଗିପଡନ୍ତୁ । ଉଭୟ ସଭାପତି ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଅତି ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଲୋକ ଭାବରେ ନିଜକୁ ଜାଣିର କରନ୍ତୁ । ବେଶି ପରିଶ୍ରମ ଦଳ ସଭାପତିଙ୍କ ଠେଇଁ କରନ୍ତୁ । ନିର୍ବାଚନ ସମୟ ବର୍ଷେ ଥିବ କାମ ଯେ ରସୋରରେ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଥର ଆପଣ ଯୋରସୋରରେ ଆଗେଇ ଚାଲନ୍ତୁ ।

ଏତିକି କହି ଶକୁନି ଦାସେ ସିଂହଙ୍କ ଠାରୁ ଟଙ୍କା ପଚାରିବାର ନେଇ ଚାଲିଗଲେ । ତେମଡ଼ ସିଂ ମଧ୍ୟ ନିଜ ରସ୍ତାରେ ଧାଇଁବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ ।

× × × ନିର୍ବାଚନ ସମୟ ଆଉ ବର୍ଷେ ମାତ୍ର ରହିଲା । ଏହା ଭିତରେ ସଭାପତି ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ସମ୍ମାନ ପାଇଁ ଚାଲିଆଡ଼େ ଆସି ଚାଲିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳରେ ୮୧୦ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଆସି ଆଗରେ ନାଚିଲେ । ହେଲେ ମୁକ୍ତ ଆବାଜ୍ଞ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ପରିଷ୍କାର ଦୁଇଜଣ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଦେଖାଦେଲେ । ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଖୋଦ୍ ତେମଡ଼ ସିଂ ଆଉ ଜଣେହେଲେ ଉଦୟ ଦାସ । ଉଦୟ ଦାସଙ୍କ ଉପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନଜରଟା କିନ୍ତୁ ଜବର ଥାଏ । ଶକୁନି ଦାସେ ଓ ତେମଡ଼ ସିଂଙ୍କ ଭିତରେ ପୁଣି ଦିନ ଦିନ ମନ୍ଦଣା ଚାଲିଲା । ଶକୁନି ଦାସକୁ ତେମଡ଼

ସିଂ ପରସ୍ତିତ ବୁଝାଇଦେଲେ—ବୁଝିଲ ଦାସେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋର ଏକମତ ପ୍ରତିଯୋଗୀ ଉଦ୍ଭବ ଦାସ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ତା ଉପରେ ବେଶି ଆଶ୍ୱା ଥିବାରୁ ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ରା ତାକୁ ବାଛୁ ଦେଇପାରନ୍ତି । ତା ଉପରୁ ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ରାଙ୍କ ନଜର ଯଦି ଖସିଯାନ୍ତା ତେବେ ମୁଁ ଏକାଙ୍ଗତନ୍ତ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଯାନ୍ତି । ତେବେ ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ରାଙ୍କର ନଜର ଖସାଇବା କାମଟା କିଛି ସହଜ କଥା ନୁହେଁ । ଏଠି ସିନା ଏମାନଙ୍କୁ ପଟକାଇ ଦେଇ ହେବ, ହେଲେ ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ରା ଯାଏ ହାତ ପାଇବ ନାହିଁ । ସେଠି କେବଳ ଭାଗ୍ୟର ତାକତ କାମ କରିବ । କିଛି ସମୟ ଗୁମ୍‌ଖାଇ ବସିବା ପରେ ଶୁକୁନ ଦାସେ କହିଲେ ଠିକ୍ ଅଛି । ଏହି ସମୟ ଭିତରେ ଉଦ୍ଭବ ଦାସଙ୍କର ଉପରେ ଉପରେ ଜୟଗାନ କରି ଭିତରେ ଭିତରେ ଖୋଲୁ ଲାଟିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରାର୍ଥୀ ବସ୍ତୁବସ୍ତୁ ବେଳକୁ ସେ ଯେପରି ନିନ୍ଦିତ ହୋଇସାରିଥିବେ । ଆଜ୍ଞା ଖବରଦାର । ସେ ଯେପରି ଆମ ଗୁଲର ବାସନା ସୁଦ୍ଧା ନ ପାଆନ୍ତି, ଆଜ୍ଞା ନେତାମାନଙ୍କ ଗହଣରେ କାମ କରିବେ, ମୁଁ କାମ କରିବି ଲୋକ-ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ।

ନିର୍ବାଚନ ପାଖେଇ ଆସୁଥିବାରୁ ଆଶାୟୀ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ଆଉ ଗୁମ୍‌ଖର ନେତାମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଆବଦ୍ଧ ନରହି ବାହାର ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ରାଙ୍କ ଯାଏ ଖେଦଗଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ୮୧୨ କାର୍ପିଟଦାର ଜଣି ରହିଥାନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ନିଜ ମନ୍ତ୍ରଣାଙ୍କର ସୁଚିତ୍ତା ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ରା ଦେଖିଲେ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ସଠିକ୍ ଚିନ୍ତା ପାଇବା ଏକ ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟାପାର । ତେଣୁ ସେମାନେ ଭାବିଲେ ଠିକଣା ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ କୁଳ ନିର୍ବାଚନ କରାଇ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଏବଂ ନିଜ ଦଳର ତାକତ କଳ ନେବାକୁ ହେବ ।

ସେମାନଙ୍କ ଆଖିଆଗରେ ପଡ଼ିଲା ପଞ୍ଚ ସୂତ ନିର୍ବାଚନ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ପଞ୍ଚ ସୂତ ନିର୍ବାଚନଟା କରାଇ ନେବାକୁ ଗୁମ୍‌ଖକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ଆସିଗଲା । ଗୁମ୍‌ଖର ଗୁମ୍‌ନୈତକ ପାଣିପାଗ ସରଗରମ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ପଞ୍ଚାୟତ ନିର୍ବାଚନରେ ନିଜ ଦଳର ଜିତାପଟ ହୋଇଗଲେ ସେ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ଜିତାପଟ ବାଟଟା ସୁଗମ ହୋଇଯିବ । ଏଣୁ ପଞ୍ଚାୟତ ନିର୍ବାଚନରେ ଦଳୀୟ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଠିଆ କରାଇବେ ନାହିଁ ବୋଲି ସବୁ ଦଳ ଉପରେ କହୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଭିତରେ ଭିତରେ ନିଜ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଠିଆ କରାଇଲେ । ଶାସକଦଳ ପ୍ରତି ସରପଞ୍ଚ ନିର୍ବାଚନଟା ଅନୁକୂଳ ହେଲାନାହିଁ । ତେଣୁ ଶାସକ ଦଳ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ନିର୍ବାଚନରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାସକୁ ଠିଆ କରାଇ ନିଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଜାଏ ରଖିବାଲାଗି ସଙ୍କଳ୍ପବଦ୍ଧ ହେଲେ । ଶକୁନି ଦାସେ ଫୁଟକଟିଏ ମାରିଦେଇ ତେମଡ଼ ସିଂକୁ କହିଲେ—ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ଜୀବନମୁକ୍ତି । ଉଦ୍ୟମ କରି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାସକୁ ହରାଇ ପାରିଲେ ତୁମର ବାଟ ସାମ୍ନା ହୋଇଯିବ । ଉପରେ ଉପରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାସଙ୍କର ଗୋଟିକ ଯାକ ହୋଇ ଭିତରେ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଗୋଛୁ କାଟିବାକୁ ହେବ । ତୁମେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାସକୁ ବିନାପରିଶ୍ରମରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଜିତାପଟର ସମ୍ଭାବନା ଦେଖାଇ ଦେଖାଇ ଉଦ୍ୟମଶୂନ୍ୟ କରାଇ ନେବ । ମୁଁ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ପୁଣି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାସଙ୍କ ଦୁର୍ଗୁଣ ସବୁ ଗାଇ ବୁଲିବି । ସବୁ ଦଳର ଦରପାଳିଆ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାସଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଠିଆ କରାଇଦେବି । ଏଥର କାମରେ ଲାଗିଯାଅ ।

ତେମଡ଼ ସିଂ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାସଙ୍କ ଘରେ ଚାନ୍ଦି ଖାଉ ଖାଉ କହିଲେ—ହଁ ମ ଦାସେ, ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ନିର୍ବାଚନଟା ପାଇଁ ତମେ ପୁଣି ତେଷ୍ଟା କରିବ ନା । ଘରେ ଖୋଇ ରହିଲେ ବି ଲୋକେ ତମକୁ ଘୋଷଣାଦେବେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଦଳ ସଭାପତି କହୁଥିଲେ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ହେଲେ ବିଧାନ ସଭା ନିର୍ବାଚନ କ୍ଷେତ୍ରଟା ଆମ ପକ୍ଷରେ ଭାରି ଅନୁକୂଳ ହୋଇଯିବ । ସେତେବେଳେ ତମେ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ବିଧାନସଭା ସଭ୍ୟପାଇଁ ନିର୍ବାଚନରେ ଠିଆ ହୋଇଯିବ, ତେଣୁ ସେଠି ଜିତାପଟ ପାଇଁ ଆଉ ସନ୍ଦେହ ରହିବ ନାହିଁ । ଏ ସାମାନ୍ୟ ନିର୍ବାଚନରେ ତମେ ଯଦି ନିଜର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ କାମ କରିବ ତେବେ ଲୋକଙ୍କ ଆଖିରେ ଭାରି ଗ୍ଲେଟ ହୋଇଯିବ । ତୁମେ କାହାକୁ ନ କହିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଲୋକମାନେ ସେ ତୁମକୁ ଘୋଷଣା ଦେବେ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଏଣେ ଶକୁନି ଦାସେ ସବୁ ଦଳର ଦରପାକଳିଆ ନେତାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଦାସଙ୍କର ଦୁର୍ଗୁଣ ସବୁ ଗାଇବାରେ ଲାଗିଲେ । ଚେପ୍ପାରମ୍ୟାନ ହୋଇସାରି ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଦାସେ କପର ଏମାନଙ୍କର ଗୋଟି କାଟିବାର ସତ୍ତାଧିକ କରିଛନ୍ତି ତାହାର ଗୋଟାଏ ଚପ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ବାଡ଼ି ଦେଲେ । ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଦାସଙ୍କ ବରୁଣରେ ଶୂନ୍ୟମେଲିଆନ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଠିଆ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଡାହାଣ କର ପ ଖକୁ ଯାଇ ଶକୁନି ଦାସେ ରୁପ୍, ରୁପ୍ କରି କହିଲେ—ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଦାସଙ୍କୁ ଯଦି ଲାଗିପଡ଼ି ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ହରେଇ ଦିଆଯାଏ ତେବେ ଆସନ୍ତା ନିର୍ବାଚନରେ ତାଙ୍କର ଜିତିବାର ସମ୍ଭାବନା ଉତ୍କଳ ହୋଇ ଉଠିବ, ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଦାସଙ୍କର ଜିତାପଟର ଆଶା ଖୁବ୍ ବେଶି; ଇଆଡୁ ଯଦି ତାଙ୍କୁ କୌଣସିମତେ ହରାଇ ଦିଆଯାଏ ତେବେ ସେ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ଟିକେଟ ସୁଦ୍ଧା ପାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ତାଙ୍କୁ ହରାଇବାକୁ ପ୍ରାଣମୁକ୍ତି ଉଦ୍ୟମ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଡାହାଣ କରଙ୍କ କାନକୁ ଏ କଥାଟା ପାଇଗଲା । ତାଙ୍କ ଦଳର ଜଣେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନିର୍ବାଚନରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ଡାହାଣ କର ଦେଖିଲେ ଶୂନ୍ୟମେଲିଆନ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ସାହାଯ୍ୟ କଲେ ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଦାସଙ୍କୁ ହରାଇବାଟା ସହଜ ହୋଇଯିବ, ତେଣୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ନିଜ ଦଳର ପ୍ରାର୍ଥୀ ବରୁଣରେ ଶୂନ୍ୟମେଲିଆନ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଘମାଘୋଟ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼େଇରେ ଶୂନ୍ୟମେଲିଆନ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଏହିପରି ଅଗୁନକ ସାହାଯ୍ୟ ସବୁ ପାଇ ଜିତାପଟ ମାରିନେଲେ ଏବଂ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଏ ମୁଣ୍ଡ ସେ ମୁଣ୍ଡ ଫୁଲମାଳରେ ପେଡ଼ିହୋଇ ଗଜବାନା ଉଡ଼ାଇବାରେ ଲାଗିଲେ ।

ଏ ସାମାନ୍ୟ ନିର୍ବାଚନରେ ହାରିଯିବା ପରେ ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଦାସଙ୍କୁ ଭାରି ବାଧୁଲା । ସେ କିନ୍ତୁହନ ପାଇଁ କତରା ଧାଇଁଲେ । ତେମଡ଼ ସିଂ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେବାରେ ଟିକେହେଲେ କାର୍ପଣ୍ୟ ଦେଖାଇ ନଥିଲେ । ସେ ବୁଝାଇଦେଲେ ଏ ହାରିବା ଭିତରେ କଲ୍ୟାଣଟା ଲୁଚି ଛପି ରହିଛି । ସେ ଯଦି ଜିତି ଯାଇଥାନ୍ତେ ତା ହେଲେ ସେ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ଟିକେଟ ହୁଏତ ପାଇ ନଥାନ୍ତେ । ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ଦାସ ଯେଉଁ ଧରି ଚଳା ହୋଇ ଉଠିଲେ ।

ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନଟା କଳାହାଣ୍ଡି ଆ ମେଘପରି ମାଡ଼ି ଆସିଲା ।
 ଟିକେଟପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ଖାଇବା, ପିଇବା ଭୁଲି ବଲୁଆଙ୍କ ପରି ଚାରିଆଡ଼େ
 ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ି କଲେ । ଉଦ୍‌ଘାତ ଦାସ ଓ ଚେମଡ଼ ସିଂ ଦୁହେଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ
 ଓ ଦଳ ସଭାପତିଙ୍କୁ କାଲୁବାଲୁ କରି ପକାଇଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବାଧ୍ୟହୋଇ
 ଦୁଇଜଣଙ୍କର ନାଆଁ ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ର ପାଖକୁ ପଠାଇଲେ ଏବଂ ଉଦ୍‌ଘାତ
 ଦାସଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁପ୍ତରେ ଅଧିକ ସୁଆରଶ ପତ୍ର ଦେଇଥିଲେ । ଚେମଡ଼
 ସିଂଙ୍କ ଲୋକେ ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ରଙ୍କ ପାଖରେ ହାଜର ହୋଇ ଜଣାଇଲେ ଯେ
 ଏକ ସାମାନ୍ୟ ନିର୍ବାଚନରେ ଲୋକେ ଉଦ୍‌ଘାତ ଦାସଙ୍କୁ ବର୍ଜନ କରି
 ଅଛନ୍ତି, ତେଣୁ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ତାଙ୍କର ଜିତାପଟର ଆଶା ଖୁବ୍
 ଶୀଘ୍ର । ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ରଙ୍କ ମନକୁ ଏ କଥାଟା ପାଇଗଲା । ସେମାନେ ଚେମଡ଼
 ସିଂଙ୍କୁ ଟିକେଟ ଦେଇଦେଲେ । ଉଦ୍‌ଘାତଙ୍କ ଉପରେ ଏହା ଆଉ ଗୋଟାଏ
 ଦୈବ ପ୍ରହାର ପରି ହେଲା ।

ଚେମଡ଼ ସିଂ ଏକ ଓଜସ୍ବିନୀ ବକ୍ତୃତା ଦେଇ ଉଦ୍‌ଘାତ ଦାସଙ୍କୁ
 କହିଲେ—ରାଜନୀତିରେ ହାରଜିତ୍ ସମସ୍ତଙ୍କର ହୋଇଥାଏ, ପ୍ରଧାନ
 ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରି ଏଡ଼େବଡ଼ ଟାଣୁଆ ଲୋକ ତ ପୁଣି ଥରେ ମାକଡ଼ଚିତ୍
 ମାରିଥିଲେ । ତାପରେ ପୁଣି ସିଂହ ବିନ୍ଦମରେ ଉଠିଥିଲେ । ତେଣୁ ଟିକେଟ-
 ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ଏ ଅସଫଳତା ପାଇଁ ବିଶେଷ ମନ କଷ୍ଟ କରିବା ଅନୁଚିତ ।
 ତୁମେ ମାନ୍ୟ ହୋଇ ସେ ନିର୍ବାଚନରେ କାର୍ଯ୍ୟ ନ କଲେ ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ର
 ତମକୁ ତ ଗ୍ରେଟ ନଜରରେ ଦେଖିବେ, ବରଂ ଦଳପାଇଁ ତୁମେ
 ନିର୍ବାଚନରେ ଭଲ କାମ କରିଥିଲେ ତା'ପରି ନିର୍ବାଚନକୁ ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ର
 ଅବଶ୍ୟ ଟିକେଟ ଦେବେ, ଏଣୁ ଏ ନିର୍ବାଚନରେ ନିଃସ୍ବାର୍ଥପରି ଭାବରେ
 କାର୍ଯ୍ୟକରି ଇଆଡୁ ହାଇକମାଣ୍ଡ୍ରଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭିଜନ ହେବା ନିହାତି
 ଦରକାର ।

ଚେମଡ଼ ସିଂଙ୍କ ଏ ଓଜସ୍ବିନୀ ବକ୍ତୃତା ଖୁବ୍ କାମ ଦେଖାଇଲା ।
 ଉଦ୍‌ଘାତ ଦାସର ଲଙ୍ଘନକୁ ଧରି ସେ ନିର୍ବାଚନ ବୈତରଣୀ ପାର
 ହୋଇଗଲେ । ବିଧାନ ପ୍ରବେଶ ଉତ୍ସବଟା ଚେମଡ଼ ସିଂ ଓ ଶକୁନ ଦ ସେ
 ଖୁବ୍ ଭଲ ଭାବରେ ପାଳିଲେ । ଚେମଡ଼ ସିଂଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁର୍ଗର ପ୍ରଥମ ଦ୍ବାର
 ଏହିପରି ଖୋଲିଗଲା ଯେ ‘ଆଲବାବା’ର ଠିକଣା ଡାକ ଦେଇଥିଲେ
 ‘ସିସେମ୍ ଖୋଲ’ ।

✱

ବଢ଼ି ଓ କଳି

କଳି ଭଲ ଭାବରେ ବାହାର ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କରି ନ ପାରି-
ବାରୁ ଓଡ଼ିଆଙ୍କଠାରୁ ମାନ୍ଦ୍ରାକିଆମାନେ ଅଧେ ଡୁଡୁ ମା ମାରିନେଲେ ।
ସେମାନେ ନେଇ ଯିବା ପରେ ଓଡ଼ିଆମାନେ ନିଜ ଘରେ ବସି ଆପଣା
ଭିତରେ ଘୋର କଳି ଲଗେଇଲେ । ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କୁ କହିଲା—
“ଘରୁ ଡାକି ତୋ ପାଟିରେ ମଣ୍ଡା ପଶିଥିଲା କିରେ । କହି ଦେଲୁନି ମୂଲୁ
ନକ୍‌ସାଟିରୁ ସେଇଟା । ଆମ ପଟେ ରହିଛି, ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼ା ହେଲାବେଳେ ତ
କେହି ନ ଥିଲା । ଏତେବେଳକୁ କଳିହା ବୁଢ଼ୀ ପରି କଳି କରିବାକୁ ମିଶି
ଆସୁଛ କାହିଁକି ? କଅଣ ଆମକୁ ଅରଖିତ ପାଇଲା କରେ ?

“ଉଃ ! ତୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଏତେ ମସଲା ଥିଲା ତ ସେତକବେଳେ
ଓକାଳି ପକେଇଲୁନି । ଏଇତକ କଥା ସତ୍ତାରେ କହି ପାରିଲୁନି । ସେଠି
କଣ ବାଦ ଶୁଣୁ ବସିଥିଲେ ତତେ ଗିଳି ଦେଇଥାନ୍ତେ । ବେହୁଆ
କୋଉଠିକାର ! ବାଦ ଶୁଣୁ ଯିବା ପରେ ନଳୀରେ କାତୁରୁ ପୁରୁଥିଲୁ ।”

ଦିନଶଙ୍କ କଳି ଦୁଇ ଦଳ ତା ପରେ ବହୁ ଦଳ କଳିରେ ପରିଣତ
ହେଲା । ଓଡ଼ିଶା ମୂଲକ କମ୍ପାନୀ ଗଲା । ଗୋରା ସାହେବ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ
କହିଲେ “ଶାଂତହୁଅ । ଆମକୁ ମାଲୁମ୍ ମାଦ୍ରାଜ୍ ତମ ରୁଟିରୁ ପାଲେ
ହୁଣ୍ଡେଇନେଲା, ତା ସଙ୍ଗେ କଳି କରି ନପାରି ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ କଳି
କରୁଛ, ଏଇଟା ଠିକ୍ ହେଉନି । ଆମେ ତୁମକୁ କେହି ଛଡ଼େଇ
ନେଇ ନ ପାରିବୁ । ଲଳି ଆଉ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ରୁଟି ଦେବା, ତୁମେମାନେ
ଖୁସିରେ ରହିବ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ତୁମେମାନେ ବଡ଼ିରେ ସଡ଼ି ସଡ଼ି ମରୁଛ
ପେଟରେ ଓଦାକନା ପକାଇ ପବନ ପିଇ ବଞ୍ଚୁଛ । ତମ ପାଇଁ ଆମେ

ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଦୟାକରୀ ରୁଟି କରୁଛି, ଏହା ଏବେ ସେକା ହେଉଛି । ସେକା ସରିଲେ ତମକୁ ଦେବା ।”

“ଆଜ୍ଞା-ଆଜ୍ଞା-ଆଜ୍ଞା”ର ବର୍ଷା । କରାଇ ସମସ୍ତେ କଳିରୁ ଶାନ୍ତି ହେଲେ । କିଛିଦିନ ପରେ ରୁଟି ଧରାଇଦେଇ ଗୋରା ସାହେବ କହିଲେ “ଦେଖ ଏ ଯୋଜନାରେ ପହିଲେ ସ୍ତ୍ରୀକୁଦରେ ଗୋଟିଏ ଡ୍ୟାମ୍ ହେବ, ଏଥିରୁ ବିଜୁଳି ବାହାରିବ, ଜଳସେଚନ ହେବ, ବନ୍ୟା ବି କିଛି ପରିମାଣରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେବ । ଡ୍ୟାମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚା ଉଠେଇବା ପରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ଟିକରପଡ଼ା ଡ୍ୟାମ୍ ଓ ତା ପରେ ନରାଜ ଡ୍ୟାମ୍ ହେବ । ବନ୍ୟା ଏକାବେଳେକେ ମୋଡ଼ିମାଡ଼ି ହୋଇଯିବ । ଜଳସେଚନ ଯୋଗୁଁ ନାହିଁ ନଥିବା ଫସଲ ପାଇବ, ମରୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ି ପଳେଇବ, ଆଉ ବିଜୁଳିରେ ବୁରିଆଡ଼େ ଆଲୁଅ ଜଳ ଉଠିବ । ଓଡ଼ିଶା ଆଉ ଅନ୍ଧାରୁଆ ହୋଇ ରହିବ ନାହିଁ । ଏଥର ଯାଅ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଆଉ କଳି ତଳଗଳି ନ କରି ସେ ଜନାକାମରେ ଲାଗିଯାଅ ।

ସ୍ତ୍ରୀକୁଦ ଡ୍ୟାମ୍ ନାଆଁ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ସେଠା ଲୋକ ସରକାରୀ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଶ୍ରୀକ୍ଷଣ କରି ଲାଗେଇଲେ । କହିଲେ ଉପକୂଳିଆ ଛୁ ରଖିବାକୁ ଯାଇ ଆମକୁ ବୁଡ଼େଇ ମାରିବ ? ଆମେ କରେଇ ଦେବୁନି । ସେବଙ୍କ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜକୁ ଗୁଣା ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ସେ ଗୁଣାମୀ କରି କଳି କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଜବତ୍ କରିଦେଲେ, କଳି ପରେ ସ୍ତ୍ରୀକୁଦ ଡ୍ୟାମ୍ ହୋଇଲେ । ଅନେକ ଦିନ ଯାଏଁ ଡ୍ୟାମ୍ ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ଉପକାର କଲା । ଏହା ପରେ ଆଉ ଜଣେ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ପୂର୍ବ ମହାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ତଡ଼ି ଗାଦିରେ ବସିଲେ ଆଉ ଦ୍ଵିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଟିକରପଡ଼ା ଡ୍ୟାମ୍ କାମ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ୟେ ମହାମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—ହୁଁଃ ! କାଲ୍‌କା ଲଣ୍ଡି ଶିରମେ ଜଟା ! ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଡ୍ୟାମ୍ କରାଇ ଗଜବାନା ଉଡ଼ାଇଲି ବୋଲି ଏ ମେଞ୍ଚିତ ଟୋକା ଡ୍ୟାମ୍ କରାଇ ମୋର ସମାପ୍ତି ହେବ ! ତା ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଯାହା କିଛି ହେବ ତାହା ମୁଁ କରିନି । ଆଉ କାହାକୁ କରେଇ ଦେବନି । ଏହା ସ୍ତ୍ରୀର କରି ସେ ଟିକରପଡ଼ାଆଁ କଳି କରିବାକୁ ଉତ୍ସୁକାଇ ଦେଲେ । ଲାଗିଗଲା ଘମଘୋଟ କଳି । ନୂଆ

ମହାମନ୍ତ୍ରୀ ରାଗିଯାଇ କହିଲେ ହଉଯାଅ ମର । ତ୍ୟାମ୍ ହବନ୍ତି । ତମେ ସବୁ ଉପକାର ପାଇ ଥାଆନ୍ତି, ଏବେ ନ ପାଇ ମର । କଳରେ ହାରିଯାଇ ଟିକରପଡ଼ା ତ୍ୟାମ୍ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । ତା'ପରେ ଗାଦିରେ ଚାଲିଲା ଠେଲ ଠେଲ, ପେଲପେଲ । ସମସ୍ତେ ଝକବଳ ଗାଦି କଥା ଚିନ୍ତା କଲେ । ବନ୍ୟା ଯାଣକାରୀ ତ୍ୟାମ କଥା ଚିନ୍ତାକରିବ କିଏ ? ତମେ ସମସ୍ତେ ଟିକରପଡ଼ା ତ୍ୟାମ୍ କଥା ଭୁଲିଗଲେ । ନଗର ତ୍ୟାମ୍ କଥା ଉଠିବ କୁଆଡ଼ୁ ? ତେଣେ ସ୍ତଗରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆଗୁଡ଼ାଙ୍କର କାରବାର ଦେଖି ରାଗିଗଲେ । ଭାବିଲେ କି ଅପରାଧନିଆ ଜାତି ଏମାନେ । ନିଜର ମଙ୍ଗଳ ନିଜେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ନାରଜ । ଏ ଛତରଶିଆଗୁଡ଼ାକ ଭାରି ପଣ୍ଡିତ । ଯେଉଁ ବ୍ୟାପକ ଯୋଡ଼ିଏ ଭିନ୍ନତ୍ୟାମିଆ ଯେଜନଟା କରିଥିଲା ସେ ହିଁ ଜାଣି ଚାଲୁବକ । ଏ ଗୁଡ଼ାକ ଦୟାର ପତ୍ର ନୁହଁନ୍ତି । ଏ ଗୁଡ଼ାକୁ କଲବଲ ନ କଲେ ଏଗୁଡ଼ାକ ମୁଣ୍ଡରେ ବୁଦ୍ଧି ପଶିବ ନାହିଁ । ଏଗୁଡ଼ାକ ମାଡ଼ ଖାଇ ଶିଖିବେ । ଏହା ଭାବି ସେ ଡାକିଦେଲେ—ଆରେ କିଏ ଅଛରେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚାରି ମେଘ ଆସି ସମ୍ବଳ ବଜାଇ କହିଲେ—କି ହଜୁର୍, ଆଜ୍ଞା ଦିଅ । ଇନ୍ଦ୍ର କହିଲେ, “ଦେଖ ତୁମ ଚାରିଜଣ ଯାକ ଏଥର ଯାଇ ଶ୍ରାବକୁଦ ବନ୍ଦର ତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ବର୍ଷା ଅଜାଡ଼ି ଦିଅ । ଉପରେ ମୁଣ୍ଡରେ ବର୍ଷା ହେଲୁ ଯିନା ଶ୍ରାବକୁଦରେ ପଣି ଅଟକି ଯାଉଛି । ତଳ ପାଖରେ ବର୍ଷା କର, କୋଉ ପୁଅ ସେ ପାଣିକୁ ଅଟକେଇବ ଦେଖିବା । ବନ୍ଦ୍ରମାସ ଗୁଡ଼ାକ ଖାଲି ଗାଦି ପାଇଁ କଳ ଲଗଉଛନ୍ତି, ଆଉ ଦୁଇଟା ତ୍ୟାମ୍ ଉପକାରକା ବିଷୟରେ କେହି ଚିନ୍ତା କଲେ ନାହିଁ । ଶ୍ରାବକୁଦ ପାଣି ଗୁଡ଼ିଲବେଳେ ଯେତକି ଘାଇ ଓ ବନ୍ୟା ହେଉଛି ସେଇଆକୁ ଚାରିଆଡ଼େ ଦେଖାଇ ସାହାଯ୍ୟ ନାଗୁଛନ୍ତି । ଯାହା ପାଉଛନ୍ତି ତାର ଅଧକରୁ ବେଶି ନିଜର ଓ ନିଜ ଚଣ୍ଡୀ ଚାମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ପକେଟରେ ପୁରଉଛନ୍ତି । ଏ ହରିଲୁଟିଆକୁ ଏହି ଥର ପାନେ ଦେବା । ପୁଅଙ୍କ ଦଉଡ଼ କେତେ ଦେଖିବା ।”

“ସେ ଆଜ୍ଞା” କହି ଚାରି ମେଘ ଶ୍ରାବକୁଦ ତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ନିସ୍ଫୁଟିଆ ବର୍ଷା ଛେରିଲେ ଚକିତ ଦଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିଗି ଇନ୍ଦ୍ର । ଚାରିଆଡ଼ ସମୁଦ୍ର କରିଦେଲେ । ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରିଯାଇ କହିଲେ—“କି କାମ ଖତମ୍” । ଇନ୍ଦ୍ର କହିଲେ “ଠିକ୍ ହେ । ଏଥର କୋଉ ଶ୍ରାବକୁଦ ଏ

ପାପିଷ୍ଠଗୁଡ଼ାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଦେଖିବା । ଏବେ ସମସ୍ତେ ଦୂରବିନ୍ରେ ଓଡ଼ିଶା ଆଡ଼େ ଚାହିଁ । ଟେଲିଭିଜନ ସେହି ସବୁ ଲଗେଇ ଦିଅ । ଦେଖ ଆଉ ଶୁଣ ।”

ଓଡ଼ିଶାରୁ ବୁରୁଣ୍ଡ ଖାଲି ରହି ଶୁଭଲ “ଆଇଲ-ଆଇଲ ବ୍ରାସିଗଲ, ବ୍ରାସିଗଲ, ବୁଟିଦେଲ ପଳାଅ ପଳାଅ । ରକ୍ଷାକର, ରକ୍ଷାକର, ହେ ଭଗବାନ, ହେ ଭଗବାନ, ଇଲେ ବୋପାଲେ, ଇଲେ ମାଆଲେ ମରିଗଲ ହୋ, ପଲେଇଆ ପଲେଇଆ ।”

କିଛି ସମୟ ପରେ ରଡ଼ ମିଶି ଏକ ଶକ୍ତିପ୍ରଦ ଚକ୍ରର ଶୁଭଲ ଚାପରେ ସବୁ ରୁପ୍ ରୁପ୍ ହୋଇଗଲା, କେବଳ ଶୁଭଲ ଦୁଇଜି, ଦୁଇଜି, କଳକଳ ଚଳ ଚଳ, ଚବର ଚବର, ଭୁଲୁସୁ, ଶୁଆସୁ, ଧପ ସ୍ ଧପାସ୍, ତୁକୁ ଘାବଗିଡ଼୍ ଭୁସ୍ । ବୁରୁଣ୍ଡାସି ଦଶା ପରେ ସେସବୁ ଶବ୍ଦ ବାଜି ପଡ଼ିଗଲା । ଡାକ କେବଳ ଶୁଭଲ ଉନ୍ନାଦିନୀ ନଉର ଦେହ-ଶୀକୁଆ ଦୁଇଜି ରକ୍ଷା ସଙ୍ଗୀତ, ଯହାକୁ ବ କେନ୍ଦ୍ର ଶୁଣିବାକୁ ଲଜ୍ଜା କରୁ ନଥିଲେ । ତିନିଦିନ ତିନିରାତି, ଅଖିଆ ଅପିଆ କାକୁସ୍ ହୋଇ ରହି ସାରିବା ପରେ ଉପରେ ଶୁଭଲ ଦରୁର୍ ଦଡ଼ଦଡ଼, ଦୁର୍ଦ୍ଦୁର୍ଦ୍ଦୁ ଉର୍ଦ୍ଦୁ । ଲୋକେ ଉପରକୁ ବୁଲି ଦେଖିଲେ ଆକାଶ ଯାନରୁ ପୁଟଳ ସବୁ ଖୁଜୁଛି । ତିନିରାତି ପାଣିରେ ପଡ଼ି ସୁଅରେ ଭାସିଯାଉଛି, ବାକି ଭାଗକ ଉପରେ କୁଦି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ଚାଲି ଯିବା ଲୋକ । ଦୁର୍ଦ୍ଦୁ ବୁଡ଼ିଆମାନେ ଏପରି ଧସାଧସି ଦେଖି ଯମରାଜାଙ୍କ ଅଗମନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ନିରବ ରହିଲେ ।

ପେଟରେ ଓଡ଼ାକନା ପକାଇ ସମସ୍ତେ ତିନିଦିନ ତିନିରାତି କଟେଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଉଁ ରୁଁ ପାଟିକରି ନଥିଲେ, ଖାଦ୍ୟ ପୁଡ଼ିଆ ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରେ ଲାଗିଗଲା କଳି ଓ ନରପିଟ୍ । ଏଇଟା ତ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଟେଡ଼୍ ମାର୍କ । ଛଅଦିନ ପରେ ସୈନ୍ୟମାନେ ରବର ବୋଟରେ ଉଦ୍ଧାର ଜାମ ଚଳେଇଲେ । ଛଅ ଦିନର ଅଖିଆ ଅପିଆଲେ କେ ରୁଲିଫ କେନ୍ଦ୍ର ମାନଙ୍କରେ ପଡ଼ିଥିବା ମାତ୍ରେ ମେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ପିଡ଼ି ଚଢ଼ିଗଲା, ଯେଉଁମାନେ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ନେଇ ଯ ଚଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରୁନେ, ସରକାରୀ ନା ବେସରକାରୀ । ବେସରକାରୀବୋଲି ଶୁଣିଲେ ପାଟିକୁଣ୍ଡ ନକରି

ନେଇଗଲେ । ସରକାରୀ ବୋଲି ଶୁଣିବାମାତ୍ରେ ଆହାରକୁ ଘାତରେ ଧରି
 ଯାରି ପେଟର ଅବରୁଦ୍ଧ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଆକାରରେ ଖଲ୍ଲି କରିଦେଲେ,
 “ଏବେ ତୁମେମାନେ ଛ ଦିନ ଯାଏ ଅଖିଆ ଅପିଆ ହୋଇ ଏମିତିଆ ଅପ-
 ଚାରରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ କେମିତି ଜୀବନ ରହିଥାନ୍ତା ? ଆମେ କଅଣ ବଞ୍ଚୁ ?
 ଆମ ପ୍ରେତମାନଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟ ଦେବାକୁ ଆସିଛ ? ହୁଅନ୍ତେ ତମେ ସମସ୍ତେ
 ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗୁରୁ ନା ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଗୁରୁ ? ଆମେ ଦେଇଥିବା ଟିକସରୁ
 ତମେ ବୋଧହୁଏ ଦରମା ପାଆନ୍ତି । ମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜ ଗାଞ୍ଜିଆରୁ ଟଙ୍କା କଢ଼ି
 ତୁମକୁ ଦରମା ବୋଧହୁଏ ଦିଅନ୍ତି । ସେଇଥିଲାଗି ଛଅଦିନ ହେଲା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
 ପାଖରେ ବସି ତାଙ୍କ ପାଦରେ ତେଲ ମଲିସ କରୁଥିଲ । ତମ ମୁହଁକୁ
 ଲଜ ନାହିଁ ଛଅଦିନ ପରେ ଆସି ମୁହଁ ଦେଖ ଉଛ ? ଦନ୍ତରରେ ହାଜିରା
 ପକାଉଛ ?”

ଆଉ ଜଣେ ଦାନ୍ତ କଢ଼ିମଢ଼ି କରି କହିଲା—“ଏମାନେ କରୁଣାରେ
 ଆଉଟୁ ପାଉଟୁ ହୋଇ ଯେତେକ ରିଲିଫ ନେଇ ଆସିଛନ୍ତି ତାର
 ଅଧକରୁ ବେଶି ନିଜ ନିଜ ବରୁବାନ୍ଧବ, ପ୍ରିୟାପ୍ରିତି ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ବେପାରୀଙ୍କ ଘରେ ପକେଇଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଏ ଛତରଗିଆ ଦଳ ବଢ଼ି
 ଖୋଜୁଛନ୍ତି, ଘାଇହେବା ଖୋଜୁଛନ୍ତି, ଏତକ ହେଲେ ବର୍ଷକର ଖାଇବା
 ପିନ୍ଧିବାଟା ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଯିବ ।”

ଇନ୍ଦ୍ର ଟେକି ଉଠିବ ଦୃଶ୍ୟ ବଦଳାଇ ଦେଇ ଜମିଯାଇଥିବା
 ଦେବତା ମାନଙ୍କୁ କହିଲେ—ହେଇ, ଦେଖ ରଜଧାନୀ ଦୃଶ୍ୟ । ସେଠି
 ବନ୍ୟାର ଧସ ନଥିଲେ ବି ବନ୍ୟାରେ ଲୁଚି ଥିବା ଦେବପ୍ରାଣି ଲାଗିଛି
 କେମିତି କଳି । ଦେଖ କଳି ନ କରିବା ଲୋକେ କେମିତି କଳି କରୁଛନ୍ତି ।
 ଦେବତାମାନେ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଶୁଣି ରହିଲେ । ରିଲିଫ ଶ୍ରାବଣରେ
 ପବିତ୍ର ପ୍ରମାଣରେ ରିଲିଫ ଜନସ ଗଦା ହୋଇଛି । ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—
 “ମୁଁ ମୋ ମଣ୍ଡଳକୁ ଖୁବ୍ କମ୍ରେ ହଜାରେ ବସ୍ତା ଚାଉଳ, ପଞ୍ଚଶତ
 ବସ୍ତା ଚାଉଳ, ହଜାରେ ଟିଣ କଣ୍ଢେସିନ ଅଲବତ ନେବ ।” ଆଉ ଜଣେ
 ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ—“କାହିଁକି ? ତୁମର ମଣ୍ଡଳରୁ ଷୋଟ ପାଇ ଆମେ
 ସମସ୍ତେ ଆସିଛୁ ? ଆମର କଅଣ ନିବାସନ-ମଣ୍ଡଳ ନାହିଁ ? ତୁମେତ ଏତେ

ରିଲିଫ୍ ନେଇଯିବ, ଆମେ କଣ ଅମ ଇଲକାରେ ପବନ ନେଇ ବାଣ୍ଟିବୁ ? ତା ହୋଇ ପାରିବନି, ଆମେ ସମସ୍ତେ ସମାନ ଭାବରେ ବାଣ୍ଟିନେବା ।”

“ମୁଁ ତ ଦଶଦିନ ହେଲ ନିବାରନ ମଣ୍ଡଳକୁ ଯାଇଛି । ଅବଶ୍ୟ ଏଇଟା ମୋର ଦୋଷ ନୁହଁ । କିନ୍ତୁ ଯିବାବେଳେ ସତ୍ତା ହୋଇ ପାରିଲାନି, ମୁଁ ଯାଆନ୍ତି କିପରି ? ତୁମେମାନେ ଥରେ ଚିନ୍ତା ମୁହଁ ଦେଖାଇ ଅବଶ୍ୟ ଆସିଲଣି । ମୁଁ ଯଦି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଅନ୍ତତଃ ମାସ ମାସକରି ରିଲିଫ୍ ନ ଦିଏ ତେବେ ସେମାନେ ମୋତେ କଥା ଖାଇଯିବେ । ଆସନ୍ତା ଥରକୁ ଘୋଷ୍ଟ ଧୋଇ ପାଣି ଟିକିଏ ବି ଦେବେନି । ମାସ ମାସକରି ରିଲିଫ୍ ଟାଇଗଲେ ସମସ୍ତେ ତୁମ ପଡ଼ିଯିବେ ।”

ଜଣେ ବିରୋଧୀଦଳର ବିଧାନିଆ ଅସ୍ତ୍ରାନ୍ତ ଟେକି ପାଇକଛୁ ଭଡ଼ି, ବଜ୍ରମୁଷ୍ଟି ହଲାଇ କହିଲେ—“ବିରୋଧୀଦଳିଆ ସମସ୍ତେ କଅଣ ମରିଗଲେ କି ? ବଡ଼ି କଅଣ ଆମ ନିବାରନ ମଣ୍ଡଳରେ ହୋଇନାହିଁକି ? ହଇହୋ ତମେ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ କୋଉଠି ଜନମ ହେଲ ହୋ । ନିଜ ନିଜ ନିବାରନମଣ୍ଡଳରେ ନା ବିଧାନସଭା ଭିତରେ । ଦେଖିବା ଭଲ ତୁମେ କେମିତି ସବୁ ରିଲିଫ୍‌କ ବାପା ଯମ୍ପତି ମରି ନେଇଯିବ, ମୁଣ୍ଡ ଛୁଣିଗଲେ ବି ଏହା ଆମେ କରାଇ ଦେବୁନି, ତୁମ ପରି ଆମେ ବି ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଘୋଷ୍ଟ ପାଇ ଆସିବୁ ।”

ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ଯେହେତୁ ଆମେମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆମେ ବେଶିପରିମାଣରେ ନେବୁ, ନେବୁ, ନେବୁ ।”

ବିଧାନିଆ ଜଣକ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆକ୍ରମଣ ଭଙ୍ଗରେ ଉଠୁକି ଯାଇ କହିଲେ—“ଆମେ ନେବାକୁ ଦବୁନି, ଦବୁନି ଦବୁନି ।”

“ହଁ । ଏଡ଼େ ଦମାକ୍ । ଦବନି, ଏଡ଼େ କି ତୁମଭିତର ହୋଇ ଗଲଣି ! ହେ କିଏ ଅଛରେ ପୁଲିସକୁ ଖବରଦିଅ । ଠେଙ୍ଗୁଣିରେ ଏମାନଙ୍କୁ ଦଉଡ଼ିଦେଇ ରିଲିଫ୍ ଉଠାଅ ।”

“ଆରେ ରଖ ତୋ ପୁଲିସି । ପୁଲିସକୁ ଆଉ ପୁଲିସ କରି ରଖିବ ? କୁଳ ବୁଡ଼ିଗଲାବେଳେ ଯେମିତି ଘୋଡ଼ାମୁହଁ । ପୁଅ ଜଳ ହୁଅନ୍ତି,

ସେମିତି ସ୍ୱୟଂ ବୁଝିଗଲା ବେଳକୁ ତୁମ ପରି ଘୋଡ଼ାମୁହଁ । ମାଁ ଗାଈରେ ବସନ୍ତି । ହଇହେ ପୁଲିସର କାମ ହେଲା ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା କରିବା; ତୁମେ କିନ୍ତୁ କଲି କଅଣ ? ଅଶାନ୍ତି ଉତ୍ପନ୍ନାଉ ଥିବା ଗୁଣ୍ଡା, ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ, ନାଶପର୍ଷକ ଘରପୋଡ଼ିଆ, କଳାପୋଡ଼ିଆ, ଅପମିଶ୍ରଣ ଓ ଡକ୍ଟରୁଡ଼ାକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ତୁମେ ସେମାନଙ୍କୁ ଲଙ୍ଘେଇଛ । ସେମାନଙ୍କୁ ପୁଲିସ ଆରେଷ୍ଟ କଲେ ତୁମେ କହୁଛ ଅହେ ତାକୁ ଗୁଡ଼ିହୁଅ ସେ ପରା ଆମ ପାଟିଲେକ । ପୁଲିସର ନେତକ ବଳକୁ ଏମିତି ଘାଳିଦେଇଛ । ତମ ସତର ପୁରୁଷରେ କେହି ଶାସନ କଅଣ ଜାଣି ନଥିଲେ—ରଞ୍ଜଣୀ ପାଇଁ ଇଲିଶି, କଣ୍ଟାମଣ୍ଡା କରି ଗିଳୁଛ ।”

ଏତିକିବେଳେ ଇନ୍ଦ୍ର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଆଡ଼କୁ ଟେଲିଭିଜନ ବଦଳାଇ ଦେଲେ । ଦେବତାମାନେ ଦେଖିଲେ—ବଡ଼ି ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କାଠ ଶ୍ଯାୟିତ ଉଛି । ତା ଉପରେ ଗୋଟାଏ ନେଉଳ ଓ ଗୋଟାଏ ସାପ ଏକାଠି ବସିଛନ୍ତି । କାହାର ଠାରେ ଆସମଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତିର ଚକ୍ର ନାହିଁ । ଆଉ ଗୋଟାଏ କାଠ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ବରାହ ଆଉ ଗୋଟାଏ ମୂଷା । ଇନ୍ଦ୍ର କହିଲେ ସାଧାରଣ ବିପଦବେଳେ ପଶୁମାନେ ହିଁ ସା ପରିହାର କରିନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସଂସ୍କୃତିରେ ନିଜକୁ ଶ୍ଯେଷ୍ଠ ବୋଲିଉ ଥିବା ମଣିଷ କରୁଛ କଅଣ । ମନ ହଉଛି ଆହୁର ବର୍ଷା କରି ଦେଇ ଓଡ଼ିଶାଟିକୁ ନିଷ୍ଠିହ କରି ଦିଅନ୍ତି । ଯେଉଁ ଲୋକ କଳିଲଗେଇ ଟିକରପଡ଼ା ଡ଼ାମ୍ କରେଇ ଦେଇ ନଥିଲା ସେ ଏବେ ସେଇଟା ହବା ଲାଗି କଳି କରୁଛି ।



ହୃଦୟନାୟ ସ୍ବାସା

ସଧେ ସଧେ କେନ୍ଦ୍ରସମବାୟ ବସ୍ତୁ ଉଣ୍ଡାରର ବୃକାଳ ମାନ୍ୟତା
ଦାସ ଓରଫ୍ ମାରୁ ଦାସର ଆଖି ଶାଢ଼ୀ କପଡ଼ାଗାର୍ଣ୍ଣ ଖୋଲିଲବେଳେ
ଝଲସି ଲେ । ଶାଢ଼ୀରେ ତା' ନଜରଟା ଲାଗି ରହିଗଲା । ଘରେ କେତେ
କିସମର ଶାଢ଼ୀ ନେଇ ଦେଇଛି । ହେଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ତାହା ଘରଣୀଙ୍କ
ହାତରୁ କପିଳଦେବଙ୍କ ନିକେଟ୍ ବଲ୍ ପରି ଅତବେଗରେ ନିଷିପ୍ତ ହୋଇ
ଓଁ କେନ୍ଦ୍ରରୁପୀ ତାର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଦାଲୁ କରି ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ଅମ୍ଳେୟାରର
ନିଷ୍ପତ୍ତି ପରି ଶୁଭଛି—ଆହାହା ! ସେମିତିଆ ମଣିଷ, ସେମିତିଆ ପସନ୍ଦ ।
ଆମ ଘରେ ଏସବୁ ଶାଢ଼ୀ ଶୁକରଣୀ, ମେହେନ୍ଦାଶୀମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଏ ।
ଜଣିରଖ ମୁଁ ଏ ଘରେ ଶୁକରଣୀ ନୁହେଁ—ଖାମିଦାଣି ।

ସବୁଥର ମରୁଦଂସ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏ ଯେଉଁ ଚକ
ଚକିଆ ଆଖିଝଲସା ଶାଢ଼ୀ ଅଳି ତା ଆଗରେ କୁହୁକ ଦେଖାଉଛି
ତାହା ଯେ ଘରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଶବ୍ଦରେ ପସନ୍ଦ ହେବ, ସେଥିରେ ତାର ଆଉ
ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ । ଏଇଥର ସେ ଗେଲେଇ ହୋଇ ବହୁତ ତାରାଫ୍
କରିବେ । ଏଇଥର ସେ ତାଙ୍କର ହସଟା ମୁହଁ ଦେଖିବ । ଶାବନର
ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଅରମାନ ମେଣ୍ଟିଯିବ ।

ହଠାତ୍ ଠିଆ ସ୍ବପ୍ନଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା । କର୍କଶ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ାଏ
ତା କାନ ଭିତରେ ଧସେଇ ପଶିଲା । ସେ ଜଣି ପାରିଲା ତା ମ୍ୟାନେଜର
ତାକୁ କହୁଛନ୍ତି ତାରିତ କରୁଥାନ୍ତି—“ଆରେ ହେ ମରୁ !
କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଛୁ ? ଶାଢ଼ୀ ଆଡ଼େ ଚାଲି ଘର କଥା
ଭାବୁଛୁ କରେ ? କୁଆ ଭାବନା ବେନା । ତାକୁ କଣିକାକୁ ତୋର
ତାକତ ନାହିଁ । ସେସବୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଫିସରଙ୍କ ପାଇଁ । ତା ଦାମ ଶୁଣିଲେ

ହେଉ ପକାଇବୁ । ସେସବୁ ଆମ ଭଣ୍ଡାରକୁ ଆସିବାର କଥା ନୁହେଁ ।
ବଡ଼ ବଡ଼ ଅର୍ଥସରମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ସେସବୁ ଅଣା ହୋଇଛି ।
ସେତକ ନେଇଯା ଭଣ୍ଡାରରେ ଗୋଟାଏ ଆଲମର ଭିତରେ ରଖିଦେ ।
ତାଲା ପକାଇ ଚାକିରୀ ମୋ କିମା ଦେ । ତାକୁ ଯେଉଁ ଆର୍ଥିକ
ଦେଖିବ ସିଏ ନେବାକୁ ହମ ହମ ହେବ । ଆମର ଉପକାରୀ ଅର୍ଥସରମାନଙ୍କ
ବେଳକୁ ଆଉ କିଛି ନ ଥିବ । ଥିବ ଖାଲି ଗରୀ ଆଉ ବରଷ । ଆମ
କପାଳ ଖାଲି ମଳମଳ ଭିତରେ ପଡ଼ିଥିବା ହୁଲିଡ଼ଜା ପରି ହେବ । କିଏ
ଏତେ ଧନୀରେ ପଶେ ! ଲୁଚେଇଦେଲେ ଗଲା ।”

“ଅଜ୍ଞା ହଉ ରଖିଦେଉଛି” କହି ମାରୁ ଦାସେ ଚଟାପଟ୍ ନେଇ
ଶ୍ଳୋଭ ଆଲମରରେ ଥାକ ଥାକ କରି ଥୋଇଦେଲା । ବାଜିକର ଯନ୍ତ୍ରର
ମନ୍ତ୍ର କଉଡ଼ି ଉଡ଼ିବାର କହି କିଛି ଜିନିଷ ଯେମିତି ଉତ୍ତାନ କରିଦିଏ,
ମାରୁ ଦାସେ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଦୁଇଟା ଶାଢ଼ୀ ଉଭୟ ହାତସଫେଇ ଓ
ଓ ଗୋଡ଼ସଫେଇ ଦୁଇ ଉଭୟ କରିଦେଇ ଆଲମର ଚଳକୁ
ଗୋଡ଼ରେ ଠେଲିଦେଲା । ମ୍ୟାନେଜର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଲମରରେ ଚାକି
ପକାଇ ତାଲାକାଠି ପକେଟରେ ପକେଇ ଦେଲେ । ଦିନ ଚାକିରୀ ବେଳକୁ
ମ୍ୟାନେଜରବାବୁ ଭାରି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ମନ ତାଙ୍କର
ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମାରୁ ଦାସକୁ ସେ ଗୋଟାଏ କଥାକୁ ଡାକିନେଇ
କହିଲେ—ହେଇଟି ମରୁ, ସେମେଟାସ୍ ଆଗରୁ ୪ଟି ଶାଢ଼ୀପାଇଁ କହିଛନ୍ତି,
ତାଙ୍କୁ ନ ଦେଲେ ଆମ ଅବସ୍ଥା ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ଆଲମରରୁ
ବାହୁ ୪ଟି ଭଲ ଶାଢ଼ୀ କାତ । ଆଉ ତାକୁ ଭଲଭାବରେ କାଗଜରେ
ଗୁଡ଼ାଇ ଗୋଟାଏ ପ୍ୟାକେଟ୍ କରିଦେ ଯେପରି ପଦାକୁ ନ ଦିଶେ ।

ମରୁ ଦାସ ତ ସେତକ ଖୋଜୁଥିଲା; ଗୋଟାଏ ଗଡ଼ ଜୟ କଲପରି
ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା । ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କ ଆଗରେ ସେ ବହୁ ବହୁ ୪ଟା ଶାଢ଼ୀ କାତ
ତାକୁ କାଗଜରେ ଗୁଡ଼ାଇ ଗୋଟାଏ ପ୍ୟୁଟୁଳି କରିଦେଲା । ଦି କଡ଼ ଏପରି
ନିବୁଜ କରି ଦେଇଥାଏ ସେ ବାହାରକୁ କଣ ପଡ଼ିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ ।
ମ୍ୟାନେଜରବାବୁ ଆଲମର ବନ୍ଦ କରି ତାଲା ପକାଇ ପୁଣି ଚାକିରୀ
ପକେଟରେ ରଖିଲେ ଏବଂ କହିଲେ—

—ଦେଖ ମାତୁ, ମୁଁ ଏବେ ଟା ଭାବେ ନ ଆସିପାରେ ଜାଣିବ ମୁଁ ସେନେଟାଣ୍ଟଙ୍କ ଘରେ ରହିଲେ । ଜାଣିବ ମୁଁ କାଲି ଆସିବ । ତୁମେ ଘର ଦ୍ଵାର ସବୁ ତାଲ ପକାଇ ଗୁମାସ୍ତାକୁ କାଗଜପତ୍ର ଦେଇ, ଦୋକାନ ବନ୍ଦକରି ଚାଲିଯିବ । ଏହା କହି ସେ ଦୋକାନ ଛାଡ଼ି ଚରବର ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ । ଗୁମାସ୍ତା, କରଣୀ ଓ ଦରଫ୍ତ୍‌ମାନଙ୍କ ଫରାମା ଅଣି ସବୁ ପୁଟୁଳି ଏଡ଼େଇ ପାରିଲାନି । ସମସ୍ତେ କିଛି କଉଡ଼ି ଡ଼ଡ଼ନ୍ତର ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଭାବିଲେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଆଗରେ କାହାରି ମୁହଁ ଖୋଲିଲାନି । ସେମାନେ ନିଜ ନିଜର ପ୍ରାପ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ଲାଗି ମଉକା ଖୋଜି ବସିଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଗୁମାସ୍ତାବାବୁ ମଧ୍ୟ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ—କି ମାତୁ ଭାଇ ! ମ୍ୟାନେଜରବାବୁ କି ଜିନିଷ ନେଇଗଲେ । କିଛି ତ ରହିବ କଟାହେଲା ନାହିଁ । ହସାବ ରହିବ କେମିତି ?

ମାତୁ ଦାସେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ କହିଲେ—ସେ ନେଲେ ସେ ବୁଝିବେ । ଆମର କ'ଣ ସେଥିରେ ଅଛି ?

ଗୁମାସ୍ତାବାବୁ ତାଙ୍କ କଥାଟାକୁ ନାପସନ୍ଦ କରି କହିଲେ, “ସେ ତ ନେଲେ । କ'ଣ ନେଲେ ମୁଁ ତ ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ ? ମୁଁ ହସାବରେ କ'ଣ ପକାଇବି ? କେତେ ଜିନିଷ ଗଲା, ତାର ଦାମ କେତେ, ସେଗୁଡ଼ାକ ତ ମୁଁ ହସାବରେ ଦରଜ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ହସାବ କିତାବ ତନଖି ବେଳେ ମୁଁ କେମିତି ବୁଝାଇବି ? ଶେଷରେ ମୋରି ମୁଣ୍ଡରେ ଦୋଷ ଯିବ !”

ମାତୁ ଦାସେ ହସିଦେଇ କହିଲେ —

ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଏଇଠି ତ ମଉକା ରହିଗଲା । ସେ ସେମିତି କାହାକୁ କିଛି ନ ଜଣାଇ ନେଇଗଲେ ଆପଣ ସେମିତି କିଛି ନ ଜଣାଇ ନେଇଯାଆନ୍ତୁ । ସେ ନେଇଗଲେନି ସେ ଆପଣଙ୍କୁ ବତାଇ ଦେଇଗଲେ ଆପଣ ମଧ୍ୟ ମଉକା ଦେଖି ସେମିତି ଉଠାଇ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ । କାଲି ଠାରୁ କାଲି ମାଆ ଜାଣେ, ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କ ଠାରୁ ଗୁମାସ୍ତା ଯଦି ନ ବୁଝନ୍ତି ତେବେ ଆଉ ବୁଝିବ କିଏ ? ଆପଣଙ୍କର ଯାହା କିଛି

ଦରକାର ଆପଣ ସେମିତି ନେଇଯାଆନ୍ତୁ । ହସାବ କରାବ ଖୋଜାହେଲେ
ବେଳେ ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କ ମୁହଁ ଫିଟିବନି କି ଆପଣଙ୍କ ମୁହଁ ଫିଟିବନି ।
ଆମର ମୁହଁ ଖୋଲିବାରା ପ୍ରଶ୍ନ ବି ଉଠନ୍ତି ।

—“ଆ’ଲେ ମୁତୁଷ ଶୋଇବା, ତୁ ତ ମୁତୁଷ ମୁଁ ତ ମୁତୁଷ
ହେଁସ କାହିଁଗାରି ଧୋକାବା?” ନ୍ୟାୟରେ କେହି କିଛି କହିବେନି ।

ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁ ମାଛ ଦାସଙ୍କ ମୁହଁକୁ ବୁଝି, ମୁତୁକା ଦସନ୍ତିଏ
ଦେଲେ ଓ କହିଲେ—ଭଲ କଥାଟିଏ କହିଛୁ । ମୋର ବି ସେହିପରି
କେତେ କିନ୍ତସ ଦରକାର ଅଛି । ମୁଁ ବି ଉଠାଇ ନେଇଯିବି । ମାଛଦାସେ
ଗୁମାସ୍ତାଙ୍କୁ ନେଇଯାଇ ବଢ଼ିଆ ବଢ଼ିଆ ଧୋକା, କପଡ଼ା ଥାନ ଦେଖାଇ
ଦେଲେ । କୋଟ୍ ଓ ପ୍ୟାଣ୍ଟର ଟେରିକଟ ଥାନ ଦେଖାଇଦେଲେ ଏବଂ
କପରି ଛାଡ଼ିବେ ପୁରାଧାରେ ନେଇଯାଇ ହେବ ତାର ଦସ୍ତ କରି
ପୁଟ୍‌ଲମାନ ତିଆରି କରିଦେଲେ । ଗୁମାସ୍ତା ବି ତାକୁ ମୁଣିରେ ଭଞ୍ଜିକରି
ଦେଇ ନାହିଁ ଯେଉଁ ଗଲବେଳେ ଦରଓ୍ଵାନଟା ଛୁଙ୍କିଦେଇ କହିଲା—

ବାବୁ, ଏ ପୁଟ୍‌ଲରେ କ’ଣ ଅଛି ? ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କୁ କହିବା
ପାଇଁ ତାହାର ସାହସ ଖଟି ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଗୁମାସ୍ତାବାବୁକୁ ସାହସର
ସହିତ ଏତକ ପଚାରିଦେଲା । ଗୁମାସ୍ତାବାବୁ ତିକେ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଇ
ତାକୁ କହିଲେ—ଆରେ ସରକାସ ମାଲ । ଦରଆ ମେ ଡାଲ । ସବୁ
କିନ୍ତସ ଥିଆ ହୋଇଛି । ଯେ ନିଜର ଦରକାସ ଅନୁସାରେ ନେଇ ନ
ପାରିଲା ସେଇଟା ବୋକଡ଼ ଶିରୋମଣି । ତୋର ସହା ଦରକାର ତୁ
ନେଇଯିବୁ । ଆଉ ଇଏ ନେଲ, ସିଏ ନେଲା ତୋର ବୁଝିବା ଦରକାର
କ’ଣ ?

—ଦରଓ୍ଵାନ ବାପୁଡ଼ା କୃତକୃତ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଆହା—କି
ବିଷୟ ବଚନ ଯେ ଆଜି ନ ଶୁଣିଲା !

ଭଗବାନ ଏତେଦିନେ ତା ପାଇଁ ମଉକା ଖଞ୍ଜିଦେଲେ ।
ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ସେ ସିଧାସଳଖ ଯାଇଁ ମାରୁ ଦାସଙ୍କ ପାଖରେ
ପହଞ୍ଚିଲା ଅଉ କହିଲା—

— ବଡ଼ବଡ଼ଆଙ୍କ ପତରରେ ପାଣି ପଡ଼ିଲା । ଆମ ପତର କାହିଁକି
ଶୁଖିଲା ରହିବ ?

ମାରୁଦାସ ହସିଦେଇ କହିଲା— କିଏ ମନା କରୁଛି ? ତୋ
ପତରେ କୁ ପାଣି ଢାଳି ଦେଉନୁ । ନେ ତୋ ମନ ଯାହା ହେଉଛି
ନେଇ ଯା ।

ସେ କମ୍ ଦାମ୍ ୪ଟା ଧୋତି ଓ ଦୁଇଟା ଶାଢ଼ୀ ବାଛି ତା
ଖୁଲମୁଣ୍ଡରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଲା ଆଉ ମାରୁ ଦାସକୁ ସ୍ବର୍ଗକୁ ଟେକିଦେଲା ।

କିରଣୀ ବାପୁଜୀ ଏସବୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣି ତା ଫସଲ ଆମଦାନୀ
କରିବାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେ ତାର ଦରକାସ ଜନସତକ
ପୂଡ଼ିଆ କରି ସାରିଥିଲା । ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ଅମଳରେ ମନ ଦେଇଥିଲା
ବେଳେ ମାରୁଦାସେ ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ ଲୁଚାଇ ଦେଇଥିବା ୨ଟି ଶାଢ଼ୀ ଆଲମାସ
ତଡ଼ୁ କାଢ଼ି, ନିଜ ହାତ ମୁଣିରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ସାରିଥିଲେ । ଦୋକାନ ବନ୍ଦ
ହେଲା । ସମସ୍ତେ ଉଠୁଳା ଆନନ୍ଦ ମନରେ ତରବର ହୋଇ ନିଜ ନିଜ
ଘରକୁ ଗଲେ ।

ବସ୍ତୁ ଭଣ୍ଡାରରେ ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ଗଲେ । କାହାର ପ୍ରତି
କାହାର ଆଉ ଭୟ ରହିଲା ନାହିଁ ।

କେତେମାସ କଟିଯିବା ପରେ ତନଖିଆ (ଅଡ଼ିଟର) ବାବୁ ଆସି
ପହଞ୍ଚିଲେ । ଭଣ୍ଡାରର କର୍ମଚାରୀମାନେ ଲୁଚତଗଜରେ ଏତେ ଗୁଲ୍ ହୋଇ
ଯାଇଥିଲେ ଯେ ତନଖିଆବାବୁଙ୍କ କଥା କାହାର ମନେ ନଥିଲା । ତାଙ୍କୁ
ଦେଖି ସମସ୍ତେ ହତବଳେ ଗଲେ । ପରଦିନ ତନଖି କାମୁ ଆରମ୍ଭ
କରିଯିବ ବୋଲି କହି ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଚର୍ଚ୍ଚା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ।

ତାଙ୍କର ସକାଳ ମିଳ୍ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତକତ ହୋଟେଲରୁ ଯିବେ ସଙ୍ଗେ ଆସିଗଲା । ସେଥିରୁ ଅଧେ ଅଧେ ଖାଇ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ପେଟ ପୂରିଗଲା । ମନଟା ବି ମଜ୍ଜୁଲା ହୋଇଗଲା । ଖୁସି ଗପରେ ସମସ୍ତଙ୍କ କେତେବେଳେ କଟିଗଲା ଶୋପଡ଼ିଲା । ସେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ନେଲବେଲକୁ ଭଲ ଭଲ କିସମର କପଡ଼ା, ଶାଢ଼ୀ, କୋଟ୍ ପ୍ୟାଣ୍ଟ କନାର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ପୁଟୁଳି କରାଯାଇ ତାଙ୍କପାଇଁ ଉକାସାଇଥିବା ରିକ୍ଷାରେ ନେଇ ଥିଆଗଲା । ଯେତେ ଆନୁରକତା ଓ ସମ୍ମାନର ସହ ବିଦ୍ୟା ଦିଆଗଲା ତାହା ବୋଧହୁଏ କୌଣସି ଜ୍ଞାତ ଶୁଣୁର ଘରୁ ପାଇ ନଥିବେ । ବିଚରା ତନଖି କାମ କଥା ସେ ଏକାବେଳେକେ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲେ । ପରଦିନ ତନଖି କାମ ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ପ୍ରାୟତଃ ତାଙ୍କୁ ରଜାଘର ଖାନାରେ ଆସ୍ୟାୟିତ କରାଯାଉଥାଏ ଓ କିଛିକିଛି ଭେଟି ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଉ ଥାଏ ।

ସବାଶେଷରେ ତନଖିଆ ବାବୁ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ କରି ଶୁଣାଇ ଦେଲେ ଏଠି ତନ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଘାଟତି ମୁଁ ଦେଖିଲି । ସ୍ବାକୁ କେମିତି ସମଜୁଳ କରିବା । ରସିଦ୍ରେ ପଡ଼ିନଥିବା ବହୁ ଜନସର ପତ୍ର ମିଳୁନାହିଁ । ସବୁଆଡ଼ ସୁଟିପୁଣ୍ଡ । ମୁଁ ସ୍ବାକୁ ସଜାଡ଼ିବି, କେମିତି ? ମୁଁ ତ କିଛି ଉପାୟ ପାଉନାହିଁ । ଯେଉଁ ଦାମିକା ଶାଢ଼ୀ ସବୁ କଣା ହୋଇଛି ତାହାର କୌଣସି ହସାବ ମିଳୁନାହିଁ । ତାକୁ କ'ଣ କରିବ ?

ମ୍ୟାନେଜର କହିଲେ—ତାକୁ ଉଇଶିଆରେ ପକାଇ ଦେଲେ ହବନ ?

ତନଖିଆ କହିଲେ—ନା ତାହା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସେ ଉଇଶିଆ ଶାଢ଼ୀକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ଜାଣିପାରୁଛି ଏହାକୁ ସବୁ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ିଆ ଉଇ ଖାଇଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା କପରି ? ବଡ଼ ଆସୁବଧାରେ ମୁଁ ପଡ଼ିଛି ।

ଗୁମାସ୍ତା କହିଲେ—ଗୋଟାଏ କାମ କରନ୍ତୁ । ସବୁ ଜନସଗୁଡ଼ିକ ରୋଷରେ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ରୋଷ ହୋଇଛି ବୋଲି ତନଖି ରିପୋର୍ଟରେ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ତନୁଶିଆ କହିଲେ—ନା, ତା ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।
ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବ ଆଗରୁ, ଗୋଲିଗଲୁ କହିଲନି କାହିଁକି ? ତା ସମ୍ଭବ
ନୁହେଁ ।

ମାରୁତାସେ କହିଲେ—ସପ୍ତାହରେ କିମ୍ ଥିଲା ବୋଲି ଲେଖିଲେ
ହବନି ?

ତନୁଶିଆ କହିଲେ—ନା, ତା ବି ହୋଇ ପାରିବନି । ଗାଣ୍ଡି ତ
ବହୁତ ଦିନ ଆଗରୁ ଖୋଲି ହୋଇଛି । ଅଡ଼ିଆ (ହୋଲସେଲର)ଙ୍କ
ପାଖକୁ ସେତେବେଳେ କମ୍ପତି ରିପୋର୍ଟ ଦେଲନି କହି କି ? ସେ ତଳିବ
ନାହିଁ ।

କିରଣୀ କହିଲେ—ପ୍ରକୃତେ ଜଣା ନଥିଲା । ବିହସନ ପରେ
ଗାଣ୍ଡି ଖୋଲିବାରୁ ଏବେ ଜଣା ପଡ଼ିଛି । ଏଇଆ ଲେଖିଦେଲେ
ତଳିବ ।

ତନୁଶିଆ କହିଲେ—ତା ମଧ୍ୟ ତଳିବ ନାହିଁ । ସେ ଗାଣ୍ଡିରେ
ଯାହାସବୁ ଥିଲା ତାହା ଆଗ ତାରିଖରେ ସବୁ ବନ୍ଦି ହୋଇଛି । କେଣୁ
ତା ହୋଇ ପାରିବନି ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରିଗଲା । ଏତେଗୁଡ଼ା ଟଙ୍କାକୁ ସମତୁଳ କରିବେ
କେମିତି ? କିଛିତ ଉପାୟ ଦିଶୁନାହିଁ । ବୁରୁଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ଦିଶୁଛି ।
ଦରଫ୍ଟିନ ବଚସା ସେଠି ରହି ସବୁ ଶୁଣୁଥିଲା । ସେ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ
କହି ପକାଇଲା—

ଆଜ୍ଞା ଏତେ ଚିନ୍ତା କ'ଣ ? ହୁତାଶନାୟ ସ୍ବାହା କରିଦେଲେତ
ତ, ସବୁ ଖେଳ । ଲୁଗାପଟା କାଗଜପତ୍ର ସବୁ ଖେଳ ହୋଇଯିବ ।
କାହାକୁ କହିବାର ଉପାୟ ନଥିବ ।

ହତାଶାର ସମ୍ମୁଖରେ ଶୁଣୁଥିଲା ବେଳେ ସମସ୍ତେ ଗୋଟାଏ
ଥଳକୂଳ ପାଇଗଲେ । ତାରି ଉପରେ ସମସ୍ତେ ଯୋଜନା କରିବାକୁ
ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ।

ପ୍ରାୟ ଏକ ସୁବିନ୍ୟସ୍ତ ଯୋଜନାର ରୂପରେଖ ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା ।
 ସେହିଦିନଠାରୁ ଚିରକଳା ଯୋଗାଣିଆମାନଙ୍କଠାରୁ ମହଣ ମହଣ ଚିରକଳା
 କଣା ଗଲା । ତାକୁ ସେ ଉତ୍ତରରେ ଉଠି କରୁଗଲା । ଆଉ ସେତେକ ଲଲ
 ଭଲ କପଡ଼ା ଶାଢ଼ୀ ଥିଲା ! ସେସବୁ କାଢ଼ି ନିଆଗଲା । ସମସ୍ତେ ତାକୁ
 ବାଣି ନେଇ ଗଲେ । ତନୁଆକୁ ପ୍ରଚାର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଦିଆଗଲା । ସେ ସବୁ
 ଠିକ୍ ଅଛି ବୋଲି ନିଜ ଖାତାରେ ଟିପି ନେଲେ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ
 ୨୦୦ ଟଙ୍କା ଦେଇ ନେଇଗଲେ ।

ସପ୍ତାହକ ଛୁଟିର ଗଣନା ୧୦ । ୧୧ଟା ବେଳେ ଯାଏ ଦେକାନ
 ଖୋଲି ରହିଲା । ଟାଣେ ରଡ଼ ନିଆଁ ଗାଣି ତଳେ ଥିଆଁ ହୋଇଗଲା ।
 ସେହି ଉଣାର ଭର ଉତ୍ତର ଖାତା-ପତ୍ର ବି ରଖିଗଲା । ନିଆଁ କନା
 ପରିବା ମାତ୍ର ଦେକାନ ଚାରିଆଡ଼ ବନ୍ଦ କରି କରି ତଳ ଦେଇ ସମସ୍ତେ
 ଶୁଣିଗଲେ । ପରଦିନ ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ ସେଦରୁ ଥିଆଁ ବାହାରୁଛି ।
 ସେଦିନ କିନ୍ତୁ ଉଣାର ସାପ୍ତାହକ ବନ୍ଦ ଦିନ । କେହି ନ ଥାନ୍ତି ।
 ଏହିଭଳି କର୍ମଚାରୀମାନେ କିଏ ପୁରୀ, କିଏ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଚାଲିଯିବେ ।
 ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକି କବାଟ ଖୋଲିବା ସମ୍ଭବ ହେଲା । ଏଣେ
 ଥିଆଁ ଚାରିଆଡ଼ାକ ବ୍ୟସ୍ତ ଯାଇଥାଏ । ନିମେ ନିଆଁର ଲହ ଲହ କର
 ପଦକୁ ଦେଖାଗଲା । ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ ଯେ ଆଉ ସେ ଭାବେ କିଛି ନ
 ଥିବ । ନିଆଁ ଏବେ ପ୍ରବଳ ହେଲା ଯେ ଆଗପାଖ ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରମାଦ
 ଗଣିଥିଲେ । ପେଲିସ ଆସିଲା । ନିଆଁ ଲୋକ ଦଳ ଆସିଲେ । ବାହାରୁ
 ପାଣି ଫେ ପଡ଼ିରେ କିଛି କାମ ନ ଦେଖାଇବାରୁ କବାଟ ଖିଲିକ
 ରଡ଼ିଗଲା । ସେତେବେଳକୁ ସମସ୍ତ ଜନସ ଗୋଟାଏ ପୋଡ଼ା କନାର
 ପ୍ରାୟ ପରିଶଦ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ଵରରେ
 ବିଜୁଲର ବଦ୍ଧାସ ସବୁ ସରକିନ୍ କୁ ଦାଢ଼ୀ କଲେ । ‘ଦ୍ଵିତୀୟାୟ ସ୍ଵାହା’
 ଏହି ମନ୍ତ୍ରଟି ପାଇଁ ଦରଫ୍ତାନ୍ ବାପୁଡ଼କୁ କର୍ମଚାରୀମାନେ ପ୍ରତିସାରେ
 ପୋଡ଼ି ପକାଇଲେ ।

ଝରଫେରନ୍ତା



ଏକମାସ ପୂର୍ବ ଚଣ୍ଡିଚରଣ ଓର୍ପ ଚଣ୍ଡିଆକୁ ପ୍ରାଠ ପଢ଼େଇବା ଲାଗି ତା ବାପାଙ୍କ ନାକରୁ ବୁଡ଼ାଣିଜାଣି ବାହାର ପଡ଼ିଲା । ଅବଧାନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କଣ୍ଡିରଗାର୍ଚ୍ଚନ ଯାଏ ସମସ୍ତେ ଚଣ୍ଡିଆ ପାଖରେ ଫେଲ୍ ମାରିଲେ । ସବୁଠାରେ ଚଣ୍ଡିଆ ନିଜର ଦଳ ଗଢ଼ି ନିଏ । ବାସ୍, ଦଳ ପାଖରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ସବୁବେଳେ ଅଣେଇଥାଏ । ଚଣ୍ଡିଆ ଭଲ ଭାବରେ ଦେଖୁଛି ତା ବାପା ଜଣେ ବଡ଼ କଣ୍ଡାକାର ବହୁତ ଧନ, ମଟର ଗୁଡ଼ି ଅଛି । ପୁଲିସ୍ ବାଲ ଓ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବହୁତ ଭାବନାବ । ତେଣୁ ସେ କଥା କାହାକୁ ଡରାଏ ?

ଚଣ୍ଡିଆ ବାପା ପଢ଼େଇ ମଜୁରିଟା ଯଥେଷ୍ଟ ଦେଉଥିବାରୁ ଅବଧାନ ବାପୁଡ଼ା ଘରେ ରହି ଚଣ୍ଡିଆର ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ କରାଇଥିଲେ । ବର୍ଷେ ଖଣ୍ଡେ ପଢ଼ାଇବା ପରେ ଅବଧାନ ଚଣ୍ଡିଆ ବାପାଙ୍କୁ କହିଲେ— “ଆଜ୍ଞା, ଆଜ୍ଞେ ପୁଅକୁ ମୁଁ ଆଉ ପଢ଼େଇବି କଅଣ, ସେ ମୋତେ ବହୁତ କିଛି ପଠ ପଢ଼େଇ ସାରିଲଣି । ମୁଁ ନାକରେ କାନରେ ପାଠ ପଢ଼ି ପଢ଼ି ଗଇଁଆ ହୋଇ ଗଲଣି । ଆପଣ ଭୁଞ୍ଜାଟାରେ ଆଉ କଥା ପଇସା ଗଣିବେ ? ଯେଉଁ କାମ ପଇଁ ମୋତେ ପଇସା ଦେଉଛନ୍ତି ତାହାତ ହୋଇପାରୁନି, ମୁଁ ଆଉ ରହିବି କାହିଁକି ? ଆପଣ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅବଧାନ ଦେଖନ୍ତୁ ।”

ଚଣ୍ଡିଆବାପାଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ ଓ ଦରମ ବୃଦ୍ଧିର ପ୍ରଲୋଭନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଚଣ୍ଡିଆକ୍ରାନ୍ତ ଅବଧାନ ଶିକ୍ଷାଦାନରୁ ଅବ୍ୟାହତ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ । ଚଣ୍ଡିଆ ବାପାଙ୍କ ଆଶ୍ଚିତ ତଥା ଅନୁଗ୍ରହପ୍ରାର୍ଥୀଜଣେ

ଦିନିଶ ଉପଦେଷ୍ଟା ତାଙ୍କୁ କହିଲେ, “ଦେଖନ୍ତୁ ସେ ଏକୃଷିଆ ବସିଲରୁ
ତାକୁ ପାଠ ମାଡୁନାହିଁ । ତାକୁ ମୁନସିପାଲିଟି ନିମ୍ନ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ
ପଢ଼େଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ବହୁତ ଯିଲାଙ୍କ ମେଳରେ ରହିଲେ ତାର ପଢ଼ିବାକୁ
ମନ ହେବ । ଆଉ ସେ ବି ଖୁସିବ । ସେଠି ସେ ନିଶ୍ଚୟ ବାନ୍ଧେଇ ଯିବ ।”

ସେମାନଙ୍କ କଥା ମାନ ଚଣ୍ଡିଆକୁ ତା ବାପା ସେହି ସ୍କୁଲରେ
ପଢ଼ାଇ ଦେଲେ ଆଉ ସେହି ସ୍କୁଲର ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ବି ତାର ଘରୋଇ ଶିକ୍ଷକ
ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ଦେଲେ । ଚଣ୍ଡିଆ ବାପାର ବସୁଳ ଧନ ବିଷୟ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ
ଆଗରୁ ଜଣାଥିଲା । ସେ ଚଣ୍ଡିଆକୁ ଅତି ଆଦରର ସହିତ ଛୁଟି ମଦରେ
ଅଭିଷିକ୍ତ କଲେ । ସେହିଠାରେ ହିଁ ଚଣ୍ଡିଆର ଦଳ ଗଠନ ଶକ୍ତିର
ପରୀକ୍ଷା ଦେଖା ଦେଇଥିଲା । ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନେ ସେହିକବେଳେ
ଯଦି ଚଣ୍ଡିଆକୁ ଆବଶ୍ୟକ କରି ଥାଆନ୍ତେ ତେବେ ସେମାନେ ଅମୁଲ୍ୟଧି
ପାଇଗଲେ ଭାବି ତାକୁ ଦୂରଣୀୟ କରିନେଇ ଯାଇଥାନ୍ତେ ।

ବହୁ ବହୁ ଉତ୍ସାହୀ ଛୁଆଙ୍କୁ ନେଇ ଦଳ ଗଢ଼ିବାକୁ ମାସ
ପାଞ୍ଚଦିନ ଲାଗିଲା । କିଏ ଆମ୍ଭ ଗଛକୁ ଡେଲା ମରିବାରେ ଅଲିମ୍ପିକ୍
ଗୋଲ୍ଡ ମେଡାଲିଷ୍ଟ, କିଏ ଅନ୍ୟର ବାଡ଼ କଣାକରି ପଣି ତା ପିଟୁଳି
ଶ୍ୱେରି କରିବାରେ ମେଡାଲିଷ୍ଟ, କିଏ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛ ଉପରେ ଚଢ଼ି
ଚଢ଼େଇମାନଙ୍କ ବସା ଅଣ୍ଟାସହ ତଳକୁ ନେଇ ଆସିବାରେ ମେଡାଲିଷ୍ଟ,
କିଏ ଯାଉଥିବା ଲୋକର ପଛଆଡୁ ଡେଲାଟାଏ ଛୁଡ଼ିଦେଇ ଓ ବିଜୁଳି
ବେଗରେପକାଇ ଯାଇ ‘ମାରି ପଳାଅ’ (ହଟ୍-ଅଣ୍ଟ-ରନ୍) ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ
ସହରର ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଛନ୍ତି ଜଣେ କିଏ ଚଣ୍ଡିଆକୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବା
ଲାଗି ନିଜ ପିଠି ଉପରକୁ ବେତ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ମାଡ଼ ହଜମ କରିବାରେ
(ଏନ୍-ଡ୍ୟୁରେନ୍ସ୍ ଟେଷ୍ଟରେ) ସବୁ ରେକର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଛନ୍ତି ।

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଚଣ୍ଡିଆର ଦଳ ବଢ଼ି ଲାଗିଲରୁ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରମାଦ
ଶିଖିଲେ । ଜଣେ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେଲେ “ତୁମେ ନାନା ପ୍ରଲୋଭନ
ଦେଖାଇ ଚଣ୍ଡିଆର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ପଡ଼ାଅ । ସେମାନେ ପଢ଼ିଲେ ଚଣ୍ଡିଆ
ପାଠ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ । ହେବ ।” ଶିକ୍ଷକ ପରୀକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ।

ମିଶାଣ ଫେଡ଼ାଣ ଟିଣେଇବାକୁ ଗୋଟିଏ ପିଲାକୁ ପାଞ୍ଚଟା ଚିନାବାଦାମ ଦେଇ କହିଲେ—“ତୋତେ ନ ଯିବା ଚିନାବାଦାମ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯିବ । ତୁ ତ ପଞ୍ଚଟା ନେଇଛୁ, ଆଉ କେଇଟା ମୁଁ ମଧୁରୁ ଗଣିକରି ନେ । ଆଉ ଖାଇ ଦେ ।” ପିଲାଟି ଗଣି ନେବାକୁ ଯାଉଛି ଚିଣି ଆ ପାଟିକରି ଉଠିଲା—
“ଆରେ ତତେ ଅଙ୍କ କରଉଛନ୍ତିରେ । ମୋଟେ ଖାଆନା ।”

ଶିକ୍ଷକ ଉକ୍ତୁଆ ହୋଇ ଚଣିଆ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁରହିଲେ । ଶିକ୍ଷକ ନାନା ଉପାୟ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ । ସବୁଥିରେ ଚଣିଆ ଗୋଟାଏ ଲେଖାଏଁ ଖିଅ କାଢ଼ି ସବୁ ଉଣ୍ଡୁର କରିବାରେ ଲାଗିଲା । ଯେଉଁଦିନ ଶିକ୍ଷକ ସମ୍ଭାଳ ନ ପାରି ଚାରିପାଞ୍ଚବେଳେ କର୍ଷି ଦିଅନ୍ତି ସେଦିନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର କିଛି ନା କିଛି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଗୋଟାଏ ଘଟେ କିମ୍ବା କିଛି ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ ହଜେ । ଚଣିଆ କି ସେ ସ୍କୁଲର ପାଠ ସବୁ ସାରିବା ମାରି ଆଉ ଗୋଟାଏ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଏ । କ୍ରମେ ସବୁ ସ୍କୁଲରେ ତାର ଖ୍ୟାତି ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଗଲା । ତା ବାପାଙ୍କ ଠାରୁ ମୋଟା ଟଙ୍କା ପାଇ, ପ୍ରଶ୍ନ ଆରେ ଜଣେଇଦେଇ କପି ଯେତେବେଳେ ଦେଇ ତାକୁ କୌଣସି ମତେ ନିଜ ସ୍କୁଲରୁ ବିଦାୟ କିରିଦେବା ହେଲା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକଙ୍କ କାମ ।

ଚଣିଆ ହାଇସ୍କୁଲରେ ବଜେକଲା । ଛଅମାସ ନ ଯାଉଣ୍ଡି ସଂସ୍କୃତ ପଢ଼ି ତେ କହିଲେ—“ନାୟବ୍ୟେ ନହିତା କାରିତକ୍ରୟା ପଳବନ୍ତା ଉବେଚ୍ଚ ନ ବ୍ୟାପାର ଗତେନାପି ଶୁକବଚ୍ ପଂଚେ ବକ ।” ଇତିହାସ ଶିକ୍ଷକ କହିଲେ—“ତୋର ପୂର୍ବସୁ ରୁଷ୍ଟମାନେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଗଛରୁ ଓହ୍ଲାଇ ସହରକୁ ଆସିଥିଲେ କି ଏକା କୁଦାକ୍ତେ ସହରରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ତାହା ଗତେଷଣା କରି ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଥିପାଇଁ ବହୁ ଇତିହାସ ମଧ୍ୟ ଦାଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।” ଭୂଗୋଳ ଶିକ୍ଷକ କହିଲେ—“ଯେଉଁ ସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ପାଣ୍ଡବମାନେ ପାଦଦେଇ ନଥିଲେ ତୋ ବାପା ସେହିପରି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଘରଟିଆରି କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାଛୁଲେ ତାହା କୁହା ପଡ଼ି ନ ।” ଅଙ୍କ ଶିକ୍ଷକ କହିଲେ—“ତୁ ଏକ ଗ୍ରୋନପୁନକ ଦଶମିକ । ତୋ ଗୁଣକୁ ଯେତେ ହରିଲେବେ ବଳକା ରହୁଥିବ ।

ପିଲାମୁଗ୍ଧକ ଶିକ୍ଷା ଦାନରେ ଏକ ତମତ୍କାରି ମହାସ୍ତ୍ର ବୋଲି ଶୁଣି ଚଣିଆକୁ ତା ବାପା ପିଲାମ୍ ଦେଖିବାକୁ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥେ ଗ

ଦେଲେ । ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ଚଣ୍ଡିଆ ମୁଖ ମନ୍ଦିର, ଚଣ୍ଡିଆମନ୍ଦିରକୁ
ହଲପଟା ଆଦି କାମ ଶିଖିଗଲା । ମୋଟ ଉପରେ ଚଣ୍ଡିଆ ଏକ
ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ ହିସାବେ ବଢ଼ିଗଲା । ଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଚଣ୍ଡିଆ-ଚଣ୍ଡିଆ
ବୋଲି ଡାକିଲେ । ଚଣ୍ଡିଆ ଯେପରି ଚଣ୍ଡିଆ ଗଳେଇ ପକାଇ
ଗୋଡ଼ମାଟିକୁ ଥାକୁରେ ଚଣ୍ଡିଆ ସେହିପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁର ଭଲକେ
ଛୁଡ଼ିଦେଇ ଶବ୍ଦପଦକୁ ପାଖରେ ରଖିଲା । ପିତାମାତା ତା ଆଶା
ଛୁଡ଼ିଦେଲେ ।

ଏହା ଭିତରେ ନିର୍ଦ୍ଦାତନ ହେଲା । ସମତାରେ ଥିବା ଦଳ
ମୁକ୍ତିପୋଛ ହୋଇଗଲେ । ନୂଆ ଦଳ ସରକାର ଚଢ଼ିଲେ । ଚଣ୍ଡିଆ
ବାପାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ପେଟକ ମହାଗଜା ବଢ଼ିଗଲେ । ଖିଲି ତାଙ୍କର
କଣ୍ଠ ଲୁହ ଯେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ତାହା ନୁହେଁ, ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି,
ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଗାତରୁ ଉଡ଼ି ପଳେଇଲା ଥିବା ଫୁଲ୍ ଫାଲ୍ ହୋଇ
ଉଡ଼ିଗଲା । ପଡ଼େ ଶୀ ପଣ୍ଡିତେ ଶ୍ଳୋକ ବୋଲିଲେ “ଆଜଗାମ ଯଜ୍ଞିଲକ୍ଷ୍ମୀ
ନାରୀକେଳ ଫଳାମୁବତ୍, ନିଜ ଗାମ ଯଦା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗଜଭୁକ୍ତ କିପିତ୍ତ-
ଥବତ୍ ।” ପଲଉ କୁର୍ମାରୁ ବଗଡ଼ାସତ ଲୁଣକୁ ହଠାତ୍ ଖସି ପଡ଼ିବା
ଚଣ୍ଡିଆ ବାପାବୋଉଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏକ କଷ୍ଟକାର ହୋଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ
ଚଣ୍ଡିଆ ସିନେମାରେ ଦେଖିଥିବା ହିସାବନାଙ୍କ କଷ୍ଟସହସ୍ତୁତାକୁ ଆଦର
ନେଲା । ଫୁଲ୍ ଫୁଲ୍ ଆବାଳ, ଛୁଣ୍ଟା ପେଣ୍ଡ ଓ ଚଟି ସହସେ ନିଜ ବାପା
ମାଆଙ୍କୁ କିପରି ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ତାର ଉପାୟ ସବୁ ସିନେମା ଭିତରୁ
ଖୋଜିଲା । ଯିଏ ସୁଖ ଓ ଦୁଃଖକୁ ଅନାୟାସରେ ହଜମ କରିପାରେ ସେ
ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ହାରେ ନାହିଁ । ଅଳ୍ପଦିନ ଭିତରେ ଚଣ୍ଡିଆ ବାପା
ମାଆଙ୍କ ମୁହଁରେ ଡୋକ ଦେବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲା । କ୍ରମେ ଚଣ୍ଡିଆର
ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣାଗଲା ।

ଚଣ୍ଡିଆ ବାପା ଚୁପ୍ ହୋଇ ଦିନେ ତାଙ୍କର ଜଣେ ସାଙ୍ଗକୁ
କହିଲେ—“ମୋ ପାଖରେ ଧନ ଥିଲା, ତାହା ମୋ ପୁଅକୁ ମୋଠାରୁ
ଦୂରକୁ ନେଇ ଯାଇଥିଲା । ଧନ ଚାଲିଗଲା ପୁଅ ମୋ ପାଖକୁ ଫେରି
ଆସିଲା—ଏକକ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ପଶିଲେ କେତେ ଚଣ୍ଡିଆ ତାଙ୍କ
ବାପାମା’ଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସନ୍ତେ !” *

ବେଢ଼ିକ ସ୍ବରୂପ



ପାଗଳା ଦେଶ ବଧାନସରରେ ଆଶିଆ ସାହୁ ମୁଣ୍ଡ ମନ୍ଦୀ ଥିଲେ
ସତ; କିନ୍ତୁ ମନଟା ସବୁବେଳେ ଦୁଃଖୁଡ଼ୁ ହେଉଥାଏ । ତାଙ୍କ ଦଳରେ
ଯେଉଁମାନେ ନିବାରଣ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧାଅଧ
ସଭ୍ୟ ହେଲେ ଭେଡ଼ି ମାର୍କା । ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ କଅଁଳିଆ ଡାଳପତ୍ତି
ନୋଟ ବଢ଼ାଏ ହଲେଇ ଅରୁ ଅରୁ ଡାକିଲେ ପଛେ ପଛେ
ଗୋଡ଼େଇ ସିଧା ସରପଟ ତାଙ୍କ ଗୁଡ଼ାଳ ଭିତରେ ପଶିଯିବେ ଓ ଆଉ
'କିଛି ହେଲେ ଭେଁ ଶୁଁ ରଡ଼ି ନକରି ଶାନ୍ତିରେ ଗୋଇ ପାକୁଳି କରୁଥିବେ ।
ନିବାରଣ ଆଗରୁ ସେ ଖୋଦ ବସେଧ ଦଳରୁ ମନ୍ଦୀରୁ ଲୋଭ ଦେଖାଇ
ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦରଜଣ ଉଖାଡ଼ି ନେଇ ଆସିଥିଲେ । ତା' ଭିତରୁ ଦଶଜଣ ଜଣ
ବଧାନସରରେ ପଶିଛନ୍ତି, ଯେତେହେଲେ ସେମାନେ ସେହି ଭେଡ଼ି ମାର୍କା,
ଯଦି ତାଙ୍କ ଅଜାଣତରେ ବସେଧୀ ଦଳର କେହି ଭେଡ଼ି-ରକ୍ଷକ ନୋଟ
ବଢ଼ା ହଲେଇ ତାଙ୍କ ଗୁଡ଼ାଳକୁ ନେଇଯାଏ, ତେବେ ତ କଥା ଶେଷ ।
ବଧାନସରରେ ଅଣ୍ଟେଇବାହିଁ ସାର ହେବ ।

ଭଗବାନ ଗୁଜମତିଜ୍ଞମାନଙ୍କର କେବଳ ଆଗରେ ଦୁଇଟା ଆଖି
ଦେଇ ବଡ଼ ଭୁଲ୍ କାମ କଲେ । ସେମାନେ କେବଳ ଆଗରେ ଯାହା ଥିବ
ତାକୁ ଇ ଦେଖି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରହିପାରିବେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ନିହାତି
ଦରକାର ଆଗରେ ଦୁଇଟା ଆଖି, ଦୁଇ ପାଖରେ ଦୁଇକାନ ବଦଳରେ
ଦୁଇଟି ଆଖି । ଏହାଦ୍ୱାରା ବସେଧୀ ଦଳର ସମାଲୋଚନା ଶୁଣିପାରିବେ
ନାହିଁ । ବରଂ ଦ'ପାଖରେ ଥିବା ଲୋକେ କଅଣ କରୁଛନ୍ତି, ତାହା
ଦେଖିହେବ । ମୁଣ୍ଡ ପଛଆଡ଼େ ଆଉ ଦୁଇଟା ଆଖି । ଏହାଦ୍ୱାରା ପିଛୁଆଡ଼ୁ

ହୁଏ ଭୁବିବାକୁ ଅସୁଅବା ଲୋକ ପ୍ରତି ସର୍ବେ ଉପାରିବ । ଉଗ୍ରବାନ
ରାଜମାତାଙ୍କ ବା ଟ ଉଚ୍ଚରମାତାଙ୍କମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟିକଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ ଏଇ
ଆଖିରେ ଗୋଟାଏ କେଁ ରଖିଦେଲେ । ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ ଉଗ୍ରବାନ
ଯଦି କାମ କରିଥାନ୍ତେ ତେବେ ଆଜି ସେ ଏତେ ଧନ ହେଉନଥାନ୍ତେ ।
ରାଜମାତାରେ ପଶିଲେବେଳି କିଅଣ ପୋଷଣପାଣି ଯିବେନ ! ହହଟା ଟିକିଏ
ଖସପ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ସେ କହୁଥିଲେ, ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଗଲେ । ତାରି
ଭିତରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଏତେ ଆଗେଇ ଲେଖି । ସେ ଭାସିଆଟାକୁ ମନ୍ଦ୍ରୀ
କରି ଦେଇଥିଲେ । ପାପିଷ୍ଟା ତା ସାତ ଜନମରେ ମନ୍ଦ୍ରୀଙ୍କର ପିଅନଟାଏ
ବି ହୋଇପାରି ନଥାନ୍ତା । ସେ ଗୁଣି ତାଙ୍କଠାରୁ ମୂଳା ଖଞ୍ଜିବାକୁ ବସିଛି !
ସେ ନିଜ ବେଉସା ସ ଗୁଡ଼ି ଲଢ଼ି ଲଢ଼ି ନିଜର ଗୋଟାଏ ନଆ ଦଳ
ଠିଆ କରେଇଲେ । ସେ ମୁଣ୍ଡି ମନ୍ଦ୍ରୀ ହୋଇନଥାନ୍ତେ, ମୁଣ୍ଡି ମନ୍ଦ୍ରୀ ହୋଇ-
ଥାଆନ୍ତା ହୁଏମଜାଦା ଭାସିଆ । କେଡ଼େ ଲେଖା ! ଏକାବେଳକେ ହୋଇ
ଯାଇଥାଆନ୍ତା ମୁଣ୍ଡି ମ-ନ୍ଦ୍ର-ଗ ! ସେ ନିଜେ ରଜା ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ପରି ଗାନ୍ଧିଟା
ଭାସିଆକୁ ଦାନ କରିଦେଇ ଲେଖୁଟି ମାରି ପଲେଇ ଯାଉଥାଆନ୍ତେ
ହିମାଳୟକୁ । ସାବାଧୁ ଭାସିଆର ଓଲମି ।

ବହୁ ଗୁପ୍ତଚରଠାରୁ ଖବର ସଂଗ୍ରହ କରି, ବହୁ
ସମ୍ବାଦନା ମୁଣ୍ଡରେ ମନ୍ଦ୍ର ଆଣିଆ ସାହୁ ମନେ ମନେ ସିଦ୍ଧି ଗୁରେ
ପହଞ୍ଚିଗଲେ ସେ ଭାସିଆ କେବେହେଲେ ତାକୁ ଗାନ୍ଧିରୁ ତଡ଼ି ପାରିବ
ନାହିଁ ।

ଏଣେ ଭାସିଆ ସାହୁ ଭିତରେ ଭିତରେ କଅଁଳିଆ ଡାଳ ଓ ଦୁବ-
ଦାସ ଖୁଆଇ ଆଣିଆ ସାହୁ ଦଳରୁ କିଛି ଭେଟିକୁ ନିଜ ଦଳରେ
ସାମିଲ କରି ନେଇଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚଟାପଟ ଲଟସାହେବଙ୍କୁ ଦେଖାଇ
ଗାନ୍ଧି ଦଖଲ କରିବା ପାଇଁ ସଜବାଜ ହେଲା । ବାହାରିଲାବେଳକୁ ବିରାଡ଼ି
ଛୁଙ୍କିଲା, କେତେଜଣ ଭେଡ଼ି ପଛେଇଯାଇ କହିଲେ — ଆମେ ଲଟସାହେବଙ୍କ
ଆଗକୁ ଯିବୁନାହିଁ । ସେଠି ଆଣିଆ ଥିବ, ଆମକୁ ଦେଖିଲେ
ସିନେମା ଲଢ଼େଇ ପରି ମୁଥମାରି ଆମକୁ ଦାଇଲା କରିଦେବ । ତମେ
ହୁକୁମ୍ଭଟପଣି ଲିଗେଇ ଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରିନଥା, ଆମେ ବଧାନସଭାରେ

ଅଳକାରେ ଭୁମିଆଡ଼େ ବସି ଭୁମି କଥାରେ ହାତ ଟେକିବୁ । ଏବେ ଆମେ
ସାପ୍ତ ହେବ କି ବେଙ୍ଗ ହେବ କିଛି ଜାଣିପାରୁନୁ । କେମିତି ଆଗକୁ ବାହାର
ପଡ଼ିବୁ ? ଶୁଣା ପଡ଼ିବାପରେ ଯଦି କିଛି ନହେଲୁ ତେବେ ଆମେ ‘ଏ କୁଳର
ହେଲୁନା ସେ କୁଳର ହେଲୁ, ହାସ୍ତରେ ବାଧା ତୁ ଏକ କଲୁ’ ଗୀତଟି
ବସି ବୋଲୁଥିବା । ସମସ୍ତେ ଆମକୁ ଶ୍ରୀମନ୍ତ୍ରୀ ମାର ସାହା ନାହିଁ ତାହା
କହିବେ ।

ଶିବାର ବଖତରେ କୁଠା ଛେରିଲା ପରି କଥାଟା ହୋଇଗଲା,
ଅପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ାକ ଲେକଥାଟା ଆଗରୁ କହିଥିଲେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କିଛି
ପେଟର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ କି ସାଧାରଣ । ଭାସିଆ ଦବିଗଲେ ନାହିଁ ।
କାତେକ୍ଷରେ ସାଧ୍ୟତା ନ କେଉଁସା କରିଥିବା ଟାଉଣର କ୍ଷପର କେତେଜଣ
ମୁଣ୍ଡ ଗଣିତ ପରି ଭାବିଆ ଯୋଗାଡ଼ କରିନେଲେ । ଚରବରରେ
ଆଣ୍ଡ ଆ ସାହୁଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଏଡ଼ାଇ ଲଟସାହେବଙ୍କ କୋଠରେ ଯିବୁଥିବା ମୁଣ୍ଡ
ଗଣିତ କରିଦେଲେ । ଲଟ ସାହେବ ମୁଣ୍ଡ ଗଣି ଦେଖିଲେ ୧୦୫ ।
ହେଲେ ସବୁଯାକ ମୁଣ୍ଡ ମଣିଷଙ୍କର କି ଦେଖିଙ୍କର ତାହା ଜାଣିପାରିଲେ
ନାହିଁ । ଭାସିଆ ଲଟସାହେବଙ୍କ କୋଠରେ ଗୁମାସ୍ତା ଉଠାଇ ଗୁଲି
ଆସିଲେ । ଲଟସାହେବ ତହିଁ ଆରଦନ ତାଙ୍କୁ ଗାଦିରେ ବସେଇ ଦେଲେ ।

ଆଣ୍ଡ ଆ ସାହୁ ଏହା ଜାଣିବା ମାତ୍ରେ ଗାଦିରେ ପାଗିଯାଇ ଯୁଦ୍ଧ
ଭାବରେ ଦେଲେ । ତାଙ୍କ ଦଳର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଭ୍ୟଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ, କିମ୍ବା
ଭୁଲସୀ, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନିର୍ମାଳ, ଗୋରୁଲଙ୍ଗୁଡ଼ ଛୁଆଁଇ ପଶୁରିଲେ—
କିଏ ଭାସିଆ ଦଳକୁ ଗଳି ଯାଇଛି । ସମସ୍ତେ ମନା କଲେ । ତେବେ
ଲଟସାହେବ ଅସଲ ମୁଣ୍ଡ ଗଣିଲେ କି ନକଲି ମୁଣ୍ଡ ଗଣିଲେ କି
ଗଣିବାରେ ଭୁଲ କଲେ । ସବୁଟା ରହସ୍ୟ ଭିତରେ ଲୁଚି ରହିଗଲା !

ଶେଷରେ ଆଣ୍ଡ ଆ ସାହୁ ଠିକ୍ କଲେ ଭାସିଆ ଲଟ ସାହେବଙ୍କୁ
ନିଶ୍ଚୟ ଗଣିମାର ଦେଖିବୁ । ତର ଲୋକଙ୍କୁ ସିଏ ଲେଖି ଗଣ୍ଡପତିଙ୍କ
ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ଗଣିତ କରିଦେଇ ଆସିବେ । ଗଣ୍ଡପତି ନିଜେ ଦୁଇଟି
ପ୍ରକୃତରେ କାହାର ସଖ୍ୟା ବେଶି । ଏହା ଭାବ ସେ ରେଳଗାଡ଼ିରେ
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟେଇ ପୋଟେଇ ଆଉ ଚୁଡ଼ା ଗୁଲି ବାମ୍ଫ ଗଣ୍ଡପତି

ଭଜନକୁ ବଢ଼ାଉନିଲେ । ଏସବୁ ହାଲତ ଦେଖି ଅନ୍ୟ ଦଳରୁ ବ କେକେଜଣ ଆସି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସାମିଲ ହୋଇଗଲେ । ବସନ୍ତ ଆସନ୍ତ ବେଳେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ମନ୍ଦୀପଦଟାଏ ମିଳିଯାଇପାରେ ।

ଗାଡ଼ ଗୁଡ଼ିକରେ ଟଡ଼ର ହେବାରୁ ସମସ୍ତେ ହାଉହାଉ ହେଲେ । କରଣ ବୁଝୁବୁଝୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଅଖରୁ ତେଲ ସରି ଯାଇଛି । ପୁଣି ଖୋଜିବାରୁ ଜଣାଗଲା ଗୋଟାଏ ଅଖ ପାଟି ଆଁ କରିଛି, ଆଉ ଗୋଟାଏ ଡବା ଦେହଲୁଛି, ଇଞ୍ଜିନ୍‌ର ଗୋଟାଏ କୋଲ୍‌ଟ ଖସିପଡ଼ି ହଜିଯାଇଛି, ଖୋଜା ଚାଲିଛି । କୋଉ ଡବାରେ ଗୋଟାଏ କୁଆଡ଼େ ବୋମାଟାଏ ଝୁଆ ଯାଇଛି, ପୋଲିସ୍‌ବାଲ୍‌ଏ ଖୁବ୍ ଦୂରୀଆର୍‌ରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ ତଳେଇଛନ୍ତି । ଶେଷରେ ଆଖିଆ ସାହୁ କହିଲେ—କେନ୍ଦ୍ର ପଇରବ ଦେଖାଉଛ ଦେଖାଅ, ମୁଁ ଅଲବର୍‌ ଗୁପ୍ତପତ ଉବନ ଯିବ, ଯିବ, ଯିବ । ରେଳଗାଡ଼ ନହେଲେ ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ରେ ଯିବ । ଶେଷରେ ସେ କହିଲେ । ରେଳଗାଡ଼ଟା ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ ପରି ଧକଡ଼ଧକଡ଼ ହୋଇଯାଇ ଦିନେ ଡେରିରେ ପହଞ୍ଚିଲା ।

ଗୁପ୍ତପତ ଉବନରେ ମୁଣ୍ଡ ଗଣତ ଚାଲିଲା । ଚକ୍ରଟ କରିବା କର୍ମଗୁଣ୍ଡମାନେ ଭଲଭାବରେ ତନଖିକରି କହିଲେ—ନା ଏ ସମସ୍ତେ ଖାଣ୍ଟି ମଣିଷ । ଭେଡ଼ି ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ କେହି ନାହିଁ ।

ଖୋଦ୍ ଗୁପ୍ତପତ କହିଲେ—ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଆତ୍ମମାର୍ଜା ସଭ୍ୟ, ଭେଜାଲ୍ ନାହିଁ । ତେବେ ସଖ୍ୟା ସ୍ଥିର କରିବା କାମ ବିଧାନ ସଭାରେ ହେବ ।

ବିଧାନସଭା ବୋଝ ବସିବାକୁ ମାସେ ଡେରି । ଆଖିଆ ସାହୁ ଓ ଗୁପ୍ତପତ ସାହୁଙ୍କ ଓଭରଡ୍ରାଲ୍‌ମାନେ ଆପଣା ଆପଣା ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ କଡ଼ା ନୁହେଁ ରଖିଲେ । ବିଶେଷକରି ଭେଡ଼ି ମାର୍ଜା ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ହାଡ଼େ ହାଡ଼େ ଜଗିଲେ । ସଭ୍ୟମାନେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇଉଠିଲେ, ପୋଖରୀପାଣି ଗଲେ ପଛରୁ ଡାକିଲା ଶୁଭଲ—ହଇହୋ କୁଆଡ଼େ ବାହାରିବ ? ଜଳଖିଆ କରିଗଲେ—ହୋ ହୋ କୁଆଡ଼େ ? ମନକୁ ଟିକିଏ

ସରସ୍ୟ କରବାକୁ କେଉଁ ଜଙ୍ଗଲସ୍ଥିତ ଡାକବଙ୍ଗଳାକୁ ବାହାରିଲେ—
ହଇହୋ ସାଙ୍ଗରେ କାହାକୁ ନେଉଛ ? କେଉଁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ସଙ୍ଗେ
ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ କରି ସ୍ତେମାନୁଭୂତ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେବେଳେ—କହୋ କି ଗୁପ୍ତ
ମନ୍ତ୍ରଣା ଚଳେଇଛ ? ଆଦି ‘ପଛ ଓଟର, ବାହୁଁ ସବୁ ଘନ ଘନ ଶୁଣିବକୁ
ମିଳିଲ । ପୀଡ଼ିତ ସତ୍ୟମାନେ ସାନ୍ଧ ସନ୍ଧ୍ୟା ଛାଡ଼ିଲେ । ପାଣି ପାଇବା
ଦିନଟା କେମିତି କଟିଯିବ ସେଥିଲାଗି ଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ଶକ୍ତିମତ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥନା
କଲେ । ଆଶ୍ଚିଆ ସାହୁ ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ସାହୁ ଏ ଦି’ଜଣକ ଭିତକୁ ଜଣେ
ପାଣି ପଇସା । ଦଉଡ଼ି କନ୍ତୁ ୧୦୫ ଜଣ ସତ୍ୟଙ୍କ ବେକରେ ଗୁଡ଼ିଆ
ହେଲପରି ଲାଗୁଥିଲା । ଏ ସୁଆଙ୍ଗଟା ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ସରେ ସେତେ ଭଲ ।
ଶେଷଦିନ ପଇଁଦୁଇ ପସର ପଡ଼ିଲା ମାନ୍ ସତ୍ୟମାନେ ଦି’ଓଳି ଦଣ୍ଡ
ବେଠକ ମାରି ଲାଗିଲେ । ଠିକଣା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମାଂସପେଣୀ ସବୁ ଯେପରି
ଠିକ୍ ଠିକ୍ କାମ କରିବ ।

କୁହେଇ କୁହେଇ ଆସୁଥିବା ଶେଷଦିନଟି ଶେଷରେ ଆସିଗଲା ।
ବିଧାନସଭା ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ କଥାପଡ଼ିଲା । ମାଛୁଟିଏ ବି ଗଳି ପଳେଇବା
ଅସମ୍ଭବ । ଉତ୍କଳା ମାପିବାର ଯଦି ଗୋଟିଏ ଉତ୍କଳେମିଟର ଯନ୍ତ୍ର
ଥାଆନ୍ତା ତେବେ ତ କୁ ସେ ବିଧାନସଭା ଭିତରକୁ ଆଣିବାମାତ୍ରେ ଠୋ
କରି ପାରିଥାଆନ୍ତା ।

ମହୋତ୍ସବଟି ଜଣେ ସତ୍ୟ ଆପଣା ସ୍ଥାନରେ ବସି ଭାବ
ଲାଗିଥାଏ—କଅଣ କରିବ, ଏ ପାଖରୁ ସେ ପାଖକୁ ଯିବ କେମିତି ? ଦୁଇ
ପୁରୁଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାରିବ ଚିକ ନିଗ୍ରହ ତ ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇଯାଇଛି । ଏହା
ଉପରେ ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀଭର ସୁନା କଲସ । ସତର ଜନ୍ମ ଯାଇଥିଲ
ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ବୋଲକର ଶୁକରାଟା ବି ମିଳିନଥାନ୍ତା । ଏ ସୁଯୋଗ ଆଉ
ମିଳିବ ନା ! ଏଡ଼େ ସୁଯୋଗ ହାତରୁ ଛୁଡ଼ିବା ଅର୍ଥ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବା ।
କି ମିଳିବ ସେ ମାତି, ବିବେକ, ଲଜ୍ଜା, ନିନ୍ଦା ପ୍ରତି ଭୟ ଆଦି ଅଲଗା
କଥା ରୁ । ଶତ୍ରୁ କହୁଛି ‘ଏକ ଲଜ୍ଜା ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ହୈଲୋକ୍ୟ-ବିଜୟୀ
ଭବେତ୍ ।’ ବିଜୟ ଯେତେବେଳେ ଫଳମାଳ ଧରି ମୋ ପାଖକୁ ଆସୁଛି
ସେତେବେଳେ ଲଜ୍ଜା ଡାକିବା ମୁଖର କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ।

ଦୁଇପକ୍ଷର ଭେଡ଼ି ଏହିପରି ଭାବ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଉଭୟେ ଭାବୁଥାନ୍ତି ଆରପାଖ ବାଲ ନିଶ୍ଚୟ କୃତବେ । କୌଣସିମତେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଗାର ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ ମନ୍ଦୀ ପଦଟା ଥୁଆ । ଆହା ! ସେ ମନ୍ଦୀର ଲେଉଟାୟ ଛବି ପାଇବାକ୍ଷଣି ଓମା, ମାମା ଗୁଣୀ, ‘ସାର୍ ସାର୍’ ଚାଟୁବାଣୀ, ଦୈନିକ ସରଲବଣୀ ସୃଷ୍ଟିକାବିତ୍ ଘରଣୀ, ଖଣି ମାଲିକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦଣି ମିଲ୍ ମାଲିକଙ୍କଠାରୁ ପଣି, ସବୁଥିରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କିଛି ନଜାଣି,...

ଉଭୟ ଦଳର ଭେଡ଼ିମାନେ ଏହିପରି ରଜାନ ସ୍ବପ୍ନରେ ବିଭୋର ଥିଲାବେଳେ ଗୋଟି ଗ୍ରହଣ ଘଟିତା ବଜିଗଲା—ଆରେ ମନ୍ଦୀଭଟା ହାତରୁ ଖସିଗଲାରେ ଭାବ ଉଭୟ ପକ୍ଷର ଭେଡ଼ି ହୁ କର ଉଠିପଡ଼ି ଆରପାଖକୁ ପଲେଇପିବାକୁ ପ୍ରାଣ ମୁକ୍ତି । ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ପହଲ୍‌ମାନ ସଭ୍ୟମାନେ ତହିଁକି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଆରପକ୍ଷ ଟାଣିନେବାକୁ ଆଉ ନିଜ ପକ୍ଷ ଅଟକେଇ ରଖିବ କୁ ସେମାନଙ୍କ ଉପରକୁ ବାଦପରି ଲମ୍ଫ ଦେଲେ । ଟଣାଟଣି, ଧସ୍ତାଧସ୍ତି ଲାଗିଗଲା । ଟାଣିନେବା ଲୋକଙ୍କ ହାତରେ ଗଞ୍ଜି କାମିନ ଆଉ ଅଟକେଇଲା ବାଲଙ୍କ ହାତରେ ପିନ୍ଧା ଲୁଗା ବା ପ୍ୟାଞ୍ଜି । ଦୁଇଦଳ ପହଲିମାନଙ୍କ ହାତରେ ଭେଡ଼ିମାନଙ୍କ ସମସ୍ତ ଆଭରଣ ରହିଗଲା, ସେମାନଙ୍କ ଅସଲ ରୂପ ଦେଖଣାହାରୀଏ ଦେଖି ମୁହଁରେ ରୁମାଲ ଗୁଞ୍ଜି ତଳକୁ ଚାହିଁଲେ ।

